Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De sacramentis in genere - Cod. Ettenheim-Münster 258

[S.l.], [18. Jahrh.]

urn:nbn:de:bsz:31-128459

Visual Library

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

E. M. 258

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

258

Tractatus de Sacramentis in Genenere

Cupiendi cuilibet rei alicuius in cogitionem venire et illius naturam penitus explo:rare, hoc veniunt investiganda, nimirū 1mo rei cognoscendi nomen et definitio 2do ipsius existentia. 3tio constitutio ipsius interna, seu partes ex qbs intrinsece coalescit eius essentia, et unde plena rei resultat idea 4to eiusdem rei proprietates et effectus. iuxta hanc regulam juvat praesentē de Sacris

In genere tractatū distribuere in 4 quaest.

Quaestio 1ma

De nomine ac Definitione Sacramenti

Multiplex dum apud profanos dum apud sacros et ecclesiasticos scriptores circumfertur nois Smti acceptio. 1mo Sactm vocabatur pignus qd à duobus litigantibus in loco sacro apud pontifices ad finem usq litis deponi solebat, qd mulctabatur is, qui causa cadebat in poenam iniustae litigationis ita Varro l. 4 de lingua latina. 2do Smtm vocabatur etiam juramtm eo qd milites qando militiae nomen dabant jurabant per nomen aliqd sacrū se reipublicae defensioni invigilaturos, unde sacramentarii vocabantur, ex duabus his Smti acceptiobs videtur Zwinglius suum Smti definitioē conflasse, cum illud asserat eē ob ignorantiōem qa se hoēs obligant xto eiusq religioni dat nomen. fatendū ē duas illas Smti acceptiōes n quidem stricte sed lato sensu convenire Smtis catholicorū, dici ē posunt totidem pignora

2

Dilectionis dei erga creaturas, dicit pontifex de juramenta, quibus fides deo obstringantur in cultus obsequium, hinc Tertullianus l: ad Mart: ait ... vocatos n esse ad militiam dei vivi, jam tunc cum in verba Sacramenti respondimus.

3tio juxta Scriptores Sacros et ecclesiasticos frequentes Sacramentum idem significat apud latinos quod mysterium apud graecos, hinc indiscriminatim usurpantur in vulgata l: Sap: c2 v.22 nescierunt Sacramenta dei id est secreta dei, mysteria dei, et ima ad Corinth: 4 v1 sic nos existimet homo ut ministros Christi et fideles dispensatores mysteriorum dei id est Sacramentorum dei, itaque sicut mysterium ita etiam et Sacramentum hoc 3a rem significare, nempe rem Secretam, ita Tobiae 12 Sacramentum regis abscondere bonum est, id est signum rei secretae, ita apocalyps: 10 v10 Sacramentum Septem Stellarum. et c17 v7 Sacramentum mulieris et bestiae, hoc est quale sit signum 7 Stellae aut quid significent 7 Stellae, quid significet mulier et bestia quam rem Sacrantem, et hoc sensu praecipue apud Sanctos pp: et theologos passim usurpatur, Sacramentum est dictum a Sacrando, unde S: Augustinus l: 23 dicit Sacramenta novae legis consecrare homines deo sed de his vide fusius Bellarminum l:1 de Sacramentis in genere c: 7 et 8 et praefatione ad eundem librum ubi haereticos describere insequitur.

4to ē noē Smti tanquam à superstitione abhor-
-rent Sociniani qd definirent nesciunt, siquidem qô xanus
à Judæo et gentili distinguitur ab initio suæ hæreseos
displicuit Lutheranis et Calvinistis subinde tn̄ apud
ipsos invaluit, verū accepto noē à vera Smti
notiōe graviter aberrant.
5to hoc Sacramentariis obs comune ē principiū scilicet
nullū illuminari ad fidem, nisi qui prædestinatur ad
vitam, prædestinatos proinde solos poē participare
de virtute et efficacia Smtorū, ita Calvinus l. de consen-
-sione inter tigurinos et genevenses de re Smtaria...
nam inquit, quemadmodū tn̄ alios ad fidē illuminat
Deus: quam quos prædestinavit ad vitam ita arcana
spiritus sui virtute efficit ut percipiant electi, quæ
offerunt Smta.... unde manifeste sequitur Smta fuisse
instituta pro solis electis, quibus solis comunicatur effectus
Smtorū, effectus ē ille iuxta ipsos mere externus ē
contendunt ē Smta vacua ēē et signa elementa, quæ
nullā grām interiorē pariant aut conferant, ita post
alios famosus Beza de Sumā rei Smtariæ... ita etiā
Calvinus l. 4 institutiōe c. 14 § 14 ex his princi-
-piis sic definiunt seu potius ex proprietatibus
quasi describunt atque evolvunt Smta, scilicet
ea dicunt totidem sigilla divinitus instituta
ad obsignandas et confirmandas divinas gratiæ
promissiōes ad sustentandā fidei imbecillitate, et
excitandā in deum pietatem ad hanc revocari
poūnt oēs plerumque definitiōes quæ passim apud
novatores concurrunt.

Conclusio

Illegitima est atque erronea alata Novatorum Sacramenti Definitio

Prima pars ibi definitio illegitima est, quia non constat differentia maxime propria, seu quod idem est in qua definitum specificatur ex proprietatibus duntaxat secundariis, ac in alata definitione definitum seu Sacramentum specificatur etiam per hoc est in alata definitione specificatur Sacramentum quod eo fine institutum sit, ut confirmet divinas gratiae promissiones, sustineat fidei imbecillitatem atque pietatem in deum excitet; ac hae proprietates totidem sunt effectus secundarii qui primario et efficienter fluunt a gratia sanctificante, quae est Sacramenti primarius effectus ut postea videbimus.

Sic eodem modo definiunt Sacramenta ac si quis definiret hominem esse animal docile, quemadmodum enim docilitas est proprietas secundaria quae fluit ex essentia hominis nempe ex rationalitate, ita et omnes effectus quos tribuunt novatores Sacramento fluunt ex effectu ipsius primario, nimirum ex collatione gratiae promissionis quam actualis gratiae collatio quae sola potest et sustinere fidei imbecillitatem

Et in deum pietatem excitare; qi etcol:
P: 2da pars illa definitio erronea ē qa fluit ex principiis de de fide falsis dum ab ecclesia dam:natis; ai allata novatorũ Smti definitio fluit etcol. nam imo quatenus dicit sigillũ divinæ promissionis evidenter fluit ex eo imo quod Smta instituta sint pro solis electis, qui soli recipiunt Smta, ut patet ex expositione modo allata; ai istud principium de fide - falsum ē, fide ē certum ē Smta pro aliis quam pro prædestinatis instituta fuisse, et alios quam prædestinatos ea recipere, 2do quatenus dicit ad hoc institutũ fuisse Smtm duntaxat ut fidei imbecillitatẽ sustineat et pietatem in deum excidet, evidenter fluit iuxta ex:-positionẽ allatam ex hoc 2do principio quo volunt novatores Smta nullam gratiã interi:-orem parere aut conferre sed tantum object:-ive agere, ai hoc ab ecclesia dãtũ fuit in concilio trident: et quidem opposite ad errores Novatorũ. qo fluit allata definitio una sui parte ex principio de fide falso, altera ē ã principio ab ecclesia dãto sed de hac Novatorũ doctrina fusius ubi de effectibus Smtorũ, in eo ē præcipue collimat ipsorũ error.

6to varia apud ipsos Catholicos circumfe-runtur Sntorum definitiones, quae quamvis voce tenus videantur differre, re ipsa tn̄ et essen-tialiter n̄ differunt, nulla quippe ē quae ortodoxum n̄ profeserat sensum, quamvis pleraeque haud paulo minus evolutae aut politae nimis sint verum et in his refe-rendis ac dissentiendis videtur stio volit-ibus vide bellarminum l: II de Sntis in genere. interim hoc nobis prae ceteris arridet Snti definitio

Conclusio

Sacramentum in genere est Signum Sensibile à deo permanenter in-stitutum ad consecrandum hōem exterius deo et producendam in eo Sanctitatem.

P: ista definitio admitti dēet quae ōibus gaudet conditioibus ad legitimam definitioē requisitis ai ablata Sacramenti in genere definitio ōibus gaudet. conditioēs enim illae hae sunt ut sit clara, brevis, reciproca, et constet genere proximo et differentia maxime

Propria: ai has omnes conditioes habet allata Smti definitio

imo est clara, nullus e in ea expeciter terminus qui obscuritatem pariat, aut primo intuitu non innotescat.

2do est brevis nullus e in ea e terminus redundans, nullusqe qui adaeqam et genuinam Smti notionem n̄ inferat.

3tiò dicit Signum Sensibile qa voces tenent locum generis.

dicitur a deo institutum dum quia Signum e practicum n̄ nàale neqe institutionis humanae sed divinae, dum quia deus Solus auctor est Smtorum non ecclesia aut alia qlibet potestas. dicitur permanenter institutum eo Sensu qod tam diu durare debet qamdiu et religio in qa instituitur, Smta e totidem Sunt columnae qbs tota religiois aedificium incumbit iuxta illud proverbium Sapientia aedificavit Sibi domum excidit columnas Septem, qa columnae exponuntur de Septem novae legis Smtis; porro tamdiu durare debet aedificium, qamdiu et columnae qbs innititur aedificium, unde

Quemadmodum permanenter et in aeternum duratura est religio novae legis sic et Smtm dicitur demum hoem deo conservare et in eo producere sanctitatem qae verba pertinent ad differentiam Smti.

3tio erat reciproca, quia convenit omni et soli definito, nullum enim e Smtm prob: :rie dictum qod n sit signum sensibile a deo permanenter institutum etcat:

et nullum e signum sensibile a deo perma: :nenter institutum etcat: qod n sit Smtm.

4to constat genere proximo, genus e e pars nae latior qae pluribus qidem rebus n tn obs convenit, porro Smtm qatenus e sgm sensibile cum pluribus aliis rebus n cum obs convenit, ita cum manna cum serpente aeneo cum petra in deserto etcat: unde gaudet genere et qidem proximo, hinc Smtm male dicitur substantia sensibilis et multo magis res sensibilis, qae voces essent totidem genera nimis remota, unde iuxta strictas philosophiae leges peccat definitio Catechismi a conc: trident: qi Smtm vocat rem sensibus subjectum seu rem sensibilem.

5to constat differentia propria differentia e e

Naturæ pars strictior quâ res à cæteris obs,
quæ non sunt ipsa, dissecpat, et alio nomine
vocatur essentia et definitur illud sine quo
res nec concipi nec ēē potest.
Illud sine quo res concipi non pt vocatur pars
primario essentialis, illud sine quo res ēē non
pt vocatur pars secundario essentialis seu neces-
saria: iam vero Smtm quatenus dicitur insti-
tutum ad consecrandum hoēm deo et producen-
dam in eo sanctitatem habet suam differentiam
propriam et specificam unde â cæteris rebus
obs quæ ñ pt Smtm differt, puta a mañā
â serpente æneo ab iride, ab aqua lustrali
et cæteris obs sacramentalibus, quæ peccata lethã
mortalia non remittunt.
Illud igitur sine quo Smtm concipi ñ pt
seu effectus primario essentialis Smti ē effi-
cientia sanctitatis, illud autem sine quo
Smtm ēē ñ pt seu proprietas ipsi necessa-
ria ē ut hoēm deo consecret et cultui divi-
no addicat, sic in veteri lege circumcisio
instituta fuit in signum foederis et ad
distinctioē populi dei â gentilibus; sic
etiam in nova lege nemo ē e populo
dei, ex ecclesia vera dei nisi in

Quantum sit membrũ xti et xto ut ita dicã incorporatus per baptismũ, denum per parti-cipationem Sntorũ ecclesia dignoscit fideles ab infidelibus, veros filios à Schismaticis et hæreticis sicut per communioẽ calicis olim Manichæos discrepat. ḡo allata nostra definitio omnes habet conditiones ad legitimam Snti definitionem requisitas, ergo est admittenda.

Solvuntur objectiones

Obi: imo Sntm institutũ non fuit ad justificandum bene vero ad excitandam fidem, enim vero ex dictis Sntm est Signum Sensibile, porro de nâ Signi est ducere intm in rei Significatæ cogni-tioẽm, ń á rem significatam producere, ai ducit in cognitioẽm rei Significatæ nimirũ Sanctitatis excitando fidem. ḡo Sntm institutum fuit ad excitandam fidem, ń autem ad justificandũ ḡo etcet.

R: N: A: ad huius prob: Dist: mam ni: de nâ Signi Speculativi é ducere intm in rei Signi-ficatæ cognitioẽm etcet: C: mi: de nâ

Signi practici ē ducere tntm. A̅t

N. m: et conf: Signu itaqe illud ē qod non
ducit in rei alterius cognitióem, et duplex est,
aliud Speculativum qod nimiru tenet in mera
rei Significatióe, aliud vero practicu, qod non
haeret in mera Significatióe, sed efficit, qod
significat.
Revera de naá Sgi Speculativi ē ducere tntm
in rei Significatae cognitióem, sed de naá fumi
ē ducere in cognitióem ignis.
At vero de naá Signi practici ē ṅ tntm ducere
in cognitióem rei Significatae, sed et insuper
de naá ipsius ē educere qod Significat.
porro Smtm Signu ē practicu qod efficit illud,
qod Significat, sic Smtm baptismi ṅ tntm mun-
-datióem aē â peccatis Significat, sed et illam
efficit; hinc celebre illud divi augustini effatu
unde tanta virtus aqae ut ꝯ tangat et cor
abluat, ubi clare ablutio aē â peccatis tribu-
-itur Smto, qo efficit qod Significat ģo
Signum est practicum, qo A̅t.
Conf: ái Smtm ṅ ē Signu practicu qo nulla solatio
Prob: idem sit judicium de ceteris Smtis ac de
Smtis antiquae legis ái Smta antiquae legis ṅ erant
Signa practica neqe ē efficiebant qaē xti
qam Significabant. ģo
R. N. Sub: ad hujus prob: N. m: Smta ē veteris
legis totidem erant Signa practica ṅ qidem
qaē qam Significabant tntm sed Sanctitatis

Saltem legalis propter quam instituta fuerunt et quam efficiebant ut fusius constabit ex dicendis, q. e. d.

obi 2do illa definitio n. valet quia n. convenit soli definito, at allata Sacramenti definitio n. convenit soli definito seu soli Sacramento convenit e. sacrificio q. e. d.

R: N. m. ad minor. prob: N. A. definitio e. Sacramenti sacrificio n. convenit neque in genere neque in specie seu diverentia

imo n. convenit in genere Sacramentum e. generice spectatum signum e. sensibile, sacrificium a. e. oblatio rei sensibilis, quod duo valde diversa sunt.

2do n. convenit in diverentia, nam Sacramentum imo institutum fuit ad efficiendam sanctitatem, sacrificium vero imo tendit et refertur ad dei cultum et gloriam, per quod dicam institutum fuit ad recognoscendum supremum dei dominium et creaturae a creatore dependentiam; hinc inter cetera sacrificia holocaustum magis erat, quia in eo victima consumebatur tota, ut inde clarius exprimatur vita et necis potestas quae soli enti supremo competit, q. e. d.

Quaestio 2da
De Existentia Sacramentorum

Hactenus de essentia Sacramentorum Metaphysica,

Quae rei notio indesit ex suo genere et differentia, iam nobis de ipsomet essentia physica quae alio nomine vocatur existentia, aliquid dicere incumbit; hoc autem in rebus compositis et contingentibus qualis est Sacramentum, proprietas est omnino accidentalis, quae tota pendet a libera institutionis voluntate atque idcirco more facti investiganda est nimirum ex testimoniis, monumentis publicis, atque rerum quantoque convenientiis, quod ut plenius fiat iam varii nobis Status nobis fient percurrendi.

Articulus imus
De Existentia Sacramentorum
in Statu naturae innocentis

Duo quaeri solent de Statu hoc imum, utrum de facto in hoc innocentiae Statu fuerint aliqua Sacramenta. 2do utrum aliqua fuissent futura si perseverasset Status utrumque negat D. Thomas imum et quidem merito, quia de illis nullis in eo Statu exstantibus Sacramentis meminit Scriptura 2dum sed immerito negat, quia infirmitati hominis subveniente gratia nondum erat, nulla erant remedia necessaria.

Conclusio 1ma

In Statu Naturæ inocentis nulla fuerunt Smta

P: certū ē Smta nulo in Statu eē absolute necessaria, potuit ē deus alia media ad Salutem consequendā hoīs concedere, existentia gō Sntorū in Statu naē inocentis factum ē mere arbitrariū et oīo pendens â libera dei voluntate, āt inio factum arbitrarium cognosci ñ pt nisi per aliqōd testimonium, 2do factum pendens â dei voluntate aliā via cognosci ñ pt nisi Scriptura, traditioē ū Speciali revelatioē, porro nullū existit testi-monium nullū monumentum, qbs constet exti-tisse Smta in Statu inocentiæ, hac etiam in re oīo silet Scriptura et traditio, nullum ali-unde vestigium revelatioīs Super est gō dicen-dū ē cum S: Thoma nulla fuisse Smta in Statu naē inocentis.

Conclusio 2da

Probabille est quodam futura fuisse Smta in Statu naē inocentis Si perseferasset.

P: 1mo de naā hoīs ē aliqam habere religioē, aliqām inire Societatem, ut oīum populorū exemplo constat, nullus ē fuit populus tam ferus tam barbarus, qui aliquādo non habuerit religionem aliquam

Societatem non inierit, quo a fortiori homo innocens
fuit cumulatus dei donis et beneficiis et religione habu-
-isset et veram cum posteris suis societatem efformasset,
cum ex S. Augustino homines in nulla religione coadunari
possunt sine aliquibus sanctis, sic enim loquitur l: 19
contra Faustum c. 11 in nullum nomen religionis
coadunari possunt homines nisi aliquo signaculorum visibilium
consortio colligentur. quod erat:

__3tio__ si quid impediret quo minus futura fuerint
Sacramenta in statu naturae innocentis si perseverasset maxime
quia homines in eo statu erant innocentes et sine peccato,
cum haec ratio nullius sit momenti, siquidem in praesenti
statu sunt Sacramenta etiam pro ipsis justis, nimirum
Sacramenta vivorum quae sunt ad augmentandam gratiam, quoniam quo
erant in statu naturae innocentis Sacramenta siquidem medicina-
lia sed sanitatis conservativa, quo erant spiritualis
horum cum deo conjunctionis signa ut ipsam gratiam
augerent. quod erat:

__4to__ ideo juxta doctorem angelicum nulla fuissent
in statu naturae innocentis Sacramenta, quia inquit indecentiam
et inconveniens fuit ut homo innocens penderet a rebus
sensibilibus et illis quodammodo subjaceretur ad hoc
ut gratiam consequatur, cum ibi nulla indecentia nulla
prorsus inconvenientia, imo naturae humanae congru-
-um est, ut quod ea constat et ex gratia quoque
sub signis corporeis et visibilibus recipiat
sicut humanae naturae congruum est a rerum visi-
-bilium cognitione ad invisibilium et spiritualium
contemplationem assurgere ... invisibilia dei

Per ea qᵃ facta sunt intellecta conspiciuntur ait Divus paulus. qᵒ erat &c.

Articulus 2dus
De Existentia Sacramentorum in Statu legis Naturæ.

Quamvis per statum legis naturæ intelligitur illud temporis intervallum quod a lapsu primi hominis ad Moysen usque effluxit, id tamen intelligimus tantum illud temporis spatium à lapsu Adami ad praeceptum usque circumcisionis quod multis ante Moysen annis Abrahamo impositum fuit quaeritur autem 1mo utrum per illud tempus extiterit aliquod Sacramentum 2do utrum etiam extiterit aliquod Sacramentum in remedium peccati originalis.

Conclusio 1ma
In Statu legis naturæ quaedam instituta sunt Sacramenta.

P. 1mo ex conclusione praecedenti erant Sacramenta in statu naturæ inocentis si perseverasset. ergo à fortiori in statu legis naturæ in quo homini lapso ad salutem obtinendam necessariam erat fidem in redemptorem per signa quaedam externa providere, tum adultis ad remittenda peccata actualia tum praecipue infantibus ad solutionem noxæ originalis qᵒ erat &c.

P. 2do certum est in statu legis naturæ plurima extitisse sacrificia v.g. Abelis, Cain, Job, Abrahami &c. Sed. à in potiori ratio est cur erant tunc sacrificia quam Sacramenta

Imo quia poene omnia sacrificia erant totidē Smta. quod

P: 3tio ex D: Thoma 3 part: quæst: 61 art: 3 in quo postquam asseruit Smta necessaria eē ad humanam salutem... in quantum sunt quædam signa sensibilia invisibilium rerū qbs homo sanctificatur. hoc addit... et ideo oportebat ante Xti adventū eē quædam signa sensibilia qbs homo fidem suam protestaretur de futuro salvatoris adventu, et hujusmodi signa dicuntur Smta ex quo textu sic arguo. erant procul dubio in statu legis naē Smta si ante Xti adventū oportebat eē signa sensibilia ... quæ sint Smta, atqui hoc oportebat juxta D: doctorem quod erat.

Hanc D: Thomæ sententiam uno ōes ore sequuntur theologi Suares in 3tiā partē D: Thomæ sententiā eē sect: 1 disp: 4 expresse asserit hanc D: Thomæ sententiam eē apud ōēs theologos dogma certū et indubitatum, instar cæterorū. Sic Melchior Canus in relectiōe de Smtis in genere hoc scet... quod licet scriptū ñ sit, ñ e tñ minus exploratū, quam si fuisset scriptum, et cum scriptura exprimat ante Abrahamum fuisse religionem ac sacerdotium, ex consequenti tradit fuisse Smta sine qbs nec religio nec sacerdotium ē, cumque in lege etiam naē sacrificia pro peccatis fuerint, ut Job 1: dicitur, ñ est quin in lege naē fuerint aliqua Smta. hactenus authoritate theologi optimo fulto ratiocinio quod erat.

Conclusio 2da

Erant igitur in statu legis naturæ aliquod Smtum institutum in remedium peccati originalis

P: illud certo constare dēt quod docet traditio et

Suadet rōo theologica, qā Sacrm aliqod in Statu legis
naē institutū fuisse docet traditio et suadet ipsa rōo
et nonqidam tale Sacrm extitisse docet traditio et inter innu:
-meros SS. pp. solū D: augustinū et D: thomam appellabimus.
Sanctus augustinus ex professo probans adversus pelagi:
-anos existentiam peccati originalis argumtm ducit ex
eo qod semper extiterit aliqod Sacrm institutū in
remedium peccati originalis, qā illud argumtm in qo
S: doctoris scopus elucet evidenter probat ipsum credidisse
Sacrm aliqod oī tempore et etiam in Statu legis naē ex:
:stitisse in remedium naē originalis sic enim loqitr l. 5
adversus Julianū c. 11 ... ideo credendū ē ante circum:
-cisioēm famulos dei ... nullos Sacro opitulatos fuisse
parvulis suis, qamvis qod ad illud ērt aliqua necessaria
causa Scriptura sacra latere voluerit, unde liqet ali:
-qod fuisse Sacrm pro parvulis in remediū peccati originalis
ante ipsam circumcisioēm ac proinde in Statu legis naē qod erat.
D: thomas in 4ta distioē 1 qū 1: in 2da responsioē ad
3 qū: sic habet ... dicendū ergo qod ante legē scriptā
erant qadam Sacta necessitatis, sicut et illud fidei
Sacrm, qod ordinabatur ad deletioē peccati ori:
-ginalis ... qod testimoniū ita clarū ē ac peremp:
:torium ut nulla evolutioē indigeat qo erat.
2do idem suadet rōo si ē in Statu legis naē nullum
fuisset ~~Sacrm~~ remediū contra peccatu originale ingens
infantiū multitudo per illud tempus nata periisset
in aeternū: qā tanta infantiū strages concipi ñ pōt

-sub deo, qi neminem vult perire sed oẽs salvos facere
qó per illud tempus institutũ fuit aliqod remediũ
contra peccatũ originale ac proinde existit aliqod sctn
etcet: hoc argmtm ẽ inocentii 3 c 3 de baptismo
ubi sic habet, absit ut universi parvuli pereant
quorũ qotidie tanta multitudo moritur, quin
et ipsis misericors deus qi neminem vult perire
aliqod remedium procuraverit ad salutem sic
rão valet in oĩ nãd statu qó etcet:

Solvuntur objectiones

obiĩ pro contra rdã conclusiõe: nullũ remediũ contra
noxam originalem qód sit sentm si in statu legis
nat: sola fides sufficiebat ad deletiõe peccati
originalis, aĩ ex doctrina ss: pp: sola fides suffi:
-ciebat ita gregorius M: l: moraliũ l: 3 qod vero
ingit apud nos valet aqua baptismalis hoc egit apud
veteres ṽ pro parvulis sola fides ṽ pro majoribus virtus
sacrificii, ṽ pro his qui ex stirpe abrahã prodierunt misteriũ
circumcisiõis qó etcet.
R: D: M: nullũ erat etcet: si sola fides nullo exteriori sigo
manifestata sufficiebat C: M: nullũ erat etcet: si sola
fides sed aliquo exteriori signo manifestata suf:
-ficiebat N: M: aĩ ex doctrina ss: pp: sola fides
sed aliquo exteriori signo manifestata sufficiebat
C: m: ex doctrina ss: pp: sola fides absqe ullo
exteriori ac visibili signo sufficiebat N: m: et cons:
solutiõe dat divus thomas 3tiã parte quaest: 70.

11

art: 4 ubi postquam asserit tam parvulos quam adultos sola fide fuisse iustificatos hoc addit, probabile tamen est quod parentes fideles pro parvulis parvulis natis et maxime in periculo existentibus aliquas deo preces funderent vel aliquam benedictionem eis adhiberent, quod erat signaculum fidei, sicut adulti pro se ipsis preces et sacrificia offerebant. unde quando SS: PP: asserunt homines ante legem sola fide iustificatos fuisse intelligendum est de sola fide per exclusionem ad alia media, non est de nudo et interno fidei actu, qui nullo exteriori signo sit vestitus quod erat:

Prob: omnes SS: PP: loquuntur de nudo et interno fidei actu nullatenus manifestato quod erat. sic est hoc teste tertulliano l: de baptismo c 13 ... fuit inquit salus retro per fidem nudam ante domini passionem et resurrectionem, at ubi fides aucta est credendi in nativitatem, passionem et resurrectionem eius, addita est ampliatio sacramento obsignatio baptismi vestimentum quodammodo fidei quae retro erat nuda quia fides erat sine ullo exteriori signo quod erat.

R: N. Sub: ad cuius prob: admisso testum et N. conseq: tertullianus enim ibi loquitur de fide retro ante passionem et resurrectionem domini porro falsum est retro à passione et resurrectione domini fidem nudam fuisse eo sensu quod nullo signo exteriori fuerit manifestata, alioquin nullum pariter fuisset sacramentum in veteri lege quod tamen negat tertullianus quod cum eo loci

loquitur de fide nuda ante passionem dñi, illud dicit comparate ad baptismum cujus signum exterius absolute a xto fuit determinatum, cujusque ceremonia ampliata in comparaõe intoru in statu legis naẽ, qd consistebant tantum ò in prece aliqua, vẽ in aliqua benedictioẽ ut ait D. Thomas, hinc dicit bellarminus ... addita ẽ amplicatio intoru ... pòtez: -tolicanus loquendo de nuda fide ñ intelligit nudum et inter: -num fidei actum et ab õi signo exteriori secretum sed de -into fidei ita nudo qod nullum habeat signum sensi: -bile determinatum, nulla ceremonia assignata ò ampli: -ata sicut in baptismo factum ẽ post passiõe et resurrecti: -oẽm dñi qò etcet:

obĩ 2do ideo probatur existentia remedii salutis pro peccato originali in statu legis naẽ quia sublato illo remedio ingens parvulorum multitudo periret in aeternum qod concipi ñ pt sub deo qui vult neminem perire, ai hec raõ melius ẽ momenti siquidem hodie ingens in: -fantium multitudo perit in utero materno nec ullum tñ pro illis adest remedium qò etcet:

R: imo varia fuisse excogitata systemata à theologis in solutioẽ hujus argumti qd videri pount in qqst: de voluntate dei salvandi infantes.

R: 2do N: m: et paritatem. raõ disparitatis ẽ qod imo ñ numerus infantium in utero materno pereuntium exiguus sit sit respectu infantium ante usum raõis mo: -rientium ac proinde ñ tam conveniens ẽ ut deus pro illis aeque ac pro his remedium aliqod instituat.

2do infantibus in utero materno pereuntibus physice lo: -quendo impossibile ẽ intum aliqod applicare, et inta ñ instituuntur nisi pro his qbs applicari pount. qò

infantibus in utero etc.: nullũ institui debuit Sacramentum.
e contra infantes ante usum rationis morientes et capaces
sunt recipiendi Sacramentum, et iis applicari potest. Ergo institui de:
buit, alioquin Deus non foret censendus velle omnium salu:
tem. Ergo nulla paritas etc.:

Articulus 3tius
De Existentia Sacramentorum in veteri lege

1mo Sigvartus et alii quidam Lutherani duo Sacramenta
admiserunt in veteri lege Sacramenta nimirum circumcisionem
et ritum agni paschalis, Lutherus e contra tot admisit
in veteri lege Sacramenta quot fuêre, sic iuxta ipsum man
-na, serpens aeneus, aurea? iridis, ros in vellere Gedeonis,
umbra horologii Achas totidem fuêre Sacramenta, unde nullum
statuit discrimen umbram aut figuram inter et Sacramentum,
quae tamen toto caelo distant.
2do Catholici uno omnes ore ea fuisse in veteri lege Sacramenta as:
-serunt, quorum merito habetur in Pentateucho, praesertim
in Levitico ubi ceremoniae omnes Sacrificia, oblationes,
baptismata et alia id genus describuntur visibilia signa,
quae idcirco volunt esse totidem Sacramenta quod revera habeant
quidquid requirebatur ad Sacramentum in veteri lege nimirum signum
sensibile, institutionem divinam cum praecepto ea usur:
-pandi, quandoquidem Levitis et populo ab ipsomet Deo
injungebantur observanda

Conclusio 1ma
Plurima Extiterunt in veteri lege Sacramenta.

P: 1mo ex conc: trident: sess: 7. in de fide est esse fidei

Proxima, sic ê habet conc: tridcent: sess: 7 can 2 . Si quis dixerit ea ipsa novæ legis sacramenta â sacramentis antiquæ legis n̄ differre .... anathema sit . ubi clare innuit S: conc: fuisse in veteri lege sacramenta.

P: 2do ex summo pontifice Eugenio 4 in institutione ad armenos, ubi asserit ... sacramenta evangelica multū differre â sacramentis antiquæ legis ... manifeste q̄ supponit extitisse in veteri lege sacramenta q̄i etcet.

P: 3tio ex SS. pp: quorum nullus fere ê q̄i n̄ asserit latum êê discrimen inter veteris et novæ legis sacramenta cenus sufficiat august: q̄i in psal: 37 sic habet ... sacramenta novi testamenti dant salutem, sacramenta veteris testamenti promiserant salvatorem .... idem alii pp: quos laudare longū et supervacaneum foret q̄ etcet.

Corolarium

Ex 2da observatiōe patet sacrificia veteris legis fuisse simul sacramenta, unde sequitur tam m̄am quam formam sacramentorū fuisse â deo determinatam, et quidem in specie . imo materiam ita fuisse determinatam ū ex eo q̄od quædam iussit offerri â alia, alia prohibuit imolari etcet:

2do etiam et formam, verba ê q̄ in sacramentorū et sacrificiorum celebratiōe proferenda erant determinavit ut probe asserit D: thomas part: 3 q: 60 art: 6 ad 3tium ubi ait ... utebantur Judæi in veteri lege aliquibus verbis in his q̄æ ad dei cultū pertinent tam sacerdotes q̄i erant sacramentorum illorum ministri 2dū illud Num: 6to ... sic benedicetis filiis Israel et dicetis eis, benedicat tibi dominus etcet: quam etiam illi q̄i sacramentis utebantur.

rdū illud deutro: 26. .. profiteor hodie corā dño deo tuo qd etc: ... ex qbs planū ē materiā simul et formā sacramtz in veteri lege fuisse a deo speci-aliter determinatā, et quantū ad oēs circumstatias ut ait idē D: Thomas in celebri textu l. 4 sententiarū distinct: 1 quæst: 1 Articulo 2 qēm hic ingerere iuvat quia summarie continet qd hactenus diximus de sacra mtis in variis naē statibus, et solide exponit causā cur diversis oportuerit temporibus diversa institui sacramta cum sacramtz usus inquit, fidei proportionaliter respondeat, oportuit qd rdū diversū statū fidei diver simode sacramta haberentr; fides autē quantū ad arti-culorū explicatiōem semper magis ac magis crevit rdū propinquitatē temporis gād, et rdū hoc oportuit sacramta magis ac magis determinari. et propter hoc, quia in Abrahā fides imo habuit quasi notabilē quantita-tē, ut propter fidei religioē ab aliis separaretr, ideo eis signaculū sive sacramtū fidei determinatū fuit, scilicet circumcisio, et quia tempore moisi iam fides ad tantā quantitatē devenerat, ut non solū in uno hoē refulgeret, ĩ in familia, sed in una tota gente, populo dei multiplicato, ideo oportuit et legē dari ... et sacramta in speciali determinari et mul tiplicari; et propter hoc necessariū fuit in lege Moisi determinari sacrificia, oblatioēs, et decimas, quantū ad oēs singulares cir cumstantias, et matrimonia ordinari et penitentiæ satisfactioēs distingui, hoc preclare S. Thomas et quidē apposite ad institutū nostrū, inde enim colligitr et fuisse in diversis naē statibus sacramta et ea diversa et magis determinata rdū propinqui tatē temporis gād

Articulus 4tus

De Existentia Sacramentorum in nova lege

iam ventum est ad illud de quo diu thema tenemus, quod quin praefigurabant veteris legis sacramenta iam tum obsoleta et antiquata, quemadmodum enim sibi mutuo successerunt in variis naturae statibus, ita omnia, sicut umbrae lucis cesserunt novae legis sacramentis, quae sola per antonomasiam sacramenta dici possunt. Hinc nova nobis panditur discussionis area, et quidem longe maioris momenti; 3tia autem hic quaeri solent de sacramentis novae legis. 1mo an sint. 2do quot sint, 3tio quis eorum auctor, quae tria totidem singulatim absolvemus paragraphis

Paragraphus 1mus

An Sint in nova lege Sacramenta

1mo accurandi de quorum grege merito Sociniani, ut qui sola scripturae et revelationis divinitatem explodentes, tum etiam anabaptistae vg. tremulantes et cet. qui omnia omnino sacramenta e medio tulerunt.

2do Catholici sustinent esse in nova lege sacramenta, et quidem dogma est ad fidem pertinens; sacramentum autem novae legis definitur signum sensibile a Christo Domino permanenter institutum ad conferrandum sive exteriorem, et producentiam in eo gratiam sanctificantem ex opere operato, uti constabit ex dicendis ubi de effectibus sacramentorum

Conclusio

Existunt in nova lege sacramenta

probatur iisdem omnino argumentis quibus supra demonstratum est fuisse in veteri lege sacramenta, eadem sacrorum consilium

Summorum pontificum et SS: patrum testimonia utrumque ex aequo probant quod erat demonstrandum.

probatur 2do sacramenta sunt ritus externi, quibus connectitur promissio gratiae positis ponentis, atqui eiusmodi ritus Christus in nova lege instituit ut patet ex invisibilibus signis ipsi sunt apostoli ad conferendum hominibus gratiam de qui sit mentio in actibus apost, -olorum in epistolis ad timoth. et ad titum, et aliis passim scripturae locis, ut constabit ubi de sacramentis in particulari quod erat demonstrandum:

Et vero in sequenti paragr: demonstrabitur esse in nova lege sacramenta quo demonstrato manebit esse in nova lege sacramenta; denique vide catechismum conc: trident: de sacramentis in genere ubi afferuntur variae et omni prudentia plenae rationes ob quas deus sacramenta instituit quod erat demonstrandum:

Solvuntur obiectiones

obi: 1mo ea sacramenta admitti non debent quae sunt inutilia, atqui sacramenta novae legis etc. potuit enim deus facilime sine illis suam hominibus gratiam conferre, quod erat demonstrandum:

R: 1mo retorqueo Arg: illud admitti non debet quod est inutile atqui adventus Christi in mundum, ipsius incarnatio etc. sunt inutilia, potuit enim deus facile sine illis salutem hominibus concedere quod erat demonstrandum

R: 2do et M: quam non probat adiuncta ratio. probat scilicet sacramenta novae legis non esse absolute necessaria, atqui ex eo quod non sint absolute necessaria non inde sequitur quod non sint utilia, sic v.g. ex eo quod equus non sit absolute necessarius ad iter faciendum non sequitur quod non sit valde utilis quod erat demonstrandum.

obiicitur 2do sacramenta sunt res sensibiles atqui res sensibiles nihil prosunt sed bonus spiritus, unde scriptura dicit spiritus vivificat littera autem occidit. caro non prodest quidquam, sed spiritus, verba quae ego loquutus sum vobis spiritus et vita sunt quod erat demonstrandum:

R: N. m. res quidem sensibiles solitarie sumptae nihil prosunt sed coniunctim cum bonis dispositionibus in subiecto, et cum gratia ipsis adeo annexa multum prosunt; nam et clamat etiam scriptura qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit, ubi salus aeterna baptismo annectitur; et imponebant eis manus et accipiebant spiritum sanctum. unde claret res sensibiles cum gratia coniunctas multum prodesse, hoc sensu intelligendi sunt alati scripturae textus, caro non prodest quidem independenter a gratia, sed coniuncta cum gratia multum prodest, iuxta illud Joan: qui manducat meam carnem vivet in aeternum; spiritus vivificat, littera occidit, id est lex sine gratia non iustificat sed potius occasionaliter mortificat, exponendo peccata, quae non nisi per gratiam vitari valent. equidem verba quae locutus est deus spiritus et vita sunt, sed verbo suo instituit sacramenta, unde ad habendum spiritum et vitam, agnoscenda sunt sacramenta verbis domini quae spiritus et vita sunt instituta. quod erat.

Obiicies 3tio si admittenda forent sacramenta mens eo ipso dependeret a rebus sensibilibus et ad ipsas deprimeretur, at hoc admitti non decet, cum e contra non nisi ad coelestia et spiritualia deceat se elevare et tota sedare. quod et dist.

R: N. M. mens enim non eo sensu pendet a rebus sensibilibus ut ad illas deprimatur sed e contra per illas res sensibiles ad coelestia et spiritualia assurgit, ut patet ex gregorio M: homilia 11 in Evang: ... coelorum regnum inquit fratres charissimi idcirco terrenis rebus simile dici, ut ex his quae animus novit surgat ad incognita quae non novit, quatenus exemplo visibilium se ad invisibilia rapiat et per ea quae usu didicit quasi confricatus

incalescat, et per hoc quod sit notum diligere discat et incognita
amore. hoc ~~illa~~ ille S. doctor; quemadmodum quo sub
parabolis rerum sensibilium involutas res spirituales exposuit ex
plicuitque dominus discipulis suis, nunc dicens, regnum coelo:
-rum esse simile thesauro abscondito, nunc sagenae, piscibus
plenae, modo domui ~~[illegible]~~, ovili: et cetera: ut per res
illas corporeas mens ~~[illegible]~~ surgat ad coelestium notitiam, amorem
atque desiderium. quemadmodum deus ipse, S. spiritus saepe
apparuit sub forma sensibili columbae, linguarum ig:
-nearum, spiritus vehementis etc., ut amplius atque poten
tius ipsius notitiam, sensus, et ardens desiderium inspiraret
hominum cordibus, pari de causa, instituit sacramenta dominus, ut
per ista res istas sensibiles ad coelestia elevet animus
cum enim novimus ea spiritualium donorum esse signa, non in
ipsis haeremus, sed ad res per illas significatas vividius
considerandas flagrantius exoptandas ferimur. quod etc.

Paragraphus 2dus

Quod sint in nova lege Sacramenta.

1mo Lutherani et calvinistae duo tantum admittunt in nova lege sacramenta, baptismum scilicet et coenam domini; quidam tamen e lutheranis poenitentiam inter sacramenta enumerant; caetera autem sacramenta dicunt esse pontificia figmenta sacrilego evomunt ore.

2do catholici omnes e contra tenent pro S. 7nario sacramentorum numero, quem non argumentis tantum ineluctabilibus sed etiam ex analogiis quibusdam et ex congruentiis probare gestiunt; 4tuor autem circumferuntur congruentiae duas priores pulchre evolvit D. Thomas 3 parte quaest. 65 Art. 1mo in c.

1ma ducit S. doctor ex analogia quadam et similitudine vitae naturalis et spiritualis, in vita naturali quaedam homini singulis necessaria sunt, quaedam toti societati. ex parte singulorum hominum requiruntur 3ia per se scilicet

generatio sive nativitas augmentatio seu aggressio et nutricio seu alimentum, et duo per accidens, unum quod sit remedium contra morbos, qui contingere solent, alterum contra morborum reliquias; illud aegris, hoc convalescentibus exhibetur; ex parte vero societatis requiruntur duo; parentes scilicet ad propagandos hoes in conservatioe et usum societatis, et princeps vel magistratus qui eam regant et gubernent. porro in vita spiritali eadem opus quoque opus e medios bodilem qe deus pro sapientia sua vitae spiritalis auxilia et media instituit: 1mo requiritur generatio per baptismum qui e regeneratio in Xto. 2do aggressio et augmentatio virium per confirmatioe. 3tio nutritio per eucharistiam iuxta illud caro mea vere e cibus etc. 4to remedium contra morbos ad id e peccata post baptismum comissa per poenitentiam. 5to contra peccati reliquias, id e poenam, infirmitatem, languoremque id per extremam unctioe. 6to ex parte totius ecclesiae matrimonium, ad hoes generandos dei cultui et regno conservandos destinandos. 7mo tm ordo sacer qo regitur et gubernetur ecclesia.

2da ducit ex numero virtutum. baptismus respondet fidei, confirmatio spei, eucharistia charitati, poenitentia iustitiae, unctio extrema fortitudini, ordo prudentiae, matrimonium temperantiae.

3tiam congruentiam alii ducunt ex celebritate numeri 7narii in expiationibus legis, ita Exod: 29 levit: 4, 8, 13, 14, 15, 16, 23; Num: 19, deut: 15, 2do paralipomenon 29, Job ultimo. quibus in locis in expiatioe offerunt vel 7 alia, vel 7 diebus, vel 7ties conspergitur sanguis etc. quae autem illis contingebant in figuris, unde numerus ille 7narius in expiationibus legalibus frequens prosignare videtur sub nova lege 7 futura efficacissima expiandi remedia.

4to denique ducitur ex psal: 28 afferte doe filii dei cuius sit e paraphrasis, initio psalmi agitur de sacrificiis generatim afferte doe filios arietum mox vaticinatur propheta de 7 sacramentis

Sub nova lege futuris, q̄d vocat 7 voces dōi. vox dōi super aquas ē bap
tismus, quia ut ait Chrisostomus Xtus dum baptizaretur virtute ded̄it
aquis ōbs ad filios dei regenerandos. vox dōi in virtute ē confirmatio q̄d
virtute, vires et fortitudinem parit. vox dōi in magnificentia ē eucharistia
in hoc enim nobiscum magnifice egit. vox dōi confringentis cedros ē poenitentia
q̄d cedros arbores altissimas id ē superba et saxea corda conterit et demolit
in cornea. vox dōi intercidentis flam̄a ignis ē matrimonium quia con
cupiscentiae flam̄as provocat et extinguit. vox dōi concutientis desertum
ē ordo qi a deserto id ē a mundo gentili sine deo sine lege sicut
q̄sdam segregat in opus ministerii. vox dōi praeparantis cervos ē
extrema unctio, qua cervi id ē fideles iusti eo q̄d rebus ter
renis exonerati leves fiant et agiles ad ascensum in viis dōi et pro
parandi ad vitam; denum prospera et leta populo enuntiat... dōus
virtutem populo suo dabit dōus benedicet populo suo in pace. et
sic finitur psalmus.

quicquid sit de his congruentiis manifestum ē q̄d speciem n̄ decent q̄d
q̄d in contrarium effutiat Kemnitius in 2da parte examinis;
q̄m vis enim n̄ sint demonstratiōes, optime tn̄ sunt fidei iam de
monstratae explicatiōes et suasiōes q̄sdam veritatis ulterius inculcan
dae.

Conclusio

7 sunt in nova lege sacramenta nec plura nec pauciora ē de fide.
Probatur pro certo et inconcusso tenendum ē q̄d tradit scriptura
sacra, dōnt SS. patres, evincunt concilia et sum̄i pontifices, sigillat
demum fides totius retro antiquitatis. āi 7ē numero sacramenta esse
tradit scriptura docent et cet. et 1mo quidem 7 ē numero sac
ramenta tradit scriptura sacra ut patet ex diversis locis ubi sacramenta
instituuntur, ita baptismus Joan. 3 confirmatio actor. 8 et 19, Eucharistia
1ma ad corinth: 11 poenitentia Jon: 20 Extrema unctio Jacobi 5
ordo 1ma ad timoth: 4 et matrimonium ad Ephesios 5 sed de uno q̄oq̄e
in suo loco ubi de sacramentis in particulari, q̄d etat.
2do idem docent SS. patres quorum vere nullus ē qi de aliq̄o ex
sacramentis n̄ tractaverit, praecipue S. August: qi de obs

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

mentiõe facit. 1mo de baptismo librũ integrũ scripsit, 2do de confirmatiõe sic loqr libro contra litteras petilliani ... sacramtm crismatis in genere visibiliũ signaculorum sacrosanctũ ē sicut ipse baptismus. 3tio de Eucharistia Epist. 118 C 1 cum dixisset: Xtm instituisse sacramta sacramtis veteris legis numero pauciora, significatiõe praestantiora observatu facil-liora, in exemplũ affert baptismũ et Eucharistiã. 4to de pœ-nitentia pluribus in locis loqr, praesertim l: de baptismo C 10 et epist: ad honoratũ de sacerdotibus tempore persecutiõis fugientibus. 5to de extrema unctiõe sermone 215 de tempore 6to de ordine l: contra parmenianũ ubi loquens de baptismo et ordine ait ... utrumque sacramtm ē et quadã consecratiõe utrumque hõi datur, illud dũ baptizatur, istud dũ ordinatur. 7mo de matrimonio l de bono coniugali et l: de fide et bonis operibus C 7 ubi ait ... in ecclesia dei nuptiarũ ñ solum vinculũ sed etiã sacramtm commendatur qd erat etc.

5tio idẽ etiã evincunt concilia in primis conc: trident: sess: 7 can: 1mo ubi definit 7 ēe novae legis sacramta ñ plura aut auctiora pauciora his verbis ... si quis dixerit sacramta novae legis ñ fuisse õa a Jesu Xto dño nostro instituta, aut iẽ plura aut pauciora qm 7 fidelis et baptismũ etcat: ... aut etiã aliqod horũ ñ ẽe vere et prie sacramtm anathema sit qd de fide ē 7 ẽe in nova lege numero sacramta nec plura nec pauciora.

item et conc: florent: seu potius instructio cathechistica pro armenis data ab Eugenio 4to summo pontifice enumerat 7 novae legis sacramta ñ ut armeni cogantur ad ea recipienda ut falso asseruit Kemnitius, sed ut eis exponatur romanae ecclesiae fides qd in hoc capite ab ipsorũ fide ñ dissidebat,

17

ut in sequenti argumento multis monumentis constabit; q.o

4to idem denique probatur argumento praescriptionis et sic proinde 15° aut circiter saeculo universa ecclesia tenuit fidem 7narii sacramentorum numeri, et a qua fide tunc temporis tenere non potuit quin eandem fidem tenuerit per totam retro antiquitatem, q.o fides 7narii numeri sacramentorum erat fides ecclesiae per totam retro antiquitatem. q.o erat fides apostolorum a Christo ipso tradita. q.o sola vera ac sola tenenda.

M. et m: sigillatim probandae veniunt.

probatur M. scilicet ecclesiam universalem tum latinam tum graecam 15° saeculo aut circiter credidisse 7em praecise sacramenta. ad hoc est factum omnino indubitatum.

1mo quod spectat ecclesiam latinam res est in proptaculo, enim vero hi sunt caracteres quibus factum certo constare potest, scilicet 1mo quando est publicum oloiam et scitu facile. 2do quando refertur a scriptoribus fide dignis qui nec decipi nec decipere potuerunt, porro in ecclesia latina hi caracteres conveniunt facto de quo agimur

et quidem est publicum et scitu facile, ecclesiae enim sacramenta non ut primitivis ecclesiae in incunabulis clam et in angulo conficiunt aut conferunt, sed palam et publice coram se coetu fidelium q.o

2do refertur a scriptoribus fide dignis qui nec decipi nec decipere potuerunt: scriptores autem illi sunt magister sententiarum, d: Thomas et alii omnes theologi qui theologiam universam ad scholasticam reddegerunt methodum porro scriptores illi nec decipi nec decipere potuerunt.

1mo decipi non potuerunt, dum quia factum referunt publicum et scitu facile, dum quia non aliquid credendum in scriptis suis proponunt, sed omnino credibus, non aliquod ab ipsis excogitatum et inventum docent, sed quod invenerunt in usu et praxi ecclesiae quotidiana explicant. q.o

2do nec pariter decipere potuerunt, cum quia repugnat a bene aut paucis hobs mundum universum in errorem induci ~~[illegible]~~ xpo[illegible], præsertim in re maximi momenti; dein quia non agebatur de facto ve-tustissimo et antiquitatis ~~celebris~~ tenebris involuto, sed de facto actu existente; porro absolute repugnat ut pauci scriptores omnes im-ponant in re obvia et actu existente; sicut risum exciperet scriptum quidam qui assereret romam aut argentinam nunc non existere quod erat dem.

2do quod spectat ecclesiam græcam res est extra controversiam; dein quia græci qui concilio florent. adfuerunt, quique non minima disciplinæ ~~[illegible]~~ puncta romanis exprobaverunt, ne verbum quidem fecerunt de numero 7nario sacramentorum ~~[illegible]~~ quod certe non omi-sissent si 7 esse sacramenta reveran credidissent; deinde quia Jeremias patriarcha constantinopolitanus perstringendo confessionem augustanam declaravit ecclesiam græcam semper admisisse, etiam admittere 7 sacramenta nec plura nec pauciora quo facto quod constat ecclesiam universalem græcam et latinam 15 saeculo aut circiter credidisse 7 esse sacramenta in nova lege sacrosancta, mutatum est et in conclusionem.

probatur min: scilicet ecclesiam universalem non potuisse tenere fidem 7rii sacramentorum numeri 15 aut circiter saeculo, quin eadem tenuerit per totam retro antiquitatem; nam enim fides ecclesiæ a tempore magistri sententiarum ad lutherum et calvinum usque erat fides totius retro antiquitatis, aut dicendum est ecclesiam mutasse suam fidem, ac proinde defecisse et errasse circa numerum sacramentorum; atqui hoc posterius impium est alioquin dicendum foret portas inferi infirmitatem ecclesiæ convulsisse et spiritum erroris contra amplissimas xti promissiones. quod erat dem.

et certe fides ecclesiæ circa 7rium numerum sacramentorum erat fides totius retro antiquitatis, vel ecclesia suam fidem mutavit circa hoc punctum; atqui hoc posterius dici nequit.

imo quia quemadmodum ecclesia sacramenta instituere non potest ac proinde ipsorum numerum augere ita nec instituta potest

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

abrogare, ac proinde ipsorum numerum minuere ut postea sa
tebit. quod non nisi numerum sacramentorum a Xto designatum stat haere quod
2do quia hujus mutationis nullum extat vestigium, nullum monu
mentum neque alius reperiunt assignare possunt novatores, di In
illam originare facile poterunt, si revera aliquo fuisset; ea
enim est conditio et natura novitatis in ecclesia praesertim in rebus
gravibus, ut episcopi episcopis, doctores doctoribus, fideles fidelibus
ex templo opponant imo in rebus ipsis quandoque levissimis
musitatur imum ubique mox fervent animi, libelli denique et
scripta undique volitant, porro in re praesenti quod facile est
maximi momenti neque verbum quidem aut scriptum aut etiam auditum
unquam fuit, nulla unquam exorta contentio aut controversia.
quod nulla facta mutatio, quod fides 7 num sacramentorum numerierat
fides totius retro antiquitatis, ac proinde apostolorum juxta
regulam D. Augustini . . quod universa tenet ecclesia, nec concili
-is institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate apos
tolica traditum, rectissime creditur. quod erat.
et vero cum ante Lutherum et Calvinum ipsorumque sequaces 7 in
ecclesia agnita fuerint sacramenta, retinere decent donec ratio
nabilia quaedam argumenta in contrarium contulerent. atqui
aute sufficit ea in ecclesia in qua natus et baptizatus sum, quod
ipse Lutherus natus et baptizatus est, praedicari: iure possessi
onis gaudemus, nec eos sine rationabili causa cedere
possumus, igitur fluat Lutheri opinio, sufficiat ipsi dicere
quod olim Tert. . . . quod vos estis soli sides et vobiscum mo
rietur sapientia, qui vultis ~~acta~~ antiquam ecclesiae et aposto
-lorum fidem mutare. quod et cet.

Solvuntur Argumenta

obiicimus cum Kemnitio qui plura ex scriptura acclomerat
sacramentis 1mo scriptura, inquit, non meminit 7 sacramentis 2do
ex Xti latere ~~s~~ exivit tantum aqua et sanguis Joan. 20

porro iuxta patres aqa et sanguis xti sūt baptismus et eucharistia, ḡo duo tantū sūt sacramta. 3tio apocalypsis 13 angelus vocat bestiā sacramtū quod septē habet capita, porrò bestia ē antexpus seu papa, 7 bestiæ capita sūt 7 sacramta quæ papa prædicat. ḡo etc.

R: ad imū imo retorqueo argument. ē admittit Kemnitius sacramta, baptismū et eucharistiā: ac de duobus sacramtis ñ meminit scriptura: ḡo duo ñ sūt sacramta.

R: 2do scriptura expresse ñ numerat duo nec tria nec 7 sacramta sed ex scriptura 7 colliguntur sacramta, iā locis nimirum in probatione citatis: præterea multa sūt quæ admittit Kemnitius quorū expressa mentio ñ habetur in scriptura. ḡo argumentū ipsius negativū nullius ē roboris, ḡo etc.

R: ad 2dum iuxta quosdā patres præsertim græcos qui allegoriis semper intenti fuerunt per aqam et sanguinē adumbrantur baptismus et eucharistia, eo quod sint maxime omū necessaria et excellentissima et maxime obscomunia: verū etiam vero ideo ñ excluduntur cætera, sed loco cæterorū duo illa ut principaliora memorantur. iuxta alios vero patres et numero plures et auctoritate graviores et veritate consonantiores, sanguis ē pretiū meritorū xti, aqa baptismus ē; unde iuxta illam interpretationē si exclusive et rigorose sumatur ñ nisi unicū erit baptismi sacramtū quod negat Kemnitius, qui eucharistiā pro sacramento habet; igitur baptismū solum magis illic adumbrari oportuerat, quia per eū hoēs xti fiunt, in xti ecclesiā introeunt, ĉ isque xti membra evadunt ḡo etc.

R: ad 3tiū blasphemat Kemnitius dū xti sacramta asserit esse septē bestiæ capita, nam si 7 illa bestiæ capita sūt xti sacramta, ḡo baptismus et eucharistia erunt duo bestiæ capita cum sint ex 7, quod blasphemia ē in de

Kemniti qi baptismū et eucharistiā pro veris tātū sacra
mntis habet: unde aperte mendita ē inquibus sibi; adde
qod Joañes nunq dicat 7 capita bestiæ ēē sacrmta, sed
tntm bestiā ēē sacrmtm, qod nihil aliud significat qā
signū rei secretæ et latentis ut anobabimus in illo sui
tractatus. quidā sane fuerunt qi exposuerint et bestia illa
de roma et 7 bestiæ capita de 7 romæ collibs; verū ipse
Joannes ibidē explicat 7 bestiæ capita ēē 7 reges, unde
ruit ædificiū blasfemiæ Kemnitianū qod erat ob:

obiiº 2do ex ss: patribus, quorū aliū ex professo tractarunt
de sacrmtis ut S. Ambrosius l: cui titulus de sacrmtis;
alii cathecheses ediderunt ut S. Cirilus, in qbs certe l.
mentio fieri debuit de 7nario numero sacrmtorum si ungam
fieri debuit; āt tn nullū illū numerū oīo silent imo
veteres ppp: ss: Justinus, Ireneus, tertulianus ipse l: de
corona militis adversus Marcioēm c 1, et 4 de duobs tntm
mentioē faciunt, scilicet de baptismate et eucharistia. qo

R: imo hæc et similia argumenta desumpta ex silentio ppprū
tā adversos luttheranos et calvinistas militare qā ad
versus catholicos, quia ss: patres nullibi expresse me
minerunt de duobs potius qam 7 sacrmtis.

R: 2do et: M quia neqe S: Ambrosius neqe S. Cirilus tracta
runt de sacrmtis obs sed tntm de iis qæ spectant immedi-
-ate et proprie neovitos; sermonē enim haent ad chatecu
menos unde ea solū explicant sacrmta qæ illis suscipere
ac proinde docerē debebant, scilicet baptismū confirma
tioē et eucharistiā, unde ipsarū scopus ollandū exigit
ut de his 3bus sacramentis mentioē faciant qo

R: 3tio et: m: qoadeā parte qd spectat antiqos patres, tum
quia ōbs notū ē in primitivis ecclesiæ seculis christianos a
paganis sævo odio atqe cura misteria sua celasse

hinc pagani xtianos vocabant lucifugacē nationē tum ideo
sto obscura, qas habebant de eucharistia, quando xtianis obici
ebant manducatioē humanæ carnis, hinc Julianus ipse apos-
tata qamvis catecumenus n̄ nisi valde obscuram de religiōe
notionem habebat ; unde etiā mirū n̄ ē si pp̄s: tunc temporis
mentionē n̄ fecēre de 7rio numero Sacmtoꝝ, tum quia n̄ nisi
transeunter et exigente causa loqntr de baptismo et eucharistia
nimirū ad revellendas paganorū calumnias, scilicet obiiciebant
xtianis, qod humanas carnes manducarent, qod multa turpia et
scelera agerent in conventiculis suis, & ideo ad sinaxim n̄
admitterent nisi suos; de qbs calumniis vid: tertulianū in
præclaro apologetico ad titū antoninū imperatorē: athena-
gorā in apologia, et minutiū felicem in octavio: justi-
-nus apologia 2da ad hæc duo calumniæ capita respondet,
atqe ut atrocem paganorū imputatioē de manducatioē car-
-nis humanæ profitetur, ideo loqui cogitur de eucharistia qam
prode explicat ideo etiā loqtr de baptismo ut ostendat n̄
nisi solis baptizatis licere interesse sinaxi; unde ȷmo mi-
-rū n̄ ē, qod S: Justinus de his duobs sacrmtis mentioē
faciat quia id tntm exigebat scopus apologiæ 2dæ quia lo-
quendo de his duobs, n̄ idcirco cætera excludit; qemadmodū
tertulianus n̄ de his duobs tntm lqtr, sed etiā de confirma-
-tioē l: de resurrectioē carnis ubi ait ... caro abluitur, ut
aīa emaculetur, caro inungitur, ut aīa consecretur, caro corpore
– et sanguine xti vescitur, ut aīa de deo saginetur, ergo ex
silentio patrū nihil deci pt contra 7riū sacrmtoꝝ numerū
qō est cdt.
instabis saltē ex silentio S: August: validū eruitur argumentū
adversus 7nariū sacrmtoꝝ numerū, etenim S: ille Doctor in
observandis numeris semper intentus fuit summo et sæpe curiosior qam
par erat, ut ait Calvinus: at tm de ipso numero 7rio nihil
unqam scripsit qo erat.

R: 1mo retorqueo Argumentū S: augusti in observandis nume ris semper ardentus fuit, imo et saepe curiosior quam par erat: ai tn nihil unquam scripsit de numero virtutū theologicarū, de numero virtutū Cardinaliū, de numero praeceptorū decalogi. jo n sunt tres virtutes theologicae, quatuor cardinales, nec 10 praecepta decalogi. jo ebat:

R: 2do N. m: expressis qidem verbis n numerat S. Augustinus alibi d: August: 7 Sacramenta; sed variis in locis de 7 novae legis Sacramentis loqr, ut supra in probaoe ostensū ē. jo ebat.

obiū 3tio lotio pedū ē Sacramtm nam illud ē Sacramtm qod habet oes conditioes ad Sacramtm reqisitas: ai lotio pedum has oes habet dotes; conditioes enim illae sunt ut adsit sgm sensibile seu ritus sacer: ut sit ... ipsi anexa gad promissio: ut sit institutio divina: demū mandatū divinū ad eū ritum usurpandū: ai hi oes caracteres reperiunt in lotioe pedū. jo ē pprie dictū Sacramtm. jo plura sunt qam 7 Sacramta.

R. 1mo dist: A. lotio pedū ē Sacramtm late sumptm C: A. lotio pedū ē sacramtm stricte sumptm N. A: equidē lotio pedū dici pt lato sensu Sacramtm scilicet eo sensu qod sit sgm misticum rei alicuius spiritualis scil: sgm humilitatis ee pt, at vero Sacramtm pprie dictū dici nequit. unde

R: 2do n. ultimā mi: neqe enim habet oes conditioes reqisitas ad pprie dictum sacramtm qod debet ē in ecclesia permanenter institutum jo ebat.

inst: 1mo ai habet oes condicoes reqisitas. sic enim legis Joan: 13 nisi lavero te n habebis partem meū en anexa promissio gad. Exemplū dedi vobis en institutio divina. et vos debetis alter alterius lavare pedes. en mandatū xti ad lotioē pedū deinceps in ecclesia observandā. jo ebat:

R: ex iis Scripturae locis n colligi ullā gad promissioē ullā firmam Sacramti institutioē ebat: 1mo iste textus nisi lavero te et ebat n promittit gaā sed minatur poenā

propter inobedientiā ut experiunt SS: ppp: Crisostomus, Cirilus in hunc locum, et Basilius l: 1 de baptismo. 2do ille textus exemplū dedi vobis etc. n continet insti-tutioē divinā nec praeceptum de lotioē pedū ut patet ex communi fideliū, et mente ecclesiae ad id nunquam obli-gandis, sed de exercenda caritate et humilitate cuius signum externus ē lotio pedū. unde idem ē ac si diceret xtus si ego magister vester eo usque charitatē et humilitatē quā vos extendo, a fortiori et vos qa invicē debetis charitatē et humilitatē exercere. his positis sic data conficitur R. eo sensu intelligendi st illi textus qo intellecti fuere a SS: ppp: et praecipue ab universa ecclesia: nunquam eo ai a SS: ppp: et praecipue ab universa ecclesia nunquam eo sensu intellecti fuere ut contineant aut sād promissioēm aut praeceptum de observanda lotione pedū, siquidem nec univer-salis nec permanens ē, a multis etquidem qam plurimis ecclesiis n observatur, in aliis vero in qbs observatur illud fit, n nisi ex libera devotioē qo instabis 2do saltem SS: ppp intellexerunt illos scripturae textus eo sensu qod contineant et gād promissioē et praecepto de observanda lotioē pedū, ita SS: Ciprianus, Ambro: et in primis D: berardus sermone 1mo in coena dni ubi ait... approp-inquans passioi dnus de gāa sua investire curavit suos, ut invisibilis gāa signo aliqē praestaretur. ad hoc instituta st sacramta, ad hoc eucharistiae participatio, ad hoc pedum ablutio, ad hoc denique ipse baptismus, et infra ut de remis-sioē quotidianorū minime dubitemus, habemus eius sacramtum pedū ablutioē, vis autem nosse quia sacramentum illud ē n proposito exemplo factū illud attende, qod petro dictū ē, si n lavero te aliquid igitur habet qod necessaria ē

ad Salutem, quando sine eo nec ipse petrus parte haeret in regno xti et dei . . . unde scimus quia ad diluenda peccata qd non est ad mortem, et a qbs plene cavere non possumus ante mortem, ista ablutio pertineat, i. ex eo plane qd offerenti manus et caput pariter adablue-ndo responsum e, qui lotus e non indiget nisi ut pedes lovet. ex qo textu sic plura erui possunt argumenta: 1mo ille lotioem pedu habuit pro vero sacramento, qui illa vocat sacramtm non factu pro solo exemplo sed pro remissioe peccatorum: ai in allato textu S: Bernardus lotioe pedu vocat etcet: qo ideo ille lotioe pedu habuit pro vero sacramto qui illa comparat cum baptismo et eucharistia, ai e: berardus comparat qo etc. aliud sacramtm veru et proprie dictu dici debet sacramtm sine qo obtineri non pt salus: ai ex d: berardo sine sacramto lotiois pedu obtineri non pt salus . . . aliqid igitur latet qod necessariu e ad salutem sine qo nec ipse petrus etcet: qo etcet:

R: imo D: berardu sic verba facere ad monachos suos, qos ut ad vitae spiritalis et monasticae perfectioe ad charitatis et humilitatis apicem elevet, lotioe pedu plus e qo extollit; exhortatio e privatos inter parietes facta qo pro doctrinae regula haberi non pt

R: ideo ad singula argumenta ex illo textu deprompta ad 1m D: M: ille lotioe pedum habuit pro vero sacramto qui illam vocat sacramtm non factum pro exemplo tantum sed pro remissioe peccatoru primario et per se C. M: secundario et per accidens N. M: Arist. m: et: cons: . fateor equidem lotioe pedu dici poe sacramtm et qide proprie si ea hoc instituta fuisset a xto, ut primario et per se remitteret peccata, veru hoc ne insinuat qidem D: bernardus, hoc unum vult scilicet peccata venialia

per lotioē pedū remitti, quemadmodū fuere remittenti per sacramentalia, hoc ē ex devotioē et charitate ab- luentis. neqē melius indicare pt de mente D. berardi quam ex mente St. ambrosii qi lotioēm pedū vocat pariter sacramtm, quia recepta erat in ipsius ecclesia pro ceremonia sacramentali et religiosa. ai tm S. ambrosius n̄ indicavit lotioē pedū eē pprie dictum sacramtm imediate a xto institutū ad re- mittenda peccata, et hoc patet n̄ ex eo qod declarat ibidē se n̄ reprehendere ecclesiā particularē roma- nam ubi hac ceremonia n̄ erat in usu unde claret S. ambrosiū n̄ indicasse lotioēm pedū eē pprie dictū sacramtm. idem qoqe dicendū ē de S. Bernardo qui praeiverat S. Ambrosius, et a qo ipse suam co-hausisse sententiā merito censendū ē qo etcat ad rdū D. M. ibe. etcat. qi comparat lotioē pedū cum baptismo et eucharistia quantū adoā C. M. quantū ad aliqid tntm M. M. et D. m. M. consi revera si omnimodā comparatioē instituisset S. bern ardus baptismū et eucharistiā inter et lotioē pedū fatendū foret ipsum indicasse hanc lotioē eē pprie sacramtm, atqi integrā comparatioē n̄ instituit, nec instituere potuit, n̄ enim latebat D. berardū lotioē n̄ observari nisi in aliqbs claustris et domibs qbsda religiosis, et ab ecclesia tanqam sacramtm n̄ haberi, tum baptismus et eucharistia ubiqē recepta, in usu ubiqē sint. qo n̄ ex hoc patet qod integrā n̄ insti- tuerit comparatioē, in hoc igitr cadit illa com- paratio qod lotio pedū sit sgm exterius interioris,

charitatis et humilitatis, sicut baptismus et eucharistia
st signa exteriora interioris grãe qo et cet.
et certe qod dicit de lotione pedũ d: berardus, idem de oraõe
dominica ait S. August: Sermone 1. de Simbolo ad cate
cumenos c 7 ubi comparat oraõẽ dominicã cum baptismo
et poenitentia aitqe per baptismũ dimitti peccatũ originale,
per poenitentiã ~~...~~ peccata actualia et graviora, et per orati
–oem dominicã peccata qotidiana et cet: ai tn nemo dixerit
a S. August: pro sacramento habitã fuisse orationis domi=
–nicæ recitatioẽ qo a pari et cet.
ad 2dũ N. M: propter falsũ suppositũ: supponit enim major
d: berardũ existimasse lotioẽ pedũ ẽẽ pprie dictũ Sacramtm
ai hoc falsũ ẽẽ patet tũ ex dictis supra, tum ex eo qod ali
–oquin sibimet ipsi in illo textu contradiceret, dicit enim lotioẽ
pedũ ẽẽ Sacramtm institutũ ad remittenda peccata venialia
tntm, dicit etiã aliunde ipsam ẽẽ ad salutem necessariũ, ai
hæc duo aperte sibi contradicunt, Sacramtm enim institutũ pro
solis venialibus ad salutem per se loquendo necessariũ ẽẽ n
pt. qo dicendũ ẽ S. bernardũ ibi n loqi de pprie dicto Sacram=
to, sed de ceremonia aliqa qe sit signũ exterius alicuius ad
salutem necessarii, nimirũ charitatis et humilitatis qo et cet.
obiter observandũ ẽ S. bernardũ iuxta graves et qam plures
theologos male exposuisse cũ Joãnis textũ n habebis partẽ
mecũ contendant enim ibi agi de eucharistia qam recepturus
erat petrus n de regno xti et dei ut exposuit D: bernardus.
unde idem ẽ ac si dixisset Xtus si n lavero te propter
inobedientiã tuã n manducabis mecũ de eucharistia. qo
obii 4to plura st qam 7 sacramta, nimirũ Sacramtm diaco
natus, presbiteratus et episcopatus. duplex pariter sacramtm
baptismi unũ fluminis alterũ sanguinis qo et cet:
R: imo diaconatũ aut saltem presbiteratũ et episcopatũ
ẽẽ totidem sacramta distincta, sed et tn n ẽẽ plura

qam 7 sacramta quia hic sacramtm generice consideratur,
et ipsius unitas et specificatio pendet a fine ad quem
refertur, hinc quamvis diaconatus aut saltem presbiteratus
et episcopatus sint diversa sacramta, tn sacramtm ordinis
unicu e, quia idem et unicus e finis ad quem generice ten-
-dunt, finis autem ille e conversio eucharistiæ et ipsius
administratio, ad quas tendunt illa sacramta. go unicu nu-
merari debet ordinis sacramtm.

2do quamvis baptismus fluminis sit sacramentum, tn neque
baptismus flaminis neque baptismus sanguinis sunt sacramta.
1mo quia baptismus flaminis cu sit sine ullo signo exte-
riori, e actus charitatis perfectæ qui nullo signo exteriori ut
fiat indiget, go n e sacramtm. 2do quia baptismus san-
-guinis sive martiriu n sacris constat matª et formâ ri-
-tibs nec a ministro ecclesiæ perficitur sed a ministro diaboli
go etc:

Paragraphus 3tius

Quis auctor Sacramentorum

1mo S. thomas quæst: 60 part: 3 asserit sacramta in statu
legis naturæ n fuisse a deo determinata, sed hoibs liberu fuisse
qd vellent sa assumere... sicut inquit in statu legis naturæ
hoes nulla lege exterius data, sed solo interiori instinctu
movebantr ad deu colendu, ita etiã ex interiori instinctu de-
-terminabatur eis qbs rebus sensibilibs ad dei cultu uterentur,
in veteri autem lege sacramta ab ipsomet deo e praescripta et deter-
-minata fuisse iam ostensum e, hinc moyses promulgator legis
n institutor dicendus e iuxta illud apostoli lex per Moysen
data etc: circumcisio patri fidelium Abrahæ praescripta
fuit, lege pentateucum, praesertim leviticum et deuteronomium.
2do certu e sacramta novæ legis a xto dño deo simul et hoe in-
-stituta fuisse, eoque considerato ut eo deo n ut hoe, quia
deus solus dat gratiã, eamque qbs vult conditionibs largitur,
qbs vult rebus annectit etc: duplici autem modo potuit etus

sacramenta instituere per se et immediate, assignando nimi-
-rum res ex quibus voluit et in posterum perficerentur, vel mediate
tantum, et relinquendo apostolis potestatem assignandi et deter-
minandi res easdem, hoc est materiam et formam sacramentorum.
3tio Lutherani et Calvinistae utroque fatentur Christum duo sac-
ramenta, baptismum scilicet et eucharistiam immediate quidem instituisse,
in hoc omnes tum heretici tum catholici conveniunt. at cetera
ecclesiasticae esse institutionis, neque a Christo fuisse ullatenus
etiam mediate instituta vociferantur, hoc uno ore negant
theologi vere omnes; verum utrum a Christo fuerint immediate insti-
-tuta acriter inter se disputant. pro institutione sacramentorum
mediata tantum stant magister sententiarum, hugo victorianus,
S. bonaventura. asseruntque apostolos a Christo datam accepisse
potestatem instituendi sacramenta praesertim confirmationis
et extremae unctionis; imo eousque temeritatis processit
Alexander alensis ut contra universalis ecclesiae, et omnium
con sacerdotum sensum asserere non vereatur sacramentum confir-
mationis in conc. meldensi circa annum 845 fuisse insti-
tutum, 3a parte 4 summae quaest: 24 membro 1mo.
pro institutione sacramentorum immediata stant ex adversa fronte
bellarminus Suarezius Becanus et Tamberbus etc.
suam de institutione sacramentorum immediata sententiam ad fidem
pertinere simul asserunt, et oppositam erroneam esse a tempore
conc. Trident: sess: 7 can: 1mo
mediam inter utramque hanc sententiam tenuere vero D. Thomas
ad quaest: 64 Art: 4 disp: 12 sectione 1ma Dominicus
Scoto Suarezius in 3tiam partem D. Thomae ad locum cita-
tum etc: scilicet existimant Christum sacramenta immediate
quidem instituisse, sed id de fide esse negant. cum quibus
sit

Conclusio 1ma

Christus Dominus omnia novæ legis Sacramenta imediate instituit

Probatur 1mo ex ill. scripturæ locis ubi de ob. Sacramentorum modo citatis, ex quibus manifeste eruitur institutio cuiuslibet Sacramenti à Christo Domino imediate facta, quod clarius patebit ubi de Sacramentis in particulari. quod

Probatur 2do ex eo quod ipsi apostoli declarent se esse dispensatores non insti-
tutores Sacramentorum, ita 1ma ad Corint: 4 v 1 sic nos existimet homo ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum dei.

Probatur ex regula S: augustini ... quod universa tenet ecclesia, nec conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate apostolica traditum rectissime creditur. porro 1mo Sacramenta nullo in concilio instituta fuere, non etiam Sacramentum confirmationis ut falso ~~concilio~~ effutiit alensis imo semper et ab ipsis ecclesiæ incunabulis viguere, quod rectissime creditur ea esse auctoritate apostolica tradita. 2do quod apostolica auctoritate traditum est, illud et ab ipso Christo traditum et institutum est, ut ait tertullianus L: præscriptionum quod etiam.

Probatur 4to ex SS. patribus S: Ambrosius L: 4 de Sacramentis ... auctor Sacramentorum quis est, nisi Dominus Jesus? S: Augustinus L: de vera religione ... ubi venit tempus quando ad ipsa dei sapientia homine assumpto, pauca Sacramenta saluberrima constituta sunt quæ etc.

Probatur 5to ex conc: tridenti: sess. 7 can: 1 ubi sic ait si quis dixerit Sacramenta novæ legis non fuisse omnia a Jesu Christo Domino nostro instituta anathema sit; porro in usu comuni, a quo certe non recessit Sacra Synodus illud quis dicitur instituisse quod ipse imediate instituit: unde quemadmodum quæ ab ecclesia imediate instituuntur et ex comissione Christi, a Christo tamen non dicuntur instituta sed ab ecclesia ut patet ex censuris et aliis ritibus, ita etiam ea quæ a Christo dicuntur simpliciter instituta a Christo revera et imediate intelliguntur instituta quæ Res clarius patebit ex dicendis ubi de materia et forma Sacramentorum.

Conclusio 2da

De fide non est Christum omnia Sacrmta imediate instituisse

Probtr: Si de fide ẽẽt xtm oa Sacrmta novæ legis imediate instituisse, maxime ex alato consilii Trident: can: ut volunt adversarii: a'i hoc dici n' pt, tum quia canon ille perstringit tntm novatores qui duo tntm Sacrmta a xto instituta admittunt. Si autem alia reiciunt, nec alia de causa, qam quia iuxta ipsos a xto n' fuerunt instituta, unde ad hos revincendos, sufficiebat pronunciare oa novæ legis Sacrmta fuisse â xto instituta, tum quia ab illa particula imediate consulto et pro sua sapientia abstinuit Sacra Synodus, quia a primo cognoscebat, punctũ hoc ẽ inter scolasticos hinc et inde agitatũ qam litem noluit dirimere qo erat.
et certe hæc quæstio hodie agitata inter theologos absqe fidei dispendio qo erat.

Dices xtus misit apostolos sicut deus xtm miserat. sicut misit me vivens pater et ego mitto vos Joan 20 a'i deus misit xtm cum potestate instituendi Sacrmta. qo et xtus apostolos etc:

R: D: M: id ẽ xtus misit apostolos eadẽ autoritate et potestate qa ipse missus fuit a deo C: id ẽ xtus misit apostolos cum eadẽ auctoritate et potestate qo erat: S: M: alioqui apostoli potuissent peccata remittere sine ope Sacrmti, illo modo sicut ipse xtus remittere solebat, qod dici nequit. qo erat.

Quæstio 3tia
De Essentia Sacramentorum Sive De Partibus Sacrmta intrinsece Componentibus.

jmo hactenus dictum fuit tum de essentia Sacrmtorum metha[-]phisica, qo consistit in abstracta notione generis et differentiæ tum de essentia Sacrmtorum physica qo ẽ positio sive mutua partiũ Sacrmti applicatio rite facta unde existere intelligitur Sacrmtm, iam nobis dicendũ ẽ de essentia Sacrmtorum

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

morali; Sacramtm enim pt dupliciter qsiderari, ꝗ quatenus
ē Sgn exterius, et tunc ē compositum physicū, ꝗ quatenus ē
instrumentū grād operativū, et tunc ē compositum morale:
ex his duobus plena et specifica nascitur Sacramenti idea,
componitr itaqe ex partibs qꝗ quamvis inde sint qid physicū,
atēe tn morale intrinsice constituendū concurrunt.
2do Eugenius 4tus in decreto ad armenos partes illas indis-
-criminatim assignat, nulla facta diverentia inter eas qꝗ
sunt de interna Sacrmti substantia, et eas qꝗ st tntm qād
necessariō requisita ad valorem eusdē Sacrmti... ōa
Sacrmta inquit, 3bus perficiunt, rebus tanqam mā,
verbis tanqam forma, et persona ministri cū intentiōe
saltē faciendi qod facit ecclesia; duo st ad valorē Sacrmti
ex qibs duo priora ingrediunt substantia Sacrmti, ut mox demon-
stabitr; persona autē ministri cū intentiōe saltē faciendi qod
facit ecclesia: duo st ad valorē Sacrmti tntm necessariō prae requisita
nec ingrediunt substantia Sacrmti: ut clare insinuat Conc: trident. sess 7
can 11... Si quis dixerit in ministris dū Sacrmta conficiunt et
conferunt, ñ reqiri intentiōe saltē faciendi qod facit ecclesia, anathema
sit. ubi certo qidē supponit S. Synodus personā ministri ē neces-
sario requisitā, de fide autē declarat intentiōē saltē faciendi
qod facit ecclesia, reqiri in ministro ad valorē Sacrmti, ñ autē
ad ipsius substantiā neqe enim magis requisita ē necessaria
videt ministri intentio qam ipse minister, siqidē sine ipso ē
absolute ñ pt: ut patet ex eugenio 4to qi intentiōē a ministro ñ
distinguit: porro aliud ē intentiōē reqiri ut valeat Sacrmtm, aliud
ubi sit; sicut ē dispositio necessaria ad Sacrmtm, idm ē pars essenti-
alis ad Sacrmtm. duobs itaqe articulis rem totā iuvat absol-
vere, 1mus erit de requisitis ut sit Sacrmtm: 2dus de requisitis
ut valeat.

Articulus 1mus
De Requisitis ut Sit Sacramentum
Sive De Māa et Forma Sacrmtorū

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

1mo quamvis Sacrmtm ex conceptu 1mario totū sit morale, plu-
rimū tn̄ analogiæ habet cum toto physico: quemadmodū enim in
physicis mat̄a præcedit, forma accedit, ita et in Sacrmto accedit
verbū ad elementū et fit Sacrmtm, inquit S: Augustinus tracta:
80 in Joan: quemadmodū mat̄a de se indifferens ē ad hoc v: illud
compositū et a forma determinatr ad tale sive ut loquuntr totū
suā a forma habet totalitatē, sic et in Sacrmto mat̄a de se
indifferens ad hoc v: illud significandū, et a forma determinatr
v:g: in baptismo aqua determinatr a forma ad significanda mun-
datioē aīæ a peccatis, potius quam mundatioē corporis a sordibus.
Hinc conicere promtū ē nōa mat̄æ et formæ in Sacrmtis apud
Physicos fuisse mutuata, totī enim retro antiquitati fuerunt
prorsus incognita, nec invaluere nisi sub initio Seculi 13tiā
ubique introducta peripateticorū Schola, 1mus enim hoc nōa
invexisse deprehenditr Guillielmus altissiodorensis in sua
summa theologica circa anū 1215, hodie tn̄ duplici ecclesiæ
asū sit consecrata.
2do nōe mat̄æ intelligunt theologi eā Sacramti partē quæ confuse ma:
gis quā significat et a forma determinatr ad eē Sacrmtale, et
autē eē v: substantia v: accidens, modo sit res sensibilis, imo
nec requiritr ut actu physice existat, sufficit si habeat morale
per quandā perseverantiā sub specie quadā sensibili, ut in Sacrmto
matrimonii inter partes absentes et longe distantes contracto per
epistolas et procuratores.
3tio forma ē altera Sacramti pars quæ specialiorē profitetur quod sig-
nificatioē, et vacā mat̄æ significatioē ad Sacrmtalē applicat,
verbis exprimitr, ō tn̄ semper, quia nutus, litteræ et similia
signa quæ a S: Augustino vocantr verba visibilia, verborū
et formæ vices gerere possunt, sic nutus in matrimonio for-
-mā exprimunt, saltē iuxta eorū sententiā, qui in mutuo partiū
consensu formā reponunt. —
4to sicut in unicuique Sacrmto ē forma suaque mat̄a, quæ duplex ē, alia prox-
ima, alia remota, ex hac fit, ex illa constat: v:g: aqua in baptismo ē
mat̄a remota, aspersio aquæ ē mat̄a proxima: in eucharistia, remota
ē panis, proxima ē corpus xti sub speciebus panis etcæt: et sic de cæteris
Sacrmtis, de qbus postea recurret dicendi locus, interim quædā hic inda-
gando occurrunt. 1mo utrū mat̄a et forma sint de substantia Sacramti.
2do utrum et quomodo Xtus determinaverit mat̄ā et formā Sacramtorū.

3tio utrū ecclesia possit mutare maā et formā Sacrmtoꝝ
4to demū utrum forma sacrmtoꝝ sit concionatoria ỹ consecratoria.

Paragraphus 1mus.

Utrum Materia et forma Sint de Substtia Sacrmti.

1mo paulinian' oē a Sacrmto maā eliminarunt, rati virtute totā Sacrmti consistere in verbis Xti; hinc asserebant oēs qi recipiunt evangeliū, eo ipso baptizari, et caetera recipere Sacrmta, de qbs fit mentio in novo testamento.
2do inter catholicos qidā sūt, qi existiment Sacrmta qidē oīa ex maa et forma perfici, sed n̄ intrinsece iba componi, ut Sint de essentia seu substantia sacrmti, qippe quia pt subsistere Sacrmtm, si ipsis fides, nullo modo constitutis maa et forma.

Conclusio 1ma

Omne Sacrmtm perficitur ex maa et forma.

Probtr 1mo ex decreto Eugenii 4ti ad armenos supra citato, ubi asserit Sacrmta oīa tribs perfici, maa, forma, et persona ministri cum intentiōe faciendi qod facit ecclesia, atqe ex templo addit: quoꝝ unū si desit, n̄ perficitr Sacrmtm; qd erat. hic procul dubio loqtr summus pontifex de perfectiōe intrinseca qæ influat in substantiā Sacrmti; qidqid sit, certū ē ex eo textu Sacrmta ēe n̄ poē sine maa et forma, qod sufficit adversus paulinianos.
Probtr 2do ex inductiōe oīū Sacrmtoꝝ, quoꝝ nullū ē, qod suā n̄ habeat maā, suamqe formā, ut in suo loco demonstrabitr ubi de Sacrmtis in particulari dr.
Acerta lis data dirimitr in sequenti ppoē. qd erat.

Conclusio 2da

Sacramentum ita perficitur ex maā et forma, ut Sint De ipsius Substantia.

Probt͞ 1mo ecclesia quidquid vult pt circa Sacramta, salva tn ipsorū substantia: ita declaravit Conc: Trident: sess: 21 ubi sic ait ..: praeterea declarat S: Synodus, hanc potestatem in ecclesia perpetuo fuisse, ut in dispensatione Sacramtorum salva illorū substantia, ea statueret, vel mutaret, qd suscipientiū utilitati, sive ipsorū Sacramtorum venerationi, pro rerū, temporū, et locorū varietate magis expedire judicaret. ubi S: Synodus ex professo examinans potestatē ecclesiae circa Sacramta declarat illā nihil posse in substantia Sacramtorum, quā solā a potestate ecclesiae subtrahit, ac ecclesia nihil pt in maā et formā Sacramtorum. ita conc: Florentinum et theologi eos referente Bellarmino C 18 de Sacramtis in genere ubi hoc habet ... conc: Florent: et theologi dicunt Sacramta constare ex maā et forma, non ex subiecto et accidente; saepe etiā addunt ideo non posse ab ecclesia mutari maā et formā, quia sunt de essentia sive substantia. ubi habes auctoritatē solā Bellarmini sed et theologorum et conc: florent: qd erat;

probt͞ 2do illud ē de substantia Sacramti qd fit Sacramtum, quemadmodū aia et corpus st de substantia hois, quia hoc fit aia et corpore, ac Sacramtum fit maā et forma, sic ait Augusti: loco citato .... accedit verbū ad elementum et fit Sacramtum: porro apud S: August: verbū et elementū idē est qd apud theologos maā et forma. qo Sacramtum fit ex maā et forma. qo maā et forma st de ipsius substantia.

Obiū idē sit judiciū de caeteris Sacramtis ac de eucharistia. ac maā et forma non st de substantia Sacramti eucharistiae qo et ... ;

R. 1mo esto A qd a pluribus negatur, cuiū vero si maā et forma non sint de substantia Sacramti eucharistiae, non inde tn concludendū foret quod non sint de substantia aliorū Sacramtorum, rāo ipsis ē quia eucharistia ... ē permanens quod dum physice existit, iam dudū physice non existentibus maā et forma, contra vero caetera Sacramta st actiones transeuntes nec maā et forma ... st qo ... ;

R. 2do ... in Sacramtum enim eucharistiae duplici modo spectari pt, in fieri, vel in facto esse. porro 1mo si spectetur in fieri nulla difficultas, et fatentur adversarii, fit enim ex pane et vino tanquam maā, et ex verbis consecrationis tanquā forma.

2do si spectetur in facto esse, nulla pariter difficultas: etenim Sacramta eucharistiae in facto esse ē totum non artificiosum, aut physicum, sed morale, ad totū autē morale non requiruntur maā et forma actu et physice existentes; alioquin nullum Sacramtum novae legis actu constaret ex maā et forma, quippe quae nec simul unquā existunt, nec coexistunt physice in instanti quo conficitur Sacramtum, quod tn negant adversarii, et solam excludunt eucharistiā,

utpote sacrmtm permanens. q. e. d.
inst: illud n̄ ē de substantia sacrmti quod non existit existente sacrmto,
at in eucharistia sacrmtm existit, n̄ existentibus mã et forma; res
certa ē ~~[illegible]~~ saltē raõe formæ, sic enim habet Bellarminus c. 18 de sac-
ramentis in genere… cum vero sacramtm dicitur res ipsa consecrata, tunc rem
habemus, verba n̄ habemus, verba enim respectu rei consecratæ n̄ st
pars essentialis, sed principium productivū, pars enim essentialis manet in
ipsa, verba autē n̄ manent cum re consecrata, imo tum primū incipit
ēē res consecrata, cum verba desinunt ēē. ergo in eucharistia sacrmtm
existit, saltem n̄ existente forma. ergo forma n̄ ē pars essentialis. ergo
n̄ ē de substantia sacrmti. q. e. d.
R: D: M: illud n̄ ē de substantia sacrmti, quod existente sacramento n̄ existit,
neque physice neque moraliter C. M. quod n̄ existit physice N. M.: at existen-
te sacrmto eucharistico n̄ existunt mã et forma D. etiam n̄ existunt
physice C. m. n̄ existunt moraliter N. m. et cons.
itaque duplici modo spectari possunt mã et forma sacrmto, vel in ēē
suo physico, vel in ēē suo morali; spectantur in ēē suo physico quando
considerantur raõe suæ entitatis et existentiæ actualis; spectantur
in ēē suo morali quando considerantur raõe suæ significationis, opera-
tionis et efficacitatis:
fateor equidem illud n̄ ēē de substantia sacrmti quod existente sacrmto nullo-
tenus existit neque physice neque moraliter; res enim ēē n̄ pt sine sua
essentia, ac proinde sine eo quod ē de ipsius substantia, at falsum ē illud
n̄ ēē de substantia sacrmti, quod physice n̄ existit; sicut enim in rebus
physicis substantia physice existere debet ita et in rebus moralibus sufficit
ut substantia moraliter tantum existat.
porro existente sacrmto eucharistico n̄ amplius quidē existunt mã et forma
physice, quia ut optime annotavit Bellarminus in allata objectione, sacrmtm
seu res consecrata tunc incipit ēē quando et substantia mãæ et physica formæ con-
ditas desinunt ēē, at vero in eodem sacrmto eucharistico existunt moraliter mã
et forma: etenim eucharistia sacrmtm ē simul et sacrificiū, hinc verba formæ…
hoc ē corpus meū n̄ tantum mãm, panem scilicet et vinū determinant ad esse sacrmtale
et collatioñ gratiæ, sed etiā ipsa transelementant in victimā sive in corpus Xti
quod ut ait Bossuetius gladio verbi mystice mactatur et offertur in sacrificiū,
hinc conc: Florent: verba institutionis… hoc ē corpus meū n̄ verba formæ sed verba
consecrationis vocat, ut scilicet ostendat verba hæc n̄ solū ad sacrmtm eucha-
risticū sed etiā ad sacrificiū pertinere.
unde primo in sacrmto eucharistico, quamvis desinat mã remota scilicet sub-
stantia panis, remanet tn̄ mã proxima scilicet corpus Xti sub speciebus panis
et vini quod sufficit ad veritatē mãæ; quia ut diximus de se indifferens ē
sive ut sit substantia, sive accidens, modo sit sensibilis.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

2do verba formæ cum sint mistic⁹ gladius qi victimã, dū sacrmtm per-
-fitiat in statu mactatiõis et imolatiõis continet, operant moralitea
raõe significatiõis et efficacitatis: qod sufficit ad veritatē formæ; for-
-ma enim n̄ consistit in tali vel sono exteriori et transitorio verborū
nec in tremulatiõe vibratoria aeris, sed in intrinseca virtute desuper
indita, qd influit in substantiā sacrmti; alioquin forma n̄ eēt pars
intrinseca ullius sacrmti, qod negant adversarii. go efc.
qod spectat belarminū evidens ē ipsū ulterius n̄ fuisse sententiā, ibi
enim agit de sola verborū formæ existentia physica et actuali qam declarat,
et qidem merito n̄ eē essentialē partē sacrmti; hoc enim ut ibidem
anotat essentialis dicī pt composito artificiali n̄ autē morali, qale
ē sacrmtm. go efc.

Paragraphus 2dus

Utrum et quomodo Christus determinavit Materiam et formam Sacrmtorum.

1mo certū ē xtum dnū determinasse maā et formā sacrmtor; illius enim
ē maā et formā sacrmtor determinare, cuius solius ē certis qbsdā signis
gaā aliqē hoī salutē annectere … quia go inquit D. Thomas q. 60. 5.
Art: 5. sanctificatiõis n̄ ē in potestate eōi sanctificantis, n̄ pertinet
ad hoc, assumere res qbs sanctificet, sed hoc debet eē ex divina institutiõe
determinatum; aliunde ex dictis xtus sacrmta imediate instituit. go
et substantiā determinavit. go maā et formā.
2do n̄ tam certum ē qomodo xtus determinavit maā et formā sacrmtor;
sacrmta enim qdā sunt, qorū maa et forma integra et adequata assignan-
tur in scripturis: ut in baptismo et eucharistia; verū alia sunt qorū
maa et forma adequata saltem, aut nullatenus, aut nisi sub obscure
designentur, sic in scripturis nulla fit mentio maæ aut formæ sac-
rmti matrimonii, nulla mentio porrectiõis instrumentorū, qā plures
n̄ infimæ notæ theologi asserunt eē de maā adequata ordinis, cuius
tn porrectionis nullus unqam quod qdem cos fieri usus, imo in ipsa
ecclesia latina, qamvis antiquus n̄ tn perpetuus et uniformis:
sic etiā iuxta plures et longe graviores theologos chrisma seu
unctio ex oleo et balsamo, qæ ē de maa adequata sacrmti confir-
-mationis, et n̄ nisi sub obscure adumbrari in scripturis. hinc inter
theologos intricatissima exorta ē controversia. qi enim existimant
chrisma eē de maa confirmatiõis et porrectionē instrumentorū

Nimirū calvinis et patent de mea sacrmti ordinis, hi as-firmant xtū in institutioe sacramtoꝝ praecepisse duntaxat aliqod sgn indeterminatū cuius eligendi, mutandi ac deter-minandi potestatē penes ecclesiā reliquit; aliū ē contra hanc ecclesiæ potestatē competere negant, et ad oppositū feruntr sententiā: scilicet contendunt xtum suā unicuique sacrmto maā, suamque formā assignasse in specie, hoc ē in signo pe-culiare, imposito lege eo semper utendi; ita ut nulla in eo signo eligendo determinando aut mutando ecclesiæ concessa fuerit potestas.

2do duplicī itaque modo res aliqa determinari ptest in genere, ū in specie; sub-stantia sacrmti determinari in genere, ē ipsam determinare sub raoe sgni sensibilis abstractioe facta cuiuslibet sgni speciei ū differentiæ diffinitivæ ita ut penes ecclesiam sit hoc ū illud sgn ad nutum eligere et determi-nare, modo sit sensibile, et aptam dicat ad finē sacrmti connotatioē. in hac sententia ecclesia v.g. in baptismo pōt uti quolibet liquore, qui sit ad lavandum aptus, imo pōt infantem ē loco obscuro et tenebroso statim in lucem proferre ut significet eum ab umbra mortis in qa sedebat statim ad claritatem vitæ transisse, sub hac forma: … ego te vi-vifico in noe patris etc. Sacrmti substantiā determinare in specie ē ipsam determinare sub raoe sgni talis in particulari, ita ut sic determinatis a xto dōō maā, forma, imo et ipsa totalitate sgni ecclesia sp teneatr ad illud observandū.

3tio quemadmodū varia st rerū genera, ita et variæ rerū species sub eodem genere contentæ: sic sub genere amoris variæ st amoris species, amor spei specifice differt ab amore charitatis; sic sub genere doloris variæ st doloris species: dolor ortus ex attritioe specifice differt a dolore orto ex contritioe, uno verbo oēs doloris ū amoris actus specificantur a diversis motivis qbs eliciuntr; sic etiam in rebus physicis aqa qd ē species sub genere liquoris iterū sub se continet plures aqæ species; siquidem aqa fluminis ū putei specifice differt ab aquis mineralibus, nitrosis aut sulphureis balneorū qd diversas habent inter se proprietates qbs specificantr.

Conclusio 1ma

Christus neque in genere supremo neque in specie infima determinavit materiam et formam Sacramentorum.

Probl: 1ma pars. Si enim Xtus determinasset mat̃am et formam Sacramtorum in genere duntaxat supremo, stricte loquendo nihil aliud in Sacramtis praecipisset praeter rat̃onem signi sensibilis, et quidquid aliunde Sacramta spectat, penes ecclesiam reliquisset; atqui haec duo falsa sunt.

1mo falsum est Xtum nihil aliud in Sacramtis praecepisse praeter rat̃onem signi, ut patet inductione omnium Sacramtorum, verae, quorum si non ita clare et expressis verbis, saltem sufficienter res pro mat̃ia, et rerum significatio pro forma assignantur in Scripturis, praecipue in baptismo et eucharistia, quorum sua assignatur mat̃a et sua forma; res tota patebit ubi de Sacramtis in particulari postea secundus dicendi locus.

2do falsum est Xtum omnem aliam potestatem circa Sacramta reliquisse praeter rat̃onem signi sensibilis; alioquin ecclesia posset pro nutu suo hoc vel illud signum sive illam mat̃am sed etiam formam eligere, determinare, ac deinceps mutare, quod falsum est ex dictis, et falsum quoque patebit ex dicendis. ergo

Probl: 2da pars. Si enim Xtus mat̃am et formam Sacramtorum in specie infima et individuali determinasset, stricte loquendo pro unicuique Sacramto mat̃a suaque forma in scripturis esset ita assignata sub tali signi specie, ut ecclesia ex praecepto divino teneatur ad illud observandum; atqui haec sententia assera nimirum et inelucabilibus videtur obnoxia difficultatibus.

1mo quia quoad Sacramta de quorum mat̃a forma ne verbum quidem reperitur in Scripturis, sic in Sacramto matrimonii nulla fit mentio mat̃ae vel etiam formae, ita ut etiam hodie in ecclesia verae perplexitatis fit in quo consistant mat̃a et forma sacrae Sacramti; porro hoc non est si mat̃a et forma cuiuslibet Sac: rmti certi in specie infima assignata. q. e. d.

2do non ita mat̃a et forma Sacramtorum assignantur in Scripturis, ut ecclesia ex praecepto teneatur ad talem in specie individuali et infima mat̃am vel formam usurpandam.

etenim certum est ecclesiam liberum Scholis relinquere, quodnam modo illorum mat̃a in Sacramtis assignare, sic inter theologos aliqui sunt, qui in Sacramto poenitentiae pro mat̃a assignent tres actus poenitentis; alii ipsam formam mat̃aliter consideratam; alii impositionem manus; idem est de confirmatione. alii assignant unctionem; alii impositionem manuum, alii utramque simul; idem dicendum de matrimonio et ordinatione. porro hoc sententiarum diversitas in ecclesia stare non posset, si ipsa ex praecepto teneatur ad specialem mat̃am, specialemque formam sibi ab ipsomet Xto assignatam; ecclesia enim non posset praevaricari in voluntate Xti; atqui si sibi a Xto iniuncta fuisset talis mat̃a et talis in particulari forma, praevaricaretur in voluntate Xti, liberum relinquendo theologis in tam varias tamque discrepantes abire sententias circa mat̃am et formam Sacramtorum quae certe tale in specie infima mat̃am talemque formam usurpandi; non fuit ecclesia a Xto iniuncta. ergo Xtus non determinavit mat̃am et formam Sacramtorum in specie infima; aliunde nec in genere supremo. ergo etc.

Et certe si Xtus mat̃am et formam Sacramtorum determinasset in specie infima

vix ullo reddi poet rao diversitatis rituum tum quod graecos, tum quod latinos.

Conclusio 2da

Christus in Specie tantum generica Determinavit Materiam et formam Sacramentorum.

Probl. 1mo Xtus determinavit maā et formā sacramtoꝝ neque in genere supremo, neque in specie infima ex dictis, qd determinavit in specie generica.
Probl. 2do illud systema ē admittendū quod apprime consonat doctrinae et praxi ecclesiae, quod discordes scholae opiniones conciliat, et haereticorū audaciā efficaciter retundit, ā tale ē systema, quod dicit Xtum maā et formā sacramtoꝝ determinasse in specie generica.

Et quidē 1mo apprime consonat doctrinae et praxi ecclesiae, duo enim docet ecclesia in concilio tridenti sess. 22 iam citta. 1mo quod ēā possit determinare aut mutare substantiā sacramtoꝝ ss. salva ipsorū substantia; atq proinde maā et formā sacramtoꝝ, ut patet de ipsorū substantia ex paragrapho praecedenti 2dm ē quidquid aliud sacramta spectat, poē ā haec duo dilucide explicantur in allato systemate. 1mo dilucide explicatur quomodo ecclesia nec statuere nec mutare poit substantiā sacramtoꝝ; haec enim potestas ecclesiae competeret ad summū in hypothesi genericae institutionis sacramtoꝝ sub raōe signi; ā in allato systemate sacramta ñ instituuntur tantum sub raōe generica signi, sed et species signi a Xto determinatae supponuntur quod ē dictu.
2do etiā a prime explicatur scilicet quod in sacramtis ecclesia quodcunque velit poit salva ipsorū substantia, cuius enim potestatis limites et extensio ab ipsa ecclesiae praxi iudicanda ē, ā hoi eō maxime consistere videtur, quod sacramtis poit impedimenta quod vocant dirimentia apponere, ut in matrimonio conditiones, quae in valorē sacramti influant ut mox patebit ubi de intentione ministri: demū declarare in quam signi speciem in particulari cadat institutio Xti ut patet in poenitentia, ubi ex duabus doloris speciebus, doloris nimirū ex sola attritione, ē doloris ex contritione orti unā excludit a sacramto, alterā sufficientē in sacramto declarabit in quam cadit institutio Xti, quoque proinde ē de substantia sacramti: in sacramto autē baptismatis declarabit institutionē Xti cadere in oēs aquae naturalis species, ut facilior evadat collatio sacramti quod ē extreme necessitatis; eadē potestate usa ē ecclesia in oēs vere aliis sacramtis, porro hoc ecclesiae potestas declarativa apprime explicatur in allato systemate. Si enim Xtus ñ in infima et individuali specie sed in suprema et generica tantum determinavit maā et formā sacramtoꝝ, penes ecclesiā reliquit hanc potius quam illā ē Xto determinatā speciē declarare, quod duplici via fieri poit, 1mo cum ecclesia sit spiritu veracitatis sola et infallibilis interpres, poit generaliora scripturae verba ad talē sensum determinare, poit et declarare res in ipsa adumbratas ad talē signi speciē pertinere; 2do traditionis interpres ab apostolos usque poit ostendere

hunc ī illum ei arborū sensum, hanc ī illā maā et formā a apostolis ac proinde à Xto institutā, juxta tertullianum et famosā S. Augustini regulam iam citatam quod erat dēm:

2do defendes scholae opinioēs conciliat, imo quia de utraque scholae opinione participat, atque inter utramque medium tenet. 2do quia dignitati sacramentorum substantiali dum nihil ecclesiae auctoritati detrahit. 3tio quia difficultates ex utraque parte solvit; maxima enim difficultas in eo sita ē, ut explicetur quomodo quaedam sint à Xto in specie determinata, cum maā et forma sacramentorum, quorum aut nulla aut nisi subobscura in scripturis mentio, ut chrisma seu unctio in confirmaē, ai in alato systemate hoc etiā difficultas evanescit, ad hoc enim sufficit quod ecclesia poterit pronunciare ī impositioē solam manuum ē designatā a Xto confirmationis maā, sed eam impositioē quae unctioē concomitatur; ai hoc etiā fecit ecclesia in nostro systemate scilicet quia traditionis ī interruptae. quod erat dēm. hinc de traditione apostolorum in sacramento ordinis nulla moveri potest difficultas, cum de ea liceat omnino antiqua traditio eamque ecclesia graeca usus excludit; cum tamen peccatorum ē certū ē, qui eam ex negligentia aut contemptu in ecclesia latina omitteret; tunc de his fusius postea erit de sacramentis in particulari. 4to demum haereticorum calumnias contumelias efficaciter reprimit; in eo enim maxime vociferantur haeretici, quod sacramenta pleraque sint commentorum aut humanae institutionis, ī autem divinae: ai illud falsū ē in alato systemate, siquidem Xtus in alato systemate ī solum aliquod generale signum cui quaā unctionis instituit, sed etiam et speciem sub quatenus individuale signum continetur, determinat. quod erat dēm.

Solvuntur obiectiones

obiiciunt 1mo illud systema ī ē admittendum quod difficultates multas licet ī tollit; ai sic se habet illud systema; etenim utriusque theologorum sententiae vitio laborat.

R: Nego maiorem et minorem: D: A: systema enim alatū vitiō utriusque theologorum sententiae ī laborat; imo illud ois tollit. etenim vitiū illius sententiae quae dicit Xtum determinasse maā et formam sacramentorum in genere duntaxat in eo situm ē, quod plus aequo tribuat auctoritati ecclesiae tribuendo potestatem circa substantiā sacramentorum, quam tamen ipsa fatente ī habet; illa vero sententia quae dicit Xtum maā et formam sacramentorum determinasse in specie in eo peccat, quod auctoritati ecclesiae plus aequo detrahat, siquidem in illa sententia iam ecclesia ī potest declarare hanc maā speciem ē ī nē maā sacramenti; quod tamen fecit, tum in sacramento poenitentiae, ubi declaravit speciē doloris ex contritioe orti pertinere ad substantiā sacramenti, speciem vero doloris ex sola attritioē

insufficientem ēē, ac proinde ñ pertinere ad substantiam Sacramenti;
tum etiā in Sacramto matrimoniū, ubi declarabit consensū Clandesti-
-num qui antea sufficiebat in posterū insufficientē fore ad Sacra-
-mentum; unde natū ē impedimentū Clandestinitatis. porro duplex
illud vitiū evanescit in alato sistemate qo etc.

obiū 2do illud sistema ñ ē admittendū qod implicat in terminis;
ai alatū Sistema etc.: qemadmodū enim repugnat genus
specificū, ita et in terminis repugnat species generica qo etc.
R: 1mo cum theologos ñ deceat de nobis disputare, ideirco ad logicos re-
-mittendū ē illud argumentū.
R: 2do nec repugnare genus specificū, cum unaqeqe res sit hoc et genus pri-
ac proinde specifica, nec speciem genericā cum sint sui ajunt species pl-
-ximd, sic naa humana species ē generica, qa diversa ē in oeshoīs, et
eadā naā qatenus reperitr in singularibus vg in petro species ē infima
individualis et numerica; apposite vero ad hanc speciem infimā, indi-
-vidualē et numericā asserimus xtum maā et formā Sacramtoꝝ determi-
-nasse in specie generica. qo etc.: unde sicut xtus ministrū Sacramti
in specie humana ē voluit qamvis ñ in specie infima et individu-
-ali ipsum designavit, ita et xtus maā et formam Sacramtoꝝ ñ in
individuali specie determinavit, sed in generica.

obiū 3tio xtus in genere tantum determinavit maā et formā Sacramtoꝝ
et ea assignandi potestatē ecclesiæ reliquit, ut patet in confirmaoe, et
ordine, qbs nova adjunxit ecclesia maā; confirmationi, chrismatioē.
ordini, instrumentorū et liturgiæ porrectioē. qo etc.
R: 1mo utrū chrismatio sit de maā necessaria Sacramti confirmaois et por-
-rectio instrumentorū et liturgiæ de maā necessaria Sacramti ordinis quæstiones
sunt qæ ñ pertinent ad præsentem tractatū interim recordandū ē generatim
ante qamlibet adjectioē Sacramto adjunctā ñ Sacramtū exhiberet integrū
ñ ñisi prius, qo additio illa ē quid adveniens Sacramto jam integro ac pro-
-inde illi ē accidentalis ñ autem necessaria, aut essentialis. posterius vero
dici neqit nisi forte quis velit aliqō tempore aliqo in ecclesia ñ fuisse
Sacramta illa, sed in illo progressu temporis inventa fuisse, qod ē erroneū
igitr nihil essentiale adderent cum re unqam potuit ecclesia Sacramtis
sed ista solum recipit et dispensat qalia ab ipso instituta sunt xto hospiti
R: 2do ñ crismatio et instrumentorū porrectio sunt institutiois divinæ seu
ā xto, ñ ecclesiasticæ, si prius sunt partes essentiales eorū Sacramtorū.
si posterius sunt solum integrales et magis explicatoriæ, nec ad eorū Sacram-
-toꝝ validitatē necessariæ, qamvis ā sine peccato ñ omitterent propter
ecclesiæ mandatū et praxim, unde perperam ratiocinantr qi sic raciocinantr
-cinantr ... ecclesiā determinavit chrismatioē et instrumentorū porrecti-
-one ēē de maā Sacramtoꝝ confirmationis et ordinis qo revera sint

-de maa necessaria confirmationis ordinis; nec. a Xto praescripta
adeoque Xtus n determinavit maa Sacramentorum. cum e contra sic debent
ratiocinari... Xtus n determinavit neque porrectionem instrumentorum
qd n e maa necessaria ad substantia Sacramenti ordinis. hinc S:
Thomas ait ea qua qd ab ecclesia instituta st et praescripta in admi:
-nistratione Sacramentorum, e ad ornamentu, et maiorem explicatione mi:
-steriorum illoru, n ad substantia eoru. sic enim loquitur 3tia parte
quaest: 64 Art: 2do ad imu... illa qd agantur in Sacramentis per
hoes instituta n st de necessitate Sacramenti, sed pertinent ad qamdam solem:
nitatem, qd adhibita Sacramentis ad excitanda devotione et reverentiae
in his qi Sacramenta suscipiunt: ea vero qd st de necessitate Sacramenti ab ipso
Xto instituta st, licet n sint oia tradita in Scripturis habent tn ea ecclesia
ex familiari Apostoloru traditione sicut Apostolus dicit 1mo ad Corinth:
11... cetera cum venero disponam qd Sct:

Inst: si ecclesia n pt ullam Sacramento addere maa pt saltem ipsi detra:
-here, sic in conc: trident: fecit et maa qd antea valebat iam amplius
n valeret, nimirum ad matrimoniu invalidu declarando consensum
clandestinu contrahentium

R: N: A: hoc enim concilii trident: decretu ne drin sententia
nostra infirmet; imo prorsus in modu confirmat et stabilit; eccle:
-sia enim in conc: trident: congregata afflante spiritu sancto conse:
-nsum clandestinu invalidu qidem declaravit, sed n idcirco oe con:
-sensus speciem detraxit, sedum tantum in qem cadit clandestinitas.
unde inferre pronu e speciem consensus genericam tantum pro maa
Sacramenti matrimonii a Xto fuisse determinata n autem individualem
et infima consensus speciem, qd nostru est systema.

Alii respondent ad hoc argumentu dicendo impedimentu clan:
-destinitatis n cadere in consensum ipsum sive maam Sacramenti,
sed in personas contrahentes, qd, cum sint ecclesiae subditae, et
inter privatos parietes sine testibus, n obstante ecclesiae mandato con:
-trahere audeant a s: concilio ad contrahendu inhabiles declaran:
-tur. unde n consensus vitiatur, sed personae ad consentiendu
seu ad contractum ecclesiasticu ineundu redduntur incapaces, qd
responsio peremptoria e in qolibet systemate.

Paragraphus 3tius
Utrum Ecclesia possit mutare maa et forma Sacramentorum.

1 Duplex distinguitur mutatio essentialis una, altera acciden-
-talis; haec cadit in ritus exteriores, ceremonias et ea quae ad
intrinsece sacramentum non afficiunt: illa in ipsam sacramenti sub-
-stantiam cadit. unde nascitur haec generalis regula, quod nulla
mutatio essentialis in sacramentis fieri possit etiam ab ecclesia:
e contra quod omnes mutationes accidentales et alia dispositiones
penes ipsam sint. duplex autem haec mutatio fieri potest vel in
materia vel in forma.
2 Mutatio essentialis in materia fit, vel quando non adhibetur materia
a Christo determinata, vel quando specifice corrumpitur, sic in sacramento
baptismi si quis loco aquae adhiberet unum vel aliud liquorem aut
etiam aquam mixtam, ita ut communi hominum aestimatione non
amplius aqua naturalis dici possit: hinc quidquid aqua naturalis dici aut
aestimari non potest, materia baptismi esse non potest. mutatio vero accidenta-
-lis in materia ea est, quae nec speciem mutat, nec ipsam corrumpit:
sic in sacramento baptismi frigiditas, calidit as aut tepiditas aquae
nec speciem materiae mutat, nec ipsam corrumpunt: quia ex aesti-
-matione communi aqua frigida, tepida, vel calida, non ideo desinit naturalis
3tio Mutatio essentialis in forma fit quando ex communi aestima-
-tione mutatur ipsius sensus et significatio, praesertim cum animo
inducendi errorem, quandoque etiam cum mutatur expressa Christi
institutio quae ex constanti ecclesiae traditione et decretis solum-
-modo innotescit, sic non valet baptismus in nomine trinitatis col-
-latus, quamvis idem sensus remanere videatur, ac si conferatur
in nomine patris et filii et spiritus sancti. ex his quae si unum desit,
vitiatur formae substantia; caeterae vero mutationes, quae in sub-
-stantiam formae non influunt, sunt accidentales, nec veritatem formae
tollunt. rem totam paucis exponit bellarminus l. 1 de sacramentis
in genere c. 21 ubi hanc regulam proponit... utcunque variensve ver-
-ba addendo, detrahendo, mutando, transponendo, corrumpendo,
interrumpendo semper manet integritas substantialis, dum manet
idem sensus... et paulo post... integritas autem accidentalis consistit
in caeteris omnibus, in integro sono, ordine, et numero sillabarum,
unde semper valere formam etiamsi vernacula lingua proferatur.

Conclusio 1

Mutatio substantialis in materia, sive in forma
perimit sacramentum non autem accidentalis.

P: 1 pars. E: 1mo maa et forma de essentia seu de Substan-
-tia Sacramti, ai mutatio substantialis in essentia Sacramti per-
-imit ipsu Sacramentum, res enim sine sua substantia aut essen-
-tia ee nec concipi pt: go mutao substantialis in maa aut
forma Sacramti tollit ac perimit ipsu Sacramtu. et vero mutatio
substantialis eo e qd cadit in parte Sacramti intrinsica: ai qod tollit partem
Sacramti intrinsicam ipso tollit Sacramtum. sicut qi tolleret ao v. g. ab hoe ipso hoe
tolleret. go dcat.
P: 2da pars mutatio accidentalis ea e qo n influit in substantia Sacramti: ai qod
n influit in substantia Sacramti ipsu Sacramtm n tollit. sicut qi ab hoe brachiu
v. pedes amputaret per ipso hoem n tolleret. go dcat.
et certe ideo mutatio dicit accidentalis, quia Sacramtm integru relinquit. go

Conclusio 2da

Lethaliter peccat qui sciens et volens materiam vel formam Sacramti essentialiter mutat: quandoque etiam lethaliter si accidenta-liter tantum mutaret.

P: 1ma pars lethaliter peccat qi sciens et volens irritu ac nullu facit Sacramtm,
quia grave Sacramto iniuria, et grave susipienti damnu infert: ai qi
essentialiter immutat maa aut forma Sacramti ipsum Sacramtm irritu ac nullu
facit. go
et certe peccatu illud e lethale qd ex gravi maa fit contra religioe, contra cha-
-ritate, quandoque etia contra iustitia: ai tale e peccatu ministri, qi sciens
et volens immutat maa v forma Sacramti. 1mo e ex maa gravi ut evidens e.
2do peccat contra religioe, nempe rei sacrae iniuria inferendo; contra
charitate proximo damnu grave inferendo. et etia contra iustitia, si
minister ex officio teneat ad collatioe Sacramti:
P: 2da pars io lethaliter peccat qi debita ecclesiae reverentia et obedientia
infringit, sed qi etiam accidentaliter tantum immutat maa aut forma
Sacramti quandoque infringit debita ecclesiae etc. dcat. sic presbiter latinus,
qi in fermentato pane consecrat, aut graecus in azimo go dcat.

Paragraphus 4tus

Utrum forma Sacramentorum sit Concionatoria vel Consecratoria:

1mo hic peculiaris circa formam sacramentorum exorta est controversia
Lutheranos et Calvinianos inter ex una parte, et catholicos ex altera:
nimirum utrum verba formae sint consecratoria, hoc est, efficientia per se quod
significant: aut promissoria sint et concionatoria tantum; hoc ultimum
affirmant novatores, 1mum tenent catholici. haec quaestio 1mo intuitu
videtur scholastici facienda, et de nomine tantum, verum re penitus inspecta
claret sane novatorum assertionem esse consectarium immediate fluens ex
ipsorum doctrina. vidimus enim quaest. 1ma ubi de nobilitate sacramenti
novatores vim omnem ac virtutem sacramenti in solo externa fidei exercitatione
reponere, ita ut nihil magis efficiat sacramentum per se, quam sacra concio
quaecumque bene habita. hinc verba sacramentalia vocant concionatoria
et promissoria; quippe quae ad nihil aliud inserviant nisi ad excitandam
fidem et confirmandas divinas quae promissiones: imo quod ecce alta
voce Calvinus l. 4 institutionum c. 14 ubi ait... verbum consecra-
tionis quod catholicos illudie, quod sine sensu, et fide inspirante, so-
-lo strepitu, velut magica in cantatione vim consecrandi habet. quae verba
stultissimum et caecissimum arguunt furorem.
2do non ita tamen Calvinus et Calvinistae contendunt verba formae esse consecratoria et
promissoria tantum, ut sint profana, dum fatentur ea esse sacra utpote adhibita
in ritu sacro: imo fatentur ea esse consecratoria respectu signi, quia illud
determinant ad usum sacrum, potius quam profanum, modo tamen alta et intelli-
-gibili voce proferantur. ita Turretinus in academia genevensi theologiae
professor, qui scribit tr. de sacramentis quaest. 6. n. 6... facile admittimus
verbum sacramentale institutionis praedicatum, esse etiam consecratorium respectu
signorum, quatenus per illud ab usu communi et profano transferuntur
ad usum sacrum... et n. 3tio... hinc patet in quo stet status quaestionis, non
utrum detur verbum sacramentale consecratorium, quod non negamus. non an verbum
aliquod proferendum sit super signa, sed an sit verbum quod alta et intelli-
gibili voce sit praedicandum, ut ab eis intelligatur, quibus sacramentum est
administrandum; non ea ratione consecratorium dici potest,
duo hinc statuit laudatus professor, 1mo verbum sacramentale non esse de
se operativum; alterum clara et intelligibili voce esse recitandum; 2dum
hoc, ipsi commune est cum huius saeculi haereticis nimirum cum Jansenistis,
de quibus alibi erit dicendi locus. nunc de 1mo nobis agendum. unde
claret quaestionem propositam non esse de solo nomine, sed cum modo opera-
tionis, seu cum efficacitate sacramentorum essentialiter esse conjunc-
ta.

Conclusio
Verbum Sacramentale non ex usu Sacrum est; sed Ex operatione Consecratorium:

Pr. illud pro certo et inconcusso tenendum est, quod docet scriptura sacra, tradunt SS. PP. confirmat ecclesiae praxis, et suadet ipsa ratio: atqui verbum sacramentale, non tantum ex usu sacrum, sed etiam ex operatione consecratorium est; docet scriptura sacra, tradunt etc. imo docet scriptura sacra primo ad Corinth. 10 v 16 … calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est; actorum 22 v 16 … exurge … et baptizare, et ablue peccata tua, invocato nomine ipsius. ad ephesios 5 v 26 … mundans eam lavacro aquae in verbo vitae. ex his textibus sic argumentari licet: verbum sacramentale in iis textibus, et pluribus aliis scripturae locis, vocatur verbum benedictionis, verbum invocationis, verbum vitae. ergo non ex usu tantum est sacrum, sed et ex operatione consecratorium.

2do idem passim tradunt SS. PP., qui ob verbum sacramentale modo vocant verbum benedictionis, modo verbum invocationis, consecrationis, et verbum vitae. inter alios S. Gregorius Nyssenus ipsam verbi sacramentalis operationem designat in catechesi c. 37 ubi ait: dei verbo sanctificatum panem in corpus dei verbi transmutari credo. ubi ostenditur operatio verbi sacramentalis, quod panem transmutat, ut corpus dei verbi praesens sistit. ergo operativum est, ac proinde consecratorium ex SS. PP. 3tio his verbis … enim dolor, agens adversus dona Christi, in eo totus est, ut ostendat virtutem, atque effectum sacramentorum, non pendere a sanctitate, fide aut qualibet alia dispositione sive ministri, sive recipientis; sed ex sola sacramenti efficacia, quam habet ex institutione Christi; sic enim habet l. 3 de baptismo c. 10 … non est aqua profana et adultera super quam dei nomen invocatur, etiamsi a profanis et adulteris pro invocetur; baptismus Christi verbis evangelicis consecratus, et per adulteros, et in adulteris sanctus est; quamvis ipsi impudici sint et immundi, quia ipsa eius sanctitas pollui non potest, et sacramento sua divina virtus assistit. ex quo textu sic arguo. verbum sacramentale, non operativum est, ac proinde consecratorium, si ipsius effectus pendet a sanctitate, fide, vel qualibet alia dispositione ministri vel recipientis: atqui hoc falsum est ex S. Augustino: quamquam enim sint ministri, aut recipientes, sua sacramento assistit divina virtus. ergo etc.

3tio idem confirmat ecclesiae praxis; ecclesia enim nunquam sollicita fuit de ministro sacramenti baptismatis, nunquam attendit ad ipsius fidem aut doctrinam, modo integram servaverit formam; sic in conc. arelatensi imo baptisma collatum ab arianis approbatum fuit, quia integram servabant formam: paulinistarum vero et Cataphrygarum baptisma reprobatum fuit in conc. nicaeno imo et conc. laodiceno: quia formam adulterabant.

ai prius ecclesia praxis alia reddi n̄ pl̄ rāo nisi quia pro arbitrio habebat ecclesia sacra la corpse generari qd servata ipsorū mā, ser-
vato qz forma integra. qd erat.

4to de rigidè pradelipsa rāo. supponat enim infans a pagano
Judaeo vel haeretico baptizatus juxta ritū ecclesiae, in illo sine
dubio sacramentum ne minima ~~minima~~ minimè perditio, sive defectus sive
in conferente neque in recipiente. ergo tunc valide baptizatur. qd
operatur sacramentum independenter ab ulla dispositione sive ministri
sive subjecti, qd ē desic operationē qd. qd erat confirmandum. qd erat.

Articulus 2dus

De Requisitis ut valeat Sacramentum.

Quemadmodū ā mā et forma pendet ut sit Sacramentum, ita et a ministro et subjecto pendet ut valeat.

Paragraphus 1mus

De Ministris Sacramenti

Certum ē ministrū sacramentorum generatim ē solū hoīem in hac vita constitutū, iis quippe ecclesia sua regenda commisit Christus, qbus dictū ē... ite docete oēs gentes etc... quodcunque ligaveritis super terrā etc. atringe quiail Apostolus.. sic nos existimet homo ut ministros Xti, et dispensatores mysteriorum Dei; ergo ibi. attributū ē homi juxta illud D. Chrysostomi l. 3 de sacerdotio.. qui terram incolunt.. potestatē acceperunt quam neque angelis, neque archangelis dedit Deus. hoc ōn potestas ex aequo oībus concessa n̄ fuit homīb, neque omnī; singulorū enim sacramentorum ministros proprios assignabimus ubi de sacramentis specialim. ē hoc de fide ex conc. Trident. sess. 7 c. 10 ubi sic habet. si quis dixerit christianos oēs in verbo et in oībus sacramentis habere potestatē anathema sit.

2do in ministro docet sedulo notanda ri minimū persona et ejus dispositiones, persona ministri causa ē sacramentalis, qa n̄ principaliter qidē aut meritorie, sed active tn concurrit ad perfectionē sacramenti, ex eugenio 4 in decreto ad armenos. unde conditio pura sine qa n̄ ut aiunt vocari n̄ pt, quippe qd passive tn ad effectū suū concurrit. dispositiones in ministro, aliae sunt qd influant in ipsa sacramenti perfectionē et valorē, qd proinde requiruntur, ut valide conficiat et conficiat: talis ē in ministro intentio faciendi qd facit ecclesia;

Alia sunt quae nullatenus influunt, sive in valorem sive in effectum sacramenti, sed quae tamen requiruntur, ut licite et sine peccato conficiatur aut conferatur: cujus generis sunt in ministro fides et sanctitas, de quibus obiter hic sigillatim nobis est agendum.

Numerus 1mus

De Intentione Ministri

Intentio in genere est actus liber voluntatis sibi aliquid proponentis; dividitur in objectivam et modalem, prout modum illo objectum considerat.

Punctum 1mum

De objectiva Ministri intentione

Intentio objectiva nihil aliud est quam actio externa circa quam versatur ministri intentio; haec autem multiplex esse potest, potest enim minister in abluendo vel lotionem physicum actum impendere, et tunc dicitur materialiter tantum intendere opus externum; sic si mulier proiciat ad abluendas sordes vel ad sanitatem recuperandam filium suum aqua tingeret sub invocatione distincta sanctissimae trinitatis; vel potest eandem actionem intendere tamquam opus non mere naturale sed tamquam ritum sacramentalem adhiberi solitum in ecclesia; et tunc dicitur intendere formaliter opus externum; vel potest illud opus externum ponere quasi histrionis partes agens jocando aut in theatro ludendo ad deridendos ecclesiae ritus, et tunc dicitur minister intendere opus externum; vel denique idem opus potest serio et in debitis circumstantiis ponere, et tunc dicitur serio intendere opus externum.

Haec autem seria ministri intentio famosa est in scholis, et duplex distinguitur, una quae vocatur interna, altera quae nomine intentionis exterioris circumfertur, a vera et genuina notione huiusce duplicis intentionis pendet solutio praesentis controversiae, quae maximo animorum aestu apud theologos ventilatur.

Itaque paulo altius res desumenda est, atque ut major et vera lux mentibus affulgeat, exponendi sunt varii novatorum errores, variaeque theologorum opiniones, denique quid ratum atque est fixum stabilitum in ecclesia, quibus enucleatis facilior erit via ad quaestionis statum accurate figendum; deinde ad litem ipsam quae hactenus sub judice visa est quasi geometrice dirimendam procedere juvabit.

Imo Lutherus, Calvinus, et alii passim novatores existimaverunt intentionē ministri nullatenus influere in validitatē sacramtorum, rati nimirū sacramta ad nihil aliud inservire, nisi ad excitandā fidē; quocunque igitur modo sive jocose sive mimice sive serio conferantur modo fidē excitent perinde ē. ita Lutherus l: de captivitate babilonica … ñ dubito, inquit, si quis in noē dñi suscipiat, etiamsi impius minister ñ det in noē dñi, vere baptizatū eē in noē dñi, non enim in conferendis tantum, quantū in suscipiendis fide ē usu sita ē virtus baptismi, sicut legitur exemplū de quodā mimo per jocū baptizato, et in articulo 12 … si sacerdos ñ serio sed joco absolverit, si tamen poenitens credat se ē absolutū, verissime absolutus ē. in eo igitur praecise versatur error Lutheri quod asserat valere sacramtum etiā ministri ꝑ jocose collatū, quae sententia etiā opposite ad mentē Luthori damnata fuit in conc. Trident: sess. 14. c. 9. … si quis dixerit absolutionē ñ ēē actū judicialē sed nudū ministeriū pronuntiandi et declarandi remissa ēē peccata confitenti, modo tm credat se ēē absolutū, aut sacerdos ñ serio sed joco absolvat anathema sit.

2do idem cum Lutheranis sentire videtur Marcus Antonius de dñis l: 5 de republica ecclesiastica loquens de sententia Catharini de quo mox mentio erit hoc habet … requirit Catharinus intentionē faciendi actū externū et serio et ñ ut simpliciter provaret, quo tm, pergit de dñis, ne in hoc quidē intentionē ministri video necessariā, librū istū gravissima inussit censura sacra facultas parisiensis.

Theologorum opiniones

Uno ore oēs theologi post conc: trident: exsufflant haereticā Lutheri opinioē de sufficientia intentionis ministri … acriter inter se disputant, quibus nimirū ē dicas serio illa ministri intentio, an scilicet sufficiat ad validitatē sacramti, si minister serio exterius tantum agat, ita ut serio actū externū ponat, atque interim eundem actū intus derideat; an scilicet requiratur ut serio tum externum intra ritū ponat, nec ullatenus illū derideat, aut intentionē … retineat: res exemplo patebit, supponatur minister in debitis circumstantiis v. g. in templo infantē baptizare, atque dū serio potū materiā et formā sibi adhibet id ē dū aquā aspergit et profert verba formae.

Ego te baptizo in nomine patris et filii et spiritus sancti, interim infantem diris voveret aliquid abominandum exsecrari, atque intentionem suam quantum potest, retinere; in illa hypothesi: diceretur habere intentionem exteriorem. Si vero eundem infantem baptizaret ita ut non solum serio exterius se gereret, sed etiam intus et animo vellet et intenderet facere quod facit ecclesia, atque omni prorsus simulatione et derisione deposita sacramentum haberet tanquam ritum sacrum saltem in societate catholica, quidquid aliunde de sacramento sentiat, diceretur habere intentionem internam. Pro utraque hac opinione longam pro aris ac focis militant theologi.

Pro prima sententia stat Ambrosius Catharinus Campsin (?) in Italia archiepiscopus insignis e familia dominicanorum theologus. qui scripsit tempore Concilii Tridentini de intentione ministri, ubi sic suam mentem evolvit... dicendum quod intentio ministri debet esse in hoc ut intendat facere quod Christus et ecclesia facit, etiamsi nihil ipse credat fieri... et paulo post subiungit hanc hypothesin... ponamus, inquit, ministrum omnia exterius facere, quod jubet ecclesia, intus autem aliud servare in animo, ita ut intendat derisione facere [illegible] ex qua hypothesi sic concludit... in illo ministri intentio requiritur, nisi ut intendat exterius facere quod facit ecclesia, quamvis ipse neque credat ecclesiam, neque ullum baptismi spiritualem effectum; sed satis est ut intendat facere quod ecclesia jubet per ministros fieri; namque quod illa per ministros facit, ipsa facere intelligit; quid quaeso facit ecclesia per ministros baptizando? nisi quod legitima utitur materia, adhibens suam verborum formam; hoc ipsum si facit minister profecto illud facere intendit si sit mente sanus, quis enim sciens faciat quod facere non intendat.

Ergo ex Catharini verbis duo sequuntur notanda. primo Catharinum in ministro requirere seriam intentionem faciendi quod facit ecclesia. 2do, quod ecclesia facit, nihil aliud esse praeter positionem materiae et formae quas exterius serio ponere est ministri, qui in hoc habeat veram intentionem eas ponendi modo sit mentis compos; unde eas non nisi formaliter et cum brevia cognitione ponere debet quidquid ulterius cogitet circa effectum sacramenti.

Stant Catharini sententiae secuti sunt plures e nuperioribus theologi. Robertus Sententiarum 3tia parte. Petrus Pictaviensis etiam sententiarum 3tia parte. Petrus Lombardus l. 4 sententiarum. paludanus, Angelus de Clavasio, qui est auctor summae angelicae. Silvester in summa. demum post alios alphonsus Salmeron insignis e S. J. theologus, qui tempore pauli 3tii concilio Tridentino interfuit. inter recentiores theologos maxime commendantur Contensonius et Serinius (?), qui Catharini sententiam paulo fusius evolvit atque enucleavit; scilicet [illegible]

n͠ sufficit, ut minister qui ecclesiã oĩo ignorat aliã personã aut eliã naclem ponat, sed insuper requiritur ut cognoscat ritum, quem peracturus ē, haberi ut sacrum aut sacramentale ã ecclesia; ac proinde deliberato ac serio eo procedat ad illũ exsequendũ, quo observatis minister quidquid interius cogitet, quantum vis sacrum̃ derideat quod intentiõe retineat, velit, nolit, facit quod facit ecclesia; ac proinde sacrm̃ n͠ quidem licite sed saltem valide perficit ac confert.

Alii theologi itidẽ longo agmine sententiã Catharini aliorumq̃ theologorum secum ipsis opinantiũ aut erroneã ẽ, aut saltẽ errori proximã existimant; rati nimirũ ad validitatẽ sacrm̃ti n͠ sufficere ut minister serio et exterius tantum velit ponere opus ecclesiæ, sed ut insuper intus etiã velit facere quod facit ecclesia, nec intentiõe illa ullo modo retineat, nec ulla de causa inter agendũ derideat, alioquin actum foret ac conclamatũ de validitate sacrm̃ti. ita bellarminus, turnelius, Collettus, et alii passim n͠ infimæ notæ theologi. verum ne diutius verbis contendere videamur, quærendũ ẽ quid utriq̃ sententiæ commune sit, quid vero diversum ac dissonum.

itaq̃ duo distinguant in sacramentis nempe positiõẽ sacrm̃ti seu sacrm̃ ipsum, et effectus sacrm̃ti; fatentur uno vere oẽs ore nullam ẽẽ in ministro necessariam intentiõẽ pro effectibus sacrm̃ti; neque enim in judæo v.g. aut gentili baptismi sacrm̃ conferente necesse ẽ ut intendat effectum baptismi, quam nimirũ regenerantẽ, sed requiritur ut intendat et velit positiõẽ seu substantiam sacrm̃ti, quæ nihil aliud ẽ quam applicatio materiæ et formæ rite, et in debitis circumstantiis facta

verum in hoc et quidem solo dissentiunt, scilicet utrũ requiratur ad validitatẽ sacrm̃ti ut intentio illa ministri quæ versatur circa solã sacrm̃ti positiõẽ, sit n͠ solũ seria exterius, sed etiam ut expers sit oĩs derisiõis ac simulatiõis interioris. quidam autẽ ex 2dæ sententiæ sequacibus volunt ut minister intendat aliquid præter nudam sacrm̃ti positiõẽ, sed quid sit illud plus in intelligibiliter explicant; Collettus illud vocat indirectã intentiõẽ effectus sacrm̃ti sed male quidem, quia et primæ sententiæ patroni eandem indirectã intentiõẽ habeant necesse ẽ; qui enim consulto vult media, vult quoq̃ finẽ, sed Catharini sequaces consulto volunt media, nempe positiõnẽ sacrm̃ti ergo volunt saltem indirecte finem seu effectus sacrm̃ti.

Ex his autẽ clare vera notio utriusq̃ intentionis; scilicet intentio externa ẽ actus voluntatis liber quo minister serio apud se resolvit ritum in ecclesia usurpari solitum ponere, quidquid ulterius in mente habeat circa substantiam ẽ effectum sacrm̃ti; quandumvis derideat aut intentiõẽ retineat, perinde ẽ.

intentio vere interna, ē actus voluntatis intentioni exteriori super addictus, qō minister n̄ tantum serio exterius intendit ponere ritum externum ecclesiæ, verum etiam intus et ad eundem vult sublata omni derisione interna, simulatione, aut intentionis retentione
ex qb. ōbs luce meridiana clarius ē, ꝗ præsentem quæstione ē meram locomachiam, ꝗ totum controversiæ ... videre ... interna ministri serio exterius agentis simulatio aut derisio tollat veritatē sacramenti, atqe ipsum irritum ac nullum reddat. hunc ē solum diffi-
-cultatis nodum bona fide fatetur ꝗ ipse Juenelius qui intentionē exteriorem reiicit
Stante sic tandem quæstionis statu ut ad causa tandem aliquam de finienda tutos caute pergere possimus discussis omnibus præiudicio, quia principiorum procedendum ē, dextra, vate prævenente fide, leva autē, famulante ratione

Lema 1mum

Exigit fides ut minister ecclesiæ in conficiendis ac conferendis sacramentis intendat saltem facere qod facit ecclesia
P. ex conc. trident. sess. 7 c. 11 ... si quis dixerit in ministris cum sacramenta conficiunt aut conferunt n̄ requiri intentionē saltem faciendi qod facit ecclesia anathema sit qō erat.

Lema 2dum

Exigit fides ut ministri intentio faciendi quod facit ecclesia sit seria prout ... intentioni opponitur
Prob. ex conc. trident. sess. 14 can. 9 si quis dixerit absolutionē ... actum judicialē ... nisi sacerdos serio sed joco absolvat ... anathema sit. qō

Lema 3tium

ratio exigit ut minister ecclesiæ aliquando audiant de ecclesia, hoc ē formaliter ... aliquin n̄ posset habere intentionē faciendi qod facit ecclesia, sive ē formaliter qatenus facit ecclesia, iuxta morem et consuetudinē ecclesiæ; ignoti enim nulla cupido ut fert axioma. qō erat.

Corolarium 1mu

qō debet scire ritum qem peracturus ē, aut ē sacrum in se, aut saltē qem sacrum ab ecclesia usurpari solitum. aliquin n̄ censetur velle revera intendere quod ecclesiæ, sed prout ē ecclesiæ, sed quasi ali-
-qod naturale aut profanum ab opere ecclesiæ 2

Corolarium 2dum

qō mulier v. g. qæ nunqam de ecclesia audivit, nec sciverit, illud qod agit ē ritum habitum ut sacrum ab ecclesia xti, etiamsi iuxta ritū ecclesiæ infantē suum aqā tingeret et qæ rite verba formæ pronunciaret, n̄ baptizaret.

Lema 4tum.

Exigit rao ut minister ecclesiæ humano modo agat.
P. exigit fides ut minister agat cum intentiõe; āt nisi humano
modo agat nulla foret ipsius intentio. gō etiā:
Et certe minister ecclesiæ ē solus hōē raõe præditus. gō dēet huma=
=no modo et raonabili se gerere, qemadmodū decet ministrū Xti

Corollarium

gō dēet libere agere, hoc ē cum prævia cognitiōe et plena volun-
tatis prensiōe ut hypothesi actiōis.
His positis in ante cessum totius difficultatis cardo in his duobus
vertitur punctis; 1mo ut determinet et statuat, in qo præcise con=
=sistat illa intentio saltem faciendi qod facit ecclesia; 2dm
utrum interna ministri deceptio aut simulatio tollat veritatem
sacrmti

Propositio 1ma

Intentio saltem faciendi qod facit ecclesia ē intentio serio
ponendi ritum mere externum sacrmti rite et indebitis
circumstantiis
probat 1mo duo st in sacrmtis sedulo distinguenda. nimirum
substantia et effectus; āt intentio saltem faciendi qod facit
ecclesia cadit in substantiam sacrmti; nullatenus vero
in effectus sacrmti; hoc enim in confesso ē qemadmodum utriusqe sen-
=tentiæ patronos. porro ex dictis supra substantia sacrmti
sola consistit in applicatiōe maæ et formæ rite facta, seu
qod idem ē, in seria positiōe ritus externi sacrmti; siqidem
intentio ministri nullatenus ingreditur ipsam sacrmti substantiā;
ē enim duntaxat requisitū ad valorem sacrmti, ē conditio sine
qa non ex conc: trident: sess: 7 can: 11 ut dictum ē. gō inten-
tio faciendi qod facit ecclesia consistit in sola applicatione
maæ et formæ rite facta. gō et 2dt:
P. 2do intentio saltem faciendi qod facit ecclesia vl ē intentio serio
ponendi ritum mere externum sacrmti rite et indebitis circum-
stantiis, vl ē intentio faciendi aliqid ultra aut præter ritum externum
ecclesiæ hoc est aliqid faciendi ultra aut præter actiōē ecclesiæ; āt
hoc posterius dici neqit; tumqia conc: trident: nihil aliud exigit
præter intentiōem faciendi qod facit ecclesia, seu qod idē ē, faciendi
actiōē ecclesiæ: tum qia discrimen ē inter actiōē ecclesiæ et in=
=tentiōē ecclesiæ, unum ē enim qod facit ecclesia, alterū qod in=
=tendit dum facit; v: g: in baptismo qod facit ē applicatio maæ
et formæ rite facta, qod vero intendit dum facit ē regeneratio

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

intentio. ergo quod facit ecclesia est ritus externus. ergo intentio faciendi quod facit ecclesia est intentio serio ponendi ritum externum rite et indebitis circumstantiis. ergo constat:
interna ministri simulatio, et derisio modo exterius manifestata non tollit effectum Sacramenti.

Propositio 2da

~~Intentio saltem faciendi quod facit Ecclesia~~
~~Est intentio serio ponendi ritum mere externum~~
Sacramenti rite et debitis Circumstantiis.

Probatur 1mo ex SS: patribus praesertim ex divo thoma et ex S: augustino.
1mo D. thomas 3 parte quaest: 64 Art. 10 de 3tio ubi in 3tia ad 1mo concludit... ergo videtur quod si sit perversa intentio ministri in actione non sit ibi verum Sacramentum... ad quam difficultatem sic ad 3tium respondet... dicendum quod perversa intentio pervertit opus intendentis, non autem opus alterius: et ideo ex perversa intentione ministri pervertitur id quod agit in Sacramentis, in quantum est opus eius; non in quantum est opus Christi, cuius est minister: et est simile si minister alicuius hominis prava intentione deferret pauperibus eleemosynam quam dominus recta intentione mandavit. in quo textu duo clare docet S. doctor 1mo, perversam intentionem ministri hoc est internam simulatione et derisione pervertere quidem actionem ministri ipsamque peccaminosam reddere. 2do, eandem perversam ministri intentionem non pervertere actionem Christi quae est sacramentum; proinde veritatem Sacramenti non tollere. sicut perversa ministri intentio ex mandato eleemosynam largientis non officit actioni cum recta intentione dantis. ergo constat:
et certe D. thomas eodem articulo expositis obiectionibus sic breviter mentem suam aperit.

Sed contra est; quod perversa intentio pertinet ad malitiam ministri: Sed malitia ministri non tollit Sacramentum: ergo nec perversa intentio. haec D. thomas. de conclusio est ergo etiam nostra ergo constat:
2do ex S. augustino: nihil enim est in doctrina S. augustini certius atque frequentius, quam malitiam ministri nullatenus influere in veritatem Sacramenti. ita passim D. thomas. res aperta est vel ex disputatione S. augustini adversus donatistas, quos primo debellat ex ipsa natura Sacramentalis quod per malos ministros inquinari non potest. ita l: 3 adversus donatistas c: 1mo... an vero, inquit, solis vel etiam lucernae lux cum per coenosa diffunditur nihil inde sordium contrahit, et baptismus Christi potest cuiusdam sceleribus inquinari?... deinde eosdem premit ex incommodis, quae sequerentur ex ipsorum sententia, praesertim ex anxietate et perpetua incertitudine animi circa salutem, si virtus

Sacrmti penderet a ministri merito, v. immobitale ... qomodo,
inquit l. 2 contra litteras petiliani c. 3, de ipsis Sacrmtis:
Securi erunt si conscientia dantis attendatur qd latet oculos
accepturi ... ai hae et similia S. Doctoris argumenta nullius eent
roboris adversus donatistas, si ipse credidisset internam ministri
intentioe influere in veritatem Sacrmti: ex templo enim
sic responerent donatistae: iuxta te interna et prava ministri
intentio tollit veritatem Sacrmti: ai hoc interna ministri
intentio iacet in conscientia dantis, qd latet oculos accepturi;
~~ergo~~ qo attendendu e etiam in tua sententia ad conscientiam
dantis qd latet oculos accepturi. nec haberet S. Augst. unde
huic retorsioni responderet. qo dicendu e S. Augustinu n
credidisse intentioe internam ministri influere in veritate
Sacrmti. qo erat dt.
observa qod hic D. Augst: consulto utatur voce conscientia
et a contexto illud oet qod in conscientia interius latet alienu
e ostendat; ai interna derisio et simulatio latet in con
scientia dantis ut supra asserit D. Thomas. qo erat dt.
hoc pro S. Augst. sufficiant, qi sexcentis in locis mentem
suam circa nostro puncto aperte declarat, praesertim l. 7
de baptismo c. 53 ubi ad solvendas varias quaestioes qas sibi
proponit, hoc unicum principiu in conclusione stabilit, scilicet
nihil interesse ad validitate Sacrmti, utru ministri sint
fallaces aut veraces, per fallaces ai ministros eos intelligi,
qi agunt cum simulatioe, ide, ut ibidem in quaest. 4 ipse
interpretatur cum aio simulato. qo erat dt.
P. 2do ex consuetudine ecclesiae universalis, qe in re sacra=
=mentaria proxime dicit e roboris, iuxta illud D. Augst.
l. de baptismo c. 9 ... consuetudinis robore tenentur orbis ter
rarum: et hoc solo opponebatur inducere volentibus novitatem:
ai ex ecclesiae praxi et consuetudine manifestu e simula
tioe, derisiot, aut intentionis retentioe in ministro modo
prudenter et serio exterius agat nullatenus officere Sacrmto.
Primo quia oi evo diligenter et accurate quaesitum e, utru
redeuntibus ab heresi, et in heresi baptizatis congrua mia
et debita forma adhibita fuerit, ita in conc. Niceno 1.
pro catharis, et in conc. arelatensi primo can: 8 mandatu e
presbyteris inquirere ... placuit, inquit, S. concilium, ut si quis ab
heresi venerit, interrogent eum nostrae fidei sacerdotes symbolum,
et si perviderint eum in patre et filio et Spiritu S. ee baptizatu,
manus ei tantum imponatur, et accipiat Spiritu S. ... si vero de occulta

Ministri intentione, aut alia qualibet conditione interposita, ne verbum quidem ullibi sive quod [illegible]: sive quod concilia, sive in tota quam patet historia ecclesiastica reperitur: quod incredibile dictu est, immo moraliter repugnat, si in ecclesia iudicatum fuerit intentionem ministri internam tam ad sacramentorum requiri, quam materiam et formam. ergo dicendum est intentionem ministri internam non requiri ad validitatem sacramenti. quod ipsius veritati habsit non tollit. quod erat etc.

2do quia quoties aderat vel minima suspicio de falsa baptismi, toties resideravi iubebatur: atqui tunc temporis gravissimis aderant suspicandi causa de occulta haereticorum et Judaeorum intentione, tum quia religionem christianam summo odio atque rabie persequebantur, ac proinde parum solliciti erant de omittenda vel retinenda intentione interna: tum quia ecclesiae sacramenta non tantum irridebant, sed etiam summopere execrabantur: unde non tantum facile poterant retinere suam intentionem in confectione sacramentorum, sed et gravis est debilitata praesumptio eos revera illam retinuisse: atqui tamen sacramenta a Judaeis et haereticis collata nunquam iterari iussit ecclesia. quod erat etc.

Corollarium

Quid admittenda est opinio superius exposita de sufficientia intentionis exterioris in ministro pro confectione et collatione sacramentorum.

P: 1mo opinio de sufficientia intentionis exterioris in eo posita est, ut minister intendat serio ritum ecclesiae mere externum ponere rite et indebitis circumstantiis, quidquid ulterius intus cogitet de sacramento aut illius effectibus: atqui illa intentio in ministro plane sufficit; illa enim in ministro sufficit intentio, in qua adest quidquid exigit ecclesia ad validitatem sacramenti, et in qua nihil est quod veritatem sacramenti tollat: atqui hoc duo certissima sunt.

Et primo quidem in ea intentione reperitur quidquid exigit ecclesia; hoc enim solum in ministris exigit ecclesia, ut saltem intendat saltem facere quod facit ecclesia, ex lemmate 1mo et 2do: atqui in sententia intentionis exterioris hoc revera intendit, intentio enim saltem faciendi quod facit ecclesia, est intentio serio ponendi ritum ecclesiae mere externum rite et indebitis circumstantiis, ex ipsa terminis: atqui in sententia intentionis exterioris minister ~~[illegible]~~ intendit serio ponere et reipsa ponit serio ritum ecclesiae mere externum

rite et in debitis circumstantiis: ergo intendit facere quod facit
ecclesia. ergo in intentione exteriori adest, quidquid requirit ecclesia, ergo
etiam in ea intentione nihil est quod noceat veritati sacramenti; si id enim
noceret veritati sacramenti in illa sententia, maxime interna
ministri simulatio quoad derisionem, quam non excludit intentio ex-
terior: atqui interna ministri simulatio et derisio non nocet veri-
tati sacramenti, nec ipsa tollit ex propositione 2da. ergo nihil est in ea
intentione exteriori quod noceat sacramentali, unde in ea reperitur
quidquid exigit ecclesia. ergo sufficit et ostendit;
Probatur 2do illa sententia pro alia anteponenda est, quam insinuant
concilia, tradunt SS. PP:, confirmat perpetua ecclesiae praxis,
suggerat demum multiplex ratio theologica: atqui opinionem de
sufficientia intentionis exterioris insinuant et propugnant conc:
tradunt et ostendit;
Et primo quidem opinionem illam insinuat conc: Trident. sess: 14 c. 6 ubi explicans
canonem quintum eiusdem sessionis sic habet... neque vero sibi ipsi satis esset negligentissimus,
qui sacerdotem joco absolventem cognosceret, et non alium serio agentem sedulo
requireret. ergo primo in mente conc: is qui esset negligentissimus sed saltem idcirco
eam maxime securus, si videt ministrum serio agentem: atqui in sententia inten-
tionis exterioris ministrum videt serio agentem. ergo sufficit haec intentio ut
poenitens sit salutis non sit negligentissimus sed eiusdem maxime securus.
ergo 2do eam solam intentionem efficere sacramento declarat S. Synodus quam non
scivam esse cognoscere potest poenitens: atqui solam ministri internam et joculariam mi-
nistri intentionem exterius manifestatam cognoscere potest poenitens. ergo eam
solam respuit et excludit S. conc:
Ceterum de mente conc: Trident. melius iudicari non potest, quam ex Palavicino,
qui et conc: interfuit et historiam conc: scripsit summa cum laude, et cum
insigni Sanctae Sedis approbatione. porro Palavicinus part. 2da l. 12 c. 10
examinans illum concilii textum a nobis superius in probatione allatum
sic habet... ex hisce postremis verbis conicere potest quis ea legerit, haud esse
expunctam sententiam Catharini, aliorumque theologorum opinantium sacramento,
quo ratum sit, sufficere in ministro voluntatem serio agendi, et obesse tan-
tummodo jocum, quem deceptus suscipiens cognoscere potest. porro jocus, quem
suscipiens cognoscere potest, est solus jocus externus. ergo in mente conc:
solus jocus externus obesse potest sacramento. ergo solum jocum exteriorem
excludit a sacramento. ergo non aliam quam externam seriam intentionem in
ministro exigit. ergo ostendit;
2do eandem opinionem tradunt SS. PP: praesertim D. ~~Thomas~~
August: quorum textus supra citati ad stabiliendam 2dae propositionis opinionem
probant, etiam de sufficientia solius intentionis exterioris ex aequo probant.
verum pauca hic ex utroque quo directius probant excerpere pro opinione
de sufficientia intentionis exterioris tradit D. Thomas verbis ita
clarissimis ut nulla vitiatione detorqueri possint. part: 3 quaest: 64 art. 8 ubi
hanc versans difficultatem, scilicet utrum in hypothesi necessitatis

intentionis internae suscipiens esse possit certus,
aut securus esse debeat de sua salute. Respondet ad 2dum ... dicendum quod
circa hoc est duplex opinio. quidam enim dicunt quod requiritur mentalis
intentio in ministro, qua si desit, non perficitur sacramentum; sed hunc
defectum in pueris, qui non habent intentionem accedendi ad sacramentum, sup-
plet Christus, qui interius baptizat in adultis autem qui intendunt sa-
cramentum suscipere supplet illum defectum fides et devotio. Sed hoc
satis dici potest quantum ad ultimum effectum, qui est iustificatio a
peccatis; sed quantum ad effectum qui est res et sacramentum scilicet quan-
tum ad characterem, non videtur quod per devotionem accedentis possit sup-
pleri, quia character nunquam imprimitur nisi per sacramentum. et
ideo alii melius dicunt quod minister sacramenti agit in persona
totius ecclesiae cuius est minister: in verbis autem quae profert, ex-
primitur intentio ecclesiae, quae sufficit ad perfectionem sacramenti, nisi
contrarium exterius exprimatur ex parte ministri vel recipientis sac-
ramentum.
Ergo certo luce meridiana clarius est D. Thomam inclinare in sententia
intentionis exterioris: res vel ex ipsa serie contextus patet: enim vero ad dictam
S. Doctor obiectionem quam sibi in capite articuli proponit, duplicem
de intentione ministri opinionem esse dicit, unam mentalem quam opponit
alteri quae in verbis a ministro prolatis exprimitur. in prima
opinione respondet suscipientem sacramenta securum esse debere de gratia
sacramenti, etiamsi puer sit, qui intentione careat, quia Christus est qui
baptizat: vel etiamsi adultus sit, quia intentionis defectum ex parte
ministri possunt supplere in adulto fides et devotio, verum asserit
eundem suscipientem securum esse non posse de substantia aut
charactere sacramenti; unde ipsi magis arridet 2da theologorum opi-
nio, quae dicit intentionem ecclesiae exprimi per verba ministri, nisi
ipse contrarium exterius exprimat, v. g. iocando etc. et ideo alii
melius dicunt etc. hoc autem theologorum opinio est certe opinio
intentionis exterioris, qua posita suscipiens non tantum de gratia sacramenti,
sed etiam de ipsius substantia et charactere amplius dubitare
nullo modo potest. 90
ubi doctoris angelici textus adversarios mirum in modum exagitat,
hancque solam effugii viam invenerunt nimirum asserunt
D. Thomam per intentionem mentalem intellexisse actualem ministri
intentionem; et per intentionem quae verbis a ministro prolatis ex-
primitur, intellexisse ministri virtualem intentionem de qua
moraliter certus esse potest suscipiens cum ministrum serio agentem
videt et consequenter de sua salute securus esse potest. Sed quam
absonum hoc sit, et alienum a mente S. doctoris nemo est qui
non prima fronte videat. Si enim ipse falso asseruisset doctor

displicet eē opinioē de intentioē ministri juniō, qđ diceret
- intentioē actualem ita requiri ut si desit n̄ perficiatur
Sacramtm: nemo enim unquam theologus asseruit intentioē
actualem in ministro necessariam eē ad veritatē Sacramti,
nemo enim tam novus in theologia supponi pt, modo sit
mentis compos qui ad Substantiam Sacramti eam requirat
intentioē, qđ ex conditioē atqe imbecillitate humanā nad
atqe ex perpetuis mentis evagatioībs impervia ē, et proposs
impossibilis. ḡo S. Doctor loquendo de duplici intentioē
ministri, n̄ agit de actuali et virtuali ministri intentioē
sed de famosā divisioē intentionis in externā et internā,
2do ibi S. Doctor intentioē ministri mentalem opponit
illi qđ verbis exprimitur, atqi si loqueretur de intentioē
actuali et virtuali nulla foret oppositio, neqe enim intentio
ministri virtualis magis verbis exprimitur qam intentio
actualis: stat autē tota et plena oppositio si loqatr
de intentioē interna et externa hæc enim in verbis â
ministro prolatis exprimitr, illa vero n̄ manifestatr, sed
ut ait Seribonius intimis in pectoribus delitescit. ḡo n̄
loqitr de intentioē actuali et virtuali. ḡo loqitr de interna
et externa ḡo loqitur de interna et externa
3tio ibi S. Doctor respondet ad obiectioē qam sibi antea proposuit, obiectio
ē illa n̄ in eo sita ē, utrum suscipiens magis securus eē possit de sua
salute, sive requiratr in ministro intentio actualis, sive sufficiat
virtualis: sed obiectio seu difficultas in eo sita ē praecise, utrum sus-
-cipiens securus eē poīt de suā salute, si validitas Sacramti penderet
â perversa et occulta ministri intentioē, porro hæc difficultas clare
solvitur si loqatur de intentioē mentali et interna, qam negat, et
exteriori qam amplectitr, ḡo si sufficiat actū amplius eās pt qui
bū suscipiendi de validitate Sacramti ac consequenter de sua salute.
nedpossere â loqeretr S. Doctor de actualitet virtuali ministri
intentioē, de qbs ex ego suscipiens n̄ sine causa dubitare debet cum
agatr de re oīū maxima, nempe de salute, et malus minister
possit in Sacramtis dispensandis intentioē tam facile retinere potisqō
4to quia hæc explicatio mentem S. Doctoris miriū in modū
obscurat, et seriem ratiocinii interturbat, nec ad obiectioē propositā
directe responderet, qđ tn mos n̄ ē doctoris angelici. ḡo etc.
2do eandem opinioē tradit S. August. l: sexto de baptismo c 53
ubi inter varias qaestioēs qas sibi proponit, discutit et examinat,

utrum valeat baptismus a mimo per jocū collatus, iam vero de hoc baptismo sic collato, cui deest ī ipsa intentio ministri exterior, vix dubitat. ḡo nullatenus dubitaret si adesset solummodo intentio exterior.
hoc argumentū tanti roboris visum ē Juenelio ut fateri im=
-possibile ē mentem S: Augustini in hac sententiā ē valde obscurū. sic hāēt de Sacrmtis in genere pagina 331.. verū ut nihil dissimulemus, valde obscura videtur et implicata eā in rem S: doctoris sententiā.
3tio ex consuetudine ecclesiæ, ex hic iterū venunt argumentū desumptū ex praxi ecclesiæ in probatiōe ppōis 2dæ ḡo
4to eandem opiniō̄ suppeditat multiplex rāō theologica.
primam suppeditat Juenelius de Sacrmtis in genere pagina 311 eamqz desumit ex notiōe ipsius ministri.. cum, inquit, mi-
-nister in Sacrmtis ministrandis, ū privatā, sed publicā sustineat Xti et ecclesiæ personā, nec suo, sed ecclesiæ ~~lumine~~ nōe ac authoritate agat, privata sua intentiōe falso et erronea opus dei quod tractat inficere ṗt. hac potissimū rāōe donatistas im=
-pugnabat S: augusti.. ai hoc tunc elucīdo probat sufficere in ministro intentiō̄ tantum exteriorem, quia virtute intentiōis exterioris publicā Xti et ecclesiæ personā sustinet, nec privata sua intentiōe, quamque sit, opus dei quod tractat inficere ṗt. ḡo
2dā etiam ibidē suppeditat ipse Juenelius eamqz ducit ex nāā et institutiōe ipsius Sacrmti.. Sacrmta, inquit, licē a Xto dōō facta ē instituta sint, ut tanqū causæ necessariæ deberent inservire ad grāā conferendā, quoties debite perficiuntur, nec ullus ē obex ex parte suscipientis Sacrmta: quippe publica sunt religiōis symbola quæ hōes in unum religiōis corpus coagulant et colligant, deo con=
-secrant, ac Xtianæ fidei professiōi sese obligant. res aū ejus=
-modi ex se vim habent eamqz exerunt tametsi minister pri=
-vata sua voluntate eā ~~in~~ relaxare, aut penitus ~~ab~~ auferre cogitaret. sic v: g: Subscribens notarius publicus, qui contractū ad legē et formā a principe ~~[illegible]~~ præscriptā accurate descripsit, partes contrahentes ligat, licet eas intus sese ḡo ligare nollet; et iudex senten=
-tiā pronuntians, ut reū absolvat, vere eū absolvit, quamvis intus renuat ac repugnet. simili ḡo rāōe minister Sacrmtum vere conficit ejusque producit effectū, cum ōā necessaria observat, licet intus nollet aut Sacrmtum perficere, aut ejus effectū conferre: celebrat enim per illū mysteria necessaria, quæ non ex privata ipsius sed ex publica ecclesiæ fide ac intentiōe operantur. ḡo privata ministri

intentionem tñ confert ad sacramtm; qd licet intus nolit sacramtm tñ conficit, modo publicã ecclesiæ intentioẽ exhibeat; ai hoc ẽ qd noĩe intentiõis exterioris præcise intelligunt theologi. qo etc.

3tiam denique ducit idem turnelius ex praxi ecclesiæ, qo eadẽ ẽ ac rão iam superius ex consuetudine ecclesiæ allata. qo etc.

4tam demum ducit contensonius ex incomodis qæ oriri pñt ex opinioẽ necessitatis intentiõis interioris. et si pponi pt. absurdũ ẽ diœcesim imo totum regnũ catholicũ esse sine sacramtis confirmaõis, eucharistiæ, poenitentiæ, extremæ unctiõis atque ordinis; ai tn illud in sententia necessitatis intentiõis interioris sine contradictioẽ supponi pot; ois enim hypothesis contradictioẽ ñ involvens fieri pt, iuxta axioma, posito possibili in actu nihil sequr absurdi; supponamus qo ministrum malum semel habn intentioẽ retinere ex malitia, aut inter agendũ intus deridere sacramtm baptismi quem confert infanti, qi deinceps fit epipus alicujus diœcesos. in hac hypothesi, in sententia adversariorũ infans ille vere ñ baptizat: qo nec vere ordinat, quia baptismus ẽ janua sacramtorũ. qo et oẽs presbiteri ab eo deinceps facti ñ st vere ordinati, quia epipus solus ẽ minister ordinaõis ñ laicus; supponat unus ex his ñ ordinatis presbiteris, ibi deinceps in episcopatu succedere. qo in decursu temporis nullus vere erit presbiter in tota diœcesi, qi ab his duobs ñ ordinetr; ac proinde nullus vere erit qi sit verus presbiter. ai hoc posito nulla erunt sacramta confirmaõis, eucharistiæ etc. in tota diœcesi; quia oĩa hujusmodi sacramta a solis presbiteris perfici pñt. qo etc.

idem dici pt de toto regno, ac proinde supponi pt totum regnũ ex defectu unius ministri intentiõis ablato misere in æternũ perire, qod absurdũ ẽ. qo etc.

qod respondent adversariĩ ad hoc argumentũ insufficiens ẽ, et prorsus invalidũ. scilicet deũ pro sua providentia et assistentiâ promissa nunqã permittere, ut ita diœcesis aut regnũ pereat. quia deus qidẽ vi promissioñ suaũ teneb ecclesiæ ecclesiæ universali, ei nunqã assistere. sed hoc nullum avertere ñ tenetur ab ecclesia diœcesana, ñ nationali; ut patet luctuoso exemplo ecclesiæ anglicanæ qæ a fide defecit. qo etc.

Solvuntur objectiones.

Obii 1mo ex scriptura sacra sic enim loquitur d. Paulus 1ma ad Corinth.
c. 4 v. 1: sic nos existimet homo, ut ministros xti, et dispensatores
misteriorum dei; ergo minister sacramenti debet se subjicere et confor-
mare intentioni xti et ecclesiae: atqui sane intentio xti et ecclesiae
est interior, non solummodo exterior. ergo etc.
R: 1mo retorqueo argumentum: minister sacramentorum debet se subjicere
intentioni xti et ecclesiae: atqui intentio xti et ecclesiae non respicit
tantum ipsum sacramentum, sed etiam effectus sacramenti. ergo intentio
ministri non tantum sacramentum respicere debet, sed etiam et effectus sacramenti.
quod negant adversarii; ac proinde ipsorum argumentum nimis probat,
et consequenter nihil probat.
R: 2do D: M: illata ex apostoli textu minister sacramentorum debet se
subjicere et conformare intentioni xti et ecclesiae, id est debet eam
habere intentionem quam xtus et ecclesia exigunt C. M. debet eam
habere intentionem quam habent xtus et ecclesia etc. N. M. et C.
porro in sententia intentionis exterioris minister eam habet inten-
tionem quam xtus et ecclesia exigunt, nimirum intentionem saltem faci-
endi quod facit ecclesia ut supra in probationibus ostensum est; at vero
non requiritur ut eandem habeat intentionem quam xtus et ecclesia
habent; neque enim, ut ait Tournelius, infideli, aut Judaeo, aut
Sociniano, aut atheo, qui possunt baptizare, inest ea sive
intentio sacramenti formaliter sumpti aut effectus ac finis illius,
quae tamen est intentio xti et ecclesiae. ergo etc.
Inst: saltem minister sacramentorum debet quantum potest, accedere ad inten-
tionem xti et ecclesiae: atqui magis ad intentionem xti et ecclesiae ac-
cedit per intentionem internam, quam per intentionem externam. ergo
R: 1mo esto totum argumentum ex quo sequitur quidem intentionem internam
in ministro peroptandam esse, non autem ipsam requiri necessario, aut
non sufficere intentionem exteriorem.
R: 2do D: M: minister sacramentorum debet, quantum potest, ad intentionem
xti et ecclesiae accedere ut licite agat esto M: debet quantum potest
ad intentionem xti et ecclesiae accedere ut valide agat N: M. et C.
ubi transeat ad 1mi majoris membrum, quia quidam TT. casuistae
qui contendant atheum aut infidelem in conferendo sacramento
baptismi novum peccati genus a peccato infidelitatis distinctum

n committere, sed hoc n e praesentis instituti.
verum quod immediate et directe difficultatem spectat, necesse n e ad validitatem sacramenti ut minister accedat quantum possit ad intentionem Christi et ecclesiae n tantum ipsum sacramentum sed et omnes sacramenti effectus volentis; sed sufficit ut intendat facere quod Christus et ecclesia vult per ministros fieri, ut diximus: si enim teneat minister quantum potest accedere ad intentionem Christi et ecclesiae quod tenerentur habere et fidem ecclesiae, et ipsius sanctitatem: quod falsum e, ut deinceps patebit quod et dnl:
obiic 2do ex conc: tridentini sess: 14 can: 9... si quis absolutionem sacramentalem sacerdotis... aut sacerdos n serio sed joco absolvat... anathema sit. ergo can: sic argumentor: ille n conficit sacramentum, qui n serio, sed joco agit: atqui in sententia intentionis exterioris minister n serio sed joco agit. quod n conficit et dnl:
R. D. M. ille n conficit sacramentum, qui n serio exterius, sed joco agit C. M. ille qui n serio interius sed joco agit N. M. atqui in sententia intentionis exterioris D: m: minister n serio interius sed joco agit C. m: n serio exterius sed joco agit N. qn, declaro. itaque minister sacramenti pt agere n serio duplici modo, scilicet exterius, et interius; agit n serio exterius quando agit in iis circumstantiis in quibus jocari indicat, et in quibus quiens et prae minister n ageret; v: g: si mimum aut histrionem ageret, praecipue si ipse se jocari declararet. n serio agit interius quando exterius quidem exhibet et vultum et habitum ministri serio agentis, interius vero et quod se deridet quod agit.
Revera ille n conficit sacramentum qui n serio exterius sed joco agit. hoc claret ex allato canone. at vero falsum e, illum n conficere sacramentum, qui n serio interius sed joco agit; derisio enim interior sacramenti veritatem n tollit, ut in 2da oppositione ostensum e.
porro in sententia intentionis exterioris minister n serio interius agit, sed tantum exterius serio agit: atqui hoc sufficit, nec contrarium evincitur ex citato canone; si enim conc: ibi agit de joco tantum exteriori, ut patet ex ipsius scopo: conc: enim ibi explodit errorem Lutheri, qui asseruit valere sacramentum a ministro n serio sed mimice collatum... ubi requirit legitimi exemplum de quodam mimo per jocum baptizatum. quod solum jocum exteriorem excludit, ut clarum est si conc: ut manifestum e tum ex provocante eiusdem sessionis tum ex testimonio palavicini de quo supra in probatione. imo ipse tridentinus fatetur bona fide conc: ibi agere de joco externo et manifesto. sic enim habet de sacramentis in genere pagina 299... nec e quod reponas conc: loqui de joco externo et

manifeste. fateor: neque id mirum videri debet: namque adversus jocum manifestum praemunire duntaxat voluit et potuit, cognoscentes adversus eum qui latet et ignoratur, de quo ecclesia iudicare non potest. quod a fatentibus ipsis adversariis concilium illi explodit jocum tantum externum, nec de interno judicare potuit. quod ex eo canone nihil eruunt adversus sententiam intentionis exterioris. quod erat.

Inst: imo dicitur concilium tridentinum in illo canone explodit jocum internum et externum.

D. Subsumptum: in illo canone concilium explodit vero et proprie dictum jocum; atqui solus jocus internus est verus et proprie dictus jocus; jocus enim exterior non est nisi joci interni manifestatio. quod erat.

R: N. subs. ad cuius probationem D. M. in illo can: conc. explodit verum et proprie dictum jocum quatenus exterius manifestatum C. M. quatenus interius latet ac delitescit N. M. et dist. cons. C. cons. solutio patet ex dictis: manifestum est enim non ipso fatente Tridentino concilium non iudicasse, neque judicare potuisse de joco ministri interno. quod rejicit tantum jocum exterius manifestatum.

Inst: 2do dicitur concilium explodit jocum etiam interius latentem ac delitescentem; etenim concilium sess. 7 can. 11 exigit in ministro intentionem faciendi quod facit ecclesia; atqui intentio faciendi quod facit ecclesia stare non potest cum joco interno; ille enim non intendit facere quod facit ecclesia, qui intendit tantum simulare et deridere quod facit ecclesia atqui qui interius jocatur, intendit tantum simulare et deridere quod facit ecclesia quod erat.

R: N. subs. ad cuius probationem et primam propositionem ex qua eruitur D. ultimam M. ille non intendit facere quod facit ecclesia, qui intendit tantum tam exterius quam interius simulare ac deridere quod facit ecclesia C. M. qui intendit interius tantum simulare ac deridere quod facit ecclesia N. et dist. m: et cons:

Itaque duplici modo potest minister simulare ac deridere quod facit ecclesia: vel exterius ita ut ipsius simulatio ac derisio exterius appareant, vel interius ita ut poenitus lateant ac delitescant.

fateor eum non intendere facere quod facit ecclesia qui tum interius tum exterius simularet ac derideret quod facit ecclesia, at falsum est eum non intendere facere quod facit ecclesia cui interius tantum simulat ac deridet quod facit ecclesia

porro qui interius jocatur interius quidem simulat ac deridet quod facit ecclesia, at derisio non facit quod non intendat facere quod facit ecclesia. Item quia simulatio et derisio ministri interna non tollunt veritatem sacramenti ex probatione 2da tum quia minister interius tantum simulans ac deridens finis tamen exterius agit, et serio quam se resolvit ponere ritum ecclesiae exteriorem: atqui eo ipso quod serio ponit ritum ecclesiae exteriorem eo ipso facit quod facit ecclesia ex probatione prima quod erat.

Et certe rem totam melius evolvit Saibonius ordinis fratrum minorum S. Francisci recollectorum insignis theologus in suo Theosimia disputatione prima de Sacramentis in genere ubi sic habet... Duplex est in ministro Sacramenta conferente intentio; una speculativa in intimis eius praecordiis residens,

de quo nullum prorsus signum, nullumque exterius vestigium apparet: eadem
hac non judicat ecclesia: alias adactis redacta, et in cultum externum pro-
siliens. Silentio itaque praetermittere illam internam in intimis medullis
delitescentem: quia prodesse nec obesse potest reor, nisi aliter ecclesia cat-
holica declaraverit, sed sufficere illam practicam ad opus externum pro-
cedentem. ergo illa interna intentio quantumvis simulata et derisoria
non influit in sacramentum nec illi obesse potest: solo illa practica et ad opus
externum prosiliens intentio aliquid confert ad sacramentum. ergo etc.
Inst: 3tio ci minister qui exterius tantum deridet non facit sacramentum.
Atenim minister qui interius deridet, ab eo qui exterius deridet in eo
tantum differt, quod impietati iungat hipocrisim: ergo si minister exterius
deridens non conficit sacramentum, a fortiori nec minister interius tantum de-
ridens; siquidem hipocrisis in validitate sacramenti influere non potest.
R: jure retorqueo argumentum minister qui interius deridet ab eo qui
exterius deridet, in eo tantum differt, quod impietati hipocrisim iungat.
atqui de fide est ministrum exterius deridentem non conficere sacramentum.
ergo de fide foret ministrum interius tantum deridentem non conficere sac-
ramentum: quod falsissimum est fatentur adversarii.
R: 2do et. subsumptum ad cuius probationem N. A. non eo solo praecise
differt minister interius deridens a ministro exterius deridente quod impietati
jungat hipocrisim; sed quod minister interius tantum deridens habet fidem quam ecclesia
requirit, et censetur verus ecclesiae minister, ac proinde valide sacramenta
conficiat ac conferat: dum e contra minister exterius deridens necessario
non potest minister ecclesiae, ac proinde sacramenta valide conficere aut con-
ferre non potest: peccat quidem utique gravissime et minister interius deridens
peccatum habet quod non habet minister exterius deridens nempe peccatum
hipocrisis, nihilominus idcirco est melioris conditionis minister exterius de-
ridens, quia peccatum habet non minus quam grave nimirum peccatum
nullitatis sacramenti. hic vero ille verus est ecclesiae minister; quia
ecclesia non judicat de internis ministri dispositionibus, nec ad ipsas
attendit, dummodo serio faciat quod ipsa facit. hic vero non censetur
verus ecclesiae minister, quia pravam suam voluntatem ma-
nifestat, nec censetur velle facere quod facit ecclesia. unde ipsum
declaravit solum quasi inhabilem ad conficienda ac sacramenta, ipsum
e numero ministrorum suorum expungendo. ergo etc.
Inst: 4to atqui ecclesia expunxit pariter e numero ministrorum suorum ministrum
interius deridentem, ipsumque anathemate dixit, eterni concilium. sess: 7 c. 11 ex-
igit in ministro intentionem, quae sit separabilis et distincta ab ea quae necessario
ponitur ritibus sacramenti externis: atqui intentionem a ritibus exterioris sacramenti
positione distinctam et separabilem non habet minister interius deridens; eam enim
solam habet quae vult serio ritum ecclesiae exteriorem ponere. ergo etc.
R: N. subs: ad prob: et. m: intentionem a ritibus exterioris sacramenti positione
distinctam et separabilem non habet minister qui interius deridens id est ritum sacramenti
exteriorem ponere non potest sine aliquo voluntatis actu sive aliqua intentione
indeterminate sumpta C: m: sine ea intentione determinate sumpta quae
par est et quam exigit concilium Tridentinum: N: m: et cons.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Equidem conc. Trident. in eo canone exigit in ministro intentionem quae sit distincta et separabilis à ritus exterioris sacramenti positione; alioquin supervacaneum prorsus foret intentionem exigere, si dat per se necessario cum actione externa ecclesiae conjungatur.

porro minister interius deridens non habet quidem intentionem distinctam et separabilem à positione ritus exterioris sacramenti, eo sensu quod minister si sit mentis compos, supponi non possit actionem ecclesiae exteriorem ponere sine aliquo voluntatis actu; ac proinde absque intentione saltem externa.

verum enim vero idem minister potest actionem ecclesiae ponere sine ea intentione quod pari est, quam exigit s: conc:, quaeque propugnant Catholici nostri ipsius spectat. cum enim minister multiplici modo ritum ecclesiae ponere possit: non sine brevis cognitione illius quod agit; in modo mimico et jocoso; [illegible] in iis circumstantiis, in quibus ut sapiens ecclesiae minister agere non judicatur. hinc est quod s: conc: in ministro exigat intentionem faciendi saltem quod facit ecclesia, non qualemcunque eadem, quae, cum brevis cognitione illius quod agit, et modo serio velit ritum ecclesiae externum ponere, videlicet debitis circumstantiis; quae sane intentio absolute et solo, separabilis est ab actione ecclesiae externa. quod ex eo quod s: conc: exigat in ministro intentionem distinctam et separabilem ab actione ecclesiae externa, non sequitur quod exigat intentionem internam, aut rejiciat intentionem externam juxta sensum modo expositum quod erat.

imo vox __saltem__ quam consultoria eo canoni adhibuit conc: Trident: et quam decreto summi pontificis Eugenii 4ti sine causa addidit manifeste ostendit, hanc esse conc: mentem in illa additione: scilicet optandum esse ut in ministro [illegible] intentio interna, sanctitate, fide eorum ceteraque bona dispositione ut licite et digne sacramenta conficiat et conferat, sed ad ipsum saltem requiri intentionem externam, ut valide sacramenta conficiat quod erat.

__objectio__ ex summo pontifice Alexandro 8 inter 30 et una propositiones quas die 7bris Septembris anno 1690 proscripsit summus ille pontifex. haec est 28... valet baptismus collatus a ministro qui adhibet externum formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit non intendo facere quod facit ecclesia atqui haec propositio est ipsa intentionis exterioris sententia quae ab alexandro 8vo damnata fuit quod.

__R: N. m:__ imo quia pravum Lutheri sensum potius [illegible] ac redolet, si ista propositio in sensu obvio et generali intelligatur dicit valere baptismum quocunque modo ponatur aut observetur modus exterior. atqui hoc pravum Lutheri sensum secum manifeste involvit: hinc merito ab ecclesia proscripta fuit, neque enim ut ecclesia propositionem aliquam damnaret requiritur ut sit ex omni parte falsa sufficit si pravum aliquem aut erroneum sensum redoleat ac praeseferat. hinc inter 101 ~~[illegible]~~ Quesnelli propositiones haec 91.. metu excommunicationis injustae id debemus ab officio deterreri... damnata fuit quae si de officio essentiali intelligatur verissima est; sed in sensu obvio et generali merito proscripta ita et allata propositio merito proscripta fuit absolute pravum Lutheri sensum inducens, asserendo valere baptismum quocunque modo etiam mimico et jocoso observetur ritus exterior.

__2do__ quia merito damnari potuit illa propositio integra et non damnata

Catharini sententia. etenim in allata propositione non assignatur modus
quo observari debeat ~~rectus~~ ritus exterior sed quomodo ponatur, dummodo
exterior ritus observetur perinde est, hoc a quando a sententia Cat-
-harini distat: nemo est qui statim non videat, nunquam Catharinus
aut ipsius sequaces affirmaverunt valere baptismum quocunque modo
observetur ritus ipsius exterior sed et modum quo observari et poni
debeat assignant, nimirum quod poni debeat modo serio et in debitis
circumstantiis quo dari potuit ista prop. quin daretur sententia quo.
3tio ~~prima~~ absurda et ridicula foret allata prop. in sententia intentionis
imo absurda foret illa
exterioris ~~allata~~ prop. in sententia intentionis exterioris duo +
contradictoria enuntiaret. etenim resolvere quod se facere quod
facit ecclesia et simul non resolvere quod se facere quod facit ecclesia
sunt duo contradictoria, atqui si vera esset ista prop. in sententia inten-
-tionis exterioris minister quod se resolveret facere quod facit ecclesia
et simul non resolveret facere quod facit ecclesia, non resolveret ex
hypothesi quia apud se resolveret ... non intendo facere quod facit
ecclesia, resolveret autem quod se facere quod facit ecclesia quia quod
se resolveret ponere ritum ecclesiae externum rite et in debitis cir-
-cumstantiis, atqui serio et in debitis circumstantiis resolvere
quod se ponere ritum ecclesiae externum in sententia intentionis ex-
-terioris est quod se resolvere facere quod facit ecclesia ex prop.
primo, quo in sententia intentionis exterioris si vera esset ista prop.
minister quod se resolveret et simul non resolveret facit quod facit
ecclesia quo duo contradictoria enuntiaret quod foret absurda.

2do ridicula foret ista prop. in sententia intentionis exterioris quia si
vera esset ista prop. in sententia intentionis exterioris minister dum facit
ritum ecclesiae externum, intus et apud se diceret, nolo facere ritum ecclesiae
externum. hinc similis foret mercatori, qui ingruente tempestate, dum merces
suas in mare projicit, diceret nolo merces in mare projicere; quod ridiculum
foret. potest quidem dicere vellem posse merces in mare non projicere, sed quem-
-admodum haec velleitas non impedit quominus revera merces suas in mare
projiciat, ita et velleitas quam habere potest minister non conficiendi sacramentum
aut producendi eius effectus, non impedit quominus revera conficiat sacra-
-mentum, eo ipso quod voluntate reali et effectiva serio vult ponere et
reipsa ponit ritum ecclesiae externum. itaque minister in allata hypothesi
similis foret homini, qui, dum ad ignem accedit, diceret nolo calefieri; aut
homini, qui ignem ad stupam cum admovet diceret nolo eam comburere.
quo in sententia intentionis exterioris ridicula foret ista prop. aliunde
ab illa sententia in immensum distat, et plane Lutheri sensum redolet.
quo mirum non est si damnata fuerit quin idcirco fuerit damnata sen-
-tentia intentionis exterioris. quod [illegible]

obii 4to ex divo thoma 3tia part. quaest. 64. art. 10. intentio ministri pt perverti dupliciter; uno modo respectu ipsius sacramti, puta cum aliquis n intendit ~~facere~~ sacramtm conferre, sed derisorie aliquid agere, et talis perversitas tollit veritatem sacramti, praecipue quando suam intentionem exterius manifestat. ergo inquit Collethus, sive manifesta sit, sive occulta ministri intentione suam pervertentis derisio, tollitur veritas sacramti. qui enim dicit intentionem perverti praecipue per derisionem apertam, ille supponit eam occulta etiam derisione perverti. ergo etc.

R. tota difficultate huiusce doctoris angelici textus quem tam ??? iactitant adversarii in sola voce praecipue consistente; verum tota evanescit si ipsa evolvatur mens S. doctoris; enimvero in eo ipso ~~test~~ tumultu diversimode pt minister agere derisorie; v. g. ... si quis sacerdos per verba et tumultum inter confabulandum cum amicis eorum aliquid dicens absolvo te a peccatis aut si communi mensae assistens, aut in officina pistoris transiens verba consecrationis eucharistiae super panem, qui in mensa, vel in officina pistoris est, panem proferret, nec vera est absolutio; nec vera consecratio, quia quidquid dicat tunc sacerdos dicens, vera n habet nec seriam absolvendi et consecrandi voluntatem, neque ea ut verum eucharistiae ministrum in debitis circumstantiis gessit...

plurimae et aliae occasiones in quibus minister derisorie agere censetur. pt et ipse declarare se derisorie et jocose agere. unde mens D. thomae haec est. in pluribus circumstantiis derisorie pt agere minister, et talis derisio tollit veritatem sacramti praecipue si exterius declaret manifestet aut dicat se derisorie agere. unde idem est ac si dixisset D. thomas inter varios modos quibus minister derisorie agere censetur, praecipuus ille est quando exterius derisionem suam manifestat id est declarat ac fatetur, ac proinde in eo praecipue tollitur veritas sacramti. ergo etc.

Hinc ad hanc solutionem tenentur adversarii sive ipsum sibi sanctum doctorem committere velint. ut manifestum est ex praedictis. ergo etc.

obii 5to ex rubricis generalibus missalis romani quod cum auctoritate Clementis 8 editum fuit c. 7 de defectu intentionis ubi haec reperitur hypothesis.. item si quis habeat coram se undecim et intendat consecrare solum decem et n determinans quas 10 intendit, in his casibus n consecrat quia requiritur intentio ~~sus~~ si putans esse 10 omnes tamen voluerit consecrare quas coram se habebat, nam tunc omnes erunt consecratae: atqui in illo casu minister serio exterius agit et in debitis circumstantiis, et proinde habet intentionem exteriorem, nec tamen consecrat. ergo requiritur intentio interior.

R. etc. cons. quia in dicta hypothesi defectus consecrationis n oritur aut ex absentia intentionis exterioris aut interioris, sed ex defectu materiae determinatae; ex eo scilicet quod minister inter 11 hostias, quas coram se habet, 10 quas consecrare intendit n determinat

si enim determinasset, eo ipso consecraret. q̃ò defectus consecrationis oritur ex solo n̄ determinatiōe mat.
et certe etiamsi in alata hypothesi minister cum ipsa intentiōe interna conse-
-craret, n̄ determinando quas 10 intendit consecrare, n̄ consecraret, q̃ò in alata hypothesi defectus consecrationis n̄ oritur ex defectu aut absentia intentionis; siquidem minister habet intentiōē internam ad 10 hostias consecrandas et tn̄ nec decem, imo nec ullam quidem consecrat ex rubricis. q̃ò defectus consecrationis, n̄ oritur ex defectu ~~[illegible]~~ intentionis internae. q̃ò casus tam̄ ē expli-
-candus ipsis adversariis quam Catharini sequacibus. q̃ò etc.

Scholion

Intentio faciendi quod facit Ecclesia n̄ debet esse intentio faciendi quod facit Ecclesia vera xti

P. quia valet baptismus collatus à Calvinistis: ut patet ex conc: roto-magensi habito anno 1581, ubi hoc habetur ... vetamus absolute ablutiōem repeti cum quocunque verbis etiam conditionalibus, à Calvinismo aut aliis haereticis sollemniter baptizantibus ad nostras ecclesias transeuntibus, ne de anabaptismo   idem prohibitum fuit in conciliis remensi et turonensi; ãt tn̄ n̄ valeret si in ipsis requireretur intentio faciendi quod facit ecclesia vera xti, cum ipse credat ecclesiam genevensem veram ē ecclesiam et expressime intendat facere quod facit ecclesia genevensis; ratio ulterior ē quia privata ministri fides quaecunque sit generali ecclesiae intentioni nocere n̄ potest.

Punctum 2dum

De Modali Ministri intentione

Primo modalis ministri intentio nihil aliud ē quam modus quo minister actum voluntatis intendentis elicit; modus autem ille quadruplex ēē potest; vel ē actus ille voluntatis hic et nunc physice elicitus, et tunc dicitur intentio actualis: vel idem actus n̄ quidem physice sed moraliter per aliquod tempus virtute perseverat nec alio opposito actu destruitur, et tunc dicitur intentio virtualis, sic v: g: quan-
-do quis mane surgens oẽs suas diei actiōes offert ad deum, in instanti quo elicit ipsum actum habet intentiōē actualem: sed deinceps in decursu diei n̄ habet nisi intentiōē virtualem, quia oẽs aliae diei actiones referuntur ad deum virtute primae intentionis modo eadem intentio n̄ depravetur alio ~~modo~~ malo actu, interim elicito, v: g: conversiōe prava ad creaturam quae conversio interrumperet ac destrueret virtutem primae ac matutinae intentionis. quidem actus n̄ dum elicitus ē in voluntate quod-
-aliter sive, ut aiunt, in actu primo, prout nimirum voluntas facultatem habet, et quasi naturalem facilitatem illius actus eliciendi: et tunc vocatur intentio habitualis. vel tandem voluntas ita ē disposita, ut si reveera attenderet, eum actum formaret; et tunc vocatur intentio interpretativa: inter utramque hoc intercedit discrimen, quod haec insit mere n̄ attendentibus, illa intentionis quandoque incapacibus v: g: ebriis et dormientibus.

2do moralis intentio dividitur in explicitam et implicitam, absolutam et conditionatam; intentio explicita ea est qua quis aliquid expresse intendit, implicita vero est ea qua quis aliquid non in se sed in alio intendit, sic characterem baptismi intenderet implicite, qui intendit puerum baptizare eo modo quo in ecclesia baptizari solet. intentio absoluta ea est qua quis aliquid intendit absolute sine ulla restrictione aut limitatione. intentio vero conditionata ea est qua quis aliquid quidem intendit sed sub certa conditione, conditio vero vel se tenet ex parte voluntatis et in mente ministri, vel ex parte ritus exterioris et actionis ecclesiae; si primum, non nocet veritati sacramenti; modo minister ex [illegible] se gerat ut decet ministrum ecclesiae, et sacramentum suam materiam et formam ponat rite et in debitis circumstantiis; si 2dum, iterum conditio cadit vel in partem essentialem ritus vel non; si non cadat in partem essentialem ritus non nocet soliditati sacramenti, secus si cadat in partem essentialem ritus; puta, si velit sacramentum baptismi conferre sed non adhibere explicitam invocationem sanctissimae trinitatis.

Conclusio

In Ministro Sacramentorum non requiritur intentio Actualis, non sufficit habitualis sed virtualis

P: ima pars illa intentio non requiritur in ministro, quae habita ratione indolis humanae moraliter repugnat: atqui habita ratione indolis humanae actualis intentio in ministro sacramentorum moraliter repugnat. scilicet propter perpetuas evagationes, quibus obnoxia est mens humana, propter instabilitatem imaginationis, et naturae imbecillitatem, quae diuturnae attentionis incapax est, exemplo definiunt. quod erat:

Probatur est d. Thom. 3tia part: quaest: 64 art: 8 ubi sic ait: ... non est totaliter positum in hominis potestate, quia propter intentionem, cum homo vult multum intendere, incipit alia cogitare, secundum illud psalmi: cor meum dereliquit me. quod erat.

P: 2da pars illa intentio ad sacramentum non sufficit quae nec influit nec influere potest in actionem sacramentalem: atqui intentio habitualis sic se habet, siquidem nec in se nec virtute sua subsistit. quod erat:

Et certe illa intentio non sufficit ad sacramentum qua instructus homo non censetur humano modo agere: atqui minister sola intentione habituali instructus non censetur humano modo agere. ut patet ex ebriis et dormientibus, qui quamvis intentione habituali donentur, nec tamen liberorum humano modo agere censentur. quod erat:

idem dicendum est de intentione interpretativa, quae nullo modo existit nec in se, nec virtute, utpote nullatenus a voluntate elicita quod erat.

P: 3tia pars primo quia in ministro requiritur et sufficit aliqua
intentio; at in ministro nec requiritur actualis, nec sufficit
habitualis aut interpretativa. ergo sola requiritur et sufficit
intentio virtualis. 2do quia illa intentio sufficit, qua minister
libere, humano modo, et eo modo quo sibi possibile est agere
censetur: at cum intentione virtuali, et libere, et humano
modo et eo modo quo sibi possibile est agere censetur minister
ergo et col:

Dices ~~sufficit~~ sufficit in ministro intentio habitualis: S. augustinus tracta-
5to in Joan: approbat enim baptismum ab ebrioso collatum. ergo etc.

R: N: cons: quia multum est discriminis inter ebriosum et ebrium, hic solius habi-
tualis intentionis capax est, ille et virtualis, et etiam actualis; quia ebriosus
aut ebrietati deditus non semper ~~ebriosus~~ ebrius est. ex verbis S: augustini...
non timeo adulterum, non ebriosum, non homicidam; quia columbam attendo
per quam mihi dicitur, hic est qui baptizat. ergo et col:

Numerus 2dus

De Sanctitate Ministri Sacramentorum

1mo donatistæ existimaverunt sanctitatem in ministro requiri ad validi-
tatem sacramentorum. initio sed saltem eos asseruerunt irrita esse sacramenta a pecca-
toribus etiam occultis collata; postmodum vero ea irrita solum declaraverunt
quæ a peccatoribus publicis conferuntur.
Eidem error adhæserunt circa duodecimo seculo eumque amplexi sunt henri-
ciani sive apostolici, valdenses, albigenses, 14 seculo Wiglefitæ
et tandem 16 seculo anabaptistæ.

Conclusio

Valent Sacramenta a ministro rite Collata:

Est De Fide

P: 1mo ex conc: tridenti sess. 7 can: 12.. si quis dixerit ministrum in peccato mor-
tali existentem modo omnia essentialia servaverit non conficere aut conferre sac-
ramentum anathema sit

P: 2do ex conc: constantiensi in quo damnata fuit et proscripta hæc wiglefi
prop: sess: 45.. Si quis episcopus vel sacerdos existit in peccato mortali, non or-
dinat, non conficit, non consecrat, non baptizat. ergo et cat:

P: 3tio ex S: august: tractatu 5 in Joan: .. baptismus ingquit talis est qualis est
ille in cujus potestate datur; non qualis est ille per cujus ministerium datur. ergo
validitas sacramenti non pendet a sanctitate ministri.

P: 4to hæredici stante peccatores; at sacramenta valide conficere et conferre possunt
ut in sequenti Numero patebit ergo et cat.

P: 5to ex Nicolao 1mo summo pontifice in responsione ad consulta vulgarorum
quæ sic habet c 71 ... sciscitantibus vobis, utrum, sit a sacerdote, qui sive compre-
hensus est in adulterio, sive de hoc fama sola aspersus est, debeatis communio-

suscipere nec ne; respondemus, n. pt aliquis quantumcunque pollutus sit sacramenta divina polluere, qd purgatoria sacramentorum remedia contagionum existunt. n. pt solis radius per cloacas et latrinas transiens aliquid exinde contaminationis attrahere; proinde qualiscunque sacerdos sit, qd sancta sunt coinquinare n. pt, id circo abeo, licet ego sit peccator, tradi sibi se perciperet communio percipienda, quoniam si tali sacerdo ministrando et sumendo credunt, et circa vas accensa sibi quidem detrimentum præstat, aliis vero lumen in tenebris administrat, et unde aliis commodum exhibet, inde sibi dispendium prodest. qd verba clarissima sunt, nec evolutione indigent qd erat.

2do duplex sacramentorum minister, alius ordinarius, qi ex officio agit, v. g. parochus, alius extra ordinarius, qi n. nisi loco alterius agit. v. g. obstetrix, qd in casu necessitatis, et absente sacerdote baptizat. quamvis utrque ex conclusione præcedenti valide sacramenta conficiat et conferat; tn licite ea conferre aut conficere n. pt, nisi circumstantiis a peccato excusentur, si sit in statu peccati.

Conclusio

Minister Sacramentorum in statu peccati licite sacramenta conferre aut perficere n. pt, saltem generaliter loquendo

P. primo ex apostolo jam ad tit. ... oportet episcopum sine crimine esse, sicut dei dispensatorem: ai dispensator dei est minister sacramentorum. qd erat.

P. 2do ex D. Augustino tractatu 9 in Joan: ... ego dico, et nos dicimus, quia justos oportet esse tanti judicis ministros qd erat.

P. 3tio ex rituali romano jussu pauli 5ti edito, ubi hæc verba leguntur ... sacerdos si fuerit sibi mortalis conscius, quod absit, ad ministrationem sacramentorum n. audeat accedere. etsi sacramenta ab impuris coinquinari n. possint neque impediri, tn et indigne ea ministrantes in æternæ mortis reatum incurrunt. qd erat.

hæc sufficiant in re satis clara, qd ulteriori probatione n. indiget.

dixi generaliter loquendo, quia multæ sunt circumstantiæ, in qbs a peccato mortali excusatur. v. g. propter invincibilem status sui ignorantiam: aut propter repentinam administrandi sacramenta necessitatem et ctl: interim dm deest confitenti tempus, aut copia confessoris, debet quantum pt se ad contritionem excitare.

Numerus

De fide Ministri Sacramentorum:

Primo Agrippinus episcopus carthaginensis desinente 2do seculo primus inter ~~cathol~~ catholicos docuit nullum esse baptisma hæreticorum, ut disertis affirmat S: Cyprianus in epistola ad Jubajanum

quod non nova res e; inquit, ut rebaptizandos censeamus eos qui
ab haereticis ad ecclesiam perveniunt, cum multi iam anni sint et
longa aetas, ex quo sub agrippino bonae memoriae viro convenientes
in unum episcopi plurimi hoc statuerunt. idem testatur D. august.
l. 2 de baptismo c. 7 tertullianus eius coetaneus adhaesit huic opi-
nioni quam circa medium 3tii seculi secutus e, et quidem a plurimis
D. Cyprianus, cum plurimis episcopis eiusmodi, africae, et Mauri-
taniae qui hanc doctrinam confirmarunt in duobus conc. eadem re
Carthagine celebratis, qui tunc omnes in eo conveniebant cum catholicis
unicum esse baptisma quod ubi semel legitime susceptum e, iterari non
potest. ut docet D. Cyprianus l. de unitate ecclesiae
2do D. Cyprianus misit ad Stephanum papam exemplar Synodicae
epistolae 2di cum conc. Carthaginiensis per eos episcopos, quos noluit
recipere Summus pontifex Stephanus imo vetuit fidelibus ne eos
hospitio reciperent. ita refert firmilianus Caesareae in capadocia
episcopus in Epist. ad D. Cyprianum... legatos (nostros) Stephanus ipse,
sit inquit, ut eos nec ad sermonem saltem colloquii communis admit-
teret; adhuc et praeciperet fraternitati universae, ne quis eos in
domum suam reciperet, ut venientibus non solum pax et communio
sed et tectum et hospitium negaretur. hac severitate usum fuisse
Stephanum merito praesumendum e, et legatos africanos excommunicatos
declararet, eo ne eos benigne excipiens errori ipsorum favere vide-
retur. praescripsit epistolam ad D. Cyprianum, quae amplius non extat, sed
cuius reperiuntur fragmenta passim apud D. Cyprianum, praesertim
epistola 74 ad pompeium ubi haec verba habentur... Si quis ergo a quacunque
haeresi venerit ad nos, nihil innovetur nisi quod traditum e, ut manus
illi imponatur in poenitentiam.
3tio. hac responsione accepta coegit S. Cyprianus 3tium concilium
Carthaginiense in quo erant 80 episcopi, quos, agitata in tertium
rebaptizationis caussa cum ad meram disciplinae punctum, non ad
fidem pertinere post existimasse merito praesumendum e. idcirco
nulla habita ratione litterarum S. Stephani duo priora conc:
Carthaginiensia confirmaverunt, atque ea de re eo arbitriore fecerunt
firmiliani caesareae episcopum, qui statim congregatis obs ci-
cilia, capadociae, et galatiae episcopis, confirmavit
decreta D. Cypriani et episcoporum africanorum in conc. Ico-
niensi contra Cataphrigas habito anno 238 in quo constitutum
e, nihil con… quae ab haereticis facta sunt, recipiendum e ab
ecclesia catholica, ordinationes, baptismum, manuum im-
positiones aliud, omne sanctum quod ab haereticis administra-
tum invalidum ee.
His in controversiam pronotatis pauca dispiciendum conveniunt
primo circum ad validitatem baptismi, aut ceterorum tria

utrum necessaria sit in ministro fides. 2do utrum S. Stephanus in errorem Cyprianicis contrarium inciderit. 3tio utrum pontificio fulmine Cyprianum percusserit. 4to utrum S. Cyprianus habuerit quaestionem rebaptizationis ut articulum fidei, an ut disciplinae punctum. haec omnia totidem conclusionibus absolvenda.

Conclusio
Ad validitatem baptismi absolute necessaria non est in ministro fides est de fide

P. imo ex conc. tridentino sess. 7 can. 4 ... si quis dixerit baptismum, qui datur ab haereticis in nomine patris et filii et spiritus sancti, cum intentione faciendi quod facit ecclesia non esse verum anathema sit. quod erat etc.
concilio tridentino praeiverat conc. arelatense c. 8 ut supra; idem et S. Stephanus summus pontifex, ut patet ex fragmento superius citato in probatis.
P. 2do ex divo August. qui plures libros scripsit pro hac veritate contra donatistas ~~[illegible]~~ succinctus. in primis l. 1do de baptismo quod contra Donatistas c. 8 et 9 argumentum desumit ex universa ecclesiae consuetudine ... consuetudinis robore, inquit, tenebatur orbis terrarum, et hoc sola opponebatur inducere volentibus novitatem. et l. 3tio c. 3 obiicienti praesertim authoritatem et consuetudinem omnium vere episcoporum orientalium sic respondet ... quinde ac si hoc credendum sit de 50 qui fuerint orientalibus in 70 afris, in etiam aliquando pluribus, contra tot millia episcoporum, quibus hic error in toto orbe displicuit. hoc fassus est ipse Cyprianus epist. 71 ad Stephanum ubi ait ... hac fassus non est de consuetudine praescribendum, sed ratione vincendum. et scribens ad pompeium dicit ... consuetudo enim sine veritate vetustas erroris est ... multa alia argumenta urget D. Augustinus adversus donatistas quae hic insuere supervacaneum foret. etcet.
P. 3tio duplici rat. theologica desumpta ex ipsomet S. August. imo ratio promitur: minister non in sua propria virtute, sed in virtute dei, qui est minister principalis, sacramenta conficit. quod cum fides pertineat ad fidem virtute ministri non requiritur, ut validum sit sacramentum. haec ratio desumpta est D. Augustinus ex his verbis Joan. primo ... ubi de Christo dicit Joannes baptista ... hic est qui baptizat in spiritu s. ... quod erat.
2dam sic promit: non magis sacramento nocet defectus fidei in ministro quam defectus sanctitatis: ast hoc posterius non, ex dictis et ut pulchre ostendit ipse August. l. 4 adversus Donatistas c. 4 ... urgeri videor, cum mihi dicitur, ergo sanctius dimidit peccata? sic et ego urgeo eum dico, ergo qui coelestia mandata non servat, avarus, raptor, venerator, invidus, etcet. peccata dimittit; si per vim sacramenti dei, sicut ille, ita ille:

si per meritum suum, nec ille, nec ille. qo̅ et̄ dt, iuxta augus.
qo eadem ē rao ministri mali et haeretici. qo si ullus sacramta
confruit, et alter quoque sīmiliter, ita et ille. qo et dt.

Solvuntur objectiones.

Multa ex SS. pontificibus obiiciunt contra nostrā conclusionem
ex inocentio primo ex leone primo, ex gregorio 3tt. ex pelagio
2do ex urbano 2do, qo tn̄ nullam ingerunt difficultatem
1mo inocentius 1mus hoc unum vult scilicet episcopos et presbiteros
ob haeresi redeuntes n̄ ē cum iisdem honoribus et dignitatibus
recipiendos, ~~et~~ imo ibidem asserit quod arianos valere baptisma.
qo et dt:
2do Leo 1mus asserit quidem haereticos per sacramta nullā sanctifi:
-catioē dare, sed agit de iis recipientibus, qui in haeresi sunt,
et consentiunt haeresi;
3tio gregorius 3tt: repeti quidem iubet baptisma bonosianorū
sed ipso teste gregorio bonosiani formam adulterabant nec bap:
tizabant in noē SS. trinitatis:
4to pelagius 2dus dicit schismaticos n̄ habere ✝ xti sed mysticum
xti ✝ intelligit, quod scindunt schismatici in sua ab ecclesia se:
-paratioē.
5to Urbanus 2dus dicens sacramta haereticorum nullos habere effectus
intelligendus eodem sensu ac Leo primus nimirū quando datur
haereticis aut haeresi consentientibus, tunc enim obest obex ex parte
subiecti, ac proinde nullam confert sacramtm gratiam sanctificantē.
qo et dt. hoc sufficiant pro his summis pontificibus solutionum
principia.
obiii 1mo ex S. basilio. S. basilius in ea praxi fuit, ut haereticos oēs ad
ecclesiam redeuntes etiam eos, qui utebantur legitima mā et forma, ut multis
testimoniis probari pt. qo et dt:
R: ob: conf. et S. basilium hic deserimus, ipsum enim cum SS. Cypriano
et firmiliano censuisse ~~cre~~ credimus, nec inde ē filo traditionis detrimen:
tum: n̄ enim ex unius S. patris ū alterius sententiā desumenda est
vera ecclesiae fides, sed ex oīum pluralitate et consensu, ut ait vincen:
-tius Lirinensis in comonitorio c 39 ... hac lege credendū ē, inquit, ut quod
quidē oēs, vl plures uno eodemque consensu manifeste, frequenter, per:
severanter velut quodam sibi consentiente magistrorum concilio
accipiendo, tenendo, tradendo firmaverunt, id pro in dubitato, certo
ratoque habeat: quidquid vero, quamvis ille sctt doctus, quamvis epis:
-copus, quamvis confessor et martyr, praeter oēs, aut etiam contra
oēs senserit, id inter proprias et privatas, et occultas opiniunculas
à communis et publicae et generalis sententiae authoritate secretum
sit. qo et dt:
obiii 2do ex Sancto Athanasio oraoē 2da contra arianos, ubi
comparat baptisma arianorum rite et legitime collatū, cum bap:
tismate valentinianū: ai hoc invalidum erat ex conc. Nicaeno qo
R: vix n̄ deserimus etiam S. Athanasium, cuius hoc in parte sententia

aspera e et explicatu difficilis, theologi enim summa vi nituntur hanc
S. Athanasii comparationem benigne excipere; verum irrito pene conatu
alii enim ut Collectus asserunt S. Athanasium comparationem instituere inter
effectus sanctificantes primarios baptismi Arianorum et paulianistarum non vero
de charactere eiusdem baptismi, unde idem ac si dixisset S. Athana-
-sius baptismum arianorum non magis gratiam sanctificantem producere quam pau-
lianistarum. hoc asserunt absque acerbitate absurdo, et dici quodammodo
potest, si nimirum non vero catholicis et bene dispositis baptismum contulissent
Ariani.
Alii ut Pass. Jos. Vius in glossa post. S. Thomae quaest. 82 art. 8 distinctione
137 dicunt quod forsan Athanasii tempore paulianistae baptizare con-
sueverint sub invocatione implicita sanctissimae trinitatis, quamvis idem
pore concilii Niceni non fecerint, unde nulla fuit difficultas. ad has ex-
plicationes excogitandas inducti fuerunt theologi, quia non conciperent S.
Athanasium virum maxime eruditionis et ingenii latuisse decretum
concilii Niceni et illud non intellexisse in quo paulianistarum baptisma
reiicitur. incerta quoque auctoritatis est hoc in re S. Athanasius.
obiicies 3tio ex Dionysio Alexandrino qui teste hieronimo in Cypriani et
africanorum Synodum dogma de rebaptizandis haereticis consentit.
verba sunt S. Hyeronimi quod erat.
R. pace divi Hyeronimi, sanctum Dionysium alexandrinum cum Cypriano
et Synodis africanis non consensisse, primo quia secundum Eusebio
l. 7 c. 7 S. Dionysius testatur se a praedecessore suo heracla accepisse
eos qui ab haereticis veniebant.. post multas preces purgatos ... rebaptizatos
existimans iterato baptismate eis opus esse.
2do Revereatur etiam Eusebio extat aliquis S. Dionysium plorans
ac ingemiscens declarans se non eodem modo quo haereticos bapti-
-zatos fuisse ac baptizari solebat apud Catholicos, absque alunegi
baptisma nihil commune habere. S. Dionysius baptisma illud non
reiteravit, rebus divinarum communionem qua hoc ille in ecclesia
usus fuerat, ipsi sufficere: ac si initium habuisset baptisma
haereticorum, sane illud reiterasset quod erat.
3tio Auctoritati S. Hyeronimi hac in re opponimus auctoritatem
S. basilii qui expresse asserit in epistola ad amphilogium, S. Dionysium
rationem habuisse baptismum pepuzinorum ... pepuzinorum, inquit, bap-
tismus nullam mihi rationem habere videtur, et miratus quomodo hoc
magnus Dionysius, qui fuit canonum peritus, potuit. quod
obiicies 4to ex optato Milevitano, ille sensit ab haeresi venientes esse re-
-baptizandos qui eodem modo sensit aut parmenianus donatista: ac
optatus milevitanus quod erat.
R. D. m.: optatus Milevitanus eodem modo sensit circa rebaptizationem
ut parmenianus specie tenus et cum restrictione C. re ipsa N.
equidem optatus Milevitanus primo cum parmeniano concedere vide-
tur in libro quem adversus ipsum et parmenianum scripsit; subinde tamen
numero 10 sub finem pagina 10 sui mente suam repetit ac paucis

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

explicat... bene hoc óa, inquit, pertinere ad solos haereticos pertinere qi falsaverant symbolum f. symbolum apud veteres idem significat ac forma apud recentes theologos unde eodē modo ac parmenianus habet effectu haereticorū qi formam viola-
-verunt n̄ ē oū. videlicet cum parmenianus dixisset sacramenta collata ab haereticis sive schismaticis ex aequo irrita ē, ipsū aggreditur optatus et dicit.. n̄ attendisse inter schismaticos et haereticos quam sit magna distantia: et hic ex hoc probat dona-
-tistas nulla habere sacramenta ostendendo nimirū eos ēē schismaticos. unde c 10 ait... satis te miror, frater parmeniane, cū schis-
-maticus sis, schismaticos haereticis iungere voluisse. unde
qamvis initio libri adversus parmenianū ipsi óa concedere
videatur tn nil re ipsa concedit, imo sibi ipsū premit, iuxta
te haeretici et schismatici ex aequo nulla habent sacramenta;
ái tu es, et óes donatistae sunt schismatici; ḡo nulla ēēnt apud
eos sacramenta. ḡo etc.
obü 5to ex S: Cyrillo Hierosolymitano praefatione in catheches ubi ait... soli haeretici rebaptizantur etc.
R. deserimus etiam S: Cyrillum in hoc puncto, quia praesumen-
-dū ē S: Cyrilli tempore n̄ dū extinctā fuisse Jerosolimis
consuetudinē rebaptizantium.
obü 6to ex Scriptura, imo petri 3 dit... cum fabricaretur arca
in qa pauci, id ē octo animae salvae factae st per aquam. qod et
nos nunc similis formae salvos facit baptisma. ḡo inquit
S: Cyprianus sicut, qi in arca noe n̄ fuit, n̄ potuit per aqā
salvus fieri; ita et nec nunc pōt per baptismū salvus fieri
qi baptizatus in ecclesia n̄ ē, cuius figura fuit arca Noe ḡo.
R. N. cons. et paritatem alioquin sicut aqā interemit eos óes
qi in arca n̄ fuerunt, ita et baptismus interimeret eos óes
qi in ecclesia n̄ st, qod falsum ē; tum quia vices baptismi sup-
plet perfecta charitas et martyrium ut patet in infantibus inno-
centibus qos colit ecclesia et qi in ecclesia ante martyriū n̄
fuerunt: tum quia baptismus n̄ nisi eos qi st extra ecclesiā
vivificat, qandoqidem n̄ st de ecclesia nisi per baptismū.
unde hoc unū colori vult apostolus, scilicet in nova lege
óes salvos fieri a labe originali per baptismū sicut in diluvio
óes salvi facti st per arcam Noe, si ā adulti, qi in haeresi
recipiunt baptismum, et pertinaces in haeresi manent, n̄ sal-
-vantur sed pereunt, illud n̄ fit ex defectu baptismi, sed propter
infidelitatem, qa fit ut virtus baptismi ipsis n̄ prosit; unde

Sacrum̄tm quidem habet, sed n̄ eius effectum; hinc de iis dicit August:
... cum redeunt ad ecclesiam, tunc baptismū eis valere ad vitam,
qi antea tantum valebat ad mort.
Inst: imo nemo pt sibi contra ecclesiæ ministros usurpare aliqid
qod n̄ sit suæ potestatis ac sui Juris: āi heretici conferentes
baptismū usurpant aliqid etc: gō etc.
R: c. m: neqe enim hereticos excepit xtus dous cum potestatem
dedit etiam mulierculis et obstetricibus conferendi baptismi sacrm̄tm,
unde illegitime qidē sacrm̄tm baptismi conferunt, sed legitime tn̄ conferunt
hinc S. Augustin: l: de baptismo c. ait.. nos ā eos (: hereticos:) baptismū
n̄ iuste et legitime possidere credimus, n̄ possidere ā n̄ possumus dicere,
cum sacrm̄tm dni in evangelicis verbis cognoscimus. gō etc.
Inst: 2do ecclesia, qæ sola ē sponsa xti, filios parere spiritualiter et ge
nerare pt. gō baptismus, q̄i est a spiritualis generatio valet qund solam
xti sponsam scilicet ecclesiam.
R: tr: cons: valet qund solam xti sponsam scilicet ecclesiam id ē qi bapti
zantur, renascuntur virtute et merito xti qi ecclesiæ sponsæ suæ spi
ritualis generatiōis potestatem commisit. C: id ē baptismus valet qund
eos solos qi sunt in ecclesia etc cons: quia qi baptizantur ab iis qi sunt
st, renascuntur tn̄ spiritualiter, et matrem habent ecclesiam, et vir
tutem et effectum sacrm̄ti recipiunt ex merito xti, et intentiōe ecclesiæ gō
Inst: 3io nemo dat qod n̄ hēt: āi heretici n̄ hēnt spiritū S. gō ipsū
dare n̄ possunt, nec proinde effectū sacrm̄ti gō
R: D. M. nemo dat qod n̄ hēt vel sua aut aliena virtute et potestate
C: qod sua n̄ hēt virtute et potestate etc. et concessa mi: D cons: n̄ possunt
dare spiritū S: sua propria virtute et potestate tr: aliena scilicet
xti nōe virtute et potestate N: cons:
porro heretici qidem spiritum S. dare n̄ possunt proprio nōe ac virtute
at spiritū S. dare possunt nōe xti et ecclesiæ, n̄ enim minister sacr
amti prie dat spiritū S., sed potius ipsū sacrm̄tm cui ex institutiōe
xti annexa ē gra sanctificans antecedenter ad qamlibet dispositiōē
ministri. gō etc.
Inst: 4to baptismus sanguinis nihil prodest iis qi st extra ecclesiā:
gō a fortiori nec baptismus aqæ.
R: c. A: baptismus sanguinis prodest iis qi in odiū xti occiduntur
licet eorū parentes sint extra ecclesiā. si tn̄ tot sint adulti et
pertinaces in heresi interficiantur, ipsis n̄ prodesset, idē dicendū
ē de baptismo aqæ, prodest infanti etiamsi ab heretico aut schisma
tico conferatur. gō etc.
Inst: 5to extra ecclesiā nulla ē salus: āi heretici st extra ecclesiā:
gō apud eos nulla salus: āi tn̄ si darent verū baptismū, apud
eos eēt vera salus. gō n̄ dant.
R: D. M: extra ecclesiam n̄ ē salus, sed ē instrumentū salutis

Cum non ē instrumentū salutis S. etc. ergo etc.

Equidem nemo nisi sit vere ecclesiæ membrū salvus esse potest, at inde concludi nō potest baptisma, quod ē instrumentū salutis a Christo institutum, etiamsi per eos qui foris sunt ecclesiam ingrediuntur, nō posse esse apud aliquos, qui sunt extra ecclesiam, ipsi cum suam virtutem ex Christi meritis et ex eius institutione habeat et retineat, licet ab extraneo applicetur, si reperit subiectū rite dispositū ex opere operato producit gratiā, hocque baptizatum facit membrū ecclesiæ; si vero subiectū nō fuerit dispositum, imprimit saltem caracterem. ergo etc.

Conclusio 2da

S. Stephanus baptisma sub quacunque forma Collata ratum nō habuit, ac proinde in errorem Cyprianico Contrarium non incidit.

P. primo ex confessione ipsius Firmiliani in epistola ad Cyprianum, ubi hic opinionem S. Stephani exhibet ex absurdis ut putat... illud quoque absurdū, quod nō putent quærendum esse, quis fuerit ille qui baptizaverit, eo quod qui baptizatus est, gratiam consequi poterit invocata trinitate nominum patris et filii et spiritus s.: ex quo verbis clarū planū ē S. Stephanū nō intellexisse valere baptisma sub quacunque forma sed sub ea qua invocatur trinitas nominum patris et filii et spiritus S. quæ sola ē ecclesiæ forma. ergo etc.

P. 2do opinio S. Stephani erat ex D. Hyeronimo inveterata consuetudinis; ex augustino apostolicæ traditionis; sic ē hoc est co[n]suetudinis ... consuetudo illa quæ a Stephano opponebatur contra donatistas... consuetudo ista quæ sibi Stephano opponebatur traditione apostolorum: sed traditione eiusdem sumpsisse Cypriano ab eorum apostolorum: traditione ē credenda ē: ergo si tantū ratum habuit D. Stephanus baptismum collatum sub quacunque forma etiam adulterata opinio ipsius nō esset inveterata consuetudinis nec traditionis apostolicæ, quod est nō esset inveterata consuetudinis vincentius Lirinensis in commonitorio alque ideirco sic concludit universi negotii exitus, retenta ē antiquitas ... quis quo tunc universi negotii exitus, retenta ē antiquitas explosa ē novitas. ergo etc.

P. 3tio ex rōe in causa rebaptizationis divisa fuit tota ecclesia Stephanum inter et Cyprianū: ergo hoc posito tota simul ecclesia erravisset si S. Stephanus incidisset in errorem Cyprianico contrarium, siquidem nulla ex parte esset veritas, sed inter utramque sententiā. ergo etc.

Dices summus pontifex benedictus 12 fassus ē in sua responsione ad fraticellos, S. Stephanum circa baptismū errasse. Ergo etc.

R. auctoritatem benedicti 12 tunc temporis quando scripsit ad fraticellos tantum cardinalis prævalere nō posse adversus argumenta jam cilla. ergo etc.

Conclusio 3tia

Sanctus Stephanus Sanctum Cyprianum pon-tificio fulmine non percussit.

Primo ille Cyprianum pontificio fulmine non percussit, qui eum ab ecclesiæ unitate abscindendum aut abstrahendum abscidendumque esse tantum putat, non autem abstractum aut abscissum declarat: at tale tantum putat, non abstractum aut abscissum declarat: atqui talem fuisse ut constat ex ipso Cypriano epistola 74 ubi ait... sacerdotes dei veritatem, et ecclesiæ unitatem tenentes abscindendos putat, Stephanus scilicet. ergo hostis Stephanus inter excommunicationis minas nec re ipsa Cyprianum ab ecclesia præcidit. ergo etc.

Prodeo D. Augustino qui multa habet de hac quæstione sancti Stephani inter et S. Cypriani l. 1 de baptismo c. 25 ait... ita quamvis commoti, sed tamen fraterne indignarentur, vicit tamen pax Christi in cordibus eorum, ut nullum inter eos schismatis malum oriretur: atqui schismatis malum ortum fuisset inter eosdem, si D. Stephanus pontificio fulmine S. Cyprianum percussisset. ergo etc. et l. de unico baptismate c. 14 hæc peremptoria verba habet idem S. doctor... cum ergo Stephanus non solum non rebaptizaret hæreticos, verum etiam hoc facientes, aut ut fieret decernentes, excommunicandos esse censeret, sicut aliorum episcoporum et ipsius Cypriani litteræ ostendunt, tamen cum eo Cyprianus in unitatis pace permansit... nec ulla facta est a Cypriano et aliis qui pariter de baptismo sentiebant, ab aliorum communione divisio. in quo textu duo sunt apprime notanda: 1mo D. Stephanum censuisse tantum Cyprianum et alios episcopos esse excommunicandos, non autem revera excommunicatos fuisse; 2do inter eos permansisse pacis unitatem, nec ullam facta fuisse communionis divisionem. ergo etc.

Ad hoc fieri negit S. Stephanus pontificio fulmine Cyprianum percussisset. ergo etc.

Dices Firmilianus asserit Stephanum revera tulisse excommunicationis decretum contra episcopos africanos... peccatum vero magnum tibi exaggerasti, inquit, Stephanum alloquens, quando te a tot gregibus scidisti. excidisti enim te ipsum. ergo etc.

Resp. authoritate Firmiliani prævalere non posse adversus illam Augustini testimonium quod clarius notum esse patet. aliunde verisimile est Firmilianum exaggerasse Stephanum revera excommunicasse africanos episcopos eo quod noluisset eorum legatos excipere, ut ibidem acerbe congerit Firmilianus, atque in eos multa convicia conicit in S. Stephanum. verum ideo Stephanus africanos legatos non excepit ut errori ipsorum consentire non videatur. ergo etc.

Conclusio 4ta

Cyprianus quæstionem rebaptizationis non ad fidem, sed ad disciplinam pertinere existimavit.

P.mo illud n̄ ē fidei sed disciplinæ punctū quod primo pertinet ad nudam ecclesiæ administrationem, quod 2do liberum relinquitur unicuique pro lubitu observare, q̄ dī sic se habet rebaptizationis causa inter Cyprianistas. sic ē legitur epist. 72 ad Stephanum: nec nos, inquit, vim cuiquā facimus, aut legem damus, cum habeat in ecclesiæ administratione voluntatis suæ arbitrium liberū unusquisque præpositus. q̄o erat.
P. 2do ex confessione ipsius Firmiliani qui præsentem controversiam comparat cum aliis disciplinæ punctis. Epistola ad Cyprianum ... scire quis sit circa celebrandos dies paschæ, et circa alia divinæ fidei sacramenta ē apud romanos aliquas diversitates, nec observari illic æqualiter oīa, quæ hierosolimis observantur. q̄o idem censet Firmilianus de quæstione rebaptizationis ac de usu et paschate decimanorū. q̄o erat.
P. 3tio ignorare n̄ potuit S. Cyprianus episcopos circa fidem obligari oēs, ac etiam deponi, ut multoties in ecclesia ante Cyprianum factū ē: cū tū declaravit Cyprianus habendos esse catholicos in negotio rebaptizationis. q̄o indicavit illud pertinere ad liberā disciplinæ punctum cujus observatio penes episcopos ē. q̄o erat.
Mirū quidē q̄d S. Cyprianū virū tanti ingenii atque eruditionis quæstionē rebaptizationis ad disciplinā revocasse immo et contrariū invenerit in multis argumentis quæ ex scripturis collegit, verū n̄ ē indicandū de ipsius sententia ex argumentis speculativis, quæ undequaque et ~~ipse~~ in eodem ipse agglomerat, sed ex ipsius praxi et agendi ratione.

Paragraphus 2dus
De Subjecto Sacramentorum.

Primo duplicis generis sunt sacramenta: alia quorū substantia integra existit seorsim et independenter ā subjecto, talia sunt sacramenta baptismi, confirmationis, eucharistiæ, ~~quorum~~ ordinis, et ut dicam talia sunt oīa sacramenta quorum materia et forma ponuntur adhibito intentione faciendi quod facit ecclesia. alia quorū substantia integra n̄ existit seorsim ā subjecto talia sunt sacramenta poenitentiæ et matrimonii.
2do ~~quemadmodum~~ minister sacramentorum ē ōis et solus viator, ita et subjectum sacramentorū ē ōis et solus homo viator, n̄ tū ōis omnium. sic ordinationis incapax jure divino et naturali ē mulier. sed de singulorū sacramentorum subjecto ubi de singulis speciatim.
3tio certū ē, ut licite et fructuose recipiantur sacramenta, requiri in subjecto fidem, spem, intentionē et devotionē: ratio ē quia nemo justificatur absque voluntate sua et cordis conversione ad deum, abrenuntiatione diaboli, mundi, carnis, quæ oīa fieri nequeunt absque fide, devotione, intentione sanctificandi se ipsum per sacramenta. requiritur intentio et voluntas veterem vitam abjiciendi, novam inchoandi. Fides in Xtum, et omnium quæ ipse præscripsit et docuit. hinc 2dum ecclesiæ consuetudinem interrogant baptizanti: quid petant respondent ē ō per se ō per alios se petere sacū baptismi
4to quæstio igitur ē quanam requiratur in subjecto voluntas ut sacramentum valide recipiat: hic ā intentionē intelligimus ut supra ubi de ministro sacramenti

Conclusio

Ut quis Sacramenta omnia, exceptis poenitentiae et matrimonii Sacramentis, valide recipiat sufficit intentio exterior.

P: 1mo non major in subjecto ad validitatem sacramenti requiritur intentio, quam in ministro; siquidem sicut tantum ad validitatem sacramenti requiritur ecclesia, nimirum materiam, formam et per intentionem ministri cum intentione faciendi tantum quod facit ecclesia, nec ullum facit verbum de subjecto. ergo non major requiritur in subjecto intentio quam in ministro: atqui ex probatis in ministro sufficit intentio exterior ad validitatem sacramenti. ergo et in subjecto.

P: 2do ex consensu unanimi omnium theologorum, imo et ex praxi totius ecclesiae ad validitatem sacramentorum baptismi, poenitentiae et extremae unctionis in casibus v.g. in morientibus jam sensu destitutis et qui antea sacramentum petierunt, sufficit intentio habitualis seu interpretativa. ergo a fortiori intentio exterior.

P: 3tio ex Innocentio 3tio l. 3 decretalium tit. 42 c. majores de baptismo et eius effectibus qui consultus ab archiepiscopo arelatensi de baptismo a mentibus dormientibus, invitis ac reluctantibus [illegible] sic respondet... ergo quod inter invitum et invitum, coactum et coactum non absurde distinguunt; quod is qui terroribus atque suppliciis violenter attrahitur, et ne detrimentum incurrat, baptismi suscipit sacramentum, talis sicut et is qui ficte ad baptismum accedit, characterem suscipit christianitatis impressum, et ipse tanquam conditionaliter volens, licet absolute non velit, cogendus est ad observantiam fidei christianae: in quo casu debet intelligi decretum concilii toletani, ubi dicitur, quod qui jam pridem ad christianitatem coacti sunt sicut factum est temporibus religiosissimi principis Sisebuti, quia jam constat eos sacramentis divinis associatos, et baptismi gratiam suscepisse et chrismate unctos esse, et corporis domini extitisse participes, oportet ut fidem quam necessitate susceperunt, tenere cogantur... ergo duo [?] ex hoc peremptoria deduci possunt. 1mum, eos qui terroribus et suppliciis violenter ad baptismum attrahuntur, qui que fidem necessitate susceperunt, verum characterem christianitatis impressum suscipere, atqui illi aliam quam internam [?] fictionem [?] externam [?] habere supponi non possunt, quam intentionem vocat Innocentius 3tius intentionem conditionalem. ergo etc.

2dum eos qui ficte ad baptismum accedunt pariter characterem christianitatis impressum suscipere: atqui per eos qui ficte ad baptismum accedunt intelligit Innocentius eos, qui ore consentiunt et corde dissentiunt, sic enim ait...

Sed et victi, qui quamvis ore, corde tamen dissentiunt, recipiunt sacramentum: porro hujusmodi victi non aliam quam externam habent intentionem. quod test: testatur S. Gregorius M.: asserit multos Judaeos anno 590 coactos fuisse ad baptismum, idem dicitur de pluribus Massiliensibus et carolus M. anno 766 jussit invitos baptizari saxones rebelles, et valide baptizati sunt licet quoad baptismi non sit consensus. unde dicendum est eos esse baptismum invitos suscepisse quemadmodum mercator invitus merces in mare projicit, unde dicendum est eos non simpliciter et absolute coactos fuisse sed tantum secundum quid fuisse coactos, quia illi catholicis illis circumstantiis baptizari se non sinerent, sed positis iisdem circumstantiis passi sunt signa se fieri ritibus ecclesiae, licet illos interius detestati fuerint. porro in his ratio-nabiliter supponi non potest intentio interior. quod erat ded:

excipimus sacramenta poenitentiae et matrimonii, quia haec duo sacramenta confici non possunt sine interna subjecti intentione sacramentum quidem poeni-tentiae quod esse non potest sine actibus poenitentis aut subjecti actibus ni-mirum sine contritione confessione et satisfactione, porro vera contri-tio esse aut supponi non potest in poenitente sine intentione interna. sac-ramentum matrimonii, quia constat ex consensu interiori partium contra-hentium, qui consensus interior non concipitur sine intentione interna. quod erat ded:

Solvuntur objectiones.

obj. 1mo non nisi mala fide probari potest ex innocentio 3tio solam in-tentionem exteriorem sufficere in subjecto sacramentorum, sic enim habet summus ille pontifex verbis sequentibus ea quae in probatione citantur... ille vero qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem nec characterem suscipit sacramenti: gregorius 13 glossa circa hoc verba jussit expungi quod asserebat... valere sacramentum ab eo qui corde dissentit, modo dicat ore se consentire. quod mala fide in probatione afferatur authoritas summi pontificis innocentii 3.

resp. mala fide potius in contrarium afferri verba in objectione citata, quia ibi loquitur summus pontifex de iis qui nec exterius quidem consentiunt sed penitus contradicunt: tum quia postea opponit iis qui terroribus et suppliciis attrahuntur ad baptismum ac proinde qui exterius saltem consentiunt; tum quia sequenti-bus etiam verbis illud manifeste asserit... quia, inquit, sic ratio-nabiliter subjungens cur nec rem nec characterem sacramenti suscipiant, ipsos esse expresse contradicere, quam minime consentire. quod ideo nec rem nec characterem sacramenti suscipiant, quia expresse contradicunt, quod ibi loquitur de iis qui expresse contradicunt, qui proinde nec externam quidem habent intentionem. quod erat ded:

Eandem quaestionem tractat S. thomas distinctione 6ta quaestione prima articulo 2do quaestiuncula 3tia eodem plane modo quo innocentius

3tius ipsam resolvit... sed sciendum, inquit, quod non requiritur in adulto voluntas absoluta suscipiendi quod ecclesia confert, sed sufficit voluntas conditionata qualis est in voluntariis mixtis ... et ideo, si sit coactio sufficiens, ita quod principium liberi totum extra nihil conferente vim passo ; ut cum aliquis reclamans immergitur violenter, iste nec sacramentum suscipit, nec rem sacramenti, si vero sit coactio inducens sicut minis et flagellis, ita quod baptizatus potius eligat baptismum suscipere quam talia pati, tunc suscipit sacramentum, sed non rem sacramenti ubi doctor angelicus eos qui exterius propter minas et flagella se subiiciunt ritibus ecclesiae opponit iis qui reclamantes et penitus contradicentes violenter immerguntur quos nec sacramentum nec rem sacramenti suscipere asserit, illos vero sacramentum: quod quidem est eadem quaestio ac illa de qua Innocentius 3tius et eodem modo soluta. quod erat.

quod spectat Glossam expunctam iussu summi pontificis gregorii 13 nullam facit difficultatem: quia ideo tantum Glossam illam expungere voluit summus pontifex ut non definiretur quaestio inter theologos agitata quae tali: nemo potest invitus baptizari, at quinterius consentit invitos baptizari. quod erat.

R: D: ant: nemo potest invitus baptizari absolute et si in ritum ecclesiae exteriorem non consentiat C: nemo potest baptizari invitus 2dum quid et si in ritum ecclesiae exteriorem consentiat N: ant: qui interius non consentit 2dum quid et in ritum ecclesiae exteriorem invitus baptizatur C: m: qui interius 2dum quid et in ritum ecclesiae exteriorem consentit N: m: et cons: porro qui interius quidem non consentit 2dum quid nec etiam in ritum exteriorem ecclesiae ille invitus baptizatur, nec rem sacramenti nec ipsum sacramentum suscipit: quia eo ipso quod non consentit se subiicere ritui ecclesiae exteriori eo ipso reclamat ac penitus contradicit. at vero qui interius consentit 2dum quid sicut fit in voluntariis mixtis, ut ait D. Thomas, et se subiicit ritui ecclesiae exteriori; eo ipso suscipit sacramentum seu characterem suscipit christianitatis impressum ut ait Innocentius 3. alioquin qui minis et suppliciis attrahitur ad sacramentum, ipsum non reciperet quod tamen falsum est ex eodem Innocentio 3. quod erat. haec solutio est ipsius tournelii adversarii nostri hac in parte pagina 58, de sacramentis in genere ubi ait ... eos qui tantum inviti sunt secundum quid sive qui minis aut tormentis adducuntur, ut magis eligant baptizari quam cruciari, eos inquam tanquam conditionaliter volentes valide baptizari, ac si postea praetendant sibi eigne oblatam violentiam obtendant, nihil minus ad christianam legem observandam cogendos esse, quia sufficienter in baptismum consenserint.

obii ex S. augustino l: 4 de baptismo c 24 ubi ait valere baptismum

quod parvulo cum alii pro ipsis respondent, at si proles qui respondere
pt alius respondeat non Itidem valet. qo Ecol.
R: A. cons: quia ideo S. Doctor asserit non valere baptismum datum ei
qui per se respondere et non vult, quia praesumitur eqidem me-
rito ex pertinacia illius cum non habere etiam voluntatem ritus ex-
terioris ecclesiae suscipiendi ac proinde non habere in ipsam intentionem externam
2do hic quaeri solent a theologis. 1mo utrum Sacramenta fictè suscepta revi-
viscant. 2do utrum liceat Sacramenta peccatoribus administrare, quae duo duobus
breviter Scholiis absolvemus.

Scholion I.

Duplex est vitio una intentionis, altera praeparationis, de illa habemus
satis superque tractatum est, jam de fictione solo praeparationis dicendum.
2do fictio praeparationis nil aliud est, quam defectus dispositionum
in subiecto unde fit ut subiaceat alicui peccato mortali quod
Sacramenti effectum non characterem impedit

Conclusio

Remota fictione reviviscit Baptismi effectus.

P: ex S. Augustino l: 1 de baptismo c. 12: quod ante data est bap-
tismo: valere incipit cum illa fictio veraci confessione recesserit.
fictor Sacramenti: de quo ibi loquitur S. doctor est non fictor Sacramenti substantialis
sed ille fictor qui effectus Sacramenti respuit. porro ex augustino baptismus habet
hunc fictorem respuere effectum suum scilicet remissionem peccatorum, cum veraci con-
fessione fictio illa recesserit. qo et col:
Idem probatur ex convenientia competere obs saltem Sacramentis quae characterem
imprimunt.
Idem tenere videtur D: Thomas quando dicit.. Sacramentum baptismi est opus dei
non hominis: ideo non est mortuum in victo qui sine charitate baptizatum. unde
suum habet effectum quantum habere fit. et semper nititur ut ita dicam
ad effectum suum producendum, unde quando accedit vera confessio tunc
poenitentia tollitur ille obex qui effectum Sacramenti impediebat et eodem in-
stanti baptismus peccatum originale remittit et priora peccata, et posteriora
remittit poenitentia. qo Ecol:

Scholion 2.

primo duplex peccator alius occultus, alius publicus. peccator publicus
est vel quando ut talis ab omnibus vel longe majore parte urbis cognoscitur vel
quando in iustitia vel ab illo cui competit talis declaratur. si primo modo
cognoscatur dicitur peccator notorius publicus et notorietas illa vocatur
notorietas facti; si 2do modo cognoscatur dicitur etiam peccator notorius

publicus et ista notorietas vocatur notorietas juris. peccatores notorie publici sunt omnes haeretici denuntiati et excommunicati, tales sunt Lutherani etcet. et hoc notorietas est juris. peccatores notorietate facti publici sunt, publici concubinarii, latrones publici, homicidae publici, usurarii histriones seu comedi etcet.

2do quaestio est utrum peccatoribus publice petentibus concedenda sint sacramenta: peccatori enim etiam occulto occulte petenti deneganda sunt sacramenta, quia tunc nihil est unde timeat minister accedentem diffamare modo non peccatum ex confessione non cognoscat.

Conclusio

Peccatori publico deneganda sunt non idem occulto.

Probatur prima pars quia dum agitur de gloria dei, de reverentia sacramentis debita, de praecepto indiolabili ea nunquam profanandi, de debito ecclesiae obsequio, nihil debet praeponderare, neque metus ipsius mortis neque bonorum omnium publicatio: igitur cum peccator publicus ecclesiae scandalum publice dederit, suo scandalo fideles offenderit, et ecclesiae leges publice violaverit, is et publice et privatim a sacrosanctis ecclesiae sacramentis omnino arcendus est. neque metuendum est de amissione bonae famae ipsius cum nullam habeat bonam famam utpote publice infamis cum sit publicus peccator. ergo etcet.

Probatur 2da pars primo exemplo ipsius Christi qui Judae proditori in coena 2do ex constanti ecclesiae praxi et mente illud praecipientis. 3tio quia peccator occultus habet jus ad suam famam, utpote nondum amissam, unde ea non potest nisi injuste privari, et diffamari: neque ea in casu communicat minister peccato accedentis ad sacramentum, quia cum ministrum publicum se gerat, deponit scientiam privatam et assumit publicam de homine isto scientiam et opinionem et consequenter agit. deinde non nisi juxta exemplum Christi et ecclesiae mandatum agit. ergo

Quaestio 4ta

De Effectibus et proprietatibus Sacramentorum.

Caput primum.

De Effectibus Sacramentorum

Agemus hic de effectibus sacramentorum tum novae tum veteris legis.

Articulus I

De Effectibus Sacramentorum novæ legis.

Duplex sacramentorum novæ legis effectus nimirum gratia et character.

Paragraphus

De gratia Sacramenti.

Duplicis generis sunt sacramenta alia dicuntur mortuorum, alia vivorum, sed simul et illa quæ gratiam sanctificantem conferunt; illa tamen quæ primam, ut aiunt, simpliciter conferunt; et ideo dicuntur sacramenta mortuorum, talia sunt sacramenta baptismi et poenitentiæ; illa quæ sacramenta vivorum appellantur quæ 2dam tantum hoc augmentum gratiæ conferunt, aliquando etiam gratiam primam [illegible] per accidens. sic peccatum mortale homini [illegible] disposito et cum bona fide accedenti ad sacramentum eucharistiæ remittitur ex D. Thoma ac proinde conferitur per accidens gratia tamen sacramenti gratia prima.

2do quamvis unum quodque sacramentum gratiam sanctificantem habitualem producat, tamen una est omnibus gratia, sed sua est cuique propria. et ideo sacramentalis appellatur; sic gratia roborans propria est sacramento confirmationis, gratia nutriens sacramento eucharistiæ et sic de cæteris. Itaque tria hic nobis investiganda veniunt. primo utrum sacramenta gratiam conferant. 2do utrum gratiam conferant ex opere operato. 3tio utrum gratiam conferant physice vel moraliter. quod tribus absolventur conclusionibus.

Conclusio Ima

Sacramenta novæ legis gratiam Sanctificantem proxime et imediate conferunt est de fide.

Probatur primo ex conc: tridentin: sess: 7 can 6... si quis dixerit sacramenta novæ legis non continere gratiam quam significant aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre... anathema sit et can: 4.. si quis dixerit non dari gratiam per hujusmodi sacramenta... anathema sit. ergo etc.

Probatur 2do ex [illegible] gratia insuper D. S. Thomas 3tia part. quæst. 62 art. 4 expressa conclusione... est in sacramentis quædam instrumentalis virtus ad inducendam gratiam quod est sacramenti effectus. ergo etc.

Probatur 3tio multiplici ratione theologica, 1ma ratio fatentur [illegible] infantes per baptismum iustificari, etiamsi nulla in eis excitetur fides ad præsentiam et applicationem baptismi. ergo baptismus ipse confert gratiam, nec solum inservit ad excitandam fidem quæ ipsa iustificet. sed omnium sacramentorum novæ legis eadem est ratio, virtus eadem. ergo etc.

Idem dicendum est de amentibus, de mente captis ex morbo, qui antea baptismum vel alia sacramenta [illegible] [illegible]

2da ratio sacramenta alio quodam modo specialiori iustificant quam vehemens

cornia neque idulbus negare polent: ai certe per concionem patheticā magis
excitatur fides et devotio quam per baptismum v. quodvis aliud sacramentum
quod n. ē ceterius nisi simplex ceremonia: igitur si sacramenta novae legis gratiā
n. darent sed inservirent solum ad fidem excitandam, ut placet nova-
-toribus, sacramenta erunt media salutis concionibus inferiora v. ad summum si quod
fit q. ē ēssit n. nisi aequalia. qō etiam:
3ta ratio sacramenta n. prosunt nisi sumentibus illa: sed si inservirent solū
modo ad excitandā fidē, obs praesentibus ex aequo prodessent, imo quandoque
n. percipientibus magis quam illa accipientibus. qō etiam:
4ta ratio si ad excitandam fidem solum prodessent sacramenta nihil esset neces-
-sitatis circa ea hoēs docti et qui per pias lectiones suam possunt quoties velint
fidem excitare sufficiant. qō etiam:
5ta ratio ex haeresi donatistarum, ex quo patet universam xti ecclesiam contra
donatistas fidei dogma tenentem constanter credidisse per sacramenta dari gratiā,
nimirum principiū et a donatistis et a catholicis concessū, per sacramenta
dari gratiā, dari spiritū s. et hoc fidei principium erat maximo donatistarū
argumentum adversus catholicos: ajebant enim extra ecclesiam et ab hoibus impuris
n. poē dari gratiam et spiritum s. quia nemo dat quod n. hēt neque unquam
ecclesiae doctores, qui donatistas confutarunt, principiū istud negarunt: sed
responderunt semper donatistis illud urgentibus n. ministros ipsos malos
dare spiritū sanctū per sacramenta, sed xtum per eorū ministerium sac-
-ramentaque interventura dare gratiā et spiritum s. certe si credidissent dona-
-tistae et catholici sacramenta solum inservire ad excitandā fidē et ad gratiā ex
fide sola datā nobis significandā, quaestio facile composita fuisset
neque tantopere exclamarent donatistae negantes [illegible] doc-
-tores catholici asserentes per ministros dari gratiā a xto, n. a ministris quo
desiderabant: illi responderent; nam [illegible] evangelium a quovis praedicato n.
valent excitare fidē audientium; igitur certe quaestio erat alia explorata
ecclesiae fides quod per sacramenta confertur gratia et spiritus s. negabant donatistae
ipsi autem negare sed ex illo fidei principio [illegible] cum oēs catho-
-lico et indubitato contra ecclesiam disputabant. qō etiam:
6ta ratio ex discrimine sacramentorum veteris et novae legis: illa ē apostolus vocat
vacua et egena elementa, ad eorū emendationē impotentia, ita in epla
ad hebraeos et sanctus petrus epist. 1 c. 3. ait: salvos facit bap-
-tisma n. carnis depositio sordiū, sed conscientiae bonae interrogatio
in deū. ubi pro discrimine baptismatis judaeorū et nostri asserit quod
illud solummodo detergebat sordes corporis, nostrū vero causat bonae con-
-scientiae interrogationē in deū: ergo si sacramenta nostra n. nisi ad excitan-
-dā fidē inservirent vel ad significandā gratiā iam acceptā, nullū erit
discrimen inter utriusque legis sacramenta; nam sacramenta vetera excitabant
fidē, et gratiā ex fide illa acceptā significabant. qō etiam:

Solvuntur objecta

obj. 1mo justus ex fide vivit. corde creditur ad justitiā. credidit

Abraham deo et reputatum est illi ad iustitiam. et circumcisio erat
signaculum solummodo iustitiae abrahae per fidem acceptae. 2do quis
potest dimittere peccata nisi solus deus. ergo sacramenta non possunt delere.
3tio mundans eum lavacro aquae in verbo vitae et quasi [illegible] salvos facit
baptisma non carnis depositio sordium. sed bonae conscientiae interrogatio in deum idest ablutio
[illegible] exterior, sed fidei conceptio interior. ergo sola fides
iustificat; adde loca scripturae ibi dicta per cordis conversionem
ad deum, per poenitentiam de peccato conceptam, per charitatem
dimitti peccata. ergo per sacramenta non dimittuntur.
R. imo generaliter istis et aliis similibus in locis dici, fidem quae
per charitatem operatur, iustificare, quod nemo negat. sed si ex hoc
concluderent inde haeretici per sacramenta consequenter non iustificari, eodem
iure concluderet alius quispiam non a deo nec per merita christi homines iusti-
ficari; quia id colligunt haeretici ex eo quod in iis locis non fiat
sacramentorum mentio; at in iis locis pariter non fit mentio dei neque me-
ritorum christi. ergo christi: reponent forsan, quod si dei et meritorum
christi illis in locis nulla fiat mentio, fiat in aliis. neque enim
necesse est eorum fieri mentionem omnibus in locis. ita est quoque de sacramentis
de quibus dicitur in locis fere innumeris quod iustificent ut patet
ex demonstratis. 2do sicut fides quae iustificat, comprehendit omnia
quae deus proposuit credenda et propterea fidem et spem in merita
christi: ita etiam includit fidem quod sacramenta quaedam sint media ad iustifica-
tionem ordinata a christo: et quantumvis hoc fidem habeat in
christum, nisi hoc crediderit, omnis eius praetensa fides ei nil proderit.
R. 3tio ad singula ad primum locum iustus ex fide vivit sensus
est iustum vivere iuxta regulam et doctrinam fidei; ita ut in illa diabolus la-
queos proditoribus neris verbum dei non iustum vivere et spe bonorum quae
fides promittit. corde creditur ad iustitiam: nempe de eo dubitat
quia fides est ad illam agatur, ducit ad iustitiam. sed fides proponit
sacramenta ut media a christo instituta ad sanctificationem animarum, ergo iubet suscipi,
quod si quis non acceperit aut ad iustificationem inutilia crediderit, fidem amittit,
nec proinde de eo dici potest quod iam corde credat ad iustitiam, sed incredulus
est ad damnationem suam. credidit abraham deo et reputatum est illi ad iustitiam:
quia tunc temporis nulla sacramenta proposuit fides ut media iustificationis et
salutis; cum non nisi a christo instituta fuerint. inde circumcisio dicitur signum
solummodo non causa iustitiae abrahae. sed male instituitur paritas
inter circumcisionem et baptismum quoad virtutem et efficaciam; cum
apostolus dicat: circumcisio nil est; et alibi esse solummodo expoliationem
carnis: baptismum vero esse lavacrum salutis et expoliationem veteris hominis.
ad 2dum deus solus dimittit peccata efficienter et ut causa principalis
et independens; sacramenta vero ut instrumenta quibus deus utitur ad ea
remittenda. sicut christus cum reddidit visum caeco adhibuit lutum

tagam instrumentum ergo ubi voluit.
ad 3tium mundans eam lavacro aquae in verbo vitae, id est simul
cum verbo vitae quia ad integritatem sacramenti requiritur aqua et
verbum: accedit enim verbum ad elementum, et fit sacramentum.
insuper nos salvos facit baptisma non sicut exterius lavat ut a
sordibus, quod baptismata legalia praestabant solum, sed quia confert
iustitiam, et bonae conscientiae testimonium, ergo formaliter homo iusti-
-ficatur: alias si sola fide iustificaretur homo, non dixisset apostolus
salvos nos facit baptisma sed hanc esse obvius, velle S. petrum
dicere nos salvari seu iustificari per baptisma non quale erat
prius apud Judaeos, quodque sordes tantum abstergebat, sed per baptisma
quale nunc est, unde sequitur in nobis iustitia et bonae conscientiae
interrogatio ad deum.
R: ad ultimum equidem per contritionem perfecta et pura charitatem
homines iustificantur etiam ante susceptum sacramentum: quia istis dis-
-positionibus utpote omnis proximis ad iustitiam annexa est
iustificatio; sed non absque voto et desiderio suscipiendi sacramentum illa
quia cum deus ea recipi iusserit ad iustificationem, nemo deinceps potest iustificari
nisi deo in omnibus obedire velit, et per hoc sacramenta recipere desideret; igitur deus iusti-
-ficat efficienter, sacramenta instrumentaliter: fides ex charitate proficiscens dispo-
-sitive, res exemplo illustrari potest. nimirum dicimus hominem fieri doctum a deo solo, non
fieri doctum a magistris docentibus; fieri doctum proprio studio et lucubrationibus suis;
neque ista omnia verum repugnant, nam fit doctus a deo efficienter ut a causa
prima et illuminante omnem hominem venientem in hunc mundum; fit doctus a ma-
-gistris et institutionibus eorum instrumentaliter et ministerio exteriori; fit
doctus proprio studio et applicatione mentis dispositive. pariter deus
hominem iustificat, charitas iustificat, sacramenta iustificant, unumquodque
suo modo ille efficaciter, ista dispositive hoc instru-
-mentaliter ergo etc.
obiicies S. Augustinus docet non sacramentum, sed fidem sacramenti iustifi-
-care tractatu 80 in Joannem 16 explicans haec
christi verba... iam vos mundi estis propter
verbum quod locutus sum vobis; ibi sic
ait... quare non dicit christus, mundi estis propter baptismum quo loti estis: sed ait
propter verbum quod locutus sum vobis; nisi quia etiam in aqua verbum mundat
... unde tanta virtus aquae, ut corpus tangat et cor abluat nisi faciente verbo,
non quia dicitur sed quia creditur. ergo iuxta augustinum verbum sive fides
non baptismus iustificat
R: N. A. imo potius in epistola 23a ad bonifacium ait idem S. doctor
... parvulos salvari per baptismum, quia etiam si non habeant fidem

haent tn. Sntm Fidei et hoc salvantur. ad locu vero objectum
pl. respondeo dupliciter imo per baptismu id e per lotiõe ex-
teriorem independenter a verbo lotioni respondente neque ã verbo
sonali õ haeri iustitia, sed per lotiõe simul cum verbo, quia õ
nisi ex utraque constat Sntm baptismi. unde ibidem ait S. doctor
... accedit verbu ad elementum et fit Sntm, illud scilicet de quo loquitur sed elementa et fit Sntm.
2do respondet D. Thomas 3tia parte quaest: 60 art: 7 ad 1mu ...
augustinus dicit super Joannem verbu operatur in Sacramentis õ
quia dicitur id e õ secundu sonum exteriorem vocis, sed quia
creditur, id e sdu sensum verboru qui fide tenetur: unde libere
addit ipse augustinus: nam et in ipso verbo aliud e sonus tran-
siens aliud virtus manens. ergo etc.
Inst: vulgare e quod S.S. patres dicunt quod baptismus sit sigillum,
signum, obsignatio fidei etc. ergo etc.
R. et illud vulgare e quod nos, cum nemo dubitet baptismu
ee professionem publicam et protestatioe Fidei nostrae: sed
aliud e ee signu Fidei nostrae protestativu, aliud e nullos ipsum
haere effectus aut finem ob quem fuerit institutus baptismus. etc.

Conclusio 2da

Sacramenta novae legis gratiam conferunt ex opere operato

Est De Fide.

P: imo ex conc. Trident. sess: 7 cap: 8 ... si quis dixerit per ipsa
novae legis Sacramenta ex opere operato õ conferri gratiam, anathema
sit ergo etc.
P. 2do conferre gratiam ex opere operato e gratiam conferre ex sola
virtute et efficacia Sacramenti independenter a subjecti õ ministri
dispositione; ac sic gratiam conferunt Sacramenta: minor e integra thesis
D: Augustinus l. contra epist. Parmeniani c. 16 ... õ eorum meritis
a quibus ministratur, nec eorum quibus ministratur constat baptismus,
sed propria sanctitate atque veritate propter eum a quo institutus
e; major v. e ipsa definitio collationis quod ex opere operato ergo
Eadem hic argumenta adduci possunt quod supra ubi probatum e verbum
Sacramentale de se et ex operantibus consecratorium ee.
Dices vox operis operati barbara e nec reperitur in scripturis sanctis.
R. M. conc. imo ut ait Augustinus ... melius e ut nos reprehendant
gramatici quam ut õ intelligant populi. 2do quia vox consubstan-
tialis vox transubstantiationis õ reperiuntur in scripturis, et
tn. voces illae ecclesiae usu et praxi sunt consecratae, imo tempestate

Ecclesiae catholicae fidei. ergo etc.

Prob. non in solo nomine possunt vox operis operati, sed in re ipsa, et falsum fruuntur; etenim falsum est sacramenta operari independenter a dispositionibus subjecti aut recipientis; siquidem quo majores sunt dispositiones in subjecto eo major gratia conceditur, et quo minores eo minor, imo ubi nullae dispositiones, ibi nulla conceditur gratia. ergo etc.

R. N. cons. quia dispositiones in subjecto sunt purae conditiones sine quibus non conceditur, et tanquam ut ita dicam, mensura conceditur gratia, non autem sunt causae efficientes gratiae, aut influentes in collatione gratiae res exemplo illustratur. Sol est sacramentum, radii solis sunt gratia sacramentalis, cubiculum est subjectum seu recipiens, et fenestrae sunt dispositiones subjecti. unde quemadmodum sol radios suos vibrat independenter ab omni fenestra, et tamen nisi esset in cubiculo fenestra, non intrarent radii solis. ita et sacramentum gratiam sacramentalem confert independenter ab omni dispositione subjecti, et tamen sine dispositionibus gratiam sacramentalis non perfunditur; quemadmodum etiam, quo majores sunt in cubiculo fenestrae, eo major lux diffunditur: ita et in subjecto quo majores sunt dispositiones, eo majorem recipit gratiam sacramentalem. ergo etc.

Si etiam ratiocinandum est in sacramento poenitentiae, eo quod quia tunc dispositiones partem sacramenti essentialem efficiunt

Conclusio 3tia

Sacramenta novae legis gratiam producunt Moraliter non autem physice.

Primo sacramenta sunt tantum causae reales et creatae, at hujusmodi causae gratiam in animam physice producere non possunt, sicut sol etiam aut ignis calorem in animam producere physice non possunt. quia inter causam creatam et effectum spiritualem nulla relatio, nulla habitudo, nullum commercium saltem physicum. ergo etc.

Secundo baptismus fictus suspectum revivisit ex notatis. ergo pluribus deinceps annis post effectum saltem consequi: at in illa hypothesi non physice sed moraliter operatur, siquidem ubi causa physice operatur necesse est ut physice existat; porro baptismus iam pluribus annis elapsis revivisceno et effectum suum producens physice non existit. ergo etc.

alii hoc argumentum in medium proferunt quod cuiuslibet iudicio relinquitur. scilicet

Causa ut physice effectum suum producat debet physice existere eo instanti quo producit; at sacramenta physice non existunt eo instanti quo effectum suum producunt. etenim effectum non producunt nisi prolata ultima syllaba formae, sed in eo instanti physice et totaliter non existunt. tunc enim prima syllaba ...

possint voces eiusdem formae transire: quae tamen physice non existunt. Instantiae
Dicesti: tantum quam physice non se conferentem, sunt conditiones sine quibus non.
conditio enim sine qua non illud est quo posito ponitur effectus, quo vero
sublato tollitur; ei sic est: tamen tantum non quam physice non producunt, quod
R. N. N. ad cuius probationem est m. hoc est differentia inter conditionem sine
qua non et instrumentum quod conditio sine qua non, non influat in effectum, ut ipsa, sic
r. dispositiones in subiecto cum sint pure conditiones sine quibus non, non in-
-fluunt in effectum, nisi sive in actione quam; contra tamen instrumenta in-
-fluunt in effectum, non influxu physico, sed influxu morali, scilicet deter-
-minando deum ad gratiam largiendam: quod erat probandum.

Paragraphus 2dus
De Caractere Sacramentali.

1mo Lutheri negant per sacramenta dari ullum characterem, illum vocant papisti-
-cum, et characterem bestiae in apocalypsi designari. existimo tamen Lutheranos
sic esse locutos odio in ecclesiam Romanam accensos, non opinione ulla erronea
circa characterem occupatos. nam fatentur ibi baptismum v.g. semel
collatum non esse iterandum, facere tamen ecclesiae membrum, dare ius ad commu-
nionem ecclesiasticam, ad quam fidelium, adiuvat omnia ecclesiae omnes fideles
communia in quibus consistit characteris veritas: equidem alii non negant
per confirmationem et ordinem imprimi eiusmodi characterem; sed ipse eorum
error non est adversus istum characterem proprie, sed adversus illa sacramenta, quae
negant esse sacramenta, sed caeremonias quasdam disciplinae ecclesiasticae. &c.
2do Catholici omnes tenent admittendum esse characterem qui in sacris baptismi, con-
-firmationis, et ordinis imprimitur. illumque vocant signum quoddam spirituale et in-
-delebile in anima impressum, unde ea sacramenta iterari non possunt; verum quanto in admit-
-tenda existentia illius characteris consentiunt, tanto in explicanda illius natura
differunt. et in duas abeunt sententias, neque plures excogitari possunt.
1ma est characterem esse ens aliquod morale, id est secundum aestimationem hominum et
concipiendi modum: quemadmodum consuetudo et intentio, dignitas regia in
rege, pastoris in pastore, doctoratus in doctore &c. sententiam licet alii aequiv.
verbis tenent, qui characterem aiunt esse ens rationis relationem hominis ad varia officia.
2da est, characterem esse ens quoddam accidentale absolutum, ad interiorem ipsam
animam, sed illo configurans, ab aliis distinguens. haec sententia Bellarmini
a, qui posteam alteram sententiam erroneam esse et haereticam probare sibi visus est.
afferunt patrum et conciliorum dicta, scilicet characterem esse quoddam signaculum, ad
impressionem, ut nota ovis, et characterem militis, et similia dicta inveniuntur.
quod characterem sit ens quoddam reale impressum ad non esse morale et rationis
tantum, unde concludunt, characterem esse qualitatem aliquam absolutam in anima. ab
his sententiis quae dialecticam magis quam veram redolent theologiam hic quae
sedemus, propter temporis angustias, et agemus tantum de eo quod est de fide
scilicet de solo characteris existentia.

Conclusio

Baptismus, Confirmatio et ordo imprimunt Caracterem, quo fit ut iterari nequeant. est de fide.

Primo ex conc: tridentin: sess: 7 c. 9... si quis dixerit in tribus sacramentis, baptismo scilicet confirmatione et ordine non imprimi caracterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale et indelebile unde ea iterari non possunt anathema sit. ergo etc.

Probatur ex patribus: Cyrillus hierosolymitanus in praefatione catecheseon, praefatione et catechesi 4ta et 17... animas ait, in baptismo obsignari. divus basilius homilia 13 quae est exhortatio ad baptismum, ait... deus sub se militantibus dat thesseras... quomodo vindicabit te angelus tibi, quomodo eripiet ex hostibus, si non agnoverit signaculum ... quomodo dices dei sum, si signa dei non ostendas? S. augustinus l. 6 de baptismo ait hoc foris baptizatum accipere dominicum caracterem et cum redeunt in ecclesiam in eo caracterem dominicum agnosci non improbari: ergo etc.

Probatur ratione theologica: illa sacramenta quaedam cum ex merito dicantur caracterem dare tali modo quod per eam distinguantur, qui ea recipiunt ab aliis, et per ea ad certa officia deputentur: at per tria sacramenta id fit; per baptismum distinguitur christianus ab infideli, et evadit membrum ecclesiae et Xti, habetque ius ad recipienda ecclesiae sacramenta: per confirmationem hoc fit in Xto adultus, qui per baptismum fuerat regenitus, et ad strenuam fid[...] profitendam paratus; per ordinem hoc constituitur idoneus ac deputatus ad functiones ecclesiasticas. ergo per tria illa sacramenta imprimi caracter intelligitur. ergo etc.

Et sane tria illa sacramenta ex praxi ecclesiae et eius ipsius definitionibus iterari non possunt, ac non alia de causa quam quia caracterem imprimunt. ergo etc.

Nota quidem sacramenta iterari non posse quia imprimunt caracterem, et vice versa probari ... imprimere caracterem, quia iterari non possunt. at non ideirco nascitur circulus vitiosus. quia duplex illa propositio diversimode probatur. prior propositio a priori, posterior a priori. quod si probationes quarum una est a causa, altera ab effectu, ergo etc.

Dices inutilis est caracter, nam si cui bono inserviret maxime ut esset nota quaedam fidelem distinguens ab infideli ordinatum a non ordinato: atqui eiusmodi nota esset inutilis imo hobs cum sit invisibilis et imperceptibilis ideo deo cum eo non indigeat deus ad distinguendos fideles ab aliis ergo

Resp. N. A. quia tam utilis ac necessarius est caracter in suis fidelibus quam dignitas regia in rege, nota imperatoris in milite domini in servo etc. ad probationem dico non esse caracterem quia est nota eiusmodi aliis insufficiens dignoscere fidelem ab infideli: sed esse caracterem, quia est nota re ipsa distinguens fidelem ab infideli sive alii sciant per eam sive non: caracterem, perinde est. aliunde haeretici ipsi fatentur saltem in baptismo aliquem imprimi caracterem distinctivum fidelis ab infideli. ergo etc.

Articulus 2. dus

De Effectibus Smtorum veteris legis.

1mo novatores existimant Smta veteris legis ñ minoris fuisse efficacid
quam Smta novæ legis, utpote quæ ñ inserviunt nisi ad excitandã fidẽ.
2do contrarium uno ore tenent catholici oẽs, sedte in eo quod spectat Smta novæ legis,
in diversas tñ abeunt sententias circa Smta veteris legis; tum Theologi tum SS.

Pma ẽ eorum quorũ coriphæus Magister sententiarum, qi existimat Smta Mosaica
nullã oïo grãm sanctificantẽ contulisse. ita l. 4 sententiarum expresse asserit
... ex operibus legis neminẽ justificatum fuisse, etiamsi ex fide et charitate
fierent.
2da ẽ paludani Durandi, qi ex adverso censent Smta Mosaica ñ tantum
grãm contulisse ex fide et charitate, sed etiã ex opere operato; id est
licet quodlibet tantum primario institutũ fuisse sed conferendã grãm ex
pactione et ordinatõe divina ac proinde ex opere operato
3tia ẽ S. bonaventuræ, qi asserit quidẽ Smta Mosaica grãm contulisse
ex opere operato, ñ quidẽ primario quia nullã habebant causã quæ per
misisset ad idonis, sed ex fide in xtum venturum, cujus erant sgna
protestativa. hanc opinionẽ amplexus ẽ Estius qui distinctione 1 § 28
et maxime comodã existimavit in conciliandis tũ variis scripturæ
locis, tũ diversis SS. patrum sententiis
4ta denique ẽ S. Thomæ, qi asserit vetera Smta neque primario neque secundario
sed ex fide et charitate suscipientis ò suscipientis grãm contulisse, hanc tantum
ordine sequuntur alii fere oẽs theologi.
3tio ut ò intelligantur variæ illæ theologorum opiniões notandũ ẽ Smta veteris
legis duplici sub respectu considerari posse. 1mo quatenus erant legi propria et
ad ipsam ordinabantur. 2do quatenus erant conjuncta cum meritis xti venturi,
cujus fidei solemnes erant protestatiões et ob hoc causã habebant quæ promissioẽ.
hac sola facta distinctioẽ fugiunt difficultates oẽs, evanescunt systemata
ambages, et optime conciliantur varii scripturæ textus, et diversorum
nẽ ppi sententiæ.

Conclusio 1ma

Smta veteris legis quatenus propria legi, et ad ipsam ordinabantur, ñ producebant gratiam sanctificantẽ.

P. illud pro certo tenendũ ẽ quod docet scriptura, tradunt SS. pp., asserunt summi
pontifices, suadet demũ ipsa ratio: ñ Smta veteris legis quatenus erant legi
propria et ad ... docet scriptura et ...;
Et primo quidẽ Smta veteris legis, quatenus propria legi et ad ipsam ordinabantur
grãm ñ contulisse docet scriptura Joannis c. 1 ... lex per Moysen data ẽ grã et
veritas per Jesũ xtum facta ẽ. ex hoc textu hæc duo evidenter sequuntur.
1mo Smta vetera propria legis erant cum xti meritis ñ fuisse conjuncta:
quia xtus ad veterem legem ñ pertinebat, sed ad novam; legis ẽ veteris
princeps et doctor erat Moyses, et inde vocatur mediator antiquæ legis;

xtus à novo; et inde vocatur mediator novæ legis. 2do lex antiquitus per Moysen data, gratia vero et veritas seu lex nova per xtum. ex quibus duplex eruitur argumentum. 1mus Sacramenta gratiam conferre non possunt nisi quatenus conjuncta cum meritis xti, merita enim xti sola sunt gratiæ fontes: at Sacramenta veteris legis prout legis erant et ad ipsam ordinabantur conjuncta non erant cum meritis xti. ergo gratiam non conferebant, sed significabant tantum; unde tantum mundítiem carnis sive legalem efficiebant; 2do ibi antithesis instituitur inter legem veterem et novam quæ est gratia et veritas. ergo ut stet oppositio lex vetus nec gratiam nec veritatem habebat aut conferebat. ergo erat sola quædam umbra. quod erat &c.

Et epistola ad hebreos: reprobatio quidem fit præcedentis mandati propter infirmitatem eius et inutilitatem, nihil enim ad perfectum adduxit lex. munera et hostiæ offeruntur quæ non possunt juxta conscientiam perfectum facere serviantem solummodo in cibis et potibus et variis baptismatibus et justitiis carnis usque ad tempus correctionis impositis. impossibile est enim sanguine taurorum et hircorum auferri peccata, ideo ingrediens mundum dicit, hostias et oblationes, scilicet legis, noluisti, corpus autem aptasti mihi; ~~...~~ holocaustomata pro peccato non tibi placuerunt tunc dixi ecce venio. melius sortitus est ministerium quanto et melioris testamenti mediator est quod in melioribus repromissionibus sancitum est .... hic in locis præsertim in epistola ad hebreos occurrentibus instituit apostolus antithesim sacerdotium aaronicum inter et xti; item inter legem veterem cum omnibus suis sacrificiis et Sacris et legem novam; ait legem veterem neminem potuisse perfectum et justum facere per sua sacrificia baptismata et Sacra, utpote quorum finis erat solummodo adumbrare et prænuntiare futura bona legis novæ, et justitias carnis conferre; e contra lex nova justitiam tribuit, et conscientiam a peccato emundat. quod erat &c.

2do idem uno ore tradunt SS. patres; Eusebius Emisenus hoc habet homilia in hæc verba faciamus hic tria tabernacula.... 1mum, inquit, tabernaculum est synagoga, 2dum ecclesia, 3tium cælum, primum in umbra fuit et figura, 2dum in figura et veritate 3tium in sola veritate. in primo quia ostenditur, in 2do invenitur, in 3tio possidetur; non est Sacra ecclesiæ sicut Sacra synagogæ medicinam tantum docent et ostendunt, sed ipsa potius sunt medicina et remissio peccatorum, quæ verba clara sunt. quod erat &c.

Et D. Chrysostomus oratione de baptismo ait... Judaica purificatio neque a peccatis liberabat, sed a corporalibus tantum. quod erat &c.

Idem quoque evincit summus pontifex Eugenius 4 in instructione ad armenos ubi asserit... Sacra evangelica multum differre a Sacris antiquæ legis: hæc non causasse gratiam, sed eam solum per passionem xti dandam figurasse, illa vero et gratiam continere &c. quod

Idem demum suadet ipsa ratio: Sacramentum enim gratiam non confert nisi quia habet annexam quandam promissionem; at Sacra veteris pro ut legis erant non habebant annexam gratiæ promissionem, sed tantum bonorum temporalium. ergo

M. evidens est, quia etiam in nova lege Sacramentum gratiam non confert nisi quia ex institutione Christi annexam habet gratiam.

P. Probatur m: ex genesi c. 12. 13, 17 v. 8 ubi dicit Deus... dabo tibi et semini tuo terram peregrinationis tuae omnem terram Canaan in possessionem aeternam. ergo etc.

Immo res est inconfesso quod ipse Lutherus l. de captivitate babylonica ubi ait... veteri testamento per Moysen dato non promissio erat remissionis peccatorum, seu vitae aeternae sed temporalium scilicet terrae Canaan, per quam nemo renovabatur spiritu; unde et irrationabilem occidere in figura Christi occidi oportebat, in cuius sanguine idem testamentum confirmabatur, ut qualis sanguis tale testamentum, qualis hostia talis promissio. unde ex ipso Luthero promissiones annexae veteri legi tales erant quae eiusdem generis ac hostiae quae deo offerebantur scilicet pecudes; unde manifeste est promissiones illas fuisse de rebus terrenis et temporalibus. ergo etc.

Conclusio 2da

Sacramenta veteris legis quatenus erant solemnes fidei in Christum venturum protestationes gratiam conferebant ex opere operantis

P. Prima pars scilicet Sacramenta veteris legis prout solemnes erant fidei in Christum venturum protestationes gratiam contulisse. ea est Sacramenta quae conferunt gratiam annexa est promissio remissionis peccati non tantum quoad poenam temporalem sed etiam quoad culpam, et poenam aeternam: atqui Sacramentis veteris legis quatenus erant solemnes fidei in Christum venturum protestationes annexa erat promissio remissionis peccati. ergo et etc.

M. evidens est tenendo peccati culpa et poena sola gratia remittitur. m: etiam constat ex pluribus scripturae sacrae locis; immo Sacramentis antiquis legis annexa erat promissio remissionis peccati quoad culpam ita Leviticus primo ... vocavit Moysen et locutus est ei dominus, loquere filiis Israel et dices ad eos, homo qui obtulerit ex vobis hostiam domino de pecoribus... si holocaustum fuerit eius oblatio, offeret ad ostium tabernaculi testimonii ad placandum sibi dominum, ponetque manum super caput hostiae et acceptabilis erit atque in expiationem eius proficiens... adolebit super altare holocaustum est et suavissimum odorem domino. et capite 4 v. 20 et, sic faciens... et rogante pro eis sacerdote propitius eis erit dominus. et v. 31 adolebit super altare in odorem suavitatis domino, rogabitque pro eo et dimittetur ei et v. 35 rogabitque pro eo et pro peccato eius et dimittetur ei. ergo et etc.

Jam vero in iis aliisque similibus locis expressa est promissio remissionis peccati simpliciter et sine restrictione, unde hic agitur ibi agitur de remissione peccati simpliciter et quoad culpam, non quoad poenam temporalem dumtaxat et immunditiam legalem: atqui hoc posterius non. immo quia gratis asseritur. 2do quia agitur ibi de vera peccati remissione, atqui peccati remissio quoad poenam temporalem et immunditiam legalem tantum non est vera peccati remissio ut pote cum tunc totaliter post poenam temporalem subsistentis

Rhoquia agit ibi de ea remissione peccati qua deus tali fit propitius,
qua fit placatus: at huiusmodi remissio non est tantum quoad poenam tem-
poralem et immunditiam legalem, quia stante culpa peccati qui non potest
quod deus sit placatus aut propitius. quod erat: 4to propositum videtur
sed deus tantopere sollicitus fuerit ad media homini sub lege proponenda ad
hoc ut remittatur poena temporalis et immunditia legalis, et non potius
ad hoc ut ipsum dimittatur peccatum quod longe gravius et principalius est.
5to si ceremoniae veteris ad hoc valebant ut poenas temporales tolle-
rent ex promissione divina eodem iure et ipsum peccatum dimittere
debebant; nulla est peccati poena etiam temporali dimittitur nisi in
tuitu gravitatis Christi ex futurae ex poenitentiae. quod si propter merita
Christi futura cuius umbrae erant ceremoniae illae poena temporalis
tolli poterat, eadem de causa et ipsum peccatum dimissum fuerat. quod ma-
nifestum est vetera tanta quatenus erant solemnes fidei in Christum fu-
turum protestationes, annexas habuisse promissiones remissionis peccati
etiam quoad culpam.

2do anexa fuit eisdem sanctis promissio remissionis peccati quoad poenam ae-
ternam siquidem ipsis anexa fuit promissio vitae aeternae et visionis
intuitivae. sic genesis 15 v. 1 ait deus... ego ero protector tuus et
merces tua magna nimis. Isaiae 56 v. 4 qui custodierint sabbata mea
et elegerint ~~[illegible]~~ quae ego volui et tenuerint verbum meum, nomen sempi-
ternum dabo eis. et c. 64 v. 4 describens praemium quod manebat eos qui
crederent in Christum venturum ait... oculus non vidit, deus absque te,
quae praeparasti expectantibus te. ubi doctores: imo promissio vitae ae-
ternae; merces tua magna nimis, nomen sempiternum, oculus
non vidit... quae praeparasti. 3o haec parata fuisse expec-
tantibus Christum; unde in enumeratione expectationis ~~[illegible]~~ corrupta.
quod sanctis veteris legis anexa fuit promissio vitae aeternae ac
visionis intuitivae, et consequenter remissio peccati quoad poenam
aeternam, hoc a propter expectationem Christi venturi. quod tanta veteris
legis quatenus erant solemnes fidei in Christum venturum professiones
conferebant gratiam quod erat.

Probatur pars scilicet eadem vetera tanta etiam prout solemnes
fidei in Christum venturum protestationes gratiam non nisi ex opere operantis
contulisse.

ex D. Thoma 3tio parte quaest. 62 art. 6 in corp. ubi sic habet respondeo
dicendum quod non potest dici quod sancta veteris legis conferent
gratiam iustificantem per se ipsa id est propria virtute: quia sic non
fuisset necessaria passio Christi secundum illud ad Galatas 2do si ex lege
est iustitia, ergo Christus gratis mortuus est. sed nec potest dici quod ex passione
Christi virtutem haberent conferendi gratiam iustificantem. sicut enim

per praedictis:/ patet virtus passionis Christi copulatur nobis per fidem et sacramenta, differenter tamen: nam continuatio quae est per fidē fit per actū animae: continuatio autem quae est per sacramenta fit per usū exteriorū rerū: nihil autem prohibet id quod est exterius tempore antequam sit, movere id ū quod praecedit in actu animae, sicut finis qui est posterior tempore movet agentem idū quod est apprehensus et desideratus ab ipso: sed illud quod nondū est in rerū natura non movet idū usu exteriorū rerū: unde causa efficiens non potest esse posterior in esse, ordine durationis, sicut causa finalis. sic ergo manifestū est quod a passione Christi, quae est causa humanae iustificationis, convenienter derivatur virtus iustificativa ad sacramenta novae legis non autem ad sacramenta veteris legis: et tamen per fidem passionis Christi iustificabantur antiqui patres, sicut et nos; sacramenta veteris legis erant quaedā illius fidei protestationes in quantum significabant passionē Christi et effectus eius. sic ergo patet quod sacramenta veteris legis non habebant in se aliquā virtutē qua operarentur ad conferendā gratiā sanctificantem, sed solū erant signa fidei per quam iustificabantur: antiqui patres. S. Doctor et ratio est, causā non posse esse praesentē effectui suo, nisi in cogitatione, intentione, desiderio, in quantū intenditur, cogitatur, desideratur; porro passio et merita Christi est causa iustificationis nostrae, quae non nisi per fidē potuit esse prior iustificationis nostra et causa illius: non ergo quae per sacramenta, nisi postquā re ipsa praestita est passio Christi.
Dices ideo sacramenta novae legis gratiā conferunt ex opere operato, quia ipsis annexa est promissio quod intuitu meritorū et passionis Christi: omnia sacramenta veteris legis non conferebant gratiā nisi quia ipsis annexa erat promissio quae intuitu meritorū et passionis Christi: ergo pariter ex opere operato gratiā conferebant ergo etc.
Dist. M. ideo sacramenta novae legis etc.: quia ipsis annexa est quod promissio intuitu passionis et meritorū Christi quae iam existebant et existent C. M.: quod nondū existebant N. M. D.: mi. omnia sacramenta veteris legis gratiā non conferebant, nisi quia ipsis annexa erat promissio quae ex intuitu passionis et meritorū Christi quae nondū existebant C. m.: quae iam existebant N. m.: et conseq.
porro in nova lege sacramentis praeexistunt merita Christi; sicut quae

causae deponit, cum causa per se debeat effectum suum praeexistere. ut vero in veteri lege merita Christi realiter tantum non praeexiste-bant, sed tantum obiective, in mente et intentione dei, et in fide ac devotione veterum, ideo propter veterum fidem, quae Christi merita ut iam realiter existentia apprehendebat, facta erat promissio gratiae, et dabatur gratia, non autem propter sacramenta vetera, quae per se ipsa applicari et conjungi non poterant merita quae nondum re-aliter erant: unde fides suscipientium erat propria causa gratiae et remissionis peccatorum sub lege, et sacramenta erant solum media con-ditionalia quae deus voluit intervenire cum ipsa fide dandae gratiae. ergo etc.

Instabis: ergo sacramenta baptismi et eucharistiae instituta ante passionem Christi, gratiam non conferebant ex opere operato: atqui falsum consequens. ergo et antecedens.

R. 1mo cum S. Thoma 3 p. q.: ob aliud ob eandem difficultatem: dicendum quod etiam ante passionem Christi baptismus habebat efficaciam a Christi passione, in quantum eam praefigurabat. aliter tamen quam sacramenta veteris legis; nam illa erant figurae tantum. baptismus autem ab ipso Christo virtutem habebat justificandi, per cuius virtutem ipsa etiam passio salutifera fuit. ergo etc. hoc S. Doctor proinde dicendum est de sacramento eucharistiae ante passionem Christi instituto.

R. 2do sacramenta baptismi et eucharistiae ab ipsomet Christo instituta fuere, et per hoc participabant valorem substantialem ab ipsa Christi persona divina emanantem, et proinde totum ipsius passionis valorem habebant, cum passionis totus valor et virtus ab ipsa persona Christi valore infinito procedat. ergo etc.

R. 3tio ante Christi passionem multa extitisse merita Christi, eaque valoris infiniti: cum per omnes suas actiones pietatis, charitatis, condolentiae, patientiae, variorumque adversitatum tolerantias meruerit: his autem meritis baptismus et eucharistia erant re ipsa addita. ergo etc.

R. 4to argumentum hoc unum probare, scilicet baptismum et eucharistiam, ante passionem Christi gratiam non [tunc] contulisse ex opere operato, sed tantum ex opere operantis: atqui etiam in hoc nihil est absurdum, aut fidei catholicae contrarium, modo asseratur secundum

gratiam contulisse ex opere operato post passionem Christi; quia bone cooperantur et tantum legis evangelicae, et acceperunt merita Christi. quod erat ...

Scholion
De Circumcisione.

1mo D. Thomas 3tia parte quaest. 62 art. 6 ait: de circumcisione multiplex fuit opinio: quidam enim dixerunt quod per circumcisionem non conferebatur gratia, sed solum auferebatur peccatum. Sed hoc non potest esse: quia homo non iustificatur a peccato nisi per gratiam. alii dixerunt quod per circumcisionem conferebatur gratia quantum ad effectus remotivos culpae, sed non quantum ad effectus positivos gratiae: sed hoc etiam videtur esse falsum; quia per circumcisionem dabatur pueris facultas perveniendi ad gloriam, quod est ultimus effectus positivus gratiae. alii dicunt quod circumcisio conferebat gratiam, etiam quantum ad effectum aliquem positivum qui est facere dignum vita aeterna: non tamen quantum ad hoc, quod est reprimere concupiscentiam impellentem ad peccatum. quod et aliquando mihi visum est, scilicet l. 4 Sententiarum distinctione 1 quaest. 2 art. 4 quaestiuncula 3tia. Sed diligentius consideranti apparet hoc etiam non esse verum, quia minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiae et mereri vitam aeternam. et ideo melius dicendum videtur quod circumcisio, sicut et alia sacramenta veteris legis, erat solum signum fidei iustificantis: unde apostolus dicit ad Romanos 4 quod Abraham accepit signum circumcisionis, signaculum iustitiae fidei; et ideo in circumcisione conferebatur gratia, in quantum erat signum passionis Christi futurae. hoc ille, ex quo patet Sanctum retractasse priorem suam de circumcisionis virtute peccati remissiva sententiam.

2do inter varias illas theologorum opiniones, quas refert S. Thomas, nulla est quae non circumcisioni attribuat remissionem peccati; quod cum non fiat nisi per gratiam, remitti potest merito existimandum est circumcisionem quemadmodum et cetera sacramenta vetera gratiam contulisse et quidem eodem modo, quia nimirum quamvis institutione sua primaria pertinebat ad legem naturae, utpote Abrahamo data, tamen inter legis antiquae sacramenta enumerari debet quippe quod sub hac etiam lege vigebat.

3tio certum est circumcisionem institutam fuisse in signum veteris ~~...~~ distinctionis populi Dei a gentilibus, hocque manifestum est ex scripturis: unde quaestio tota in eo versatur, utrum insuper instituta fuerit ad deletionem peccati originalis et quomodo, an ex opere operato an ex opere operantis

Conclusio

Circumcisio instituta fuit ad deletionem peccati originalis n[on] t[ame]n ex opere operato.

Prima pars ex variis ss. pp. testimoniis. s. augustini. gregorii m. venerabilis bedae s. bernardi innocentii 3tii et aliorum qui expresse asse[ru]nt per circumcisionem remitti peccatum originale.

s. Augustinus l. 2 de nupt. et concupiscentia c. 11 probat adversus pelagianos existentiam peccati originalis ex necessitate circumcisionis ad illud delendum institutae; ex quo e[nim] ait s. Doctor instituta e[st] circumcisio in populo dei, quod erat tunc signaculum justitiae fidei ad significationem purgationis valebat et parvulis originalis veteris q[ue] peccati; sicut et baptismus ex illo valere coepit ad innovationem hominis ex quo e[st] institutus, quem locum citat D. Thomas ut idem probet. nec e[st] credibile s. augustinum confirmasse circumcisionem per se justificare ut non gratiae ...

gregorius m. l. 4 moralium c. 3 ... quod apud nos valet gratia baptismi hoc egit apud veteres, v[el] pro parvulis sola fides, v[el] pro majoribus virtus sacrificii, v[el] pro iis qui ex abrahae stirpe prodierunt mysterium circumcisionis: ac apud nos baptismus remittit peccatum originale, quod apud eos qui ex abrahae stirpe prodierunt, per peccatum originale remissum circumcisio. ... comparatio s. gregorii m. baptismum inter et circumcisionem cadit in illam remissionem peccati originalis quae e[st] in modum remissionis: Sed quidem ibidem ponit solam fidem apud veteres egisse quod apud nos baptismus. porro nemo unquam asseruit fidem solam ... remittere peccatum originale ex opere operato quemadmodum baptismus apud nos. quo loco tunc e[st] quod utatur sanctus pontifex voce mysterium circumcisionis n[on] e[st] circumcisio, ut asserendo i[n] circumcisione ... remitti peccatum originale sed per fidem circumcisione significatam.

venerabilis beda in homilia circumcisionis ait ... id est salutifere curationis auxilium circumcisio in lege contra originalis peccati vulnus agebat quod baptismus ... recte observat D. Thomas ... differentia tamen quoad modum: nempe baptismus per se circumcisio per fidem circumcisione significatam.

D. bernardus epist. 73 ad quosdam ... ait ... originalis culpa remittebatur per mysterium circumcisionis. id e[st] signi mystici fidei in illo ventur[o].

Demum D. Thomas 3tia part. quaest. 70 art. 4 ... nostrae conclusionis partem ... et multis probat argumentis ... quo ...

...ae e[st] celebrium controversiae quaestionem sane incerta ... ergo ... prout augustinus ... de remissione peccati originalis per circumcisionem. quae ... aliquorum patrum, quod e[st] argumentum negativum, ... testimoniis tam luculenta, ex quibus nascitur argumentum valde positivum

Unde oia verba accipe. imo ex scripturis liquet institutam fuisse circumcisioe in sm veteris. ex consensu patrum baptismum esse institutum in deletionem peccati originalis. go ob aliquam finem a deo instituta e. 2do ex scripturis instituta erat in sm veteris, in distinctionem populi dei ab infidelibus, in eorum initiatione et consecratione ad cultum dei, ad ecclesiam dei formandam; porro ad id necessaria erat peccati originalis deletio. ceo a priori e quia nemo e de populo dei, ex ecclesia vera dei, nisi in sancti aliquo modo sit membrum et christo incorporatus. sed hoc n fit nisi dimisso prius peccato originali; unde hec ipsa illos oes sos illos poterat facere ecclesiam dei aliquo ritu, nisi prius per eundem ritum dimitteretur peccatum originale; quia qi peccato originali fuerunt obnoxii, & veteris et ... ad dei, qi illo utant purgantur, ... et ... nov et ... add. ... proinde ... ex populo et ecclesia dei. ... e certa doctrina veritatis ... qa n intellecta nec explicari nec intelligi potest ...; sed necesse e eos cum ... comittere ...

2da pars scilicet peccatum originale n fuisse dimissum per circumcisionem ex opere operato. et illud probatur iisdem argumentis, qbus supra ostensum e, sacra veteris legis quod n contulisse ex opere operato. et eam ipsam expressis verbis et conclusioe expressa tradit D. Thomas 3 parte q. 70 art. 4 ubi sic concludit.. quamqua in circumcisione similiter gratia in conferebatur quā, quantum ad oes quod effectus, aliter tn quā in baptismo. nam in circumcisione quo ex fide, n vi circumcisionis, in baptismo e ex vi sacri ... go ...

Dices: circumcisio n erat instituta ad deletionem peccati originalis: na imo Fidei et ... ... et latini à bellarmino citati ... 2do ... in genere et ... circumcisionem fuisse datam ad distinctionem populi Judaici ab infidelibus n ad justificationem conferenda. 2do per circumcisionem n justificatus e abraham, sed cum ante illam acceptam justus erat. go nec ceteri deinceps per illam remisso peccato originali. 3tio foemine n circumcidebantur, et tn hoes: iusti facti erant. 4to foemine n circumcidebantur, ... aliquod ... aliud remedium pro peccato originali fuisset ... quod aliquod ... ... octavo ... die dabatur etiam gravis urgente necessitate: porro si ad remissionem peccati originalis ordinata fuisset, n ... differri jubebatur. 5to per 40 annos in deserto n dabatur circumcisio. si si est ad delendum peccatum originale certe omissa n fuisset. 6to ... et ... post circumcisionem dimissum proinde fuisse peccatum originale per fidem alio quovis signo manifestatam & unde ... n nisi ex populi ... acceptatioe, et beneplacito assumpta erat ad professionem fidei, ut dimitteretur peccatum originale. n a a deo instituta in eum finem, alias ... in casu fuisset absolute necessaria ad originalis peccati remissionem

R. oia illa partim falsa esse, partim nulla, sive adversus sententiam

nostrō ī militare.

R: itaqe admissū; verū dixit Ripp: per circumcisioē ī fuisse delere iusti-
ficatos: ut fuctat bellarminus: sed per fidē circumcisione significata
Christi ex mysterio circumcisiōis, ut ibidē probat idē bellarminus. ad 1.
ad idē: futile ē argumtum: nam et multi iustificanti fide per chari-
tate operante etiā ante susceptū baptisma, nec ideirco baptis-
mus ī iustificat: ad 3tiū: aliud erat ~~pro~~ sortim pro foeminis, aliud
pro viris, circumcisio pro viris, quatenus illa erat protestatio fideī
in xtm. ad 4tm: respondet s. thomas ratiō peti ex nimia teneritate
pueri ante 8vū diē; et ē ratio litteralis: ratiō mystica et a spi-
ritu s. idem principaliter intenta dat s. augustinus l.2 de nuptiis
et concupiscentia c.11 quia xtus resurrexerat octavo die qui postremū
sabbati erat quas, sine ī nisi octavo die dari oportebat circumcisionē
quam xti passi et resuscitati constat fuisse figuram et protestatioē.
caeterū si ante octavū diem urgebat necessitas alio loco circu-
cisiōis ex suamente dicebat sacramentū in remissioē peccati originalis.
ad 5tm respondet ibidē s. thomas imo ex s. augustino ait: inobedientiā
incurrebant qi ex contemptu circumcisioē praetermittebant. quod responsū
colligitur ex s. augustino qq. l.6 in Josue et epistola 108. ideo ait
ipse s. thomas videtur dicendū quod nulli incircumcisi mortui fuerint
in deserto quia ut dicitur in psal: 104 dicitur: non erat in tribubus eorū
infirmus. sed et si dentur mortui in deserto, qi fuerant
in aegypto circumcisi: adhuc ait: si tamen aliqui incircumcisi mortui sunt
tempore qi circumcidi ī poterant ob aliquā causā occurrentē et ob
necessitatē, ea ratio ē de his, et de his qi moriebantur ante circū-
cisiōis institutioē; quod etiā intelligendū ē de pueris qi moriebantur
ante octavū diē tempore legis. ita s. doctor nimirū generatim
verū ē quod d~~t~~ante tectū sit necessitas et legē ī habat cū legi
nulli respicat subiē. ad 6tm: ī ex libitu populi pendebat sub
lege signa quod vellet sed fidei protestativo ex suamente ad remissi-
-oē peccatorū ī originis ī actualis: sed ex divina institutioē contra
peccatū originale ordinata erat circumcisio, sicut baptismus per se
ad remissioē peccati nunc ē. neqe inde magis sequitur circum-
-cisioē fuisse ad id oī in casu etiā necessitatis absolute neces-
sariā quam sequitur nunc baptismū quod ae oī in casu casu
necessariū. ergo dic se et idū legē ordinariā tunc necessaria
erat circumcisio sicut nunc baptismus sed in casu extraordi-
-narius poterat populus ī sola fide ī quovis ad libitū assumpto
signo parvulis dimittere peccatū originale. ergo etc.

Caput 2dum
De proprietatibus Sacramentorum

imo varietas Sacramentorum quialates. imo quod sunt in consummatione
saeculi duratura, quia propter ecclesiam instituta, quae ad finem
mundi est perseveratura. 2do quod sint alia aliis digniora et
excellentiora iuxta illud Tridenti: si quis dixerit Sacramenta esse
inter se paria, ut nulla ratione aliud sit alio dignius anathema
sit. unde Sacramenta generatim excellentiora est Sacramenta vivorum quam
mortuorum, inter et caetera Sacramenta praecellit eucharistia quod non gratiam
modo sed et gratiae fontem virum et authorem continet. 3tio
Sacramenta mortuorum ea dicuntur quae dant gratiam primam, vivorum vero quae
dant gratiam 2dam sive augmentum gratiae.
2do praetermissis his obus de quibus iam leviter dictum est quoque
nulla faciunt difficultatem hic agemus tantum de necessitate
Sacramentorum
Necessaria est res aliqua esse potest triplici modo. est necessitate medii
est necessitate praecepti et necessitate convenientiae.
Illud est necessarium necessitate medii sine quo etiam inculpate
omisso in re et in voto obtineri non potest finis seu salus. et
hoc necessitas medii cadit in primam gratiam non et in 2dam sive augmentum
gratiae quod ad salutem non est absolute necessarium; ex his patet
Sacramenta mortuorum esse sola necessaria necessitate medii, quia
ea sola dant primam gratiam simpliciter unde baptismus et poe-
nitentia sunt sola Sacramenta necessaria necessitate medii in re
et in voto, quia per fidem charitate perfecta in re suppleri
possunt: hoc necessarium est necessitate medii pro peccato ori-
ginali et aliis ante baptismum commissis et illud pro peccatis
post baptismum commissis.
2do illud necessarium dicitur necessitate praecepti sine quo culpate
omisso obtineri non potest salus. non quidem ob omissum Sacramentum sed ob
violatum praeceptum; praeceptum hoc cadit directius in Sacramenta
vivorum quae de se instituta sunt ad dandam gratiam 2dam quae ad salutem
absolute necessaria non est, cadit etiam in primam gratiam quia quod
est necessarium necessitate medii est etiam necessarium necessitate
praecepti sed non vice versa.
Duplex est praeceptum aliud divinum aliud ecclesiasticum; hoc ab
ecclesiastica emanat authoritate, illud a divina. Sumptio v. g. eu-
charistiae instante morte est praecepti divini a eodem tempore pas-
chali est praecepti ecclesiastici

ubi necessarium necessitate convenientiae illud est quod est conveniens solummodo et congruum ad obtinendum finem v. g. equus ad iter faci-endum. Similitudo existimandi cum iis quibus utitur, necessitas convenientiae idem est ac necessitate perfecti, et non vice versa.

Apendix

De Ceremoniis Sacramentorum

Ceremonias quae in celebrandis sacramentis adhibentur in ecclesia dei vanas, superstitiosas, et omni ratione destitutas calumniantur haeretici, contra quos vide.

imo Bellarminum l. 2do de sacris in genere c. 29. 30. et 31. vide etiam tertullianum l. de corona militis referentem varios baptismi ritus. S. Cyprianum epist. 70 ad Magnum. S. Cyrillum Jerosolimitanum catech.   mystagogica et 2da ubi agit de baptismi et eucharistiae ceremoniis. S. Basilium. S. Augustinum l. contra Julianum c. 5. ubi ex baptismi ritibus et ex exorcismis probat contra pelagianos existentiam peccati originalis. adeo ut non minimi ritus illi in ecclesia dei semper in usu et ratione fuerunt, ut neque idem ab haereticis illis negati aut sub derisu fuerint. ubique ostenditur haec impietas calvinianorum et horum novatorum.

Ideo 1. ceremoniae ecclesiae sint damnandae, vel quia ridiculae sint in se, vel quia legis evangelicae libertati oppositae sint. Sed neutrum dici potest. non primum quia ceremonias quae apparenter ridiculas ac eas quas in ecclesia observatas haeretici sustinent instituit et observari jussit deus in veteri ecclesia et lege unde ceremoniae illae ac ipsa non sunt ridiculae nisi hominibus qui non ea fide vivunt sed secundum sensus et rationes saeculares. non 2dum quia ut libertati evangelicae non opponuntur, liberum est quod ecclesia sit liberum sit has ceremonias determinare, synagogae non injunctae fuerant ab ipso deo etc. et in eo apparet libertas evangelica ecclesiae et servitus Judaica et synagogae.

et hoc quidem ad speciem ridiculum magis videtur ceremonia illa qua Christus Joannis 9 v. 6 caeco visum restituit, lutum et sputum applicando oculis ejus? qua apostolis Spiritum sanctum dedit insufflando illis? quid ad speciem videtur magis judaicam redolere servitutem quam imponere gentilibus conversis abstinentiam a sanguine et animalibus suffocatis? quod si illa omnia suas habent significationes, easque occultas et mysticas, illudque apostolorum praeceptum pro tempore latum prudentia non caruerit: ita etiam ecclesiae ritus

et ceremoniae et actiones has trahant significationes fidelium animos erga altissimas et ad Dei amorem et cultum amplificandum conducentes. unde consulto expressum de his concilium tridentinum can. 13. .. Si quis dixerit receptos et approbatos ecclesiae catholicae ritus in solemni sacramentorum administratione adhiberi consuetos aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libitu omitti aut in novos alios per quemcunque ecclesiarum pastorem mutari posse anathema sit. hoc de ritibus in genere dicta sunt in quibus exponendis si quid nobis nimis contrarium et recto aut catholicae fidei consentaneum exciderit, id quod tendat, iam eo ipso pro non dicto et revocato habemus

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Tractatus De Eucharistia.

Smtm eucharistia prae ceteris magnū ẽ pietatis Smtm in qo apparuit charitas dei in nobis, in illo ẽ misericordia et veritas obviaverunt sibi, justitia et pax osculatae sunt. eandē in hoc tractatu Methodum quam antea ubi de Smtis in genere sequi iuvat. agemus itaque 1mo de nominibus ac definitione eucharistiae 2do de existentia seu praesentia reali c̃pis xti in eucharistia. 3tio de subsistentia seu de mã et forma. 4to de ejus effectibus. eidem Methodo insistere iuvabit pariter ubi de sacrificio eucharistico. praesentem itaque tractatum dividemus in 2das sectiones

Sectio 1ma
De Sacramento Eucharistico

Quaestio 1ma
De notionibus et Definitionibus Eucharistiae

Caput 1mum
De nominibus Eucharistiae

Pro varietate rerum ac circumstantiarum, quæ in cele-
-bratione hujus Smti occurrunt, varia quoque leguntur ejus
nomina: alia petuntur ab actione per quam confi-
-citur: alia â materia in qua perficitur: alia â re quam
continet: alia â tempore quo fuit institutum: alia
denique ab effectibus quos producit et â fine ad quem
destinatur.

Porro ex istis nominibus quædam sunt in sacris litteris
distincte expressa, quædam ex verbis ipsis deducta, plu-
-rima sanctorum patrum pietas invenit, quæ ecclesia usu
suo consecravit, hæc omnia summatim delineanda.
imo ab actione per quam conficitur eucharistia
dicitur eulogia ê græca voce ευλογειν benedicere unde
eulogia ê benedictio, dicitur eucharistia a voce eucharistein
gratias agere unde eucharistia ê gratiarum actio;
ac proinde vox eucharistiæ pertinet potius ad sacri-
-ficium quam ad Smtum, utraque tamen ex usu communi
significat; hæ voces passim reperiuntur apud evan-
-gelistas græco idiomate. eulogiæ vocantur â
scriptoribus ecclesiasticis illæ consecratæ eucharistiæ
partes, quæ in signum mutuæ communionis ac charitatis
ad absentes episcopos et presbiteros per parochias
mitti solim solebant. morem illum a Melchiade
summo pontifice inductum fuisse narrat in ejus
vita Damasus est indigitant S. Ireneus apud Eusebium
l. 5 historiæ ecclesiasticæ c. 14. et Innocentius innus epis-
tola ad decentium. illum in oriente abrogavit synodus
laodicena... sancta, inquit can. 14, nullo modo causa eu-
-logiarum tempore paschalis ad alias parochias deferri desti-
-nari. eulogiæ vocabantur etiam superstites ex fidelium
oblatione partes panis, quas sacerdos peculiari benedictione
sanctificabat, expletisque sacris loco eucharistiæ iis distribu-
-ebat, qui ipsi aliquod impedimentum ad sacram mensam accedere

i poterant, et ad absentes quoque in signum communionis mittebant.
eiusmodi eulogiarum mentionem faciunt Clemens
alexandrinus, aut quisquis est author constitutionum
apostolicarum l: 8 c: 31. S: Dionysius l: 3 hierarchiae
conc: laodicenum c 49. conc: Agathense c. quibus tantum
distribui poterant eulogiae illae, qui ius habebant ad commu-
nionem: ceteris negabantur quibus vel nondum patebat aditus
ad eucharistiam vel ob aliquod crimen interclusus erat,
quales erant Katecumeni, poenitentes publici et excommuni-
cati: ita expresse mandat theophilus alexandrinus c 7.
colligimus tamen ex S: augustino aliquam eulogiam
chatecumenis concessam fuisse ita l: 2do de peccatorum meritis
et remissione c 26.. quod accipiunt, inquit, quamvis non
sit Corpus Christi sanctum tamen est et sanctius quam cibi quibus
alimur. verum quid nomine hoc intendat S: augustinus plane
incertum est.

Eulogiae illae vel publice deferebantur a publicis
ecclesiae ministris, vel privatim ab amicis ad amicos
mittebantur.

Eucharistiae nomen perantiquum est in ecclesia illud habent
S: Ignatius epistola ad philadelphios Ireneus l: 4 c 34
et Justinus apologia 2da etc etc.

Eucharistia recte dicitur gratiarum actio dum quia in eius in-
stitutione Christus gratias egit. 1a ad corinth. 11. et gratias
agens fregit et dixit etc. dum quia ad gratias deo pro
universis a nobis acceptis beneficiis referendas nihil hoc sancto
augustius, opportunius nihil.

a graecis vocatur liturgia, a qua procul dubio officii ecclesiastici
ea parte quae liturgia dicitur, et in qua consecratur eucharistia.
liturgia autem generatim significat officium publicum; litur-
gia etiam quandoque dicitur ministerium a liturgi ministrare
quod eosdem graecos multis aliis nominibus appellatur eucha-
ristia, dicitur synaxis, anaphora, prosphora,
Economia, id est secreta actio, unio, seu collectio, ele-
vatio, oblatio, administratio etc etc de quibus alibi lege

Cardinalē bona l:1 c 3 rerū litturgicarum
A latinis dit missa, sacrificium, oblatio, comunio
fractio panis, collecta de qbs lege eundū cardinalem
bona loco mox citto. commune vocabulū apud latinos
ē missa, sic dicta ex eo qod catecumini et poenitentes
exclusi ante consecrationē aliqbs des uerbis foras â
diaconis expelli solebant. hinc ea pars missæ cui in-
-teresse illis permittebatur dicta ē missa, missa catheco mennorum
missa poenitentium
2do ex mā ex qa conficit eucharistia.
Dit panis imo corinth: 10 panis qem frangimus. et
Joanis 6to panis qem ego dabo caro mea est etc.
Dicit panis coelestis. â S. augustino epist. 120, panis myst-
-icus ab eodē l. 20 contra faustum. panis dominicus trac-
-tatu 29 in Joan:, panis xti beda l 6to in Joannem
panis qd supersubstantialis sermone 165 panis qotidi-
-anus epist 121. dit ab ecclesia in officio dis xbi panis
angelorum panis sanctus vitæ æternæ, calix salutis
perpetuæ in canonis canone missæ; variasq rursus
appellatōis ratiōes profert langphangus l. 1 de smto
eucharistiæ... c xti, inquit, vocatur panis, ē quia ex
pane conficitur, ē quia intuentium oculis cum caro
sit panis videtur, ē quia eidē præstat animis qod panis
corpis
Ad hoc nominis genus revocatur aliq qddem etc
spiritalis animorū, convivū scand ob analogiā
qam habet eucharistia cum convivio corali
3tio â re qam continet eucharistia.
Dit c xti Math 16 c dni â tertuliano l. 6 de oratiōe,
â theodoreto smtm cis et sanguinis xti dialogo 3tio â S.
August. l. 3 de doctrina xtiana c 9 celebratio cis et
sanguinis xti
Ex hac radice ineffabilis effloruit huius smti dignitas
qa factum ē, ut qemadmodū olim apud Judæos locus
templi secretior et maxime venerabilis dictus fuit sancta
sanctorū, ita et smtm eucharistiæ qod apud xtianos

summā inter oia mysteria meretur venerationem
dictū fuit Sacr̄m Sacrorū, mysteriū mysteriorū, per-
fectio perfectionū, Sanctū doi, atq etiam Sancta
Sanctorū Sacrorū oiū consumatio.
Hinc vulgo dicit sanctū augustissimū Sacr̄m, imo per
antonomasiam quandoq simpliciter et absolute Sacr̄m,
quasi nimirū cætera ejus comparatione ad dignitatem
Sacri n accederent: unde etiam interdum plurali numero
dicit mysteria, quia infinita prope in se mysteria
continet. Sed de his lege S. ambrosiū l. 4. de Sacris c. 3
et l. 5 c. 2 et 3
quin et multa eximia et epitheta accumulant SS: pp:
sic ipsum appellant sancta et impolluta mysteria divina
admirabilia terribilia, vivifica arcana et abscondita.
Sive olim eucharistia designabatur per has tantum voces
norunt fideles, quia tempore solis fidelibus cujus absconditi
Sacri veritas exponebatur, quam verbis obscuris involvebant
divini concionatores cum ad plebem verba faciebant.
4to a tempore institutionis eucha
eucharistia dicit primo coena dominica; tum quia vespere in coena
fuit primū instituta et celebrata eucharistia; tum quia e comme-
moratio postremæ coenæ doi; tum quia accedentes ad hoc Sacr̄m
corpore et sanguine doi reficiuntur: inde nata e aliquarū eccles-
iarū consuetudo fere post coenam celebrandi de quo lege S.
Augustinum epist: ad Januarium 54 alia 118. prævaluit tn
ecclesiæ usus de illa ante oem cibum a jejunis sumenda.
novatores hac voce coenæ abutuntur, et theologi quidam sunt,
qui existiment ab illa voce e abstinendū; verū ex eo quod ortho-
doxis terminis abutuntur hæretici n ideireo removendi sunt, præsertim
cum sint in usu ecclesiæ et in tota retro traditione usurpentur.
dicit pascha, tum quia xtus tempore paschatis eucharistiam
instituit; tum quia continet xtum qui e pascha nostrum imo
ad corinth: 5.
Dicit novi testamenti Sacr̄m per excellentiam, quo appellatio desum-
pta e ex verbis xti lucæ 22 v: 20 quatenus testamenti ~~doi~~ e nova

intelligitur dispositio qua moriturus ea post mortem sua vo-
luntate bona sua haeredibus reliquit. Christus enim mori-
turus et suum testamentum suo nobis in eucharistia legavit.

5to a loco institutionis eucharistia

Dicitur mensa domini imo convivium, et potissimum mensa domini, quia
Christus mensae accumbens cum discipulis suis illud instituit.
Graeci duplicem mensam habent in celebratione eucharistiae,
unam quam appellant prothesim seu propositionis, in qua ut
Goarius in suis ad euchologium graecorum seu rituale notis
pagina 106 .. sacra dona imo immolanda proponunt, et
praeparata in altari consecranda deponunt. alteram vocant
prothesim seu mensam propositionis, in qua scilicet sacra
dona deponunt et consecrantur.

Dicitur etiam sacramentum altaris ita augustinus et alii passim et
ratio: quia semper in altari consecratur et offertur in
sacrificium.

Immerito igitur novatores citato apostoli loco imo ad corinthios 10
abutuntur dum contendunt apostolos non altari sed mensa
usos fuisse; per mensam enim altare intelligit apostolus
interprete concilio Tridentino sessione 22 cap. 1 .. per mensam altare
utrobique intelligens. et certe illud exigit loci contextus
agit enim ibi apostolus de immolatitiis, immolatio autem fieri
solebat semper in altari. praeterea vocat eo loco apostolus
mensam domini sicut mensa daemoniorum sed certum est idololatras
altaribus usos fuisse.

dicta fuit olim agape seu dilectio. agapae vero erant
convivia fraterna ecclesiastici conventus quorum finis erat
ut per ista convivia inter christianos fideles dilectio mutua
et ideo eo nomine vocabatur eucharistia, quia est specialissimum
dei erga nos dilectionis argumentum, et mutuae atque fraternae inter
christianos charitatis symbolum; agapae istae propter multos ab-
usus prohibitae fuerunt in concilio Laodiceno cap. 28.

6to a scriptoribus eucharistia dicitur

synaxis id est collectio congregatio, adunatio, tum quia simul
convenire et in unum congregari solebant christiani ad mensam domini

participes fierent, tum maxime quia per illam participationē fideles cum Xto inter se hunc eiusdem corporis membra communi charitatis vinculo firmo colligebant: quoniam, inquit apostolus 1mo ad corinth: c 10 v 17 unus panis unum & multi sumus omnes qui de uno pane participamus, eodē sensu apud latinos dicta communio: unde origo excommunicationis qui enim illa communione privabantur dicebantur excommunicati.

triplex generatim communionis species, ecclesiastica, laica, et peregrina. communio ecclesiastica ea dicta, quae clericis et ecclesiae membris propria erat; laica quae laicis et peregrina quae viatoribus et peregrinis clericis non habentibus episcopi sui litteras commendatitias litigant inter se eruditi circa communionē laicam qua puniri solebant clerici lapsi. probabile ē illam nihil aliud fuisse quam eos ab eo clericali munere quo fungebantur fuisse spoliatos atque ab omni honoris ac ministerii gradu deturbatos, ad laicum statum atque conditionē fuisse depositos. adeoque itos non amplius ut clericos, sed ut mere laicos laicis conventibus precibusque interfuisse, atque eucharistiae participes factos esse ea ipsa ratiōe, qua solebant laici. de illa clericorum ad laicam communionē dejectione loquitur S. Cyprianus epist: 52 et 68: discrimen ē inter modum quo clerici et laici ad sacram mensam admittebantur in eo consistebat quod clerici intra sacros cancellos et septa altaris sacrae mensae participes fiebant: ut colligitur ex conc: ~~tol~~ toletano 4 c 18, et orario induti debebant sanctum corpus Xti percipere ut statuit conc: bracarense 3tium capitulo 4 laici vero in loco separato et extra cancellos et sine speciali ornatu ad idem sanctum accedebant. lege goarium in notis ad missam S. Jo: Chrysostomū pagina 151

Dicta sanctum fidelium, tum quia solis fidelibus dispensatur, tum quia diligenter cavebant veteres, ne deum sancti huius fidem exponebant aliis quam fideles adessent. ita augustinus multis in locis.

Dicta fractio panis; tum quia Xtus cum eucharistiam instituit panem fregit et discipulis distribuit; tum quia apostoli actorum c 20 v 42 dicuntur perseverasse in communicatione fractionis.

panis: tum quia frangere panem idem e ac distribuere,
frangi e prius ac dividi solebat eadem hostia seu panis
consecratus, ut multis distribueretur. dicit etiam panis
frangi potius quam scindi, quia hebrei placentulis ute-
-batur, qd frangebant potius qm cultro scindebant. 2i
fiebat ea panis fractio primu qde a presbiteris, deinde
vero a fidelibus qbs eucharistia inter manus dabatur, ut
eam vel in ipso coetu vel etiam in privatis domibus distri-
-buerent inter se, atque inter ipsam fractionem Christum
divisionem factum e ut [illegible] Christi qd totum et integrum est
sub qualibet parte, non nunquam a ss. pp. appellatur panis.
ita S. augustinus sermone 2 de verbis apostoli
7mo denique ab effectibus eucharistia.
dicitur qda, sntm qd, qua salutaris. ita passim quid
ss. pp: Cyprianum Grilum augustin etc. tum quia ad
abundissima gra conferit; tum quia xtm ois gra fonte
continet: tum denique quia procedit ex affectu perfectissima
charitatis xti in nos.
dicit viaticu quia dicatur vie subsidium vita a hoc stilo
scriptur quia qdam e. unde baptismum viaticum
appellat s. basilius homilia in sanctum baptismum
et gregorius nazianzenus in orae eiusde argmti, ia nuter
in veteribus canonibus sntbis absolutio qa moribundis
dabatur, viaticum appellatur. sed nomen illud eucharis
tie inter cetera snta maxime accomodatu e, eiq dato
a pp: nicenis ano 325 can: 13 et a conc: carthaginensi
4 ano 398 canibus 77 et 8 raoe reddit divus thomas 3
part: qst: 7 art: 4... quia, inquit, hoc sntm prefi-
-guratinum e fruitionis dei qa erit in patria, et idu hoc
dicitur viaticum quia hic nobis prebet viam illud perveniendi
his premissis de variis eucharistia nominibus [illegible] an
dos ut n erit qda breviter et qsi per transennam
dicere de variis eucharistie figuris: tum quia qa praestan-
-tissima et ad credendu difficilia variis figuris prius adum-
-brari debebant ut ad eoru fidem paulatim praeparentur hoes.

Dum denique quia ex variis eucharistiæ figuris à lectore deduc-
etur pro præsentia reali Corp. Xti: hinc apte Hieronimus
in caput ipsum ad titum.. tantum, inquit, interest inter panes
propositionis et corpus Xti, quantum inter umbram et corpus, inter ima-
ginem et veritatem, inter exemplaria futurorum et ea
ipsa quæ per exemplaria figurabantur. 1
Itaque imo Eucharistia figurata fuit per oblationem Melchi-
sedech, quo genesis c 14 v 18 legitur obtulisse panem et vinum
cum esset sacerdos dei altissimi. ita passim SS. patres Chry-
sostomus ambrosius hieronymus etc.
2do per panes propositionis, qui solum ab hominibus mundis et sancti-
ficatis comedi poterant ut legitur l. 1 regum c 21. ita
passim SS. patres hieronimus Cyrillus Jerosolimitanus
Theophil. 4 etc.
3tio per panes primitiarum de quibus Levit. 23 v 10 ad quos
alludens S. Ireneus l. 4 c 32 eucharistiam vocat panem
primitiarum in novo testamento.
4to per panem subcinericium, quem Elias l. 3 regum c 19
v: 8 manducavit et in cujus fortitudine ambulavit
per quadraginta dies usque ad montem dei horeb, et us quique
est panis vivus e coelo descensus sub cinere nostræ mor-
talitatis afflictionis igne pertus, in cujus fortitudine ad
montem dei id est ad coelestem patriam pervenimus.
5to per sacrificium expiationis, quod in lege Mosaica erat
omnium maxime solemne, in quo immolabantur duo arietes
in holocaustum; vitulus pro peccato sacerdotis, et hircus
pro peccato populi, ut constat ex capite 16 Levitici hoc asserunt
tertulianus l. 1 contra Judæos c 9. augustinus l. de civitate
dei capite 18 et S. Leo Ser. 8 de passione domini
6to per sanguinem testamenti, de quo agitur exodi c 24 v 8.
unde in eucharistia instituenda Xtus usus est iisdem ferme
verbis quibus Moyses in dedicatione veteris testamenti et
suam legem tunc proposuit iisdem ferme verbis quibus proposu-
erat Moyses, hanc applicationem docet tertulianus l. 4 contra
Marcionem c 4

7mo per lignum vitae, quod plantaverat deus in paradiso quasi sacramentum immortalitatis.

8vo per manna quod datum est hebraeis in deserto: tanta est similitudo manna inter et eucharistiam, ut res ipsa clamet illud huius typum ac figuram fuisse, sicut intelligere quisque poterit, si attendat tantum ad originem mannae eiusque suavitatem. hanc figuram apostolus 1mo ad corinth. 10 inter alios habet S. Chrisostomus in caput 6. S. Joannis et S. Ambrosius l. 4 de sacramentis c. 1.

9no per agnum paschalem, ita unus ore fere omnes SS. PP.: porro in ritu agni paschalis tria erant maxime observanda. 1mo agnus ipsemet. 2do sanguis eius quo liniebantur superliminaria ostium. 3tio panis azymus cum quo manducari debebat, his tribus apte designantur tria quae potissimum elucent in sacro altaris. namque 1mo agnus ille significabat Xtum non solum ut hostiam sed etiam ut cibum, quia agnum illum non tantum immolari, sed etiam comedi necesse erat. 2do sanguis ille agni significabat effectum redemptionis Xti applicatae per illud sacrum, quo scilicet a devastante angelo et durissima servitute peccati sicut olim hebraei a iugo servitutis aegyptiaco, liberamur. 3tio denique panis azymus optime repraesentat materiam huius sacramenti, atque ideirco S. Thomas docet agnum paschalem omnium perfectissimam fuisse eucharistiae figuram.

Neque est quod dicant adversarii ac novatores figuras illas impletas fuisse in passione Xti: namque sicut unum et idem mysterium pluribus figuris potest adumbrari, ita quoque nihil vetat, quominus una et eadem figura ad plura mysteria secundum diversas considerationes referatur. adde quod omnes testamenti conditiones conspirant in coenam magis quam in crucem. 1mo est quod testator vivere debet usque ad obsignationem testamenti. 2do sui iuris esse debet. 3tio aliqua promittit et relinquit ac nominatim personas exprimere solet. 4to testes adhibet ac distincte affirmat se condere

testamentum quod ea egregie conveniunt Christo eucharistiam instituendi non in lunae patenti.

Immerito igitur Lutherus l: de abroganda missa irridet in enumerandis et exponendis variis figuris, quibus in veteri lege adumbrata fuit eucharistia, diligentiam atque pietatem theologorum praesertim doctoris angelici qui non indignis laudibus ..... ob varias figuras quas adhibet in officio corporis Christi a summo pontifice Urbano 4 anno 1261 approbato

Caput 2dum

De Definitione eucharistiae

Eucharistia a catholicis definitur sacramentum corporis et sanguinis Christi realiter praesentis sub speciebus panis et vini ad spiritualem fidelium animarum refectionem a Christo ipso institutum per modum alimenti permanentis.

1mo dicitur sacramentum, quia habet omnes veri et proprie dicti sacramenti characteres. imo est signum sensibile; sed est eucharistia dupliciter consideranda in fieri, et ajunt, vel in facto esse, id est vel ante vel post consecrationem. in primo statu fit ex pane et vino ac proinde habet signum sensibile, in 2do, ex Christi sub speciebus panis et vini realiter latitantis constat. ac proinde habet etiam signum sensibile primo apparentias aut species panis et vini

2do habet ex institutione divina et permanente. ime corinth: 11 ... ego accepi a domino. quoniam dominus Jesus, in qua nocte tradebatur, accepit panem et gratias agens fregit et dixit, accipite et manducate hoc est corpus meum. ex institutio divina, mox ad perpetuam ei memoriam ac perseverantiam addidit .... hoc facite in meam commemorationem ex institutio permanens.

3tio habet annexam gratiam promissione Joan: c 6... si quis manducaverit ex hoc pane vivet in aeternum.

4to habet praeceptum quo iubet Christus ut sumatur a fidelibus ... ibidem. nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis idest non bibetitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis.

go habet characteres oes veri et proprie dicti sacti: go etc.
2do dicitur sacra[mentu]m corporis et sanguinis Xti realiter praesentis
sub speciebus panis et vini quia ibi non est tantum figura corporis
et sanguinis Xti sed ipsum Xti corpus quod e virgine natum
est, et in cruce passum. ut mox patebit et quia substantia
panis non amplius remanet sed sola species.
3tio dicitur ad spiritualem fidelium alimoniam institutum
iuxta illud Joan: … caro mea vere est cibus et sanguis
meus vere est potus, nisi manducaveritis carnem filii
hominis etc. licet: hinc est quod quamvis in sacra eucharistia duo sint
signa sensibilia non solum diversa et specie diversa non ideirco sunt
duo sacra[men]ta nec et specie diversa. sicut enim in con-
-viviis pluribus multa dapes physice et natura diversa concur-
-runt ad unum et idem convivium conformandum, ita et in sacra
eucharistia duo signa physice distincta nempe panis et vinum
ad unum et idem sacramentum convivium spirituale conformandum
moraliter concurrunt.
4to dicitur institutum per modum alicuius permanentis, eadem
eucharistia in fieri seu ante consecrationem considerata eius-
dem est non ac caetera sacra, et consistit in aliquo transi-
-torio; in hoc tractatu nondum est proprie dictum sacra[mentu]m.
verum eadem eucharistia in facto esse seu post consecrationem
considerata iam non consistit in aliquo transitorio sed tam-
diu perseverat quamdiu remanent species panis et vini
incorruptae. nec mirum est eucharistiam in hoc a caeteris
differre sacris cum in ipsa sola transubstantiatio non
modo et patebit ubi de transubstantiatione.

Quaestio 2da
De Existentia seu praesentia reali Corporis Christi in Eucharistia

… tia sic stabiliendae occurrunt. nimirum ipsa praesentia re-
-alis corporis Xti in eucharistia, et modus illius praesentiae

realis, et tempus illius institutionis

Paragraphus imus

De praesentia realis corporis christi.

quo primi qui videntur negasse praesentiam realem fuerunt Simoniani et Menandriani, ut refert S. Ignatius epistola ad Smirnenses … eucharistias et oblationes non admittunt eo quod non confiteantur eucharistiam esse carnem salvatoris nostri Jesu christi. verum ipsam directe non negarunt illi haeretici sed ipsam incarnationem verbi ac consequenter praesentiam realem.

2do ix circiter seculo Joan: Scotus, doctor subtilissimus in ecclesia latina dubie scripsit de eucharistia, ipsius liber in conc: Ver vercellensi damnatus fuit referente Lanfranco in suo libro de veritate corporis christi in eucharistia. Bertrannus etiam anno scilicet 1380 non quidem directe praesentiam realem negavit, sed tantum corporis illius quod ex virgine natum est. 3tio primus itaque huius haereseos antesignanus erat berengarius patria turonensis et archidiaconus ecclesiae andegavensis: is est primus hunc errorem palam propugnavit. vix lucem aspexit berengarii liber cum in ipsum inveruntur tres non infimae notae scriptores, scilicet Lanfrancus, Guidmonus, et Algerus. hos autem hic laudat petrus cluniacensis in initio libri de sacrificio … scripsit contra haeresim berengarii Lanfrancus, bene, plene, perfecte: Guidmondus melius, plenius, perfectius: Algerus optime plenissime perfectissime. berengarius damnatus fuit plurimis in conciliis tum in Italia tum in gallia habitis, praesertim in conc: romano et vercelensi anno 1500 quibus praefuit summus pontifex leo 9 leo 9 in conc: parisiensi sub idem tempus in turonensi anno 1505 in quo haeresiarcha ille immo errorem quem prosero defendere non poterat damnavit ac revocavit. verum paulo post juramenti oblitus rediit ad errorem; unde iterum roma

in conc: 100 et 13 episcopor. praeside summo pontifice nicolao
2do auditus confutatus ac damnatus est año 1509
atque porro vice errorem suum ejuravit et prima
manu in conspectu conc: libros suos combussit, verū
tanto mollis est susceptam semel sententiam serio
deponere. iterum rediit ad vomitum, ut narrat
Anonimus ejusdem temporis... berengarius, inquit,
more suo ad prium vomitum redire n̄ timuit,
et ultra oēs hereticos romanos pontifices et sanctam
romanam ecclesiam verbis et scriptis blasfemare
praesumpsit. S: gregorius 7mus concilium congrega-
vit romae año 1709 adversus berengarium, in quo
coram summo pontifice et episcopis et abbatibus 150
errore se confitens, veniamque postulans catho-
licam tandem emisit fidei professionē, in qua
mortuus ē referente guilielmo anglo,
qui hic l: de rebus anglicis loquitur de berengario
... quin et ipse die epiphaniorū moriens gemituque
producto recordatus quod miseros quondam adolescens
imo erroris calore secta sua infecerit: hodie,
inquit, in die apparitionis suae apparebit mihi dominus
meus Jesus xtus propter poenitentiam, ut spero, ad
gloriam, vel propter alios, ut timeo, ad poenam.
uno verbo spatio 29 annorū 10 in conciliis damnatus
fuit. ter lapsus ter errores ejuravit, in imo lapsus
factus ē Calvinista, in 2do lutheranus, etenim
docuit primo corpus domini n. ē in eucharistia nisi ut res
significata in suo signo ut refert guidomundus l: 1 contra
berengarium: unde factus ē pater sacramentariorum;

Docuit ido q dni ee quidem in eucharistia sed simul
cum pane et vino, unde ex eo pariter trunco pullu-
lavit lutheranorum secta.
4to pereugarii errorem iam pene obsoletum renovavit
andreas Carlostatus archidiaconus vittenbergensis
vir ut ait lutherus eius magister, in epistola ad
argentinenses fallacis spiritus, cui nihil boni
superat, hominis spiritum seditiosum atque abitum
cordis
Eundem pariter excogitavit Ulricus Zwinglius
pastor tiguriensis vir plurium negligens imagi-
nationis. is e se scribit.. se biduo disputasse in senatu
tigurino contra missam et Eucharistiam nec fidem
facere potuisse q. resisterent sibi scriba quidam
est in textu accipi pro significat; sed inde e nocte
sequenti dormienti sibi astitisse nescio quem q. a
ter inquit an albus fuerit nihil memini q qui
moneret, cum locum exodi 12mo arriperet, e enim
fase phase id e transitus dni ubi verbum, e, accipitur
pro significat, coloribus aperit monitorem illud a
spiritus fuisse i albi.
5to errorem hunc a Zwinglio hausit boherus, et quem
fere quem ~~ex~~ argentinae magistrum habuit, cal-
vinum, vir ante alios versi pellis ingenii imo
ambiguis de praesentia reali vocibus utitur, sic ut in
c 26 Math: ait.. fere in coena dari nobis xti,
ut sit omnibus nostris in cibum salutarem: verum
mox se clara in luce videndum exhibet et impio ore
confiteri i pertinaciter l: 4 institutionum c 17 § 17. in
genere fateor: inquit, mixturam carnis xti cum
aia nostra i transfusionem, qualis a catholicis docetur

me repudiare. et iterum hanc non aliam esse quam fidei
manducationem fatemur ut nulla alia fingi possit. his
positis praesentiam realem quatuplici probamus argumento

Argumentum 1mum

Desumptum ex verbis promissionis Joan: c6: v52... panis quem
ego dabo caro mea est pro mundi vita... nisi manducaveritis
carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis
vitam in vobis.
Sic procedit argumentum in his promissionis verbis loquitur Christus
de vera manducatione suae carnis, non de spirituali manduca:
tione sui ipsius per fidem ut volunt novatores. atqui
hoc posterius dici nequit, ut manifestum est imo ex ipsa
serie contextus. Christus in crastina die postquam multitudinem
in deserto panibus et piscibus saturavit abiit transmare in
Capharnaum: sed turba secuta est eum et quaerit venit
Capharnaum, ut nimirum iterum saturaretur: unde exprobrat
ipsis Christus et dicit.... amen dico vobis, quaeritis me, non
quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus et
saturati estis. hinc occasionem arripit panis temporalis ut
ipsis loquatur de regno dei, et de cibo coelesti... opera:
mini, inquit, non cibum qui perit sed qui permanet in vitam
aeternam. quaerunt Judaei quid ipsis faciendum sit ut
inveniant illum cibum... quid faciemus ut operemur
opera dei. respondet Christus et dicit, oportet, ut habeatis
fidem in me, ut credatis me esse filium dei, me esse
incarnatum etc... hoc est opus dei ut credatis in eum
quem misit ille. unde imo sic argumentor conditio
distinguitur a re sub conditione obtinenda; porro res obti:
nenda est cibus ille qui non perit de quo loquitur Christus, et quam
efflagitant Judaei; conditio autem est fides. ergo cibus ille non
est fides quo loquitur illic ibi Christus non de fide sola, sed
de cibo a fide distincto.
prosequuntur Judaei et dicunt: quid ergo, inquiunt, quod

ut credamus te esse Messiam ex eo quod nos heri in deserto
panibus saturasti? Sed Moÿses patribus nostris pluere
fecit Manna in deserto, nec idcirco se Messiam
fecit... quod quo tu facis signum ut videamus et credamus
tibi? quid operaris? patres nostri manducaverunt manna
in deserto et coeli. huic objectioni respondet Xtus late
ē, inquit, discrimen inter panem, quem dedit patribus
vestris Moÿses, et illum, quem ego daturus sum. panis
quem dedit Moÿses erat panis temporalis et transito-
-rius; ille quem daturus sum ē verus vitae panis; dat
vitam mundo, et verus quia de coelo panis. manduca-
-verunt patres vestri manna in deserto et mortui sunt;
qui manducat ex pane quem daturus sum vivet in aeter-
-num. ex qua responsione hic iterum argumentor. pollicetur
hic Xtus panem novum, quem nondum manducaverunt
Judaei, panem longe meliorem eo pane quem dederat
Moÿses in deserto: ai res non ita esset, si loqueretur de
manducatione spirituali per fidem sive de fide in
Messiam. imo quia eum Xtum per fidem manduca-
-verant Judaei iuxta illud ima ad corinth. 10... oēs ē
eandem escam spiritualem manducaverunt, et eundem
potum spiritualem biberunt; bibebant ē de consequente
eos petra, petra ē erat Xtus. 2do non melior esset ille
panis, quem promisit, siquidem esset eadem fides. quo etiam
contra responsionem hanc Xti sic insurgunt Judaei, et falso
esse eam conantur ostendere ex absurdis, ex eo quod dicit
se esse panem vivum qui de coelo descendit... nonne hic ē,
inquiebant, Jesus filius Joseph, cuius nos novimus patrem
et matrem? quomodo quo dicit hic: quia de coelo descendi.
et sic dicendo murmurabant in invicem. Xtus ē videns eorum
perficaciam dicit nolite murmurare in invicem, tunc
confirmat ac repetit quae superius in responsione dixit.
imo palam declarat v: 51... ego sum panis vivus

qi de coelo descendi; si quis manducaverit ex hoc pane
vivet in aeternum; et panis quem ego dabo caro mea
ē pro mundi vita. hoc declaratio tam clara tamque
expressa n̄ satisfecit adhuc Judaeis nec eos convicit, sed
litigabant iterum ad invicem dicentes: quomodo p̄t hic
nobis carnem suam dare ad manducandū. iterū pro 2da
vice confirmat qd dixit, imo et cum juramento confir-
-mat et ipsis imponit praeceptum et obligatiōem mandu-
-candi suae carnis .. amen amen dico vobis cū jura-
-mento nisi manducaveritis carnem filii hois et
biberitis eius sanguinē n̄ habebitis vitā in vobis
ex praeceptū
hucusque discipuli nihil dixerunt sed muti et quasi obstupe-
-facti auscultaverunt, verū audientes hanc ultimā
confirmatiōē cum juramento factam multū amplius
dubium habentes de vera et reali manducatiōe carnis
Xti aperte murmuraverunt, dicentes durus ē hic sermo
et quis p̄t eum audire?
Christus ā sciens quia murmurabant et discipuli ejus
dixit eis: hoc vos etiam scandalizat? si ergo videritis filiū
hois ascendentem ubi erat prius? id ē vos etiam n̄ credi-
-bitis quia manducaturi estis carnem meam, sed si nunc
dubitatis, quomodo illud credetis cum ego ero in coelis,
et vos manducabitis carnem meam in terris? hoc tn̄ vobis
quoque credendū ē. ex quo satis sic ratio argumentatur. eo
sensu intelligenda sunt ista verba Xti dabitur se carnem
suam ad manducandum promittentis et eam manducandā
eē praecipientis, quo a Judaeis capharnaitis et ab ipsis aposto-
lis et discipulis auscultantibus intellecta fuere; atqui
ea ab illis in sensu manducatiōis realis et oralis intellecta
fuisse manifestum ē. alioquin n̄ eēt causa cur Judaei
et capharnaita murmurassent, n̄ eēt cur discipuli abiissent
retro et noluissent amplius cum illo ambulare;

Et ideirco murmurabant quia putabant se manducaturos et dentibus dilaniaturos carnem xti, quemadmodum gentiles manducarunt carnem Thamorū Afrorum in suis sacrificiis. q̄o dicendū ē eos n̄ intellexisse verba xti in sensu manducationis spiritualis per fidem q̄a nil profuisset poenam, sed in sensu manducationis realis et oralis carnis humanae, q̄ manducatio horrenda ē et nat. repugnat. q̄o etc.

Equidem Judaei, discipuli et alii auditores n̄ intellexerunt xti verba in sensu sacramentali et catholico. sed hoc unum his nobis probare incumbit, xtum verbis promissionis polliceri fuisse suam veram carnem n̄ ā fidem solam vel incarnationem suam vel personam suam. modū ē q̄o manducari debebat ipsius caro postea ostendit xtus de institutione.

Et certe sciebat xtus Judaeos, capharnaitas et ipsos discipulos intellexisse ipsius verba de manducatione reali et orali, nec ab errore eos detraxit, imo cum juramento in errore confirmavit et majus aliquid credendum apostolis proposuit scilicet ipsis credendum ēē se carnem suam etiam post resurrectionem manducaturos, quod sane majus ē. q̄o etc.

2do erit forsan unde dicerent novatores xtum hic locutum fuisse de manducatione spirituali sua carnis per fidem, sine ipsa promissis suis n̄ stetisset, nec ea implevisset; at in subsequenti argumento patebit xtum revera promissionem suam implevisse, et instituisse verū suū corpus in eucharistia, atque hoc maxime consonum et congruū ē agendi rationi xti dni qui quoties aliquod magnum instituit aut proposuit, toties de eo antea locutus ē, ut nimirū omnes ad illud facilius agendum praepararet juxta illud Joan: c: 14 v 29: Amen dico vobis, priusquam fiat, ut cum factum fuerit credatis. q̄o mirū n̄ est si, antequam eucharistiam q̄ ē mysterium arduum atque humanae rationi impervium instituit, animos praeparaverit ad illud facilius credendum. q̄o etc.

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Et eodem sensu intelligenda sunt verba illa promissionis
quae a Christo: per totam retro antiquitatem intellecta fuerunt,
non de manducatione eucharistica et orali non de manducatione
spirituali per fidem intellecta fuere. etenim patres
alexandrini epistolam scripserunt quae approbata fuit
in conc: Ephesino quod est generale 3tium in qua legitur
.... quod dicit / christus / Joan: 6 nisi manducaveritis et bi-
-beritis etc. nec quam communem carnem existimare
debemus, sed vere ex illius propria ~~vivo~~ qui nostra causa
filius hominis factus et appellatus est.
Et S. augustinus tractatu 27 in hunc locum ait.. o domine;
quomodo caro non prodest quidquam, cum tu dixeris nisi quis
manducaverit carnem meam non habebit vitam aeternam.
S. hilarius l. 8 de trinitate n. 13 ait ipse / christus / ait
caro mea vere est esca et sanguis meus vere est potus
... de veritate carnis et sanguinis non relictus est am-
-bigendi locus. haec sufficiant testimonia ex quibus pa-
-tet S.S. patres verba promissionis Joan: 6 semper intellexi-
-sse de manducatione vera et reali carnis et sanguinis
christi. quod etc.

Solvuntur objecta

obiicies imo in eodem sensu intelligenda est vox panis sub fine
illius capitis ac sub initio id est usque ad versum 52; atqui usque
ad versum 52 agitur non de pane communi et materiali sed de
fide in christum incarnatum. quod sub fine eiusdem capitis id
est a versu 52 usque ad finem
R. N. M. imo quia sicut fatentibus ipsis adversariis agit
christus in eo capite de pane materiali et etiam de fide in
christum incarnatum usque ad versum 52 ita pariter et christus a
versu 52 ad finem usque non agit neque de pane materiali
neque de fide, sed de vera et reali sua carne quod etc.
2do 3plex sibi proponit christus in eo capite obiectum. imo
loquitur de pane materiali quo multitudinem in deserto satu-
-ravit usque ad versum 27: 2do a v: 27 agit, ut videre est,

in expositiōe capitis de pane coelesti simul et de fide in Xtm incarnatū usq̄ ad v: 52: a v: 52 cibū illū coelestem qī ṅ perill exponit de vero sua et propria carne usq̄ ad finem capitis: ut constat ex probaōe . qī etcol. inst. panis de qō loqitr Xtus ī v. 52 imo ē panis qī dat vitam aeternam. 2do qī necessarius ē ad salutem … nisi manducaveritis. etcol: 3tio qī actualiter manducandus sit … qī manducat carnē meā etcol: ubi agit de tempore praesenti: ai hi characteres competunt manducaōi reali et eucharisticae, bene vero fidei. qō etcol.

R. et. m: et explico varios illos characteres et textus imo eucharistiā dat vitā aeternā servatis servandis id ē si hoō ad ipsam accedat rite dispositus, juxta illud apostoli … probet ā se ipsum hoō et sic de pane illo edat et de calice bibat.

2do necessaria dici pt ad salutem ṅ quidem absolute et necessitate medii, sed 2dū qid et necessitate praecepti hoc ē quod sine ea ṅ obtineretur vita si ob contemptū omitteretur, unde necessaria ad plenitudinem grāē et ad perfectiōem vitae tantm; hinc ē quod Xtus his verbis nisi manducaveritis etcol: in 2da persona plurali aspostrophatur, quia ea dirigit tantm ad eos qī ea intelligere pōant, qiq̄ proinde capaces sunt praecepti implendi. qō 3tio neganda ē ultima pars majoris. scilicet panē illum, de qō Xtus, fuisse actualiter manducandū, qando ē Xtus dicit ī tempore praesenti … qī manducat meā carnem hoc supplenda st verba … qam ego dabo, quia ibi loqitr de carne illa qam daturus erat. qō etcol.

Inst. 2do ēēt forsan unde ex murmuraōe Judaeorū et scandalizatiōe apostolorū concludenda foret praesentiā realis suae carnis propriae Xti in eucharistia, nisi ipse apostolos corripuisset, et verū sensum suum ipsis exposuisset, ac de fide interpretatus fuisset: ai sic

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

se gessit Xtus: postquam n. eos scandalizatos qd vidit, dixit
post male intellecta qd dixi ... caro n. prodest quidquam
spiritus e qi vivificat, verba qe locutus sum vobis
spiritus et vita st. ergo etc.

R. N. m. imo quia si Xtus ibi per hoc verba caro etc.
discipulos reprehendisset et ipsis explicuisset sensum
eorum qd dixit ita ut ea intelligerent de manducatione
spirituali n. a reali, n. est amplius unde rebelles fu-
-issent, et murmurassent; qi tn illud evenit, siquidem post-
-quam versu 64 ~~dixerat~~ dixisset ... caro n. prodest statim v. 67
adhuc rebelles inveniuntur ... ex hoc multi discipulorum
eius abierunt retro et iam n. cum illo ambulabant.
quod tn n. evenisset si illos per illa verba caro n.
prodest: ab errore in qo erant, ut volunt novatores,
revocasset. unde

2do Resp. textum caro n. prodest quidquam sensu capharnaitico
intellecta C. sensu sentali qem ibi ingerit Xtus ~~nec~~
Unde si Xtus ipsius discipulis aliquid sibi exprobrasset
n. aliud quam illum sensum grossum qo ipsi eius
verba intellexerunt; unde idem e ac si ipsis dix-
-isset, n. de manducatione communi qe fit dentibus
intelligenda st verba qe locutus sum vobis hoc sensu
nihil prodesset caro mea, hoc e manducatio facinus
et flagitium sonaret; sed de manducatione aliqa nobiliori
et spiritualiori sunt intelligenda, qam vobis deinceps
explicabo, interim hoc vobis scire sufficit, scilicet
ex fide in ea qe locutus sum vobis pendere vitam
... verba qe locutus sum vobis spiritus et vita st.
ceterum solutio nostra e S. Augustini tractatu 27 in
Joannem o doctor magister bone, inquit, quomodo caro
n. prodest quidquam, cum tu dixeris, nisi quis mandu-

caverit carnem meā et biberit sanguinē meū ǹ habebit in
se vitā? an vita ǹ prodest quidquam? et propter quid
sumus qod sumus, nisi ut habeamus vitam æter-
-nam quam sua carne promittit? qid ē qō, caro
ǹ prodest qidqam? ǹ prodest quidqam, sed qomodo
illi intellexerunt: carnem quippe intellexerunt, qomodo
in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur,
ǹ qomodo spiritu vegetatur. proinde sic dictū ē
caro ǹ prodest qidqam, qomodo dictum ē scientia
inflat. jam qō debemus odisse scientiam? absit. et
qid ē, scientia inflat? sola, sine charitate. ideo
adjunxit, charitas vero ædificat. adde qō scientiæ chari-
-tatē et utilis erit scientia, ǹ per se, sed per chari-
-tatem, sic etiam nunc, caro ǹ prodest qidquam,
sed sola caro: accedat spiritus ad carnem, qomodo
accedit charitas ad scientiam et prodest plurimum.
nam si caro nihil prodesset verbū caro ǹ fieret, nec
habitaret in nobis. hæc solutio clara ē plena et
integra. qō erat.

Unde etiam sic distingui pt textus caro, sejuncta à
spiritu vivificante ǹ prodest qidqā [illegible] caro conjuncta
cū spiritu vivificante ǹ prodest qidqā [illegible]

plures [illegible] pp. eum textum caro ǹ prodest: erat exponunt
de crasso et carnali capharnaitarū ingenio, ita Origenes,
Cyrillus Jerosolimitanus, chrysostomus homilia 4.6 in Joan:
ubi dicit... qomodo ait: [illegible] caro ǹ prodest qid-
-qam? ǹ de sua carne dixit, absit. sed de his qi car-
-naliter accipiunt qæ dicuntur qō erat.

[illegible] eo sensu intelligenda sunt promissionis verba quo
intellecta fuere à capharnaitis, apostolis, et cæteris audi-
-toribus ǹ intellecta ab his ob ǹ fuere verba promissionis
in sensu [illegible] et catholico. qō

R. D. non intellecta ab his esse fuerunt verba pro-
missionis in sensu sensuali et catholico quoad modum
manducationis carnis xti C. quoad substantiam et
realitate manducationis carnis xti C.
Quidem capharnaitæ, discipuli et alii auditores non intellex-
erunt verba promissionis in sensu sensuali et quidem hic sensus
valde obscurus, arduus, et difficilis erat nobis verbis
qui nunquam fuit antea propositus, unde mirum non est
si non attingerint modum manducationis illius de quo non
nisi sub obscure loquitur xtus. hinc est quod hæserint
primo verborum in cortice et habuerint de manducatione
carnis xti ideas vulgares manducationis, scilicet exi-
stimabant se manducaturos xti carnem quemadmodum
in sacrificiis manducabant carnem victimarum.
Atque hoc sufficit ut intellexerint verba promissionis
in sensu literali quoad substantiam et veritatem man-
ducationis, ipse est sensus necessario supponit præ-
sentiam et realitatem veræ carnis xti, non solum
manducationis fidei, quod hic tantum probare assu-
mimus adversus novatores, quod erat.
Obj. 2do ex D. Augustino tractatu 25 in Joan: ubi de
fide explicat quid sit manducare cibum qui non perit
... hoc est, inquit manducare cibum qui non perit: nempe
credere in xtum: ut quid quod paras dentes et ventrem?
crede et manducasti quod dedit.
R. S. Augustinum in eo Joannis capite tres partes dis-
tinguere, imam parte usque ad versum 37 explicat
de pane manna quo Judæi in deserto saturati fuerant
2dam scilicet a versu 27 ad v: usque 52 explicat de fide
sola, 3tiam a v: 52 ad finem usque explicat de vera
xti carne ... unde tractatu 27 in eundem locum ait ..
... a dicit nisi sic bene quomodo caro non prodest quidquam

Cum tu dixerit nisi quis manducaverit etc. idem habet pluribus in locis praesertim l. 9 confessionum c. 13 et concione ima in psalmum 33 de quibus postea ubi de argumento ex traditione desumpto. ergo S. augustinus hic nobis in rei veritate et in doctrina non adversatur ergo etc.

Inst. 1mo ait S. augustinus de fide tota illud Joannis caput explicat sic enim habet tractatu 26 in eundem locum ubi loquitur de Sacramento ad versum 50.... quod pertinet ad virtutem Sacramenti non quod pertinet ad visibile Sacramentum: qui manducat intus, non foris; qui manducat in corde, non premit dente. unde sic fit argumentum manducatio realis pertinet ad visibile Sacramentum: nec intus tantum fit, sed foris et dente ait manducatio de qua textus non est huiusmodi ex august. ergo etc.

R: 1mo S. augustinum duplicem distinguere manducationem in Sacramento, unam, quae fit intus et in corde, alteram quae fit foris et dente, haec pertinet ad visibile Sacramentum, illa ad virtutem Sacramenti. hoc est, ut quis assequatur virtutem sive effectum Sacramenti non sufficit ut foris Sacramentum percipiat nisi intus et in corde manducet. hoc est, sit rite dispositus. unde divus augustinus versu 51 ego sum panis vivus detorquet ad sensum moralem, qui est, neminem non esse panem vivum, per manducationem exteriorem, quae pertinet ad visibile Sacramentum nisi accedat manducatio interior fidei et aliarum dispositionum, quae pertinet ad virtutem et effectum Sacramenti; nec idcirco excludit S. augustinus manducationem exteriorem et realem. ergo etc.

R: 2do D: augustin in tractatu 25 in Joan: agere de fide in xtum. in tractatu 26 de manducaóe interna carnis xti q̃ fit per fidem et bonas dispositiones, sine qbs n̄ prodest ad salutem caro xti et inde dicit xtus... ego sum panis vivus. in tractatu 27 de manducaóe reali et orali q̃ ē visibile smtm. unde q̃od dicit de manducatióe interna carnis xti q̃ ē virtus smti, tractatu 26 n̄ destruit q̃od dicit de manducaóe reali et orali q̃ ē visibile smtm in tractatu 27. ergo etc.

Inst: 2do S: augustinus l: 3 de doctrina xtana regulam statuit pro intelligendis scripturæ textibus, q̃ hic est... si locutio flagitiu aut facinus videtur iubere, figurata ē. tantum ā et regulā exemplo confirmet, adducit ea xti verba... nisi manducaveritis carnē filii hois etc... q̃ locutio, inquit,... facinus ā flagitium videtur jubere; figura ē ergo, præcipiens passioni dñi ē communicandū. ergo iuxta ipsum augustin et regulam ab ipso statutam manducatio de q̃ xtus figurata est. ergo n̄ realis aut oralis. ergo etc.

R: admitto regulā et applicaóe regulæ et distinguo cons: figura ē ergo in sensu capharnaitico C. cons: in sensu smtali et catholico N. cons. et cons. Etenim ex ipsa D: augustini regula eo sensu dicuntur ea verba xti figurata q̃o facinus et

flagitiū sonant; ai solo sensu capharnaitico
facinus et flagitium sonant, proponendo scilicet
carnem humanā, dentibus dilacerandā, ḡo etc.
Et certe cum dicit augustinus locutioē xti ... nisi
manducaveritis etc: figuram eē n̄ dicit figuram
eē talem, unde cum duplex sit figura una
vacua altera plena nihil legitur ex augustini
verbis.
Caeterū hoc augustini regula catholicis valet magis
qam nocet. etenim hic ē integra illa regula...
si praeceptiva ē locutio, aut flagitium, aut facinus
vetans, aut beneficentiam jubens, n̄ ē figurata:
si ā flagitium aut facinus videtr jubere, aut uti:
-litatē aut beneficentiam vetare, figurata ē ... unde
in exemplum adducit hoc xti verba nisi manduca;
-veritis etc.
porro verba promissionis xti in sensu catholico et
sacramentali intellecta st praeceptiva, vetant et excludunt
flagitiū et facinus, et beneficentiam jubet ... qui
manducat meam carnem ... habet vitam aeternam, ḡo
verba xti in sensu catholico n̄ sunt figurata. ḡo

Argumentum 2dum

Desumptm ex verbis institutionis hoc ē ꝯ meum.
Et sic procedit verba institutionis hoc ē ꝯ meū intelli:
-genda st in sensu naturali, obvio et litterali: cū in sensu
etc. probant invicte praesentiā realē. ḡo ex verbis in
stitutionis probatr invicte praesentia realis.
P: M: imo quia regula ē a ss: pp: ubique admissa
praesertim ab augustino l: 3 de doctrina christiana c. 10

scilicet toties textum scripturæ sensu nativi, litterali et obvio intelligendum esse quoties nullum facinus aut flagitium sonat aut nihil pro se fert contra rationem aut bonos mores: ai verba institutionis in sensu naturali eliciat non sonant facinus aut flagitium nil profess-runt aliud: imo his verbis Christus nobis reliquit indubitatum sui amoris ac charitatis argumentum. quod erat ost.
2do verba institutionis non sunt intelligenda in sensu naturali et obvio sed in sensu figurativo ad mentem calvinistarum ai hoc posterius dici nequit. ad hoc sunt duo sufficiunt imo quod sensus figurativus sit arduus nimis ac difficilis. 2do quod hujusmodi sensus arduus ac difficilis non possit esse dictus a verbis Christi: ai haec duo certa sunt. imo sensus figurativus verborum institutionis nimis arduus est ac difficilis, ille enim sensus arduus est ac difficilis, qui nemini pene se offert, qui statim ut proponitur ab omnibus rejicitur, qui denique ab iis ipsis admitti non potest, qui eum admittere toties cupiunt incredulis; ai hic se res habet. imo nemini sese offert, nemo enim inter latinos aut etiam graecos qui sunt allegoriis aut interpretationibus figurativis plus aequo semper intenti fuerunt usque ad saeculum usque calvinistarum sensus subodoratus est imo fatetur Zwinglius se per 4 annos inquirendo illo sensu laborasse nec invenisse tandem, nisi ~~[illegible]~~ in somnii quiete qui de eo tractabat invenisse, sed eum sibi postea inspirante in somnis nequissimo spiritu confirmatum fuisse. 2do statim ut lucem aspexit iste sensus figurativus ex templo ab omnibus rejectus, atque omnem ecclesiam tum graecam tum latinam

fulminantem experti sunt perengarius et ipsius se-
-quaces. 3tio ab iis qui illud ardenter optabant
admittere admitti non potuit, lutherus enim quamvis summo
odio ac rabie summum pontificem et ecclesiam pro-
-secutus fuit, verborum tamen institutionis evidentia victus,
praesentiam realem fateri coactus est. qui sensus fi-
-guratívus illorum verborum nemini pene se offert,
statim ut propositus fuit, eo ipso rejectus, atque
ab ipsis etiam rejectus qui eum amplecti ardenter
optassent. quod est abstrusus arduus ac difficilis.
2do huiusmodi sensus procul esse debuit a verbis xti.
primo illud exigit natura rei quam ibi instituit xtus. sac-
-ramentum enim ibi instituit xtus et nobis per testamentum
legavit. porro natura tum testamenti tum legati exigit ut
claris exprimantur verbis, et semper obvio et reali
sensu ea verba intelligantur. sic v.g. si quis alicui
calviniano domum in testamento legaret, et heres illius
deinceps cum calviniano litigaret et diceret non domum
ipsam tibi legavit pater meus sed figuram domus, nimi-
-rum tabellam in qua domus repraesentatur. profecto calvi-
-nianus deorum atque hominum fidem pro obtestaretur exclama-
-ret injuriam sibi factam fuisse et diceret verba testamenti
intelligenda esse in sensu obvio et reali. ita etiam et nos
contendimus calvinianos nobis damnum maximum inferre dicen-
-do xtum nobis non legasse nisi figuram corporis sui contendimus
merito verba ipsius intelligenda esse in sensu reali et ob-
-vio et ab iis procul esse debere omnem sensum abstrusum
arduum ac difficilem qualis est:
3tio quia illud exigebat circumstantia et personarum et temporis,
personarum, quia apostolos suos alloquebatur obtunditatem

nosse mysteria regni coelorum: temporis, quia tunc temporis transiturus erat è vita, ac proinde venit hora d nunc è . . . eum iam n in proverbiis loquar vobis. ergo stat.
Et vale sine absurditate supponi n pt xtm ibis circumstantiis locutum fuisse modo intelligibili et contra acceptas sermonis leges. ai si locutus fuisset sed verba institutionis n sint intelligenda in sensu naturali et obvio; ille è loquitur modo inintelligibili et contra acceptas sermonis leges, qui sine brevia monitione ad aliquam significandam . . . assumit, quod neque ex natura sua neque ex institutione . . . illam significat; sic ageret qui ad significandum hoc sine brevia monitione . . . aut liquidem assumeret: porro ita se gereret Xtus assumendo panem ad significandum . . . ut volunt novatores. ergo stat.

Solvuntur objecta

obi imo in illa propositione hoc è corpus meum vox hoc significat panem initio propositionis tum quia posita sola voce hoc . . . etiam iuxta catholicos nondum adest corpus xti: tum quia vox hoc significat tantum id quod in manibus habebat xtus: ai panem in manibus tenebat xtus. ergo vox hoc in illa propositione significat panem: ergo hoc propositio... hoc è corpus meum eadem è ac ista hic panis è corpus meum: ai haec ultima propositio è metaphorica. ergo et prima. en argumentum calvinistarum celebrem

R: imo . . . circa vocem hoc triplex è catholicorum systema

imum è bellarmini qui suo libro 1 de sancto eucharistiae c. 10 mentem suam aperit... ai illud hoc accipitur adjective vel substantive: si adjective debet concordare cum

substantivo quare ñ pt demonstrare panem sed ꝓ nam
panis ē generis masculini tam latine quam graece.
at in neutro genere habetur tuto graece et latine hoc
quod convenit cum ꝯꝯe quod latine et graece ē neutri
generis... si accipiatur substantive tunc sensus erit.
hoc, id ē, hoc res ē ꝯ meum. si ē illud hoc sive
hoc res de pane dicatur, absurdissima propositio erit.
ñ ē pt dici hoc de re quae cernitur et quarte cognoscitur
nisi sit generis neutri res illa. nemo ē demonstrato
fratre suo diceret hoc ē frater meus, ñ demonstrata
imagine caesaris diceret hoc ē caesar. ergo ñ de pane
quem discipuli videbant dici recte potuit: hoc ē ꝯ
meum. ratio ē, quia cum semper subjectum debet
ē notius praedicato, cum subiectum ē notum audiens,
tibus in particulari ñ debet efferri per nomen universale,
sed tunc solum efferri debet per nomen universale, cum
ñ ē notum, nisi in universali; v. g. videns aliquem
longe nescio quid, sed ñ discernens quid sit, arborne aliquis
an homo ego ē video ē hominem: quare dicam caeteris
illud ē homo; ñ ē ille ē homo; at si videam ē hoc,
sed ñ discernam quis sit petrus an paulus an quis
alius, ñ dicam illud ē petrus quia iam sciunt ē
hominem sed dicam ille ē petrus. cum ergo discipuli panem
viderent et panem ē ñ ignorarent absurdissima
fuisset locutio, si de illo pane dixisset dominus hoc
ē ꝯ meum cum debuisset dicere hic panis ē ꝯ meum.
ñ igitur pt fieri ut illud hoc demonstret panem tanquam
subiectum propositionis. ergo etc.

2dum ē Calvini, qui asserit vocem hoc in illa propositione

importare tantum duas Ideas, nimirū panis desinentis ēē, et σ[corporis] xti ēē incipientis; ideo ipsi ē, qd hoc xti propō annumerari debeat inter propōes practicas qe efficiunt qd significant, ac proinde qd aliud initio propōis, aliud momentulo postmodum significant; unde vox hoc qd initio hujus propōis panem significat in fine ipsum xti σ declaret. qd inquit vox hoc in illa propōe n̄ panem simpliciter significat, sed panē qui fit convertendus in σ xti. qd stat.

Contrarium ē aliorum perspectivitati fidei qui confirmant vocem hoc in xti propōe nullam Ideam claram et distinctam annexam habere, sed tantum Ideam aliqam vagam et indeterminatam ei alicuius praesentis, aut substantiae alicuius confusae. hoc notat ex naā pronominis qd nullam certam ac determinatam habet significatiōem ex se, sed tantum in fine propōis; sicut si xtus in nuptiis factis in Canaa galileae convertens aqam in vinū dixisset hoc ē vinum. in illa propōe ante prolatiōe ipsius integram vox hoc n̄ significat nisi aliqod confusum prolata ā propōe significat aqā in vinum conversam. qd stat.

Est etiam et alia sententia fracentiū xtū qd dicit vocem hoc significare etiam initio propōis σ xti: quia nimirum xtus n̄ virtute illius propōis panem in σ suum convertit sed virtute intentiōis suae et solo nutu voluntatis, qd semper in hoē sano et sapienti praecedit prolatiōe verborum, unde etiā ante prolatiōem sermonis hoc σ xti erat iam praesens, ac proinde vox hoc qd significat id qod praesens erat

significat ꝑ xti, ñ ẽ panem. qdqid sit
R. 2do N. m: ad sensum calvinistarum, verum hoc
ppõ hic panis ẽ ꝑ meum ẽ Metaphorica, meta-
phora ẽ ẽ mutatio significationis termini alicuius
in aliam, sic in illa ppõe vicit leo de tribu
Juda terminus leo ẽ Metaphoricus quia signifi-
catio ipsius nalis mutatur et applicatur xto. ita
et in illa ppõe hic panis ẽ ꝑ meum significatio
termini panis mutatur et applicatur ꝑi xti: verum
hoc Metaphora ñ ẽ Metaphora calviniana, Metaphora
ẽ calviniana cedit in ꝑ xti, cuius vocis ideam
nalem mutant in ideam figurae ꝑ xti. ñ ã
in panem qi indiget et totus remanet. gõ ppõ
illa hic panis ẽ ꝑ meum ñ ẽ Metaphorica in sensu
calviniano, imo Metaphora illius ppõis probat
potius praesentiam realem siquidem Metaphora
illius ppõis cedit in panem. gõ mutatur idea
et significatio panis ac proinde transit in ꝑ
xti. gõ etc.
R. 3tio N. cons: quia in illa consequentia calviniani
concludunt a Metaphora subiecti minoris ppõis
ad Metaphoram attributi eiusdem minoris; ac
proinde quatuor sunt in syllogismo termini
R. 4 esto totum argumentum quia ex eo probatur
tantum vocem panis ẽ Metaphoricam quod nec
nedum noceat imo potius vocet praesentiam realem gõ
Achilleum Calvinianorum argumentum telum ẽ imbelle
sine ictu
Inst. Saltem in fine ppõis vox hoc significat pan.
gõ hac ppõ hoc ẽ ꝑ meum eadem ẽ ac ista ꝑ meum
...

ē ꝯ meum: āi hoc ultima ē identica et illusoria. ḡo et altera.

R: imo retorqueo argumtm in ista ppōe: aāl raōale ē hōo vocis aāl raōale significant hoīem, ḡo hoc ppōo aāl raōale ē hōo eadē ē ac ista hōo ē hōo: āi hoc ultima ppōo ē identica et illusoria, ḡo et altera

R: Dōo ant. Neg. cons. ant: imo quia falsum supponit, supponit ē vocem hoc idem initio ppōis ac in fine significare quod falsum ē. Dōo quia idea vocis hoc n ē idea clara ꝯis dum pronuntiatur, tam nisi finita ppōe ḡo loco ipsius substitui n pt vox ꝯis aliogn loco ideæ vagæ ac ac indeterminatæ substitueretr idea certa determinata ac distincta. uno verbo in hac ppōe hoc ē ꝯ meum subjectum hoc ideā profefert confusam et indeterminatam, quæ demum et pronunciata integra ppōe ex ideā attributi clarescit. atque id imo identica dici ā pt, nam ppōo identica ea ē in qua attributi idea nihil addit ideæ subjecti, ut in ista ppōe hōo ē hōo; in ppōe vero ubi hoc ē ꝯ meum vox hoc seu potius idea vocis hoc determinatur et clarescit ex idea ꝯis, ac proinde ppōo illa n ē identica ḡo etiā.

obiē 2ōo verbū ē in illa ꝯbi ppōe accipiendū ēēt pro significat ita ut sensus sit hoc significat ꝯ meum, ā hoc ē figura ꝯis mei, hæc ppōo manifesta ē ex multis exemplis desumptis ex scriptura ubi in qb verbum ē accipitur pro significat ita genesis c 17 v 10... loquens deus de circumcisiōe dicit, hoc ē pactum meum id ē signum veteris inter me et vos et c 41 v 26... 7 boves pulchræ et 7 spicæ plenæ, 7 ubertatis anni sunt, id ē 7 ubertatis aṅos significant. et exodi c 12 v 11... agnus ē phase id ē transitus dōi. ad Corinth c 37 v 11 ostra dōi universa

domus Israel ē et daniel ad Nabuchodonosorem ait c 2
v: 38 tu ē ȝo caput aureum et c 7 v 17 ... hae quatuor
bestiæ magnæ quatuor st regna quæ consurgent ē terra
Math: c 13 v 37 .. qui seminat bonū semen ē filius
hōis, ager a ē mundus, bonum vero semen hi st filii
regni Zizania ā filiī st nequam. et Joan: c 10 v 7
... ego sum ostium, c 15 v 1 ego sum vitis vera, et
pater meus agricola ē. et i^mæ corinth: c 10 v 4 pobi-
-bebant de consequente eos petra petra ā erat chris-
-tus: ex qbs patet nihil ēē familiare magis ac
comune in scripturis quam verbum ē accipere pro
significat quo ctus:
Primo argumtm quod ex his textibus eruunt calvini
ē hoc simile multi hōes st heretici ōi calvini
-ani st hōes. ȝo calviniani st heretici siquidem ipsorū
argumtm hoc ē in multis scripturæ textibus verbū ē su-
-mitur pro significat ȝi verba institutiōis hoc ē
corpus meum st textus scripturæ sacræ ȝo in eo textu
verbum ē sumitur pro significat. sane si hoc
ultimum argumtm recte concludit eodem jure et
prius cur potius ñ sic ratiocinantur in multis
quidem scripturæ locis verbum ē sumitur pro
significat verum infinitis prope aliis in locis sumitur
in sensu reali. ȝo probabilius ē ipsum sumi in
eo textu hoc ē corpus meum in sensu reali et obvio
R: 1do ratiū ē ex his locis cuius sensus ñ sit quibus
ē ex ipso locus contextu, ē ex subjecta mā, ē
ex ipsis circumstantiis unde sic
ad i^mū locus ille genesis ubi dr circumcisiō ē pacti
mox ... ē subsequenti explicatur et dr signum veteris ....

Circumcidetis carnem praeputii vestri ut sit signum foederis inter me et vos q. e. d.

ad 2dum respondeo ibi de interpretatione somnii faraonis unde propositae adversarii menti respondet Joseph et somnium explicat et significationem aperit dicendo 7 boves pulchras et 7 spicas plenas esse 7 ubertatis annos ubi significatio verbi est clara et aperta nulli errori obnoxia q. e. d.

ad 3tium textum famosum Zwingli quem ipsi in somniis obtulit niger spiritus etiam in ipso contextu explicatur v. 26 et 27 eiusdem capitis ... dum dixerint vobis filii vestri, quod est ista religio dicetis eis: victima transitus domini est, eundem sensum verborum, agnus est phase seu transitus domini hic est, agnus est victima transitus domini, et haec loquendi norma familiaris est hebraeis; sic dicebant sacerdotes comedere peccata populi, ex eo quod comedebant victimas pro peccatis populi oblatas, quod locutio vocatur hebraismus.

ad 4tum ibi exponitur visio prophetae, in qua ipsi in fosso et patenti campo maxima ossium aridorum congeries apparuit, quae mox spiritum et vitam recepisse visa sunt. quae visio nihil aliud est quam futura mortuorum resurrectio, unde et quod propheta verbum est sumitur pro significat quemadmodum in hac nostra phrasi. quod ex subiecta materia patet sensus verbi est. q. e. d.

ad 5tum et ad 6tum eadem est responsio ac ad 2dum ibi est explicat daniel somnia nabugodonosoris regis q. e. d.

ad cetera exempla desumpta ex novo testamento nulla ibi difficultas, quia in iis locis parabolas

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

proposuit xtus, quos deinceps explicat nomat á óes
parabolam eẽ sermonẽ figuratum. q̃o etcl.
obiũ 3tio in illa xti: pro óe nõen ∝ sumitur figurative
et typice, dicitur ẽ frangi ac tradi juxta apostolũ
.... quod frangitur, juxta 7 vulgatam .... quod pro
vobis traditur seu potius ut in graeco textu habetur
.... quod pro vobis frangitur: ai in eucharistia verũ
xti ∝ n frangitur nec traditur. q̃o etcl.
R. N. cll: n agitur ẽ ibi de ∝ xti figuratiuo aut
mystico, tum quia quoties scriptura loquitur de
∝ xti mystico toties explicatioẽ subiungit sic
ad colocenses c. 1 v. 24 .... adimpleo ea q̃d desunt passionũ
xti in carne mea pro ∝ eius: scilicet mystico: et
statim subjungit .... quod ẽ ecclesia: tum quia verbũ
frangitur idem sonat in scripturae stilo ac datur
..... frange esurienti panem. parvuli petierunt panẽ
et n erat q̃i frangeret eis. imo verbũ datur usur-
-patur apud s. lucam c. 22 v. 10 .... quod pro vobis datur.
q̃o etcl: si verba illa sumantur in tempore
futuro ut habet vulgatus interpres tunc exprimunt
mactatioẽm cruentam crastina die faciendam. si
a' iuxta graecum textum in praesenti tempore con-
-siderantur, tunc exprimunt oblaoẽ incruentam ∝is
sui quam fecit xtus dñus in ultima coena. q̃o etcl.
Inst. xtus in ultima coena instituit tantum oblatioẽ
commemorativam. q̃o ibi loquitur de ∝ suo typico
et figurativo.
R. N. conse: quia oblatio commemorativa n aliquid praesentiam
absentiam victimae oblatae, commemoratio ẽ opponitur
tantum oblivioi n a realitati. q̃o etcl.
obiũ 4to pugnat dogma praesentiae realis cũ variis scripturae

fectibus. nimiru Matth. c 15 v 7... oē quod in os intrat in ventrem fadit, et in secessum emittitur. quod ñ evenit Xsti. et. ib. c 24 v 23... si quis dixerit vobis ecce hic ē Xtus, aut illic, nolite credere. ḡo credendū ñ ē ipsū eē præsentem in eucharistia. et c 26 v 11... semper pauperes vobiscum habebitis me ā ñ semper habebitis. et Marci ultimo v 19... assumptus ē in coelum et sedet ā dextris dei. ergo etc.

R. Sa. eos textus nullatenus contra dicere dogmati præsentiæ realis

non primus, quia ibi loqit Xtus de cibis comunibus eucharistia ā ñ ē cibus comunis, ac proinde eisdem legibus ñ subjacet. ḡo etc.

2dus etiā ñ. quia Xtus ibi fideles premunire voluit contra seductores et pseudo prophetas, qi in extremis temporibus exsurgent, qi tunc hobs stupenda prodigiorū multitudine illudere certabunt atqe in errorem inducere conabuntur. ñ ā de eucharistia quam ipse instituit et in qa ipse asserit expressis verbis ē suū habitare. ḡo etc.

ñ 3tius, quia ibi loqit Xtus sōū diversos status, id ē Xtus ibi dicit ñ me semper habebitis in eo statu qō sum aut qālis sum, ut possitis mihi benefacere hic sensus patet ex eodem Marci loco ubi ait... pauperes semper habebitis vobiscum, et cum volueritis, poteritis illis benefacere; me ā ñ semper habebitis ut nimirum possitis mihi qoqe benefacere; porro Xtus sta ē in eucharistia ut nemo ipsi benefacere pōit. ḡo etc.

ñ 4tus, quia Xtus fatentibus Calvinistis assumptus in cöelum ibi manet in carne sua, et tn ex actibus apostolorum constat cum sancto paulo apparuisse in

fanis. qd simul in coelo et in eucharistia eē pōt,
nec ad hoc aliquod natura locali indiget. qd etiā
plures alias argutiolas accumulant adversarii quas
per tempus n̄ licet refutare.

A Argumentum.

Desumptum ex tota nostra traditione, quod hic bre-
-viter contrahitur.
Illi praesentiam realem agnoverunt, qui in eucharistia
asserunt eē eā xti carnem. qd passa ē, qd fuit
incarnata, et ex virgine nata, qui comparant scelus
et flagitium eorū qui indigne contrectant Ø xti in
eucharistia cum nefando eorū flagitio et scelere
qui violentas manus in xtum injecerunt, qui asse-
-runt panem fieri pretiosum xti Ø, qui dicunt
n̄ eē sensibus credendum sed ipsis xti verbis, qui
clamant panem in eucharistia transmutari, trans-
-elementari in Ø xti et vinum in sanguinem
nec illud eē deo impossibile, qui oā e nihilo
eduxit, quique aquam in vinum mutavit, cui
demum oā parent elementa, quique denique Ø
xti in eucharistia vocant victimā sanctam
et immaculatam qua deletum ē chirographū peccati
quique quasi rem inauditam et ceteris nobis plane
imperviam et impossibilem asserunt xtum se ipsum
in manibus suis contulisse etc. Jam vero ex
his obs. multum ē quod n̄ habeat aliquis ex
SS. PP. qd credat.
Et primo quidem, S. Ignatius 2do saeculo scripsit

de aliquibus sui temporis haereticis in epist. ad
Smirnaeos... ab eucharistia et oblatione ab-
-stinent eo quod non confitentur eucharistiam
carnem esse Salvatoris nostri Jesu Xti, quae
pro peccatis nostris passa est. ergo etc.
2do S. Justinus eodem saeculo in apologia
2da ad Titum imperatorem et Senatum ro-
-manorum alloquens... non est ut communem panem
... sic eucharistiam sumimus: sed quemadmodum
Salvator noster, carnem et sanguinem salutis
nostrae causa habuit; ad eundem modum etiam
eam, in qua per preces verbi eius ab ipso pro-
-fecti quae sunt actae alimoniam, unde san-
-guis et caro nostra per mutationem aluntur
incarnati illius Jesu carnem et sanguinem
esse edocti sumus. ergo etc.
3tio Tertullianus 3 saeculo l. de idololatria
c. 7 insurgens adversus idolorum artifices, qui
manibus contaminatis ad eucharistiam accede-
-bant... audent inquit, eas manus admovere
corpori domini, quae daemoniis corpora conferunt... pro scelus
semel Judaei ~~Xto~~ Xto manus intulerunt, isti
quotidie corpus eius lacessunt: o manus praecidendae
ergo etc.
4to S. Petrus Chrysologus ser. 67 illi habet... ipse
est panis, qui satus in virgine, fermentatus in
carne, in cruce confectus, in fornace coctus
sepulchri, in ecclesiis conditus, illatus altaribus,
coelestem cibum quotidie fidelibus subministrat.
ergo etc.

5to S. Ambrosius l. de initiandis c. 9 ait... quod si tantum valuit humana benedictio, ut naturam converteret, quid dicimus de ipsa consecratione divina, ubi verba ipsa Dni Salvatoris operantur .... quod si tantum valuit sermo Eliæ, ut ignem de coelo deponeret, non valebit Xti sermo ut species mutet elementorum? ... de totius mundi operibus legisti, quia ipse dixit et facta sunt, mandavit et creata sunt: sermo ergo Xti qui potuit ex nihilo facere quod non erat non potest ea quæ sunt in id mutare quod non erant? non est minus est novas rebus dare, quam mutare naturas. ergo etc.:

6to S. Augustinus concione 1ma in psalmum 33 sic habet explicans illum Davidis versum et ferebatur in manibus suis iuxta interpretationem 70 ... quis, inquit, portatur in manibus suis? manibus aliorum potest portari homo, manibus suis nemo portatur, quomodo intelligatur in ipso David secundum litteram non invenimus; in Xto autem invenimus; ferebatur enim Xtus in manibus suis, quando commendans ipsum corpus suum, ait <u>hoc est corpus meum</u> ferebat enim illud in manibus suis. ergo etc.:

<u>7mo</u> S. Chrysostomus homilia 83 in Matthæum hoc est verba hoc est corpus meum explicans ait.... credamus ubique deo nec repugnemus, etiamsi sensui et cogitationi nostræ absurdum esse videatur quod dicit, nam verba eius fallere non possunt; sensus vero noster ~~[illegible]~~ [illegible] facillime est... quoniam ergo ille dixit: hoc est corpus meum, nulla teneamur ambiguitate sed credamus... o quot modo dicunt, vellem formam et speciem ejus, vellem vestimenta ipsa videre ecce ipsum vides, ipsum tangis, ipsum comedis [illegible]

:mento ejus videre desideras, ipse vero te ipsum tibi tradit, n̄ ut videas solum, verum etiam ut tangas et in te habeas... cogita quanta indignatione adversus proditorem, adversus eos q̄i crucifixere eum movearis; et cave ne tu quoque c̄pis et sanguinis xti reus efficiaris. illi occidere sanc:
-tissimu̅ c̄pus trucidarunt: tu sordida suscipis o̅a ... ea nos alimur carne quam angeli videntes tremunt,.. quis pastor unquam unquam membris suis oves suas nutrivit:... n̄ sunt humanæ vir:
-tutis hæc opera. q̄i tunc ea confecit, nunc quoque operatur. ministrorum nos ordinem tenemus q̄i vero hæc sanctificat et transmutat, ipse ē. hæc o̅a clarissima sunt, nec ulla tergiversatio̅e declinari poterunt q̄o etc.

Infinita essemus si o̅a sanctoru̅ patru̅ de præsentia reali testimonia in mediu̅ proferre vellemus.

Solvuntur objecta

obi̅i̅ms ex tertulliano q̄i pro primo adversus Marcione̅ ubi ait c 14... usque nunc nec aquam reprobavit creatoris, q̄o suos abluit, nec oleum, q̄o suos ungit, nec mellis ac lactis societatem, q̄a suos infantat, nec panem, q̄o ipsum c̄pus suum repræ:
-sentat, etiam in sacramentis propriis egens mendici:
-tatibus creatoris. q̄o xtus c̄pus suum in pane repræ:
-sentat tantum. q̄o etc.

R. N. conseq. ^vis^ quia ē tota illius argumenti in solo verbo repræ:
-sentat consistit, a̅ verbu̅ repræsentat in mente tertulliani n̄ favet calvinistis, res ita ē si per verbu̅ repræsentat intelligat tertullianus præsens sistere, unde sensus foret ... nec panem q̄o ipsum c̄pus suum præsens sistit;

ai: hic ē tertulliani sensus, ut evidens ē ỉ ex eo qd multis
aliis in locis ~~ibo~~ sensu utatur vocabo repraesentat ita
l: de resurrectiōe carnis c 14 ait… plenitudinem per-
fectionemque judicii ē nisi de totius hōis repraesentaōe
constare. an in die judicii erit tantum sola et vacua
hoīum repraesentatio aut imago? nonne realiter prae-
sentes erunt? ita etiam l: 4 contra marciōē c 22 ait
… deum repraesentasse filium suum in monte thabor
qando dixit hic ē filius meus. an in monte thabor
fuit tantum imago et repraesentatio xti. gō etc.
imo eodem sensu ipsa ecclesia utitur vocabo repraesentare cū
in missa pro defunctis orat sanctū Michaelem archangelū
ut repraesentet aīas in lucem sanctam, an orat ut ima-
-gines tantum et aīarū repraesentaōes exhibeat in lucem
sanctam. gō etc.

Inst: imo saltem tertullianus eo loci ē lutheranus dicit
ē xtum in pane & suum repraesentare. gō remanet
panis in eucharistia. gō

R: tertullianū ibi per panem intelligere species exteriores
et hac loquendi raōe familiaris ē sanctis patribs nec
absurda ē, quia quamvis accidentia ṅ sint ipsa panis
substantia tn noē panis ṅ absurde denominari possunt.
sed de hoc argumto postea recurret dicendi locus.

Inst: 2do tertullianus ~~ima parte~~ l: 4 contra Marciōē hoc habet
… professus itaque se concupiscentia concupisse edere
pascha, ut suum agnovatur; indignū ē ut qid alienū con-
cupisceret deus: sacceptū panem et distributum discipulis
c suum illum fecit, hoc ē c meum dicendo, id ē, figu-
-ra cis mei. gō etc.

R: tertullianū eo loci debellare Marcionem qi asserebat

xtm veteris testamenti adversarium ẽ, contrariũ ã probat tertulianus ex eo qđ xtus in nova lege im: -plevit oẽs veteris testamti figuras, unde sensus ter: -tuliani hic ẽ. acceptum panem et distributum discipulis ꝑ suum fecit, hoc ẽ: id ẽ figura ꝑis mei in veteri lege ẽ ꝑ meum in nova lege; hic sensus patet ex eo qđ immo statim subiungat.. figura ã ñ fuisset nisi veritatis ẽet ꝑ. nos fuisset ostendit clare ter: -tulianum ibi respicere ad tempus præteritum, unde idem ẽ ac si dixisset figura ã ñ fuisset in veteri lege nisi veritatis ẽet ꝑ in nova lege. scilicet hoc ipsis comune erat principium, nullam ẽe figurã cuius validitas saltem aliquando futura ñ sit.
2do mentem suam clare aperiat, hæc decretoria verba mox attendo ñ intelligens veterum fuisse figuras istã figurã ꝑis xti, dicentis per jeremiam.. venite, con: -iiciamus lignum in panem eius, scilicet crucem in ꝑ eius. ita illuminator antiquitatum, quem voluerit significare panem, satis declaravit, ꝑ suum vocans panem; qđ ã tempore jeremiæ iuxta tertulianum panis erat figura ꝑis xti, et xtus illuminator anti: -quitatum hanc figuram implevit et illustravit dicendo hoc ẽ ꝑ meum
prosequitur tertulianus et aliã figuram quærit in veteri lege pro sanguine xti. et arripit eum jacob locũ Jodd benedicentis genesis c 49 lavabit in vinos stolam et in sanguine uvæ amictũ suum, stolam et amictum carnem demonstrans et vinũ sanguinem, ita et nunc sanguinem suum in vinũ consecravit, qđ tunc vinũ in sanguinẽ figuravit; unde vinũ in

veteri lege erat figura sanguinis sui et panis erat figura corporis; sicut etiam Christus figuram sanguinis sui implevit in nova lege nimirum sine sanguine suum consecrando ita pariter figuram corporis sui implevit in nova lege dicendo hoc est corpus meum quod erat. obiiciendo hoc sermone S. augustini ad recens baptizatos quem integrum refert S. fulgentius in epist. 12 ad ferrandum e libro. hic recens baptizatos alloquitur S. doctor .... potestis mihi dicere, inquit, praecepisti ut credamus expone ut intelligamus. potest enim in animo cuiusquam talis cogitatio suboriri, dominus noster Jesus Christus novimus unde acceperit carnem, de Maria virgine.... in coelo est modo sedens ad dextram patris. quomodo est panis corpus eius, et calix vel quod habet calix, quomodo est sanguis eius? ista fratres ideo dicuntur sacramenta, quia in eis aliud videtur, aliud intelligitur. quod videtur speciem habet corporalem, quod intelligitur fructum habet spiritalem. unde hic, in illo sermone ad recens baptizatos debuit augustinus aut negare, ipsos exponere dogma catholicum, cum non exponit sed in mysticas et spiritales habeat explicationes quod erat.

R. N. M. imo dicitur quia iam antea quae ad fidem necessaria sunt sufficienter docti fuerant ut ipsi dicunt. praecepisti ut credamus. deinde quia ipsi mysticas postulant interpretationes expone, ut intelligamus. hinc est quod augustinus de corpore Christi naturali de quo nemini dubiorum ipsis calle communicatione locutus est transit ad corpus Christi mysticum, quod erat.

2do quia veteres quando cathechumenos ad sacra mysteria recipiebant, solebant solum ab iis nudum fidei actum circa illud mysterium exigere, sine ulteriori explicatione deinceps quando in fide et religione roborati fuerunt, ipsis palam et clare mysteria seu ecclesiae fides circa mysteria explicabatur. interim obscuris et ambiguis verbis involvebantur. hinc est quod augustinus saepius dicat loquendo de sacramento altaris ... norunt fideles quid dico. quod erat.

Fals: S. augustinus l. contra Adimandum Manichaeum ait .... xtus non dubitasse dicere hoc est corpus meum cum signum daret sui corporis. quod erat.

R: imo ibi sanctus augustinum Manichaeos argumento vel aiunt ad hoc urgere, scilicet in illo libro vult august: probare adversus adimandum sanguinem in veteri testamento appellari potuisse animam quia illius signum est. quod ut conficiat sic argumentatur. iuxta vos panis est signum aut figura corporis xti in eucharistia; atqui tamen xtus non dubitavit panem seu figuram illam signum vocare suum corpus non dubitavit dominus dicere, hoc est corpus meum cum signum daret sui corporis. quod res aliqua a re sua figura denominari potest quod non sua sed Manichaeorum sententia dicit augustinus eucharistiam esse signum corporis xti. quod erat:

R: 2do sanctum augustinum populum probare voluisse ibi adversus adamandum scilicet animam appellari potuisse sanguinem in veteri testamento ex eo quod sanguis in veteri testamento sit figura ad quod probat aposite exemplum eucharistiae, et dicit quemadmodum in eucharistia

aliquid ē quod est vere signum corporis Christi quod Christus etiam in
dubitavit appellare corpus suum, ita et in veteri lege
ā vocatur sanguis ex eo quod est signum ipsius sed si
augustinus nunquam aut ullibi asseruit eucharistiam
ē figuram vacuam et nudam corporis Christi, imo quemadmodum
modū sanguis ē signum ād praesentis in carne, ita et
species eucharisticae sunt signum corporis Christi praesentis.
qui erat.
Obi 3tio Ex Theodoreto dialogo imo cui titulus immutabilis, qui adductis his Jacobi verbis genes. 49 lavabit in
vino stolam suam, et in sanguine uvae
palliū suum sic pergit.. sicut nos mysticum vitis
fructum post sanctificationem sanguinem dñi nominamus,
sic fere vitis sanguinem, uvae sanguinem nominavit..
salvator ē noster nomina permutavit, et corpori quidem
symboli nomen imposuit, et symbolo nomen corporis.
sic cum se vitem nominasset, symbolum sanguinem
nominavit. ergo qui teste textu sic arguo: eodem
plane sensu iuxta Theodoretū vinum facta consecr.
hōc nominamus sanguinem Christi, quo Jacob sanguinem uvae, sanguinem Christi appellavit; atqui non nisi
in sensu Metaphorico Jacob sanguinem uvae sanguinem Christi appellavit. qui erat.
R: imo hunc obscurū Theodoreti textum ad sensum
intelligendū nō ēē aliogun sibimet ipsi contradixisset
Theodoretus, sic ē habet in c 11 imo ad corinth.. in memoriam illis revocat: apostolus, sanctissima illam
noctem in qua dōus dico, typico paschati finem
imposuit et typi ~~archetypum~~

accessionem ostendit. et non solum undecim apostolis sed et
proditori pretiosum corpus et sanguinem dedit. quae
verba clarissima sunt et aperte profferunt praesen-
tiam realem. iam vero quod auctores et in Scriptu-
-ris textus obscuri interpretandi sunt ex clarioribus
q. e. d.

R. 2do Theodoretum eo loci hoc unum voluisse dicere
scilicet exteriora Symbola in eucharistia posse conse-
cratione eodem sensu nominari corpus aut sanguinem Christi,
quo sanguis uvae vocatur a Jacobo sanguis vere
vitis; cum hoc dogmati catholico non adversatur, Symbola
enim exteriora panis aut vini dici non possunt in sensu reali
et identico corpus et sanguis Christi sed tantum in sensu
Metaphorico; porro exinde non sequitur Symbola illa
exteriora quibus nomen corporis datur non esse conjuncta cum
ipso reali corpore. imo illud supponit Theodoretus
sic enim pergit in eodem dialogo eranistas seu eri-
-stianus ... credis te percipere corpus et sanguinem
Christi: respondet orthodoxus ita credo ... intelliguntur
enim ea esse quae facta sunt, et creduntur et adorantur
ut quae illa sint, quae creduntur. ex qua responsione
sic arguo Symbola conjuncta sunt cum corpore et
sanguine Christi si aliud sint et adorentur quod ante
sanctificationem seu consecrationem non erant sed
facta sint; cum iuxta Theodoretum aliud facta sint
nimirum corpus et sanguis Christi, atque idcirco respondet
orthodoxus se fide tenere se percipere corpus et sangui-
-nem Christi. q. e. d.

Inst: imo dici Symbola illa non sunt conjuncta cum corpore Christi

Sic ē ibidē loqu͡r orthodoxus theodoreti ... xtus symbola noē suis honoravit, n̄ naā mutans sed grā naā addens. unde sic argmtor ibi n̄ ē sub͡r ubi naā panis n̄ mutatur: āi ex theodoreto naā panis n̄ mutatur in eucharistia. go ebiol:

R: D: m: et per naām panis intelligit theodoretus proprietates panis exteriores C: et per naā panis intelligit ipsam panis substantiam aut ipsius internam constitutioē et: n: et cons: scilicet n̄ theodoreto soluon sed obs fere SS: pp: commne ē distinguere inter naām rei et eius substantiam. sic tertullianus l: de aā c 32 ait ... aliudē sub-stantia, aliud naā substantia ... substantia ē lapis, ferrū: duritia lapidis et ferri naā substantia ē. ubi duritia qd̄ ē proprietas exterior lapidis et ferri vocatur naā. sic S: hilarius l: 10 de trinitate loquens de tribus pueris in fornace babylonica ait ... naā suam f: scilicet calorem aut urendi vim sic his ignis et aqa amittunt. sic D: hyronimus rufino exprobat vocem graecam fecisse verbi per et transtulisse per voce substan-tiam loco vocis naā qd̄ sola probia ē, unde si substantia et naā apud patres voces sint synonima nullus ēet huic exprobatioi locus. imo ibidem ipse theodoretus proprietates noē naā appellat, scilicet asserit ... metalla & naā solida ad liquidam igne transferri. nec idcirco vult metalla fusa naā aut substantia sua

spoliari, sed hoc solū vult, scilicet metalla fusa exuere proprietatem soliditatis et liqui-ditatis proprietatē induere. ergo etc.

Inst: semel in eo dialogo Theodoretus per naā rei intelligit ipsius proprietates, dum saepissime per vocem naē intelligit ipsam rei substantiam ergo verba naē etc.

R: N: cons: quia in eo dialogo agit Theodoretus saepissime de naā divina, quum eadem sit ac substantia divina, hinc ē quod ibi per naām saepe intelligit Theodoretus substantiam. Sed idē ē in creatis, naām â substantia distinguit Theodo-retus, quamvis id n̄ faciat in divinis, inde ē quod in metallis distinguat naā â substantia ac proinde n̄ pane naā et proprietates, substantia ē ipsa interna rei constitutio. ergo etc.

Inst: 3tio si Theodoretus per vocem naē intellexisset proprietates exteriores dixisset potius ꝑ sumn naē addidisse n̄ â graā: ai asserit atm totm graā totm naē seu proprietatibus panis addidisse seu anexisse n̄ â ꝑ sumn. ergo etc.

R: D: m: et per graā intelligit Theodoretus exhibe xti ꝑ C: seaes N: m: et cons. etenim ibi Theodoretus respicit ad ea apostoli verba ad hebraeos c. 2 v. 9 ubi ait ... ut graā dei pro oībs gustaret mortem. etcet ubi apostolus vocem graā sumit pro ipso xto qui pro nobis gusta-vit mortem n̄ â graā xti. in hoc etiam sensu sumit hic Theodoretus vocem graā dicendo ... sed graā naē

addens. et inde quite fatetur seu potius asserit symbola
panis intelligi id esse quod facta sunt, et talia credi et adorari,
porro non adorarentur nisi sub ipsis latitaret verum Christi
corpus, seu veram gratiam quae naturae addita est. quod erat.
Inst: 4to eranistes ut probet naturam humanam Christi post ascen-
sionem in divinitate fuisse absortam quemadmodum gutta
mellis in oceano projecta absorbetur et evanescit assum-
mit in exemplum eucharistiam et dicit. quemadmodum in
eucharistia natura panis post consecrationem mutatur in
corpus Christi, ita et post ascensionem natura Christi humana mutatur
in divinitatem sive in divinitate perditur cui conjuncta
est respondet orthodoxus Theodoreti verbis ipse suis
captus es nam post consecrationem non mutatur natura panis
in eucharistia. sed remanet sub eadem figura et forma,
et videtur, et tangitur. ergo responsione hac clarius est
orthodoxum Theodoreti credidisse non mutari naturam panis in
eucharistia. quod erat.
R. orthodoxum Theodoreti hic naturam panis eodem
sensu sumere quo supra et per naturam panis intellexisse
proprietates panis exteriores; neque natura illa de qua
agit ibi Theodoretus habet figuram et formam visi-
bilem, videtur et tangitur; atqui sola natura exterior
sive solae proprietates panis habent figuram et formam
visibilem, solae videntur et tanguntur, interna est panis
constitutio sive substantia non videtur nec tangitur quod erat.
Inst: 5 eodem sensu asserit orthodoxus remanere naturam
panis in eucharistia quo asserit eranistes eam non rema-
nere sed mutari in corpus Christi alioquin verbis suis captus
non fuisset eranistes, et ad difficultatem non respondisset ortho-
doxus: atqui ipse adeo ignarus non fuisset eranistes ut

asserit proprietates exteriores panis non remanere in eu-
charistia sed mutari in corpus Xti: quo erasmista locutus
fuit de natura interna panis quae sola in eucharistia
mutatur in corpus Xti: quo de ea locutus est pariter
orthodoxus ac proinde eam asserit remanere in eucharistia
quo et cet:

R. N. M. namque eo tandem desinit difficultatis punctum,
ut versetur tantum circa proprietates exteriores corporis Xti:
erasmista enim contendebat corpus Xti post ascensionem ita ab-
sorberi in divinitatis immensitate ut amittat omnes suas
proprietates, eodem ferme modo quo suas perdit gutta
mellis in immensitate oceani projecta. e contra stabat
orthodoxus et contendebat proprietates corporis Xti remanere
post ascensionem, ac proinde ipsam corporis substantiam;
fatebatur enim erasmista remanere substantiam si
remansissent substantiae proprietates, scilicet hoc
ipsis commune erat principium accidentia nimirum non
posse subsistere sine substratis sive substantiis quibus
inhaereant.

Ex hoc controversiae statu sic ratiocinatur orthodoxus.
Si assumis in exemplar eucharistiam hoc ipso tibi[?]
ipse tuis captus es. nam ex ipsa eucharistia ego
eruere possum argumentum ineluctabile, et sic est quem-
admodum in eucharistia remanet natura seu proprietates
exteriores quae videntur et tanguntur et quidem sub eadem figura
et forma sensibili post consecrationem: sic et remanent
proprietates exteriores corporis Xti post ascensionem, ac proinde
ipsa substantia corporis Xti, quae est subjectum hujusmodi
proprietatum: quo in ipso exemplo quod tu ipse in medium

profus habetur unde ipse convinci possis. qò utibus
ipse tuis captus es. Siquidem exemplum [illegible]
plus tibi nocet quam favet. qò erat:

Obiic. 3tio demū ex silentio paganorū. si verū fuit primi-
tivis ecclesiæ temporibus dogma præsentiæ realis, certe
iq ipsum cognovissent pagani, si cognovissent catholicis
xtianis exprobrassent; n̄ exprobraverunt tn. qò n̄ cog-
noverunt qò n̄ existebat fides præsentiæ realis.

R: 1mo cum ima propos. et dico, dogma præsentiæ
realis extitisse et existere potuisse quin illius
notitiam habuissent pagani; ad hoc ē satis ē qod
primitivæ ecclesiæ xtiani mysteria sua summo
studio atqe cura paganis celaverint: et hoc cer-
tissime constat hinc ē qod de ipsis apud minu-
tium felicem dicat Cæcilius ... latebrosa et
lucifuga natio in publicum muta in angulis gar-
rula ... cur occultare et abscondere quidquid colunt
magnopere nituntur? cum honesta semper publico
~~osteant~~ gaudeant scelera secreta sint. scilicet xtiani
tunc temporis omnem aditum ad mysteria sua paganis
præcluserunt, et solis initiatis interesse licebat.
Idem erat mos apud ipsos paganos n̄ enim nisi
suos ad sacra admittebant, et si quis forte
furtive subrepsisset, eum ex templo trucidabant et
frustatim dilaniabant; hinc apud ipsos nota ē
solemnis illa formula in mysteriis peragendis pronun-
tiari solita ... procul hinc, procul ite profani
qò mirū ī ē si xtianorū dogmata ignoraverint.

pagani q̃o etc.

Imo et ipse Julius I. summus pontifex in epist. 3 ad orientales Eusebianos vehementer redarguit quod .. quod ex tunc judice praesentibus catechumenis, et quod pejus ē ethnicis et Judaeis xtianismum blasphemantibus, quaestionē de sanguine et corpore xti habuerint. q̃o etc.

R. Ido cognoverunt et re ipsa exprobraverunt. imo cognoverunt id confuse tantum, et eo modo quo solet in iis quae fama aut rumore quodam incerto cognoscuntur; hoc narrat eusebius commemorans in epistola 3 S. Lugdun. se nimirum a S. Blandina didicisse .. quod cum gentiles servos xtianorum in mysteriis divinis edoctorum apprehendissent, ipsisque vim inferrent, ut videlicet arcanum quippiam de xtianis discerent, hique servi non haberent quomodo vim inferentibus ad delectationē eorum loquerentur praeter quam quod a dominis audierant, divinā participationē esse sanguinem et corpus xti, existimantes ipsi quod revera sanguis et caro esset, hoc responderunt inquirentibus. illi vero id sumentes tanquam revera hoc peragerentur a xtianis, ~~ad~~ in id ~~quoque~~ aliis quoque manifestarunt praesidi et martyres, Sanctum, et Blandinam tormentis id fateri cogebant. ex qua ~~das~~ narratione legitur quosdam gentiles aliquam manducationis realis xti carnis in eucharistia notionem a servis catholicorum hausisse, quam manducationem cruendam esse existimabat.

Hinc nata ē horribilis illa imputatio gentilium adversus xtianos, infanticidii; scilicet existimabant pagani xtianos infantem farina conspersum et verum coctum manducare in mysteriis suis quo confusam

aliqam nostra habebant pagani de praesentia reali.
2do illud dogma xtianis exprobraverunt. ita Caecilius paganus apud Minutium felicem in octavio hoc habet .... infans ibi farre contectus et occisus cujus xtiani sitienter sanguinem lambebant et certatim membra dispertiunt. quid autem designat infans ibi nisi xtum in eucharistia? hoc etiam constat ex omnibus sanctorum patrum apologiis in quibus ista paganorum calumnia crebro refutatur. praeterea hostes xtianorum ipsis objiciebant et exprobrabant infestas aliquas coenas in quibus tingebant infantis carnem a xtianis comedi. ergo etc.
Inst: imo gravis illa paganorum accusatio infanticidii orta est ex horrendis gnosticorum factis qui se catholicos dicebant, flagitiis, non autem ex confusa aliqua notione eucharistiae gnostici enim referente Epiphanio haeresi 26 ... infantem in mortario pistillo tundebant et manducabant. ergo etc.
R: gnosticorum abominanda scelera auxisse quidem rumorem inter paganos sparsum de infanticidio xtianorum, non autem ortum dedisse paganorum criminationi cujus vera causa erat eucharistia nam gnostici ipsi infantem trucidabant, et manducandum non porrigebant, nisi ex falsa notione doctrinae xtianorum, inter quos annumerari gestiebant. unde ex nefanda illa gnosticorum imitatione aucta quidem erat ac confirmata paganorum opinio de infanticidio non autem ex ea primitus orta est. ergo etc.
Inst: 2do Julianus apostata dogma xtianorum

circa praesentiam realem ignorare non potuit siquidem initiatus et baptizatus fuit imo ad 4 minores ordines promotus: at tamen dogma praesentiae realis nunquam christianis exprobravit, quamvis omnia susque deque tela acclomeravit quae in doctrinam ac fidem catholicam conjici poterant. ipsis enim trinitatem ut absurdam et omnia mysteria, imo et ipsum baptismum exprobravit, et ne verbum quidem fecit de eucharistia aut de praesentia reali quae est mysterium certe supra rationem et ipsi omnino impervium. quod erat etc.

R: ex tribus libris quos adversus religionem christianorum scripsit Julianus non superesse aut exstare nunc nisi fragmenta unius, quae habentur apud S. Cyrillum alexandrinum, qui ex professo scripsit adversus Julianum.

Unde verisimile quidem est Julianum locutum fuisse de eucharistia quemadmodum et de caeteris christianorum dogmatibus, sed ipsius imputatio non exstat, sed periit cum suis libris, S. Cyrillus, qui plures Juliani calumnias confutavit de ipsius circa eucharistiam blasphemiis ob legem silentii, ut probabile est, mentionem non fecit. quod erat etc.

Uno verbo hac sola consideratione in promptu erit respondere ad varia sanctorum patrum testimonia, in quibus eucharistia imago, repraesentatio, figura, dicendo scilicet eucharistiam vocari quidem posse

figuram et imaginem, non ratione specierum tantum,
quae sunt signum non vacuum sed plenum corporis Christi
simili fere modo, quo Christus ipse in scripturis
vocatur figura substantiae patris, cum ipsam
substantiam contineat, quo columba dicitur
species spiritus sancti, linguae igneae etc. etc.: non ratione
ipsius Christi corporis prout est in eucharistia, ubi est
signum rememorativum passionis Christi, et prognosti-
-cum futurae gloriae ut ait August: l. 20 contra
faustum c. 21: ubi a patrum sensus procul
distant a sensu calviniano, qui volunt esse
merum signum sine Christi corpore. quod etc. etc.

Argumentum 4tum

Quod est praescriptionis

Saeculo 11 universalis ecclesia tum graeca tum
latina tenuit fidem praesentiae realis: atqui eam
fidem tenere non potuit undecimo saeculo quin
eam tenuerit per totam retro antiquitatem. ergo
fides ecclesiae 11 saeculo circa praesentiam realem
corporis Christi in eucharistia erat fides totius retro
antiquitatis. ergo erat fides apostolorum ab ipso
Christo tradita ac proinde sola vera ac sola te-
-nenda.

P. M. Scilicet ecclesiam universalem tum graecam
tum latinam 11 saeculo tenuisse fidem praesentiae
realis corporis Christi in eucharistia, multis probo

factum continet indubitatum et inconcussum.
1mo quod spectat ecclesiam latinam res e certa.
etenim ut factum aliquod certo constare possit,
sufficit. 1mo. ut sit publicum, obvium et
scitu facile. 2do ut referatur a scriptoribus qui
nec decipi nec decipere potuerunt. ai his insig
nitur caracteribus factum de quo agitur pro ecclesia
latina
1mo factum de quo agitur erat publicum, obvium
et scitu facile; undecimo e saeculo oblatio
eucharistica non ut primitivis ecclesiae temporibus
clam et in angulo fiebat, sed palam et
publice coram omnibus.
2do idem factum refertur à scriptoribus coaeta-
-neis fide dignis, qui nec decipi nec decipere
potuerunt; scriptores a illi sunt adelmanus
berengarii condiscipulus, hugo lingonensis an-
-tistes, guidmundus, langfrancus, algerus,
et plures alii. porro hi scriptores
1mo decipi non potuerunt circa praesens factum,
tum quia publicum erat, obvium et scitu
facile, tum quia scriptores illi dogma aliquod
novum in ecclesia ignotum non proponunt; imo
berengario dogma contrarium proponenti ex-
-probrant, quod... se ab unitate sanctae matris ecclesiae
diffulserit... quod.... universalem ecclesiam scanda-
-lizaverit... quod... non ipse in ecclesia erraverit. ita

Adelmanus et Hugo lingonensis antistes in tractatu
de corpore et sanguine dni ad berengarium scripto.
Et certe id negare non potuit berengarius, nec unum
quidem tunc temporis authorem citare potuit in
favorem suae doctrinae, sed aliquibus obscuris sancti
augustini textibus abutebatur, verum tandem com-
pulsus est dicere orbem periisse ecclesiam. ita
Landfrancus c 23. ergo non novam sed ipsam ecclesiae
doctrinam proponunt ac fidelibus propinant illi
scriptores. ergo etc.
2do decipere non potuerunt, tum quia repugnat
paucos homines mundum universum in errorem
inducere posse; inde enim oriretur error quodammodo
necessarius, quod absurdus est; tum quia etiamsi
si possibile sit ab aliis paucis in errorem in-
duci posse homines omnes circa facta incerta aut
ambiguitatis tenebris involuta, aut mere indiffe-
rentia ac speculativa, id tamen omnino impossibile
est ubi agitur de facto certo, publico, obvio
et scitu facili, de facto quod hic et nunc existit,
et quod proinde unusquisque sibi facile detegere,
de facto practico et maximi momenti, ex
quo pendet hominum aeterna salus, et quod, si falsum
sit, in idololatriam conducit. ergo scriptores illi
decipere non potuerunt. ergo etc.
et certe damnatus est ipse berengarius quindecim
ad minus in conciliis in ecclesia latina habitis

et in q̃bus sui errorem suum ejuravit. q̃o planũ
ē ecclesiam latinam undecimo saeculo tenuisse
fidem praesentiae realis. q̃o erat etc.
2do idem factum constat pro ecclesia graeca.
plura hujus facti monumenta et testimonia
õi exceptiõe majora collegit auctor perpetui:
tatis fidei totius ecclesiae circa eucharistiam,
in opere eodem cui titulus gallice, perpetuité
de la foi catholique sur l'eucharistie testimonia ā nova:
torum argutiis vindicavit doctissimus pro gra
:nodosius in opere cui titulus gallice de la
creance de l'eglise orientale sur la transsubstantiation
rem totam habet famosus pater lebrun in opere 4
distincto, cui titulus gallice explication
litterale historique et dogmatique des prieres
et des ceremonies de la messe. inde duobus
primis tomis illius operis perlustrat laudatus
auctor ões ecclesiarum liturgias, atq ostendit
ões ecclesias orientales quamvis ab ecclesia romana
õio inter se in plures sectas divisas ac discordes
conspirare tn et quidem summa consentiõe in
admittenda reali praesentia cpis xti in eucharistia.
tomo 2do pagina 428 exhibet orthodoxam ruthenorũ
seu russorũ confessiõem q̃ transsubstantiatiõem
expresse hẽt, hoc porro confessio ē ṗt censeri totius
ruthenorum ecclesiae, sed totius graecorũ ecclesiae,
cum a quatuor orientalis ecclesiae patriarchis, constan
tinopolitano, alexandrino, antiocheno, hierosoli
mitano et novem praesulibus ecclesiae constantinopolitanae

probata atque ideirco titulo orthodoxæ confessionis ecclesiæ orientalis inscribi potest.

Calvinistæ anno 1570. confessionem augustanam ad græcos miserunt nimirum ut illi subscriberent. verum eos fefellit eventus; geremias geremias enim patriarcha constantinopolitanus hic ipsis responsum dedit... multa de vobis referuntur quæ a nobis nullo pacto probari possunt. ecclesiæ igitur sanctæ idem judicium est in sacra cœna post consecrationem et benedictionem, panem in illud ipsum corpus Jesu xti, et vinum in ipsum sanguinem virtute Spiritus S. transire ac immutari. hæc professio fidei quæ sane demonstrat ecclesiam græcam tenere ipsæ fidem præsentiæ realis approbata fuit in duabus synodis, una hierosolimitana anno 1668, altera bethlehemitica anno 1672, quarum instrumenta autentica conservantur in bibliotheca S. germani a pratis lutetiæ parisiorum. vide renaldum de perpetuitate fidei tomo 1 et 2.

idem factum clare constat ex conc: constantinopolitano anno 1638, cui interfuere Cyrillus constantinopolitanus patriarcha, patriarcha alexandrinus et hierosolimitanus cum 23 orientalibus episcopis qui omnes dixerunt... anathema Cyrillo lucarij docenti panem et vinum per sacerdotis benedictionem et adventum spiritus S. in verum corpus et sanguinem Jesu xti non converti.

hic Cyrillus lucaris prædecessor fuit Cyrilli

beroensis de quo agitur, et cui ipsi anathema dixit;
ille Lucaris vero fuit sordidissima avaritia legato
batavo quod Lucas privatim vendidit confessionem
hereticam, in qua negat praesentiam realem nomine
totius ecclesiae orientalis; verum et veri meritas luit
poenas, nam a sede dejectus laqueo suffocatus
est. hunc Lucarem iterum damnavit successor Cyrillus
beroensis patriarcha in Synodo 25 episcoporum, cui
adhaeserunt tres patriarchae alexandrinus, antiochenus,
et Jerosolimitanus. quod etiam.

Et certe graeci qui pro ineunda pace cum Latinis
concilio Lugdunensi anno 1274, et concilio florent:
anno 1439 adfuerunt, nullus Latinis errorem ex-
probraverunt circa praesentiam realem; imo latini
coram graecis et graeci spectantibus latinis suo
quisque ritu, sacra mysteria pacifice celebrabant.
Eugenius 4 summus pontifex florentiae graecis et
latinis spectantibus, et adorantibus sacrosanctum
eucharistiae sacrificium obtulit. et Joannes Imus
summus pontifex Theodorici q. Italiae regis ad
Justinum imperatorem legatus ab epiphanio pat-
riarcha rogatus die ipsa solemnitatis paschatis
constantinopoli missam celebravit. quae haec omnia
invicte ostendunt non aliam fuisse graecorum circa
praesentiam realem fidem, quam latinorum.
Adde quod a tempore schismatis graeci et latini

sibi multis ī minima disciplinæ puncta expro:
straverint, et de levissimis rebus maxime acerri-
ssime disputaverint, sed ne verbū quidē unquam
fuerunt de præsentia reali, q̄ tn̄ maxime
dissensiōis causa existere debuisset, si in hoc
puncto inter se oppositi fuissent. q̄o etc.
Et vero Ludovicus 14 legatos misit ad imperato-
-rem ad portam, qui sciscitarent quænam ēt græco-
-rum fides circa præsentiam realem, autentica
retulerunt testimonia, qbs aperte convictus fuit
famosus minister Claudius, ī græcos solum
sed et armenos, jacobitas, coptitas, etc.
fidem præsentiæ realis tenere. q̄o constat eccle-
-siam universalem tum græcam tum latinā
ii seculo admisisse dogma præsentiæ realis. q̄o
P. m: scilicet ecclesiam universalem tenere ī
potuisse fidem præsentiæ realis ii seculo, quin
eam tenuerit per totam retro antiquitatem: ī ē
fides ecclesiæ ii seculo erat fides totius retro
antiquitatis, si ī facta ē mutatio in fide ecclesiæ
circa illud dogma,: āi hoc posterius dici nequit,
si ē facta fuisset hæc mutatio, ū sensim et pro-
-gressu temporis, ū statim et sine sensu: āi
utrumque absurdū ē.
imo absurdū ē dicere ecclesiam suam fidem
circa præsentiam realem statim et sine sensu

mutasse v: g: s: ut Calvinianus qidā asserui i eu
boit: ecclesiam vespere calvinianā obdormivisse
mane vero catholicam evigilasse; neqe ē dicendū
ē ecclesiæ catholicæ fidem fungoūm more natā
fuisse. qo erat.

2do absurdum ē dicere ecclesiam mutasse suam
fidem circa præsentiam realem sensim et progressu
temporis: ad hoc ē duo sufficiunt. imo qod fideles
et maxime ecclesiæ pastores habuerint ideas claras
atqe distinctas præsentiæ ī absentiæ realis ante
mutationis epocam. 2do qod hoc posito im=
=possibilis ōīo evadat illa mutatio in fide:
āi hæc duo certissima sunt.

imo certum ē fideles maxime ecclesiæ pastores
habuisse ideas claras et distinctas præsentiæ aut ab=
sentiæ realis: tum quia religionis dogma circa præ=
=sentiam ī absentiam realem qotidie fidelibs expli=
=cabant. tum quia pastores et presbyteri qotidie
fidelibus dabant ꝯ xti dicendo… ꝯ dñi nostri
Jesu xti custodiat āam tuam in vitā æternā:
āi impossibile ē, ut neqe pastores qi dabant, neqe
fideles qi recipiebant, nullas habuerint ideas claras
et distinctas circa illa verba: tum quia de illo
semper habentur ideæ claræ et distinctæ, de qo
exorta ē controversia, ut fatetur ipse Claudius:
porro de præsentia reali exorta ē controversia 9
seculo tempore Iconoclastarum. utrum scilicet

species eucharisticæ ēent cultu latriæ dignæ. quod est

2do posito quod fideles et ecclesiæ pastores habuerint
ideas claras et distinctas præsentiæ v. absentiæ realis,
impossibilis oīo evadit illa mutatio.
1mo quia ea ē novitatis nōa, ut quoties fit mu-
-tatio alicuius momenti imo etiam in rebus quan-
-doque levissimis imū suscitatur ubique, mox
fervent animi, fit tumultus ubique, ubique
scripta et libelli volitant; varias in partes scin-
-duntur ipsi; doctores doctoribus monachi monachis
fideles fidelibus opponuntur, uno verbo tota
perturbatur res publica ecclesiastica; unde diu
mutatio illa ignorari ab oībus ā pt: porro huiusce
mutaōis aut tumultus nullum ē vestigium,
nullum monumtm. ergo nulla exorta contentio.
ergo nulla mutatio. ergo etc.
2do illius epocam assignare nequeunt calviniani;
ā vero quo illius mutaōis causa assignare
solent paschasii librum quem āno 840 in favorē
iuniorū Saxonum recens ad fidem conversorū
scripsit imū monachus, deinde abbas Corbeiensis:
porro quam absurdū sit librū illū paschasii tantæ
mutaōis causam exstitisse et totius ecclesiæ fidē
subvertisse, nemo ē qui una fronte ā videat.
1mo quia absurdū ē et impossibile, paschasii
librū plus fecisse spatio aliquod aōorū, quam
in propagatiōe religiōis fecerunt missionarii oēs

fosse languire mentes, apostolis concurrentibus
crebro miraculis, imo quam ipse xtus: ai tri Li-
paschasii liber mutaōis fidei ecclesiæ circa præsen-
tiam realem in eucharistia, ut volunt calvinistæ,
causa extitisset, plus fecisset, quam missionarii
oēs etc. etc. si i ipso paschasii liber ~~antiquam~~
mutavit necesse ē. imo ut in
eam novam sententiam si nulli defendere coperint
ido ut multo plures eidē acquieverint. et ita ut
spatio octoginta ī 100 anorū liber ipse peragravit
Italiam, galliam, hispaniam, germaniam po-
-loniam. uno verbo europam totam, atque
ut oēm ubique ecclesiam nemine reclamante
novitas invaserit: ai hoc nec ipse xtus nec
apostoli ~~fuerunt~~ fecerunt. ḡo etc. etc.
ido cur eundē exitū ū habuit berengarii liber qui
voluit antiquā ecclesiæ fidem iuxta calvi-
-nianos. quis credat paschasiū novū dogma in ecclesia
spargentē ab oibus benigne, imo et honorifi-
-ce ex ; berengariū vero antiquā ecclesiæ
fidem p~~ro~~fessantē ab oibus plane oppugnatū ab uni-
-versa ecclesiâ tanquā hæreticū damnatum ac proscriptū
fuisse; ḡo absurdū foret ~~adstruere~~ asserere paschasii librū
tamque stupendæ mutatiōis causā extitisse ḡo
Et certe supponi ū pt possibilitas illius mutaōis
in puncto fidei, quin supponatur ecclesiam suā fidem
mutasse, ac proinde contra amplissimas xti promis-
siōes errasse, et spiritū erroris prævaluisse adv-

versus ecclesiam quod sine impietate asseri non potest. ergo nulla facta fuit mutatio in fide praesentiae realis undecimo saeculo. ergo fides ecclesiae 11 saeculo erat fides totius retro antiquitatis, fides apostolorum ab ipso Christo tradita. ergo stat.

Solvuntur objectiones

obiicies imo inutile est praescriptionis ~~[illegible]~~ argumentum ergo stat.

R: N. A. nam argumentum praescriptionis utilissimum respectu imperitorum, tum respectu peritorum. imo valde utile est pro imperitis, quia ~~[illegible]~~ sola via est inveniendae veritatis cum sint discussionis incapaces. imo nemo est tam socors qui vim et efficaciam argumenti praescriptionis statim non sentiat. ergo stat.

2do valde utile est respectu peritorum, tum quia vim habet quam nulla tergiversatione nec ulla discussione declinare possunt; tum quia si quid dubii ex ardua longa et difficili discussione superesse potest, ex templo evanescit solo praescriptionis argumento. ergo stat.

Inst: argumentum praescriptionis nihil probat independenter a discussione. ergo stat.

R: N. A. equidem in argumento praescriptionis requiritur aliqua discussio, quia duabus constat probis, quarum una est juris, altera facti; haec aliqua indiget discussione, verum facili et obvia, qualis requiritur in factis mere historicis et eadem in factis doctrinalibus. unde argumentum praescriptionis probat independenter ab omni discussione ardua ac difficili, qualis requiritur in sententiis et obscuris sanctorum patrum textibus

evolvendis et explicandis, sed in vera ecclesiæ tra-
-ditione statuenda et figenda
Inst. 2do independenter ab ardua traditionis discussione
nihil probat. ergo etc.
R. Subsumptum eatenus probat præscriptionis argumentum
quatenus probat factum non fuisse mutationem fidei
circa præsentiam realem in eucharistia; atqui hoc
non probat independenter a discussione traditionis
ut e certo constet factum non fuisse illam mutationem,
certo constare debet traditionem ecclesiæ contra-
-rium non deponere: atqui hoc constare non potest sine
discussione traditionis ergo etc.
R. N. Sub. ad cuius probationem D. ultimam m. imo
quia si deponeret traditio factam fuisse traditionem
mutationem deponeret ergo etc. ecclesiam mutasse
suam fidem et quidem in fundamentali reli-
-gionis puncto ac proinde errasse in fide quod
est absurdum. 2do quia impossibile est ut tra-
-ditio ecclesiæ clare et manifeste exhibeat
mutationem, alioquin sicut clare constat et omnes
conveniunt ecclesiam tenuisse fidem præsen-
-tiæ realis 11 seculo, ita etiam et convenirent
omnes eam tenuisse fidem absentiæ realis aliquo
antea seculo, sed de hoc non conveniunt omnes, imo
inter ipsos calvinistas pauci sunt qui illud asserant
ergo factum mutationis non est clarum, ergo vitiligatio
calvinistarum oritur tantum ex aliquibus obscuris seu
pp. testibus, quorum obscuritas prævalere non potest

adversus evidentiam argumenti praescriptionis, quo
ineluctabiliter ostenditur ratione momentis im=
possibilitas mutationis quo etiam:
R: 2do argumentum propositum non est bona fide
propositum sed ex fraude et ad declinandum non fran=
gendum robur argumenti praescriptionis quo etiam:
obiicies 2do in tantum valeret praescriptionis argumentum,
in quantum reclamatum non fuerit adversus mutationem
factam: atqui reclamatum est, siquidem adversus
paschasii librum insurrexere Ratramnus et Joan=
nes Erigena quo etiam:
R: N. m: non est adversus paschasium reclamatum
est nisi a paucis obscuris et imperitis viris, nec
praeter ipsum dogma praesentiae realis, sed praeter quas=
dam explicationes dogmatis substantiae extraneas et
accidentales. Scilicet tunc temporis magno conatu
assertum disputatum est utrum sit in eucharistia idem ipsum
corpus quod a virgine natum est.
Ratramnus ille distinguebat inter corpus Christi reale et
corpus Christi sacramentale, quia Christi corpus reale factum
est ex beatae virginis carne, dum corpus sacramentale con=
ficiatur ex pane et vino. hinc adversus paschasium
asserentem in eucharistia esse corpus Christi ex virgine natum
insurgit. Joannes vero Scotus vir erat in rebus fidei
stupendae stoliditatis ut ait ecclesia Lugdunensis
l: 2 de tribus epistolis quo etiam:
quod et addit Claudius de ignorantia saeculi 10. quod
baronius ad annum 90 vocat ferri sterilitate

ferreum, atque inopia scriptorum obscurum nebam fuit difficultate

imo quia in illo saeculo plures erant reges pietate et virtute conspicui ut fuse ostendit author perpetuitatis fidei, quorum sane cordis erat conservatio religionis et antiquae fidei

2do quia in illo saeculo floruere complures antistites et scriptores non minus doctrina quam pietate insignes, romae Stephanus 8 leo 7 aggapetus 2dus: in anglia S: dunstanus odo Cluniacensis: in gallis fulco et alii plures, et pluribus aliis in locis plures alii non infimae notae scriptores, imo illius saeculi extant concilia plurima, leges, statuta ad fidei ac morum conservationem. vide patrem Labb tomo 3 conciliorum. anno 950 Stephanus aeduensis episcopus librum scripsit in canonem missae ubi luculenter et clare exponit ecclesiae fidem circa praesentiam realem anno 1017 habitum conc: aurelianense cui interfuit fulbertus carnotensis cum aliis pluribus episcopis, et in eo damnati fuerunt quidam manichaei qui negabant veram christi carnem esse in eucharistia

Objectiones ex Ratione adversus praesentiam Realem.

obiic imo illud dogma non est admittendum quod evidentem involvit contradictionem: atqui dogma praesentiae realis etc: namque exinde sequeretur quod aliquod posse esse simul in diversis locis: atqui hoc manifestam importat contradictionem ergo etc.

R: Dist. in realiter togendo. C. divinitus subdist. circum-
scriptive esto definitive et saltem et. n. et cons.
Equidem realiter fieri n. pt, ut idem ᵽ sit simul in diver-
sis locis, sed oipotentia divia illud n. repugnat; theologi
e uno ore admittunt reproductionem, qua vi unus fieri pt
ut unu ᵽ simul pluribus in locis existere poit, imo
philosophi pleriqe et majoris notæ, ipsam divinitatis imen-
sitatem explicant per reproductionem, qua fit ut tota
divia substantia existat in toto spatio, et tota in
singulis spatii partibus.
Sed id a qod ᵽ idem n. poit ee circumscriptive in
diversis locis diximus esto; quia hæc qæstio n. e nostri
instituti, et litem movere nolimus cum S. Thoma
eiusqe sequacibus qi negant c idem poe ee in
diversis simul locis circumscriptive. ee a circum-
scriptive in loco, e existere extensive qantitative
et dimensive in loco ratione status nalis: existere
a in loco definitive e existere modo inextenso et
spirituali. hoc saltem modo contendunt oes theologi
idem c poe ee simul in diversis loci partibus.
nec magis repugnat unum et idem c inextensum
poe in diversis simul ee locis, qam unam et
eandem substantia poe ee in diversis loci partibus;
ut substantia divia; aut conceptus idem, qi eode
temporis instanti ee pt diversarum caru modificatio
qs etc. at:
Inst: imo repugnat idem c ee simul unu et n. unu
ee simul divisum et n. divisum; ai si idem c eet
simul etiam definitive in diversis loci partibus,

esset unum et non unum simul: unum ex hypothesi, et non unum quia foret in diversis locis non divisum ex hypothesi. divisum vero quia foret separatum in diversis locis ergo etc.

R. D. M. repugnat idem corpus esse simul unum et non unum simul sub eodem respectu C. sub diverso respectu N. M. et Dist. m. et N. cons.

revera repugnat idem corpus esse simul unum et non unum sub eodem respectu; alioquin esset simul et non esset. at non repugnat ut idem corpus sit unum et non unum sub diverso respectu. ut enim sit repugnantia aut contradictio debet esse de eodem et sub eodem respectu.

porro si idem corpus esset simul in diversis locis esset unum et non unum simul. sed sub diverso respectu, esset unum in diversis locis simul, quia esset una et eadem entitas, ~~unum~~ non esset unum, quia esset simul in diversis locis. unde esset unum entitative in diversis locis, et non unum localiter in diversis. porro esse unum entitative et non unum in diversis locis ~~sed sub~~ est esse unum et non unum in diversis locis sed sub diverso respectu. ergo nulla ibi contradictio aut repugnantia ergo etc.

Inst: ideo repugnat idem esse corpus simul in diversis temporibus ergo et in diversis locis.

R. N. cons. et paritatem. ratio disparitatis est quod tempus sit essentialiter successivum ex [illegible]: unde cum ipsius essentia pugnat ut res eadem sit in diversis temporibus simul; praesens, praeterito et futurum simul stare non possunt: at duo loca possunt esse simul ac proinde possunt continere idem corpus si reproductum supponatur ergo etc.

Inst: 3tio repugnat idē ꝑ simul et eodē instanti moveri et quiescere: āi bn ſi eēt unū et idē ꝑ in diversis locis idem ꝑ poēt moveri simul et quiescere. v: g: ꝑ xti in eucharistia moveretur dum fertur per compita et vicos. quiesceret dum manet in altari ipso tempore. q̄o stat.

R: D: ant: repugnat idē ꝑ eodē instanti moveri et quiescere simul et in eodem loco C: in diversis locis subdist: si ñ sit reproductum C: si sit reproductum N: et sic dist: m. et cons:

Itaque certū ē ac manifestū ꝑ idē ñ poē moveri et quiescere simul et eodem instanti in eodem loco, quia res eadem ñ pt eē simul et ñ eē iuxta axioma. at vero idem ꝑ si reproductum supponatur pt simul et eodem instanti moveri et quiescere sed in diversis locis v: g: ꝑ xti pt romā moveri dum argentinā in altari quiesceret quia vi reproductiōis ē idem ꝑ individualiter et substantialiter, sed ñ ē idem ꝑ localiter et numerice, hinc contradictio motus et quietis ñ cadit in ipsum ꝑ sed in diversa loca, in q̄bs existit. q̄o nulla ibi repugnantia.

Unde difficultas hæc nullius unquam erit momenti donec ostendatur reproductiōis impossibilitas: porro hæc ostendi nunquam poterit. etenim illud systema nunquam impossibile demonstrabitur, q̄od in se ñ concipitur involvere contradictiōem, q̄od ñ ostenditur superare ōipotentiā divinam imo q̄od ab obs amplectitur theologis: āi sic.

se habet reproductionis systema
imo non concipitur in se contradictionem involvere; quia omnis contradictio est inter ens et non ens; atqui in reproductione non datur ens et non ens aut negatio entis; siquidem nihil aliud est quam plena et substantialis entis identitas ergo etc.

2do non concipitur superare omnipotentiam divinam sicut enim omnipotentia divina potest substantiam aliquam e nihilo educere, sic et potest eam reproducere; non major enim ad hoc quam ad illud requiritur potentia ergo etc.

3tio est omnium theologorum orthodoxorum sententia ergo nullam in se involvere intelligibilem contradictionem ergo etc.

porro Christi corpus sic in diversis locis reproductum potest diversimode existere et ratione locorum se habere, et cum loca non sint eadem, diversas dicere debet connotationes ad diversa loca; sicque potest moveri in hoc loco, et quiescere in altero quia motus non est nisi successiva relatio ad corpora ambientia et ad diversa loca, porro potest habere diversas relationes seu connotationes ad diversa loca ac proinde potest in uno loco moveri et in altero quiescere ergo etc.

Inst. 4to repugnat corpus sine quantitate quia repugnat corpus sine partibus et repugnant partes totum componentes sine totius quantitate et extensione atqui tamen si corpus Christi esset in eucharistia esset definitive et sine extensione exclusis. ergo etc.

R: 1mo negant plures M: quia iuxta ipsos in idea ꝯtis n̄ magis continetur idea extensiōis et quantitatis quam idea gravitatis divisibilitatis &ct. ai se proprietates n̄ ſt mad essentiales. go nec extensio. aliunde vero extensio ē qid mad extrinsecum, siquidē ē positio partiū extra partes iuxta extensiōis vulgarem definitionem Sed positio partium ē quid extrinsecum et sup: -ponit partes iam constitutas, ac proinde iam concipitur mad substantia ante illam positioē constituta. go positio illa partium n̄ ingreditur ipsā mad substantiam quo n̄ ē de ipsius essentia go etc.

R: 2do Dist: M: repugnat ꝯ sine extensioe saltem interna C: M: sine extensioē et quantitate externa semper N: M: et conse: et

Itaqe duplex extensio interna una, altera externa: extensio interna nihil aliud ē quā relatio partium sive ordo partiū relate ad se ipsas. extensio vero externa ē relatio sive ordo partium relate ad locum.

Revera repugnat ꝯ sine extensioē interna partiū quia repugnat ꝯ sine partibus. at vero n̄ repugnat ꝯ sine extensioē externa quia extensio externa concipit qid extrinsecū et essentia ꝯtis superveniens

porro ꝯ xti n̄ ē in eucharistia sine extensiōe interna, quia habet quidquid requiritur ad ꝯ humanum formandū, habet caput, pectus, pedes etc. n̄ tn̄ in statu nāli: at vero ꝯ xti ē in eucharistia

sine extensione externa, quod probant theologi:
imo ex eo quod extensio externa sit tantum relatio
externa corporis ad locum, porro corpus concipi potest sine
ulla relatione externa ad locum: tum quia hujus-
-modi relatio est quid corpori extrinsecum ac proinde sine
eo concipi potest! tum quia extensio externa effectus
est extensionis internæ: unde sic ratiocinantur
Essentia rei concipi potest sine eo quod est ipsi poste-
-rius: atqui extensio externa est quid corpori essentiæ
posterius utpote effectus extensionis internæ.
ergo corpus sine ulla extensione externa concipi potest.
ergo non repugnat esse sine illa extensione
2do quia ex Scriptura constat corpus Christi post resurrecti-
-onem factum fuisse penetrabile cum januis
clausis in cœnaculum ingressus fuerit. ergo extensio
corporis ipsius facta est minor. ergo externa corporis
extensio potest minui. ergo potest minuere in infini-
-tum. ergo tandem poterit esse æqualis zero. aut
nulla juxta leges seriei infinite ~~[illegible]~~ decrescentis sive in
infinitum decrescentis.
verum tota difficultas hic evanescit argumento ex
geometria desumpto. demonstrant geometræ,
quod si ponatur globus Mathematicus super
planum aut superficiem mathematicam, ipsum tangat
in puncto simplici; ita tamen ut punctum contactus
eo majus sit quo major globus et vice versa:
unde concludunt globum infinitum sive circum-
-ferentiam infinitam fieri lineam rectam. unde
sic arguitur illud punctum contactus est corpus ipsi...

suscipit magis ā minus ac proinde hābet partes
gō et extensiōem saltem internam. āi caret
ōi externa extensiōe quia ē punctū simplex
et qod simplex ē ñ suscipit magis ū minus.
gō ꝑ aliqod pl ē sub uno aspectu scilicet in
se et ráōe partium internaū compositū et
extensum, et sub alio respectu scilicet ráōe
loci externi simplex et hinc ulla extensiōe
externa. gō ñ repugnat ꝑ xti sub uno res:
:pectu et ráōe partium internaū ē extensum,
et sub alio respectu et ráōe loci in qō con:
:tinetur inextensū et simplex. gō et cōl:
Inst: 5to ex S: augustino spatia locoū tolle
corpōbs, nusqam erunt gō et cōl:
R: Doctorem ibi agere de statu nrali in qō cōa
cōa sunt extensa tum intrinsece tum extrinsece qbs
proinde continentis requirenti spatia locoū, ñ ā
de statu spirituali in qō deus per ōipotentiā suā
ꝑ aliqod in se extensum sed terminative inextensū
pl in loco inextenso collocare. gō et cōl:
Inst: 6 locus sequitur naū obiecti in loco recepti: āi
ꝑ xti in eucharistia ē obiectū in loco, et ex in
se extensū ex dictis gō recipi ñ pl in loco inextenso.
R: Dist: ant: locus sequitur naām idē formam ex:
:teriorē objecti in loco recepti C: naā idē inter:
:nam objecti constitutioē ei: ant: aliaquin loci
qi reciperent duo globi perfecte æqales et et nu:
:merice tantum distincti qoad figurā qoū unus

hi est eburneus et alter aureus n numerice sed realiter distinguerent, quia substantia globi aurei realiter distinguitur a substantia globi eburnei quod absurdum est
porro corpus Christi in eucharistia est quidem in se compositum et in ordine ad partes ipsius internas, sed non est compositum ratione formae, vel terminationis exterioris, ac proinde locus in quo recipitur non est compositus.
quod erat etc.

Paragraphus 2dus

De Modo praesentiae realis

Triplex praesentiae realis modus, nempe impanatio, consubstantiatio, et transsubstantiatio. impanatio est unio hypostatica corporis Christi cum pane, ita ut sensus illius propositionis hoc est corpus meum sit: hic panis hypostatice unitur corpori meo, sive hic panis per unionem hypostaticam est corpus meum.
Consubstantiatio est consociatio vel coexistentia corporis Christi cum substantia panis sub eius speciebus.
Lutherani modo dicunt corpus Christi esse in pane sicut ignis est in ferro candente, modo corpus Christi esse sub pane, cum pane. ita ut sensus verborum institutionis sit: est hic in pane vel sub pane vel cum pane corpus meum.
transsubstantiatio est conversio totius substantiae panis et vini in substantiam corporis et sanguinis Christi: generatim est conversio unius substantiae in aliam unde.
1mo in eucharistia nulla fit creatio, quia creatio

nullū habet terum à quo, fit è ex nihilo, tran-
-substantiatio vero è conversio substantiæ unius
in aliam ac proinde ex nihilo n̄ fit.
2do in eucharistia nulla fit anichilatio, quia
anichilatio fit a teº positivo ad terum ne-
-gativū ab ente ad nihil transsubstantiatio vero
n̄ fit ab ente ad nihil nec à teº positivo ad
negativū, sed potius a termino positivo adposi-
-tivū, ab ente uno ad aliud.
3tio n̄ è mera adductio scotistica, quia hæc è
nisi mera locatio ei ubi n̄ erat; unde cum con-
-substantiatiōe quidē stare poēt n̄ å cū transub-
-stantiatiōe.
Ex quibus planū è thesaurum fidei catholicæ circa
præsentiam realem in eo præcise consistere, quod
ipsa substantia panis sine ulla anichilatiōe aut
creatiōe transeat per conversiōē in ꝺ xti.
Impanatiōē admisērā peuegariani quidā, consub-
stantiatiōē admittent lutherani, transsubstantia-
-tiōem catholici oēs.

Conclusio

Admittenda est transsubstantiatio

In sensu mox exposito est de fide

P. illud è admittendū quod docet scriptura, tradunt
SS. pp: sequebat oīu temporū fides, definiunt
demū conc: ai sic se res habet.
Atqui quidē scriptura docet transsubstantiatiōē his xti
verbis hoc è ꝺ meum. i è hoc xti verba

transsubstantiatioē sonant, ñ consubstantiatioē ñ
impanatioē. haec proōes certissima ē adversus no-
-vatores. Siquidem triplex tantum ille modus prae-
-sentiae realis assignatur, aut assignari potest, et iam
ex his verbis probata fuit praesentia realis ast illa
xti verba hoc ē corpus meū neque consubstantiaoē
neque impanaoē sonant imo nec eo sensu pati poūnt
etenim haec xti verba ex dictis ubi de praesentia
reali intelligenda sunt in reali et obvio sensu, ac pro-
-inde in recto ñ ā in obliquo: ast hoc posito
sensum neque consubstantiationis neque impanationis
pati pount. ñ sensū impanaōis, hic ē ē ille
sensus: hic panis per meam cum ipso unioē hypo-
-staticā ē corpus meum: ast ipsū sensum pati
ñ poūnt institutionis verba sensu reali et obvio
intellecta ac proinde in recto ñ ā in obliquo,
tum quia iste sensus distortus ē ac difficilis,
tum quia vox hoc significaret panē in proōe xti
qđ falsū demonstratū ē, tum quia si corpus
xti hypostatice unitū sit cū pane virtute ver-
-borū consecrationis subsisteret haec unio etiam extra
usū, qđ negant Lutherani. go stet.
2do ñ sensu consubstantiaōis. nam hic ē consub-
-stantiaōis sensus: corpus meū ē hic sub pane, cum
pane, ñ in pane: ast ipsum sensum pati ñ pount
constitutionis verba; tum quia tunc xti verba in-
-telligenda forent in obliquo ñ ā in recto: tum quia
proōo xti ē proōo affirmativa: porro de natura proōis
affirmantis ē. ut attributū identificetur cū subjecto

ẋti in sensu consubstantiationis attributum identifica-
-retur cum subiecto; in eo sensu subiectum propositionis
est panis, attributum est corpus xti: porro impossibile est
ut corpus xti identificetur cum pane reduplicative ut sic
et quatenus pane. ergo etc. Dum quia propositio xti
in eo sensu falsificaretur, enuntiaret enim de pane
quod sit corpus xti, et aliud enuntiaret, quod ipsa propositio
xti affirmat. quod etc.

Pbo idem tradunt SS. pp., quorum instar sint.
S. Cyrillus Jerosolimitanus catheches. 4 ubi ait... aquam
etiam aliquando mutavit in vinum: et non erit dignus
cui credamus quod vinum in sanguinem suum mutavit.
S. Ambrosius l. de initiandis, ait... si tantum valuit
sermo Eliae, ut ignem de coelo deponeret, non valebit
xti sermo, ut species mutet elementorum? .....
et cui potuit ex nihilo facere quod non erat, non potest
ea quae sunt, in id mutare quod non erant? non est minus
est novas rebus dare, quam mutare naturas. quod etc.
S. gregorius Nyssenus oratione catechetica c 37 ait....
panis statim per verbum transformatur, sicut dictum
est a verbo hoc est corpus meum. quod etc.
S. Joan: damascenus l. 4 orthodox. fidei c 13 ait
panis ipse et vinum, in corpus et sanguinem dei trans-
mutantur quod etc.

Pbo 3tio idem supponit omnium temporum fides, argu-
mento scilicet praescriptionis quod eodem modo quod
supra probatum est, nimirum tempore lutheri
ecclesia universalis credidit dogma transsub-
-stantiationis, et adversus novatores definitum est

in ecclesia universalis tunc temporis neque 1o
saeculo n̄ potuit credere dogma transsubstantiationis,
quod quia idem credidit per totā antiquitate Pō

P:2do tandē idem definitū ē in conciliis: in
conc: lateranensi 4 sub innocentio 3 ãno 1215
ubi dicit capite Firmiter .... credimus ac confi-
-temur corpus et sanguinem xti; sub speciebs panis et
vini veraciter contineri, transsubstantiatis pane
in corpus, et vino in sanguinē potestate divina. Pō
in conc: florentino sive in decreto ad armenos
dicit... verborum xti virtute substantia panis in corpus
xti et substantia vini in sanguinē convertuntur
Pō et tot: demū in conc: trident: expressis de-
-finitū fuit verbis sess: 13 can: 2 .... siquis
dixerit in sacrosancto eucharistiae sacramento
remanere substantiam panis et vini una cū
corpore et sanguine dñi nostri Jesu xti, nega-
-veritque mirabilē illā et singularem conver-
-sionem totius substantiae panis in corpus, et to-
-tius substantiae vini in sanguinē, manentibus
dumtaxat speciebs panis et vini, quam quidem
conversiōē catholica ecclesia aptissime transsub-
stantiationē appellat; anathema sit. Pō et tot.

Solvuntur objectiones

obiicimo n̄ ē credendū unius sensus testimonio,
contra aliorū sensuū testimonia, quia n̄ ē major
authoritas unius sensus quam plurium aut si major,
n̄ ita ut authoritas unius praevalere debeat etc.

=versus alios sensus; ai si vere fuisset transsub-
-stantiatio credendū unius ipsi sensus testimonio
contra aliorū sensuum testimonia, solus ē au-
-ditus refert n̄ ē in eucharistia substantiam
panis cum alii 4 sensus referant superē eandē
panis substantiam gō etc.

R: imo retorqueo argum̄ n̄ ē credendum unius
sensus testimonio, contra aliorū sensuū testi-
-monia: ai si Spiritus S. olim sub specie
columbæ descendisset, credendū fuisset unius
sensus testimonio contra aliorū sensuū testimo-
nia; siquidem solus auditus refert Spiritū Sanctū
habitare sub specie columbæ dum alii sensus
referant ibi ē columbam qod falsū ē faten-
-tibus ipsis calvinistis et lutheranis qi Scripturā
admittunt gō etc.

R: 2do N. M. supponit ē M: varios sensus sibi
mutuo opponi in eucharistia: ai hoc falsū
ē: refert quidem auditus n̄ ē substantiam
panis in eucharistia, sed ipsam fuisse transsub-
-stantiatā in corpus Xti: at vero alii sensus n̄
referunt eandem substantiam superesse in eu-
-charistia, referunt ē tantū species ē panis in
eucharistia: illud ē solum referunt sensus qod
ē de eorū competentia, qod p̄t ē ipsorum
objectum; ai solæ species possunt ē objectō
sensuum; nihil ē in objectis referunt præter

apparentias q̃ό et c̃.

Et certe duo in sensib⁹ distinguenda st, nimirũ ipse sensuũ relatiõis et judiciũ subsequens relatiõis sensuũ, hoc verũ st et infallibiles; alĩ idẽ judiciũ subsequens v. g. video turrim qua-ratã eminus, apparet mihi rotunda; hoc apparitio sive apparentia verã ẽ, et verũ ẽ sensus mihi referre turrim rotundam, at si dico turris illa ẽ rotunda, falsũ ẽ meũ judicium, nec falsitas illa refundi debet in sensus; quia illi solũ referunt apparentiam; unde nulla ẽ co-nexio inter apparentias illas et judicium subsequens pono ita ẽ in eucharistia, quatenus sensus referunt q̃dã ẽẽ panis apparentias, sed ó dicunt ibi ẽẽ verũ ipsam panis substantia q̃ό et c̃.

R. 3 Dist. ant. ó ẽ credendũ unius sensus soli testimonio unde et sine authoritate dei revelantis contra alios et c̃. C. ant. fundato in authoritate dei revelantis et. N. ant. et sic dist. neg. N. cons.

Hic q̃stio ẽ cum lutheranis et calvinistis q̃ admittunt veracitatem dei et veritatem revela-tiõis in hoc ẽ hypoẽ ẽ sensũs auditũs testimonio quoties cum authoritate dei revel-lantis conjungitur ut ẽ in transsubstantiatiõe refragari ẽ pt.

obii 2do transsubstantiatio supponit non remanere
substantiam panis in eucharistia, remanentibus
tamen panis speciebus: atqui hoc impossibile est; im-
-possibile enim est subsistere alicuius substantiae
accidentia aut species sublata ipsa substantia,
alioquin existere posset accidens sine subjecto
quod repugnat; ergo etc.

R. circa hanc difficultatem varia fuisse a theologis
excogitata systemata. alii contendunt accidentia
panis subjectari in ipso ipso xti. se quod sub-
-stituit loco substantiae panis: alii ipsa sub-
-jectari in loco interno, per locum illum internum
intelligunt spatium quod destructa panis sub-
-stantia non destruitur sed semper remanet.
locum illum capacem esse lumen emittendi, ven-
-dici saporis etc. sensationes producendi
asserunt. alii accidentia illa panis subjectari
volunt in aere ambiente tamquam qui non coeas
ae locus internus sit deo sic disponente
omnes panis proprietates exteriores exhibere.
verum hoc systemata prorsus antiquata sunt et
hodie duplex tantum inter fere solet sententia.

ima est divi Thomae, qui docet cum longe majori
parte theologorum accidentia posse subsistere
sine subjecto inhaesionis saltem in actu 2do,
fatetur enim sanctus doctor accidentia non posse quidem
subsistere in actu imo sine subjecto, id est

accidentia habere quidem radicalē aptitudinē
ad inhaerentiam in subjecto, sed ṅ dicere
actualē inhaerentiam subjecto.
hoc D: Thomae sententia his fulcitur momen:
tis. ~~imū~~
imū dicitur ex dãõe hinc Wicleffi ppõis
in conc: constantiens: sess. 8 .... in eucharistia
ṅ manent accidentia sine subjecto. q̃ō saltem
reiicienda hoc ppõõ. q̃ō amplectenda contradictoria
q̃ō in eucharistia manent accidentia sine sub:
jecto 2d.
2dū sic pronti illa sententia ē sola am:
plectenda quae magis cohaeret cū modo lo:
quendi ecclesiae: āi talis ē hoc D: Thomae
sententia
imo conc: trident: dicit xtum ē praesentem
sub qualibet specie; porro per speciem intel:
ligit conc: aliquid ṅ illusorium et mentale
sed aliquid reale ex parte ipsius sacrmti.
q̃ō stat:
2do quia sacrmtm eucharistiae consistit in re
aliqua permanenti et visibili; porro sublata
hoc D: Thomae sententia ṅ intelligitur quomodo
sacrmtm eucharistiae consistat stat: quia sublata
illa sententia nihil reale existeret extra mentem
ac proinde eucharistia in pixide clausa ṅ
amplius ēt sacrmtm. tum quia nihil physicum

in se haceret; tum quia in eo statu est visibi-
-lis, quod et cet.

3tio quia omnes seu pp: qui non habent cum cudiedi-
-onis supponunt species eucharisticas esse quid reale
extra mentem existens, ex proprietatibus enim panis
in eucharistia subsistentibus probant adversus eu-
-dicrianos proprietates seu accidentia realia subsistere
post ipsius in coelum ascensionem. quod et cet:

2da est Maignani insignis e familia fratrum
minorum philosophi ac theologi hic statuit
causas physicas ~~sive substantias~~ sive substan-
-tias materiales non esse vere causas sed potius
occasiones sensationum nostrarum sensationes proinde
nostras non existere in rebus sed esse meras animae nostrae
motivationes, quas deus potest in nobis aeque ex-
-citare sine ullo rerum interventu; deus enim potest facere
sine occasione quod facit cum occasione, juxta
ipsum doctorem angelicum imo parte quaest: 105
art: 2 ubi ait... errorem esse dicere deum non posse
facere per se ipsum omnes determinatos effectus,
qui fiunt per quamcunque causam creatam. quod deus
destructa panis substantia in eucharistia potest in
nobis easdem excitare sensationes ac si revera
existeret substantia panis ac proinde species
eucharisticae non sunt nisi animae nostrae affectiones
hoc Maignani sententia his fulcitur momentis

imo difficultate clare solvit sine ulla contradictione ac proinde haereticorum calumnias retondit. ergo etc.

2do nihil habet quod fidei noceat

imo quia damnatur propositio Wiclefiana non cadit in accidentia panis sed in subjectum sive in substantiam panis quam adesse asseruit Wicleffus. unde hoc unum in illa propositione voluit conc: constantiense scilicet subjectum sive substantiam panis non remanere in eucharistia, mens enim Wicleffi dicentis ... in eucharistia non manent accidentia sine subjecto ... erat, in eucharistia non manent accidentia sine subjecto, subjectum est substantia panis. ergo accidentia non manent sine substantia panis. ergo substantia panis remanet in eucharistia. opposite ad hunc Wicleffi sensum captiosum illam propositionem damnavit conc: constantiense; non autem voluit damnare quaestionem inter catholicos theologos agitatam, utrum nimirum accidentia ipsa panis possint sine aliquo existere subjecto. ergo etc.

2do quia tridentini ratio conc: tridentini non probat accidentia esse quid reale a parte rei, imo contrarium insinuat, consulto enim non utitur voce accidentium, sed vocem specierum usurpat, quae nihil reale a parte rei sonat. ergo etc.

3tio quia in systemate Maignani agnoscere

explicant permanentia et visibilitas Sacramenti;
ideo ut visibile sit Sacramentum sufficit utquoties
Sensibus obiicitur eos afficiat: ait hic de eo hoc est
in Systemate Maignani: deus enim destruendo sub-
-stantiam panis in eucharistia voluit in posterum
eas per se excitare sensationes prodiisse, quas antea
occasione panis excitabat. hoc etiam ratione pro-
-batur permanentia eiusdem Sacramenti quoad etc.
2to SS. PP: cum eutychianis in contendebant aut
disputabant de realitate specierum aut et accidentium in
eucharistia, sed supposita specierum realitate ex simi-
-litudine quadam probabant super et o xti post
ipsius ascensione quoad etc.
His hinc et inde discussis et examinatis unicuique
vestrum liberum relinquitur eam circa species eucha-
-risticas sententiam quam voluerit eligere.

Paragraphus 3tius

De Tempore institutionis eucharistiae

Omnes conveniunt xtum eucharistiam instituisse
pridie mortis suae, et quidem post coenam, verum agitur
disputant theologi circa istam coenam utrum sit coena commu-
-nis aut legalis.
2do multiplex itaque oritur controversia circa hoc punctum
imo utrum xtus cum Judaeis pascha celebrarit juxta ritus
legis ritus observaverit, ea ipsa nocte qua eucharisti-
-am instituit

2do utrum illud celebraverint luna 14 ad vesperam iuxta legis praeceptum. R.

3tio in qua vespera lunae 14 an in 1ma an in 2da illud celebraverint; triplex e ut aiunt theologi, fuit dies apud Judaeos, nimirum dies usualis, dies naturalis, et dies ecclesiasticus; dies usualis incipiebat ab ortu ad ortum solis: dies naturalis a meridie ad meridiem et dies ecclesiasticus e vespera diei unius ad vesperam diei alterius, iuxta illud a vespera ad vesperam celebrabitis sabbatha vestra. quaeritur itaque an in prima vespera diei 14 quae eadem e ac vespera naturalis diei 13 eiusdem mensis, qui apud Judaeos vocatur Nisan dies primus anni mensis, et apud nos Januarius quique Mensis Martii respondet.

4to utrum Judaei hoc anno quo mortuus e Christus ipso paschae legale celebraverint luna 14 iuxta ritum legalem. Menses apud Judaeos non sicut apud nos lege solares erant, sed lunares. verum controvertitur utrum menses suos computabant a prima lunae aspectu, aut a prima phasi an ab ipsius conjunctione cum sole, si a prima lunae phasi maxima debuit esse varietas in computatione Judaeorum; tum quia luna cursus irregularis est ipsumque absolvit in spatio viginti 8 dierum cum aliquibus minutis; ac proinde annus non debuit quot annis eodem tempore incipere; tum quia Judaei observabant lunae phases per

Speculatores, quos variis in locis collocabant, qui lunæ imos aspectus certo cognoscere non poterant, quia nubes sufficiebat sæpe ad impediendum aspectum, ac proinde non nisi tarde ipsam lunam conspicere poterant, et quia etiam lunæ aspectus sunt successivi ac proinde citius in uno loco et tardius in altero conspici debebat. ex hac computationis varietate ortus est error quartodecimanorum sic dicti ex eo quod semper pascha celebraverint die 14 lunæ quod aliquando die lunæ aut Martis etc. contingebat. dum catholici omnes pascha celebraverint die dominica sequenti 14tam diem lunæ; hi ut ad generalem disciplinæ ecclesiæ regulam adducerentur, et ob inflexibilem pertinaciam et scandalum inde ortum, ab ecclesia ut haeretici damnati sunt.

Circa varia hoc puncta diversas in sententias abierunt theologi, atque ipsa maxima involverunt obscuritate ac incertitudine, præsertim a tempore patris Lamy qui probare aggressus est Christum pascha legale non fecisse anno mortis suæ, sed eucharistiam instituisse in coena communi; cum azimo tum pane iuxta illud Math. c. 26. 17. ... primo die azimorum accesserunt discipuli ad Jesum dicentes ubi vis paremus tibi comedere pascha? illas omnes sententias quæ sine ullo fidei dispendio defendi aut recipi possunt, quoque non de fere nullius sunt momenti proponere ac disputare per tempus non vacat itaque

Quæstio 3tia
De Substantia sive de Materia et forma Sacramenti Eucharistiæ.
Paragraphus 2dus
De Materia Sacramti Eucharistiæ
Conclusio 1ma

Panis triticeus Solus necessaria Est Eucharistiæ Materia.

P:imo ea ē eucharistiæ mā necessaria quam xtus et apostoli usurparunt, quamque a successoribus usurpari voluit: atqui solū panē triticeū etc. ergo etc.
imo solū triticeū panem usurpavit xtus iuxta illud apostoli ... accepit Jesus panem, benedixit, et fregit deditque discipulis dicens accipite. probat.
2do eū ā successoribus usurpari voluit iuxta illud ... hoc facite in meam commemorationē quod ipsi instit ~~3tio~~ facere quod ipse fecit. ergo etc.
3tio ipse in pane triticeo consecravit, nam panis quem usurpavit, et usurpari voluit dicitur simpliciter panis: atqui panis simpliciter dictus et sine addito ē panis triticeus sicut aqua simpliciter dicta ē aqua naturalis. ergo etc.

P:2do ex consensu totius ecclesiæ tā latinæ tum græcæ: græci enim in conc ~~ti~~ florentino interrogati a summo pontifice quanā eēt mā sacramti eucharistiæ sic responderunt ... de pane, sive azimo sive

fermentatos fuerit graeci n. curant modo ex tritico confectus. qd erat.

P. 3tio ex rubricis generalibus missalis ... si panis n. sit triticeus n. conficitur sacramentum: unde nullus alius panis valet nisi sit ex tritico qd erat.

Idem dicendum e de vino respectu alterius speciei cum hoc tamen discrimine quod vinum immiscendum sit probabiliter aqua, n. tamen ex necessitate sacramenti aut praecepti divini, sed ecclesiastici; iuxta cathechis-mum romanum, qui de sacramento eucharistiae parte 2da n. 7 ait... quamvis aqua admiscendae ita graves rationes sint, ut eam sine mortali praetermittere n. liceat; ea tamen si desit sacramentum constare potest. et illud conc: tridentini sess: 22 c 7 ubi ait .... aquam vino calicis miscendam esse ex praecepto ecclesiae. qd

Et certe suppono unam tantum speciem consecrari scilicet speciem panis, in hoc suppositione adest verum sacramentum, et tamen aqua vino n. miscetur. qd erat: unde sub unaquaque specie e verum sacramentum sed n. sacrificium, ad quod requiritur sub utraque specie consecratio. qd

Conclusio 2da

Panis ille triticeus azimus sit vel fermentatus perinde est de substantia utergue tamen ex aequo licitus non est.

P. imo pars imo quia apud graecos e verum sacramentum quemadmodum apud latinos: porro apud graecos eucharistia conficitur ex pane fermentato, apud latinos vero ex pane azimo. qd erat.

2do quia utergue panis simpliciter dicitur panis triticeus, et utergue panis tritici naturam retinet. qd erat:

3tio graeci in conc. florent: dixerunt... definimus in azymo sive fermentato pane triticeo a xti[illegible] confici. qo erat;

P: 2da pars quia graviter peccaret latinos qi apud latinos in fermentato consecraret et graecus apud graecos, qi in azymo consecraret, i idem tu graecus apud latinos aut vice versa iuxta illud augustini epist. 118.... nec disciplina ulla e melior gravi prudentique xtiano quam ut eo modo agat, qo agere viderit ecclesiam ad quam cunque forte devenerit. qo de antiquitate et proprovenientiâ etc ita dicâ panis azymi apud latinos usitati multum in scholis disputari, ab hoc etiâ [illegible] supersedere juvat.

Paragraphus 2dus
De forma Sacramenti eucharistiae
Conclusio.

forma sacramti eucharistiae consistit in his solis xti verbis hoc e C meum: hic e sanguis meus unde invocatio sive aliae preces antecedentes aut subsequentes haec xti verba n requiruntur necessario ad validitatem sacramti.

P: imo ista sola verba sufficere dicent, ac vere sufficiunt ad validitatem sacramti; ac proinde sunt forma sacramti, qto ipsos e ipse xtus, nec alia deinceps usurpanda praecepit: ai his solis verbis.... hoc e etc: ad consecrandum usus e xtus, nec alia deinceps usurpanda praecepit. imo iis verbis usus e xtus ut patet ex evangelistis. 2do xtm alia verba per modum invocationis ad validitatem sacramti necessaria praecepisse nec constat, nec ullum

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

existat monumentum, ergo etc.

P: 2do illa verba sunt forma sacramenti eucharistiae, quibus solis fit consecratio, et praesens sistitur ipsum Christi corpus: atqui per hoc solo Christi verba fit consecratio et praesens sistitur Christi corpus; namque verba Christi id efficiunt per se sola, quod per se sola significant alioquin essent falsa: atqui haec Christi verba: hoc est etc. per se sola plane praesentiam actualem corporis et sanguinis Christi significant. ergo eam per se sola efficiunt. ac proinde non alia requiruntur verba, nec alia necessaria est invocatio ad validitatem sacramenti ergo etc.

P: 3tio ex SS. PP: qui docent eucharistiam confici ex solis Christi verbis: hoc est etc.
imo Justinus apologia 2da docet confici ... eucharistiam per precem ab ipso verbo dei procedentem ... [illegible] per precem ab ipso etc.: precationem intelligit ea Christi verba hoc est corpus meum ut ipse ibidem declarat. ergo
2do Gregorius Nyssenus oratione catechetica c. 37 ait ... panis statim per verbum transmutatur, sicut dictum est a verbo hoc est corpus meum ergo etc.
3tio Chrysostomus homilia de proditione Judae ... sacerdos dicit hoc est corpus meum, hoc verbo proposita dona consecrantur. ergo non alia de nova invocatione.
Hinc patet merito proscripta fuisse a pollicanis quaestionis hanc partis propositionem .... sed [illegible]

P: 4 eo quidem modo peremptorio ex iis ergo circa hanc quaestionem gesta sunt in conc. florent: sic a tota efut

Colletus tract. de sacramento eucharistiae pagina 435 mi-
-noris tractatus ... sub Eugenio 4 erat in votis,
ut definita saltem processione spiritus s. a filio
discuterentur residua controversiae capita de romani
pontificis primatu, de purgatorio, de azymis et
de consecrante eucharistiae forma. interrogati
deputati et cum iis graecis praesules responderunt:
nos pater sanctissime nullam habemus respon-
-dendi facultatem sed ex nobis ipsis propriam sen-
-tentiam proferemus. hanc porro inquit Colletus
circa praesens formae consecrationis caput hic
aperit Cariophilus ... de divino sacrificio quae-
-situm est a latinis, quomodo prolatis Christi verbis,
accipite etc. et solis donis per haec verba
sanctificatis nos graeci hanc postea orationem
addiditis: et fac panem hunc pretiosum corpus Christi
tui etc. porro hoc ita dissolutum est: fatemur
nos diximus per haec Christi verba transsubstan-
-tiari sacrum panem, et fieri corpus Christi: sed postea
quemadmodum et ipsi latini dicitis jube haec per-
-ferri per manus sancti angeli tui ad sublime
altare tuum; ita nosque oramus dicentes,
ut spiritus sanctus descendat s. super nos et
efficiat in nobis s. panem hunc pretiosum corpus Christi
tui transmutetque ipso spiritu s., ut fiant commu-
-nicantibus in purgationem animae, in remissionem
peccatorum.
Erant haec inquit Colletus, procul dubio quae latinis
omnino satisfacerent; sed quia praemonuerant deputati

Se sus tantum ñ à aliquo quid propositum nõe legendi
facultatem accepisse institit Eugenius apud Rut-
-helam, Niceno, et Mytilense episcopos, ut q° fieret
anio sine ullo scandalo firma et stabilis
explanarentur articuli de azimo de purgatorio
.... de verbi sacramentalis conversiõe, quod quidem
dixi, ait Colletus quoad postrema duo capita
graeci erraverant, quia ferebantur, ut satis
probabile ē, nec si semel cum latinis defi-
-niissent consecratiõem soli dñi verbis peragi,
liturgias suas propterea emendare recusarunt.
unde congregatis episcopis suis quidem imperator
Joañes paleologus, de azimo quidem, de
primatu papae et de additiõe particulae filioque
disputari permisit, sedita ut.... de purgatorio
et consecratiõe mysterii nihil õio diceretur. id
ubi audierunt latini ab eugenio deputati ad
imperatorem restiterunt dicentes.. impossibile
ē unioni ecclesiam nisi sic dicta controversia
addantur de purgatorio et conversiõe sacrificii
annuit papa, sed tandem annuit imperator, unde in
pleno latinorum graecorumque conventu Joannes
de turre cremata, exinde Cardinalis celebrem
hanc materiam pertractavit ē et privatus doctor
qui privatos suos sensus efferat, sed ut consiliũ
theologus, qui papae latinorumque sententiam
promeret ac declararet. his ille agitata iam azimorum
quaestiõe.. venio, inquit, ad particula, ubi tan-
-gitur forma consecrationis.. pauca dicam,

quia neminē credo virū sapientē, qui n̄ debeat
suscipere haec verba plena fide ∴ nimirum
per ipsa xti s. verba confici eucharistiā, tan-
quā authoritatē ad probandū quod per sola
verba Salvatoris conficiatur ℘ xti et aliis
his dictis, his verbis papa usus ē: audivistis
quae dicta sunt ad complacentiam vestram, nobis
novum quando n' ē ut hypostasi ∴ credamus vos ōes
n' ea tenere ut nos, specialiter in consecratōe
℘is dōi nostri Jesu xti quod perficitur verbis
xti . . . viri sanctissimi . . . ōes tenuerunt quod
solis verbis dōi conficeretur . . . . et ideo rogamus
charitates vestras, ut hanc ~~scda~~ cedulam ∴ qua
quid eadē re tenendū sit continetur ∴ facere pla-
-ceat acceptare.
Biduo post idē die 20 Junii rursus eadē mota
ē quaestio: tumque post multas hinc et inde
disceptatiōes ... n̄ justo puto, ait papa, quod ali-
-quis sit ita parū intelligens, quod credat, quod
possit confici ℘ xti aliter quam per verba
Salvatoris nostri. rogo charitates vestras ut
videatis has rāōes et alibi conferre cum
imperatore et dare conclusiōē huic sanctae
unioni.
die 26 Junii papa, cum tempus inutiliter teri
videret, sex ex utraque parte deputatos
convenire, et de controversis capitibus disserere
curavit. hujus porro colloquii exitū sic renun-
-tiavit post tridie Julianus Cardinalis

Sanctae Sabinae, sed fuit exorta alia difficultas
quae quasi perturbavit totum opus... nam nun-
-tiato dño nostro Eugenio quod graeci in consecratione
sumpti certis aliis orationibus uterentur, visum est
sanctitatis suae, ut sciretur... an tenerent illas
orationes esse de substantia consecrationis, et confessi
sunt auditis orationibus nostris, quod semper tenuerunt,
quod solis verbis dominicis conficeretur, et quod pro-
-bavit anathema quicumque aliud crederent. fuit institutum
ut hoc poneretur in definitione; dixerunt, quod hoc
non erat necessarium, imo si poneretur ecclesia
ipsorum teneret confusione. et infra... dixerunt
graeci: ad hoc ut sitis certi de credulitate nostra,
videatis sanctum chrysostomum, qui hoc clare ponit pub-
-lice confiteri quod nos tenemus sicut vos, quod
solis verbis dominicis conficitur.
Nihil deest isti graecorum definitioni ergo multo
minus defuit, cum imperator elegit 10 primarios
pro archiepiscopus cum quatuor crucigeris qui graecorum
sententiam in publica sessione enuntiaret... hi
papam invenerunt sedentem cum cardinalibus
circumfundente tota synodo latinorum... ac ut
imo os aperuit Nicenus metropolita exinde
cardinalis Bessarionem, Julianus cardinalis sancta
Sabinae alta voce vociferavit... protonotarie scribe,
scripsit quo notarius diligenter
Expono Niceni verba prout in actis concilii re-
-feruntur editionis Labb pagina 1163

beatissime ac sanctissime pater quoniam a vobis sanctis doctoribus maxime ab illo beato Joanne chrysostomo nos audivimus verba dominica esse quae mutant transsubstantiant panem in corpus Christi, et vinum in sanguinem, et quod divina illa verba salvatoris omnem virtutem transsubstantiationis habent, de necessitate ipsum doctorem et eandem suam sententiam sequimur.
Ex quibus omnibus luce meridiana clarius patet non aliam esse graecorum circa praesentem controversiam quam latinorum sententiam ac proinde formam sacramenti eucharistiae vetere ecclesiae universalis sensum consistere in his solis Christi verbis ... hoc est corpus meum ... hic est sanguis meus

Solvuntur objectiones

obiie: ea sententia ejicienda est cujus oppositum tenuerunt SS: PP: per 12 priora saecula: atqui oppositum illius sententiae tenuere PP: quod probat.
1 S: Jrenaeus L: c 4 ait panis percipiens invocatione dei est eucharistia quod eucharistia fit per invocationem dei, ac proinde non solis formae verbis
2do Cyrillus Jerosolimitanus cath: 25 ait panis eucharistiae per invocationem spiritus sancti non est panis communis sed corpus Christi.
3tio Basilius L: de spiritu S: c 27 ait ... invocationis verba in confectione panis eucharistici et benedictione calicis quis sanctorum nobis

114

reliquit Scripto.... Sed ante et post dicimus alia, velut magnam vim ad misterium habentia, quae et doctrinâ Scripta non tradita excepimus. ergo

R1mo patres non sine causa asseruisse eucharistiam per preces per orationes atque invocationem consecrari.

1mo quia per orationes et preces invocatur divina virtus et dignetur verbis Sacris vim suam ante efficaciam concedere, neque enim ex se verba aliquid possunt sed ex dei omnipotentia.

2do quia sine his non fit eucharistia, quamvis vim et virtutem consecrationis formaliter in non contineant, sed sola Christi verba.

3 quia ipsa Christi verba â Sacerdote prolata tanquam Christi ministro continent semper implicitam divinae virtutis invocationem, neque enim proprio nomine agit minister, sed nomine Christi et ecclesiae

R:2 Non: quam non probant alata patrum testimonia imo S. Ireneus per invocationem intelligit haec verba.... hoc est corpus meum quae vocat preces ab ipso verbo dei provectas quod credit.

2do pariter S. Cyrillus per invocationem intelligit ipsa formae verba sicut in cath. 3 de baptismo formam baptismi vocat invocationem quia

3tio non idem est de S. basilio. non intelligit per invocationem ipsa Christi verba sed preces antecedentes

et subsequentes; eas nobis n[on] e[st] scripto ve-
-ritas aperit, proinde n[on] intelligit verba
xti q[uo]d scripto elongaverunt apostoli; dicit quidem
basilius has voces habere magnam vim ad myste-
-rium, sed n[on] dicit ea mysterium efficere, sed
multum conducere ad majestatem sacrificii atque
ad sacerdotis ac populi amorem excitandum et
inflamandum q[uo]d erat.

obi[ciun]t 2do Ex o[mni]bus graecorum liturgiis imo ex
liturgia S. Chrysostomi ubi post hoc xti verba
hoc e[st] c[orpus] meum sic orat sacerdos... et fac
hunc panem pretiosum c[orpus] xti tui; q[uo]d e[st] in
poculo pretiosum sanguinem xti transmutans
spiritu sancto.

2do in liturgia S. basilii post eadem verba
sacerdos ait... panem quidem hunc fac pre-
-tiosum c[orpus] d[omi]ni et dei et salvatoris nostri
Jesu xti... hunc vero calicem pretiosum san-
-guinem d[omi]ni et dei et salvatoris nostri Jesu xti
... q[u]i pro mundi vita effusus e[st]

3tio in antiqua armenorum liturgia hoc post xti
verba habetur oratio... emitte super nos
et super hoc proposita dona consempiternum et
coaeternalem S. spiritum tuum, q[uo] panem et
vinum hoc benedictum c[orpus] fac carne ipsa
et sanguinem e ipsa facias. d[omi]ni nostri

Jesu eti mutando illam per Spiritū S. tuum.
ex qbs liturgiis evidenter patet panem et vinum n. converti in C et Sanguinem nisi per hoc verba hoc ē C meum aliogquin in: -sulsse forent illa liturgia graecorū rões qs
R: imo theologos catholicos varias excogitasse explicatiões harumce liturgiarū quas oẽs vide quod bellarminus l. 4 c 14 de eucharistia et arcudium l. 3 c 33
R: 2do cum ipso bellarmino graecos his oratiōbs verba forma .... hoc ē C meū subsequentib n. physica aut realem donorū in C et Sangui: -nem eti conversiōem postulare, sed mōalem hatr respectu sumentium ut nimirū illa con: -versio ipsi utilis sit ad salutē: ut habet etiam liturgia nostra latina ..... quodquod ex hac altaris participatione sacrosanctū filii tui C et sanguinem sumpsimus, ōi benedictione coelesti et gtiā repleamur.
Hunc ē graecorū sensum evidenter patet imo ex con: -fessiōe ipsorū graecorū in conc: florent: ut dictū ē 2do ex eo qd in confirmaōē sua sententia adducunt S. Chrisostomū
3tio ex eo qd in eadē chrysostomi liturgia statim post alata in objectiōe verba hoc sequunt.... ut fiat accipientibus in sobrietate aē ad remissiōem peccatorū in comunicatiōe S. Spiritus, in regni cōelorū plenitudinē, in fiduciam qā te n. in delictū aut damnaōē. qd verba clare indicant S. chrysostomū.

fbi agere de eo [illegible] morali potentia, qua prosit accipientibus ad Salutem.

Adde secundum asserere verba liturgiae S. Chrysostomi à latinis male intellecta fuisse et versionem latinam vitiosam esse; verba in graeca quae sic vertunt latini... fac panem istum pretiosum corpus christi tui transmutans Spiritu Sancto tuo sic jacta [illegible] reddi deberent... fac, ut panis, quem Spiritu Sancto tuo transmutasti in pretiosum corpus christi tui fiat accipientibus in sobrietatem ad [illegible]: hanc versionem confirmat [illegible] in notis ad missam S. Chrysostomi pagina 142 hoc pacto.... fac panem fidem istum pretiosum corpus christi tui, et quod est in calice pretiosum sanguinem christi tui, transmutasti ea spiritu tuo, ut sit percipientibus ad sobrietatem [illegible]: qua interpretatione semel admissa iam evanescit illa difficultas quam summa [illegible] pate ingerere cui titulus gallice explication litterale historique et dogmatique des prieres et des ceremonies de la messe.

Quaestio 41a
De Effectibus et proprietatibus Eucharistiae.

varii sunt eucharistiae effectus, et proprietates variae, aliae sentim ipsam aspiciunt, aliae fideles in quorum gratiam fuit institutum, priores spectant christi in eucharistia permanentiam exterioremque cultum

posteriores eucharistiæ necessitatē efficientiam et
comunioēm sub unā v. duplici specie. de hac sola
quæstione qd maxime controvertitur in hac dio:
cesi nobis agendum erit.

De Comunione
Sub una vel duplici Specie

Conclusio

Comunio Eucharistiæ in singulis fidelibus
xti ṅ est necessaria singulis sub utraque specie.

Primo ł comunio ēst necessaria sub duplici specie
v. ad sumendū totum xtm, v. ad sacramtm integrū
constituendum, v. ad plenā sacmti gratiā percipiendā
v. ad implendū peculiare aliquod xti mandatm
ai nihil horū dici pt.

imo necessaria ṅ ē comunio sub utraq: specie
ut xtus integer sumatur tum quia definivit
conc: Trident. xtm totm ēē sub qlibet specie
sessione 13 can: 3 tum quia xtus in eucharistia
ē vivens et in statu vitæ iuxta illud apostoli
ad Rom: 6 ... xtus resurgens ex mortuis jam ṅ mo:
ritur mors illi ultra ṅ dominabitur. aī ṅ ēst in
statu vitæ in eucharistia nisi ē et sanguis eius
ac proinde totus xtus ēst sub utraq: specie. qō
2do necessaria ṅ ē comunio sub utraq: specie ad in:
:tegrū sacmtm constituendū, tum quia comunio sup:
:ponit sacmtm iam constitutū; tum quia ł obligatur
ordinatur comunio in eucharistia ad sumū et sacre ad
raōe sacrificii ṅ ā ad raōē sacmti. qō

3tio necessaria non est comunio sub bina specie ad gratiam percipiendam etiam abundantiorem, tum quia ubi accipitur Christus totus fons omnis gratiae ibi positis ponentis plenissima et abundantissima recipitur gratia: atqui ex dictis sub utraque specie recipitur Christus totus fons omnis gratiae. tum quia salus et vita aeterna tribuitur in scripturis manducationi corporis Christi sub sola specie panis. Joan: 6.... qui manducat hunc panem vivet in aeternum quod et tal.

4to necessaria non est comunio sub duplici specie ad aliquod peculiare Christi mandatum implendum: dum quia nullum extat in Scriptura quae sola est Calvinistarum regula fidei. Et si quod est extaret hujusmodi praeceptum, illud certe desumeretur vel ex Christi verbis in institutione eucharistiae vel ex verbis promissionis Joan: 6to ut volunt novatores: porro contrarium probat conc: trident: sess: 21 c1 ubi ait .... nam etsi Christus dominus in ultima coena venerabile hoc sacramentum in panis et vini speciebus instituit et apostolis tradidit; non tamen illa institutio et traditio eo tendunt ut omnes Christi fideles statuto domini ad utramque speciem accipiendam adstringantur. Sed neque ex illo sermone apud Joan: 6to, recte colligitur utriusque speciei comunionem a domino praeceptam esse,... namque qui dixit.... nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis ejus sanguinem etcet; dixit quoque si quis manducaverit ex hoc pane vivet in aeternum et qui dixit, qui manducat

meam carnē et bibit meum sanguinem hēt vitam
æternam; dixit etiam panis quem ego dabo caro mea
ē pro mundi vita: is denique qui dixit qui manducat
meā carnē et bibit meū sanguinē in me manet
et ego in illo: dixit nihil omis: qui manducat hunc
panem vivet in æternū. Sic habes textus quos
probare volunt novatores necessitatē comunionis
sub utraque specie temperatos et explicatos per
alios eiusdē capitis textus, quā explicatiō authori-
-tate conc: trident: feliciter qū ebeat:

P: 2do Ex praxi antiquæ ecclesiæ multis ē exemplis
constat comunionē datam fuisse sub unica specie,
sic referente Eusebio ~~historia ecc~~ l: 6 historiæ
ecclesiasticæ c 44 post dionysiū alexandrinū....
presbiter qui ~~aegrotabat~~.... exiguam eucharistiæ parte
puero tradidit, jubens ut in aquam intincta se-
-rabioni ~~com~~ seni in ~~quos~~ os instillaret sane ē ~~enit~~ est
pariter tradidit sanguinē etsi aut vinū conspersatū
alioquin partem eucharistiæ ē in aqā sed in ipso san-
-guine intinctā instillatus fuisset: item s: honoratus
vercellensis obtulit sancto ambrosio corpus dōi quo
accepto ubi clausit emisit spiritū: idē de s:
basilio refert amphilochius sic etiam monachis
cluniacensibus morientibus dabatur eucharistia sub
sola specie panis tincta tū parvis in vino ē con-
-secrato
Eucharistiam pariter datā quandoque fuisse sub

sola specie vini constat ex S. Cypriano teste ei
oculato ipsoque dno sacrū celebrante. hic rem
refert ex ipso Cypriano S. Augustinus epist. 98....
ubi solemnibus adimpletis calicem diaconus offerre
praesentibus coepit et accipientibus ceteris locus eius
s: puellulae nimirū quae paulo antea ad vanū idolorū
inscia matre à nutrice deducta erat, ibique panem
vino mixtum de idolotitiis comederat; s: advenit
faciem suam parvula instinctu divinae majestatis
t: advertere os labiis obdurantibus premere, calicem
recusare: persistit tn diaconus, et tn reluctanti
licet, de sacramento calicis infudit. tunc sequitur sin-
-gultus et vomitus: in corpore atque ore violato
eucharistia permanere n potuit. in quo facto duo
Sti notanda. imo infantulam illā datā fuisse
eucharistiam sub sola vini specie, alioquin et
eadem de causa eucharistiam sub specie panis
antea evomuisset. 2do id moris fuisse tunc
temporis eucharistiam concedenti sub una specie
sine ulla urgente necessitate imo aut inconvenien-
-tia. qo planū e nullā unquam fuisse necessi-
-tatem communionis sub utraque specie qō erat d.
Idem constat ex domestica communione fideles e
domi seu eucharistiam afferre solebant, per annū
integrū observabant. particulatim communicabant,
hoc oā ex ipsa historia ecclesiastica constant.
S. Cyprianus de iis mentionē facit l. de lapsis
ubi loquens de hoc illius sacrificio polluto
et eucharistiam in domū suā deferente ait..

partem cum ceteris ausus e latenter accipere;
* sed sanctum dni edere et contrectare n potuit,
et cinereum ferre se apertis manibus invenit.
in hac narratione fit ne nulla vini mentio. S.
Basilius epist. 289 idem dicit de iis ... qui vitam
solitariam agunt in eremis, etc.
deinde olim dignoscebantur Manichaei ex eo quod
abstinebant a communione calicis, quia vinum ha-
-bebant pro felle draconis. dudum latuerant
et hoc inditium satis evidens n fuit; unde
n nisi aliunde cognita Manichaeismi
suspecti erant qui abstinebant a communione calicis;
unde ait S. Leo ser. 4 de quadragesima ex loquens
de Manichaeis ... ut intendum tutius lateant ore
indigno et xti accipiunt, sanguinem a redemptionis
nostrae haurire vero declinant. quod ideo vestram
volumus scire sanctitatem, ut vobis huiuscemodi
homines his manifestentur inditiis, quorum tutius latere
n poterant. si tunc mos erat communione accipere
sub duplici specie
factum idem n leviter confirmat celebris praesancti-
ficatorum quae semper in ecclesia tum graeca tum
latina die veneris majoris hebdomadae celebra-
-ta fuit, imo in ecclesia graeca per totam quad-
-ragesimam. etc.
et certe si necessaria foret comunio sub utraque
specie sane ab ea dispensare n possent lutherani
aut si dispensare possint prout dubio et ecclesia
catholica. cum e ipsa dispensant lutherani a comunione

calicis abstemios nimium hic ē in disciplina
ecclesiastica statuunt c. 12 art. 10 ... ptlā ā doni-
calice iis qbs grave ē post alios eum sumere
..... iam articulo 7 decreverant idem pro iis qui
vinum bibere nequeunt. qa Lutherani et alii
novatores dispensant cum iis qbs totum grave
ē calicem post alios sumere. gō necessaria
n ē communio sub specie calicis aut si necessa-
-ria tam ptl ob ea dispensare ecclesia catholica
ob varias causas quam lutherani. gō ebcat.
adde dnm ipsum post resurrectionē suā se suū dedisse dis-
-cipulis in Emaus sub solū specie panis ... et
cognoverunt eū in fractione panis. S. Luc. 24 ... et
factū ē dum recumberet cum discipulis, accepit panem
et benedixit ac fregit, et porrigebat illis: et aperti s. oculi
eorū, et cognoverunt eum, et ipse evanuit ex oculis
eorum. in his locis nulla fit mentio speciei vini, et
oēs SS. patres eum locū de eucharistia interpretantur.
gō dcat:
Idem demū clare habet conc. trident. sess. 21 can. 1 ubi
... si quis dixerit ex dei praecepto ā necessitate
salutis, oēs et singulos xti fideles, utramque
speciem sanctissimi eucharistiae sacti sumere debere:
anathema sit. gō ebcat.

Solvuntur objectiones

obi. imo ex scriptura Joan: 6 ... nisi manducaveritis
carnē filii hois, et biberitis eius sanguinē, n habebitis
vitam in vobis. gō necessaria ē communio necessitate
salutis ai n magis in eo textu praecipitur communio
sub una specie qā sub altera. gō
R. imo Cum Joannis textū esse ā novatoribus adduci n̄ ṕle

in praesenti negotio. siquidem totū Joanis textum
ń de eucharistia sed de fide in xtum incarnatum
explicant

R: 2do in eo textu copulam et ē disjunctivam et
significare vel juxta illud apostoli i:mo ad corinth:
11... itaque quicunque manducaverit panem hunc, ù
biberit calicem dōi indigne etcal: ubi loco particulae
conjunctivae et usurpatur particula disjunctiva vel
gō etcal:

R: 3tio eum textum ń importare praeceptum obū
ob necessitatem salutis sumendi eucharistiam sub
duplici specie ut definivit conc: trident: in citato nono
canone et ut probavit in eadem sessione c 1 gō etcal:

R: 4to eum textum adversus ipsos novatores militare
siquidem comunionē sub una tantum specie abstemiis
permittunt. gō etcal:

R: 5 Rem aliquā poē ē de praecepto quin modus
ei sit de praecepto ablutio v.g. in baptismo per ē
de praecepto et ablutionis modus ń ē de praecepto
gō a pari comunio pt ē de praecepto quin eius
modus sit de praecepto ac proinde quin comunio
tota sub utraque specie sit de praecepto imo in baptismo
ipse xtus immersione usus ē usa et ecclesia per
plura saecula: attamen eā ń amplius utitur ecclesia
ń ea utuntur ipsi novatores quidni et pt ecclesia modū
comunionis ad nutū assignare. gō etcal:

Inst: imo xtus usū calicis imperavit his verbis
bibite ex eo oēs. gō etcal:

R: imo Retorqueo argumentum xtus usum calicis im-
-peravit his verbis bibite ex eo oēs. gō ad id tenentur
oēs gō etiam ń qbs quare & post alios cum Lamere

qod negant novatores. ergo etc.

R: 2do hoc etc. verba e restringenda alioquin infantes infideles excommunicati abstemii ad usum calicis delerentur; prouo li sint modivicanda et explicanda, quis judex erit: Calfinus an ecclesia; ergo etc.

R: 3tio ex etc. verba quod Matthaei c. 26 v. 27 respiciunt solos apostolos non autem alios fideles oes non e alius est, his Matthaei verbis sensus quam istis afferendus Marci 14 v. 23.... et biberunt ex eo oes: ai hoc Marci verba evidenter spectant solos apostolos, soli e apostoli tunc de calice bibe-runt. ergo etc. discrimen a quod e inter id quod xtus dixit: bibite ex eo oes et non dixit manducate ex eo oes in hoc consistit. quod xtus singulis ex eucharistia propria manu dedit ad manducandum, non a de calice ad bibendum. sed proximo ponexit dicens bibite ex eo oes et distribuite inter vos ut habet S. Lucas.

Inst: 2do ius dictum e bibite ex eo oes quo dictum e manducate: ai non solis apostolis dictum e man-ducate. ergo etc.

R: Sed om: utrumque e. tam soli dictum e apostolis, nec inde sequitur nullum e mandatum de eucharistia sumenda pro fidelibus, quia nimium aliunde abunde satis constat. ergo etc.

Inst: xtus dixit instituendo eucharistiam.... hoc facite in meam commemorationem. ergo facere necessum est quod xtus ipse fecit: ai xtus dedit eucharistiam sub utraque specie. ergo etc.

R: omo xtus instituendo eucharistiam dixit.... hoc facite in meam commemorationem. ergo facere necessum e quod xtus ipse fecit.... ai xtus distribuit discipulis 12 eucharistiam

facta coena et expletis quibus quo sic (?) unde ea apostoli
verba explicanda sunt: penes quis explicationem dabit
an Calvinus? an ecclesia? quo sic:

R: 2do causam nostram meliorem fieri ex hac objectione
si attendatur ad apostoli verba. in vero consecrata
specie panis dicit apostolus hoc facite in meam
commemorationem, consecrata vero vini specie non dicit hoc:
similiter hoc facite in meam commemorationem, sed dicit
... hoc facite quotiescunque bibetis, in meam commemo-
rationem. unde ergo hoc loquendi differentia? quorsum
tendit illa clausula quotiescunque bibetis, nonne evidenter
supponit communionem calicis non semper conjunctam esse cum
sumptione panis. quo sic:

obiic 2do SS: PP: asserunt sermonem de praecepto impertiendi
communionem sub utraque specie v: g: S. Justinus in
apologia 2da postquam dixit... diaconos panem et
vinum distribuere addit... apostoli in commentariis
suis quae evangelia dicuntur, ita praecepisse Jesum
sibi tradiderunt. S. Cyprianus ser: de coena domini ait
..... lex esum sanguinis prohibet, evangelium prae-
cipit ut bibatur quo sic:

R. N. A. quod non probant oblata testimonia.
imo S. Justinus ibi non agit de communione sub una
vel duplici specie sed de modo consecrationis, ut patet
ex verbis immediate sequentibus, statim enim subiungit
S. Justinus ... cum accepto pane, cum gratias egisset,
dixisse: hoc facite in meam recordationem: hoc
est corpus meum; et similiter accepto calice dixisse
hic est sanguis meus, ergo ibi de institutione et con-
secratione agit non de communione

2do alter textus non est Cypriani sed alicuius ignoti. deinde
intelligendum evangelium ut praecipit ut bibatur sanguis,
quod verum est, cum quisque sacrum faciens sanguinem

bibere jubeat, quoties sanguis bibetur, sed in praesenti
et idem sanguis ab obs ore bibatur. quod clarius
fert integratis summus pontifex in epist. ad Majorinum
et Joannem episcopos hic N.B. comperimus ait.....
comperimus autem quod quidam sumpta tantummodo corporis sacri
portione à calice sacri cruoris abstineant, qui procul
dubio, quoniam nescio qua superstitione docentur ob-
stringi, aut integra sacramenta percipiant, aut ab integris
arceantur, quia divisio unius ejusdemque mysterii
sine grandi sacrilegio non potest provenire. ex quo tertium
hic argumentum. illud juxta Christi mandatum divinum dicit
factum et integrum quod sine grandi sacrilegio dividi
non potest: atqui juxta Gelasium summum pontificem sumptio
eucharistiae dividi non potest sine grandi sacrilegio. ergo etc.
R: Summum pontificem Gelasium hic Manichaeos in-
tendere, qui, ex eo quod existimabant vinum esse a prin-
cipio malo a sumptione calicis declinabant. quod
sine grandi sacrilegio fieri non potest: unde summus
pontifex non dicit ... divisione utriusque mysterii sine
grandi sacrilegio non posse fieri, sed non esse provenire
scilicet ab ea ratione quam adhibebant Manich-
aei. Summi enim pontifices exemplum sancti
Leonis secuti sunt, ut Manichaeos inter catho-
licos latitantes detegerent ut ait S. Prosper in
Chronico .... plures Manichaeos in urbe latere dili-
gentia papae Leonis innotuit: cum autem adhuc extincti
non erant Manichaei tempore Gelasii, idcirco
eandem viam sed decreto secutus est, ut Manichaeos
superstites detegeret. unde hoc Gelasii decretum

supponit Manichaeos diu latitasse sub specie
catholica, quod fieri non potuit, si omnes omnino cat:
-holici ad utramque speciem sumendam ex praecepto
obstricti fuissent.

Inst: 2do Ex conc: Turonensi 3 ubi haec habentur c 4
... Sacra oblatio intincta in Xti sanguine ut vera:
-citer presbyter possit dicere infirmo: corpus et sanguis
Domini proficiat tibi . ergo etc.

R. authoritate conc: Turonensis moveri non debere quia
ratione evidenter falsa nititur nec est minus veraciter
cum sicca quam cum intincta specie dicere possit sacer:
-dos corpus et sanguis Domini proficiat tibi etc. quandoqui:
dem indubitatum est corpus et sanguinem Domini esse simul
sub una quaque specie vi concomitantiae uti quivis
diximus et est in eucharistia non est corpus exsangue
sed corpus vivum. 2do quia qui manducat solam panis
speciem indigne reus est utriusque corporis et sanguinis
Domini juxta illud apostoli 1ma ad Corinth: 11 ... qui:
-cunque manducaverit panem hunc vel biberit calicem
Domini indigne reus erit corporis et sanguinis Domini ergo

Inst: saltem nihil probatur ex praxi ecclesiae: etenim
non est in legem trahenda quod extorquet necessitas: atqui
quod communio olim infantibus et infirmis sub una specie
data fuerit, hoc extorquebat necessitas ergo etc.

R: D: M: quam si necessitas, non exigeret ut in legem tra:
-herentur C: secus N:

Solutio patebit ex sola enumeratione causarum aut
rationum quibus adducta est ecclesia ad subtrahendum usum
calicis

1ma ē periculū irreverentiæ ex effusiōe sangui-
-nis poene infallibiliter oriundū; quantacunque
ē supponeretur porrigentis diligentia et dexteritas
vix pro hodierna comunicantiū multitudine solem-
-nioribus praesertim festis, pro senum, debiliorum,
infirmorum in tanto concursu, calicis eversio vi-
-tari pōest qo debet.

2da ē comunio infirmorū, ad quos oī diei et noctis
hora deferendū ē ~~fratrem~~ viaticū; hoc ā difficillime
fieri pōt sub specie vini, tum quia si unquam
certe inter obscuras noctis tenebras perque viarū in-
-hospitas angustias atque asperitates grave imminet
effusiōis periculū, tū quia vini species aegre con-
-servatur, facile quidem acescit et corrumpitur.

3tia ē multitudo tum abstemiorū, tum eorum
qui sine nausea vinū haurire ī pōunt e calice qui
iam multis oblatus fuit.

4ta ē vini raritas aliquibus in locis tanta, ut cum
primi Sancti Vincentii a Paulo discipuli Madagas-
carū abiere, ab oī sacrificio per quinque menses
propter vini penuriam cessata ē; an per illud tempus
viaticum moribundis dari ī potuisset.

5ta tandē ē necessitas ō decentia premendi erroris
eorum, qui xtm totum sub alterutra specie con-
-tineri negabant.

Ex his obs patet ecclesiam gravibus de causis usum
calicis prudenter subtraxisse.

Sectio 2da
De Sacrificio Eucharistico
Quæstio 1ma
De Notione ac Definitione Sacrificii Eucharistici.

1mo Sacrificium dicitur a sacrum faciendo. unde generatim est omnis actio quæ tendit ad gloriam et honorem dei ut elemosinæ largitio, divinæ laudis celebratio juxta illud psalmi 49 … Sacrificium laudis honorificabit me

2do Sacrificium sumebatur pro oblationibus quæ fiebant in usu templi et ministrorum: sic primitiæ et decimæ in nonnunquam Sacrificia vocabantur

3tio Philippus Melanchton [Luthera]ni Sacrificium definit … ceremoniam est opus quod nos deo reddimus, ut eum honore afficiamus. Sed male 1mo quia discrimen est inter bona virtutum opera, et sacrificium juxta illud osee 6to … misericordiam volo et non Sacrificium et 1 reg: c 16 … melior est obedientia quam victimæ ergo 2do quia juxta augustinum l. 8 de civitate dei c ultimo unum est sacrificium christianorum: atqui non unum tantum sed omnia virtutum opera essent totidem Sacrificia. ergo

4to Sic Sacrificium definit Calvinus … quidquid omnino

deo offertur. Sed peraeque male 1mo quia discrimen e inter sacrificium et oblaōem, sacrificium mactaōem sonat, n item oblatio. 2do quia exodi 24 et 35 deo offerri dicuntur lapides pretiosi, vasa etc. imo et ipsa levitica munera deo offerunt nec tn sacrificium dici possunt etc. 3tio quia ex oi gentium usu ad sacrificium requiritur altare, n tn ad oblaōem. go
5to sacrificium sic definitur a catholicis ... oblāo rei sensibilis [*] mystico ritu consecrata cum eiusdem destructiōe v immutatiōe soli deo per legitimum ministrum facta ad recognoscendum supremum eius in creaturas oēs dominium.
Cuius definitiōis legitimitas patebit v ex tota terminorum expositiōe
1mo dit oblatio, hc vox tenet locum generis, unde quatenus sacrificium dit oblatio convenit cum aliis pluribus nempe cum oblaōbs primitiarum, decimarum, bonorum operum etc.
2do dit rei sensibilis sive āta sive inanimata perinde e, modo sit sensibilis, scilicet sacrificium actio e solemnis qa hoēs in unum religiōis et adulati testantur obsequium suum dependentiam suam deo atque honorem ipsi exhibent; hc a actio sensibilis e dēt unde s: august. l: 1 de civitate dei sacrificium vocat .... invisibilis sacrificii sacramtum. hc e signum

sacrũ externum et visibile mentari sacrificii
3tio dib mysticis ritu consecratd, sacri voces absolute
necessaria ĩ et qidqid ẽ immutatur aut destruitur
in honorem dei eo ipso sacrũ censetur et consecratur
inserviunt hi ad clariorẽ evolutiõe, õi ẽ evo sive
apud paganos ipsos sive apud Judaeos animalia offe-
-rebant et Mactabant a personis deo dicatis et con-
-secratis, et cũ ceremoniis qbusdam mysticis puta
impositiõe manuũ etcet.
4to dib cũ eiusdẽ destructiõe ĩ saltẽ immutaõe,
qidqid ẽ õi evo sacrificabatur sive apud Ju-
-daeos sive apud gentiles destructiõe integram
ĩ saltem aliqam immutaõe patiebatur. patet
ex õbs veteribus sacrificiis in qbs aut animalia occi-
-debantur, aut ex toto ĩ ex parte comburebantur,
aut liquores fundebantur, aut res odoriferd pe-
-rebant. et raõ ẽ, quia sacrificando intendunt
hões significare se a deo dẽre suum totũ ẽe,
cum sit vitae ac necis magistrum ac dñum, qui
sicut õa creare potuit sic etiam õa destruere
pt. qd õa significantur per rei oblatd destructiõe
aut saltẽ immutaõe; si ẽ sit ãata ponit saltẽ
in statu ad usus et facultates suas vegetes ex-
-ercendas inepto, si sit inãata, in statu saltẽ
deteriori põ etcet.
5to dib soli deo facta quia fit in testimoniũ
supremi vitae ac necis dominii: porro solus deus
hoc gaudet dõinio unde exodi 12 dib ......

Qui immolat, occidetur, praeterquam soli deo.
Ebo dito per legitimum!... nec ē quisquam sumit
sibi honorem, sed qui vocatur a deo tamquam Aaron.
unde deum vindicem expertus ē Ozias, qui cum n̄
eēt sacerdos sacrificiū offerre ausus ē ut habe-
tur l. 2 paralipomenon c 26 v 38. omnium temporum
monumentis constat oēs religiōes suos habuisse
ministros, et nisi suos habebant sacerdotes, qui sol-
lemnia sua facerent; sub lege naē ius illud
patribus familias eorumque imogeniti concessum
ē. sub lege Mosaica Aaronis stirpi conce-
ditum ē sacerdotiū. in lege nova ōs, quos deus
pro pastores primarios in ministros sibi elegit.
2do denique dito ad recognoscendū supremū dei in
creaturas oēs dominiū. hic finis ē sacrificii pri-
marius, ut homo recognoscat summam suam a
deo dependentiam, atque idcirco paratus sit se
suaque oīa deo favere si ipse exigat. hoc ō
recognitio supremi dei in creaturas oēs dominii
et nostrae subjectiōis testimoniū ita lumini naāli
conforme ē, ita omnium mentibus alte infixum,
ut nulla umquam fuerit natio quae deum hoc ē
ens aliquod supremum aliquo sacrificio colendū
ac honorandū n̄ putaverit. quod erat.

Quaestio 2da
De Existentia Sacrificii Eucharistici

1mo Zwingliani et Calvinistæ negant Eucharisti:
:am esse sacrificium, sic e. g. sæt eorum Confessores
C. 4 institutionum c. 18 .... pestilentissimo errore (: diabolus:)
totum pene orbem excæcavit, ut (: crederet :) missam
sacrificium et oblationem esse ad impetrandam peccatorum
remissionem.
2do Lutherus scribit librum de missa privata sibi
a diabolo persuasum fuisse missæ sacrificium
abrogandum esse, vid librum cui titulus gallice ....

3tio regnante Eduardo 6to in anglia convocatis
proceribus ad generalia regni comitia definitum
e. eucharistiam esse quidem sacramentum, sed non sacrifi:
:cium, anglorum causam suscepit tot haud pridem
petrus franciscus Courrayer canonicus regularis sancta
genophetæ et deinceps ob præclara merita in
gentem anglicanam doctor oxoniensis factus hic
in l. cui titulus gallice
anglos protestantes cum catholicis conciliare conatur
....

4to itaque ad probandum invincibiliter contra catholicis existere verum ac proprie dictum sacrificium in nova lege in sequenti quaestione systema patris le Courayer expendemus. Sit itaque

Conclusio

Eucharistia est verum ac proprie dictum
Sacrificium

P. multiplici argumentorum genere

Argumentum imum

Ex propheticis oraculis. Et hic conficitur.

Malachiae imo v. 10 et 11 legitur ... non est mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra; ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Ex quo textu sic argumentor.

prophetizatur ibi Malachias de oblatione munda deo in omni loco offerenda de sacrificio, spretis et antiquatis Judaeorum sacrificiis succedendo: atqui hoc sacrificium hae oblatio alia esse non potest quam Eucharistia; non enim ibi agitur de sacrificio eucharistico, non de sacrificio crucis, non de sacrificio bonorum operum ut volunt Calvinistae: atqui duo haec posteriora dici nequeunt

imo non agitur ibi de sacrificio crucis, non agitur de sacrificio quod offertur in omni loco etiam quod

gentes ōi sacrificiū carens nec inter gentes, nec in ōi loco sed solumodo Jerosolimis oblatū ē gō

2do n̄ agit propheta de sacrificiis bonorū operum. nam imo fatetur novator ibi propheta de oblaōe munda; ōi in systemate Calvini nullū ē ōio opus bonum; siquidem iuxta illum novatorem oā fidelium opera sunt totidem peccata in genere suo mortalia.

2do oblatio Malachiana debuit succedere Judeorū oblaōbs prout rejectis ad minimū ppter ipsarum inutilitatem juxta illud apostoli ad hebreos c7 v18.... reprobatio quidem fit praecedentis mandati ppter infirmitatē eius et inutilitatē ōi n̄ magis inutilia fuerunt spiritualia Judeorū sacrificia, quamque iis successêre spiritualia gentium opera; siquidē idem ē ac eomene ipsi principium, eadem nituntur ōti fide.

3tio Malachias utitur voce Minha ōi hebraica: vox Minha proprie significat sacrificiū externū, sacrificiū ē internū seu spirituale sacrificiū nunquam in scripturis dicitur simpliciter sacrificium, sed cum addito. ut sacrificium laudis, sacrificiū justitiae, hostia jubilationis. etc etc.

4to loquitur propheta ibi de iis oblaōbs quae per sacerdotes solos offerri solent ac possunt ut constat iis verbis.... ad vos, o sacerdotes, qui despicitis nōem meum: ōi sacrificiū spirituale n̄ a solis sacerdotibus et ab ōbs offerri ptt. gō etc etc.

Et certe eo intelligenda ē Malachiae prophetia,

qd intellecta fuit à SS: pp: ô: SS: pp: intellex:
erunt eam prophetiam de sacrificio eucharistico
Sic
1mo Justinus dialogo cum priore Judeo ait..... de
nostris gentium, qd in ô: loco offerentur sacrificia,
hoc ê pane eucharistiæ, et poculo similiter eucharistiæ
.... prædixit Malachias nos qdẽ glorificare nomẽ
eius vos â profanare. qd etcet.
2do Chrysostomus in psal: 95 ait.... prædicit deus per
prophetã .... ñ ê mea voluntas in vobis etcet:
.... vide qam luculenter, qamqe dilucide mysticã
interpretatus ê mensam qd ê incruenda hostia.
qd etcet.
3tio August: l. 18 de civitate dei c 35.... Ma:
lachia prophetans ecclesiam, Judæis gratissime
dicit ex persona dei ab ortu solis etcet. hoc sacri:
ficium per sacerdotium xti 2dũ ordinem Melch:
sedech, cum in ô: loco â solis ortu usqe ad occasũ
deo jam videant offerri, sacrificium Judæorum
jam cessare negare ñ possunt. qd etcet.
4to sanctorũ pp: doctrinæ consonat conc: trident:
sess: 22 c 1 ubi agens de sacrificio missæ ait....
et hoc fidem illa munda oblatio ê, qd nullain
dignitate aut malitia offerentium inqinari pt:
qam dñs per Malachiam nominis suo qod
magnũ futurũ êet in gentibus in ô: loco mundam
offerendam prædixit. hoc conc: trident: testimoniũ
ô: exceptiõe majus ê. qd

Argumentum 2dum
Ex Novo Testamento
Et sic proponitur.

Verum et proprie dictum Sacrificium obtulit Christus dominus in eucharistia, si proprium suum corpus sub speciebus panis et vini deo patri obtulit atque id ipsum fieri jussit ab apostolis eorumque successoribus usque ad consummationem saeculi: atqui Christum obtulisse corpus suum sub specie: patet ex ultima coena in institutione eucharistiae Lucae 22... accepto pane gratias egit, et fregit et dedit eis dicens: hoc est corpus meum quod pro vobis datur. 1 ima ad corinth: 11 ... quod pro vobis frangitur; similiter et calicem postquam coenavit, dicens, hic est calix novi testamenti in meo sanguine qui pro vobis et ut habet Matheus pro multis fundetur ergo etc.

Maior evidens est in ex notione ipsius sacrificii: ibi est verum sacrificium ubi est victima deo oblata cum vera status immutatione etc. ergo etc.

minor probatur: per se patet sed etiam omnium S.S. Patrum testimonio fulcitur et praesertim authoritate conc: Tridentini: quod sess: 22 c. 1 sic hic ait... in coena novissima, qua nocte tradebatur, ut dilecta sponsae suae ecclesiae visibile, sicut hominum natura exigit, relinqueret sacrificium, quo cruentum illud, semel in cruce peragendum repraesentaretur, eiusque memoria in finem usque saeculi

permaneret, atque illius salutaris virtus in remis-
sionem eorum, quae a nobis quotidie committuntur,
peccatorum applicaretur; sacerdotem secundum ordinem
Melchisedech se in aeternum constitutum declarans
corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini
Deo patri obtulit, ac sub earundem rerum symbolis
apostolis, quos tunc novi testamenti sacerdotes
constituebat, ut sumerent, tradidit, et iisdem,
eorumque in sacerdotio successoribus ut offerrent
praecepit per haec verba ... hoc facite in meam
commemorationem, uti semper catholica ecclesia intellexit
ac docuit etc.

Argumentum 3tium
Ex traditione universalis Ecclesiae

1mo Conc: Ephesinum inter in declaratione 11
anathematismi 2di hoc habetur ac vivificum
incruentumque in ecclesiis sacrificium peragimus, et
quod proponitur similiter et pretiosum sanguinem
etc.
2do conc: Calcedonense in quo absque ulla reclamatione
ab Ischyrione diacono alexandrino eucharistia
vocatur terribile et incruentum sacrificium, quo verbis
deinceps usum est conc: Trident: ... incruenta hostia
terribile et incruentum sacrificium etc.
3tio conc: Tolet: 12 anno 681 habitum ait can: 5 ...
quoties illi vero et singularis sacrificio participan-
dum est quoties Dei, et sanguinis Domini nostri fasse et
immolatio facta fuerit.
4to idem habent SS. PP. quorum instar sit: Cyrillus

hierosolimitanus catech: 5 ... postquam convictum
e illud spirituale sacrificium, et ille cultus in-
-cruentus super ipsa propitiationis hostia obsecramus
deum pro communi ecclesiarum pace. ergo in eucha-
-ristia e hostia incruenta imolata. ergo et verum
sacrificium
Et S. Chrysostomus hom: 24 in primam ad corinth...
xtus pro ovibus brutorum se ipsum obtulit. ergo xtus
sacrificium dis sui in eucharistia loco aliorum
sacrificiorum substituit
5to conc: trident: sess: 22 can: 1 ait... si quis
dixerit in missa non offerri deo verum et proprie
dictum sacrificium, aut quod offerri non sit aliud
quam xtum ad manducandum dari anathema sit.
6to demum traditioni sibi contrariam fatetur
Lutherus l: contra henricum 8 angliae regem ubi
ait... ultimo dicta patrum inducit rex pro missa-
-rio sacrificio, et videt meam sententiam, quod
solus veluti saxeus sed obs. hoc e quod dixi, thomist-
-icos asinos nihil habere quod producant nisi
multitudinem hominum et usum antiquum. iam
paulo antea dixerat se non curare, si mille augusti-
-ni et mille cypriani contra se stent. hinc etiam
l: de missa privata ait... hic non movemur si cla-
-mitent papistae ecclesia, ecclesia, patres, patres, quia,
ut dixi, hominum dicta aut facta nihil in tam
magnis causis curamus. scimus e ipsos prophetas
lapsos e, adeoque apostolos. verbo dei judicamus
ecclesiam, apostolos, adeoque ipsos angelos quod

Argumentum 4tum

Ex Ratione et sic proponitur:

Religio xtiana ē vera religio: āt vera religio stare n̄ pt sine vero sacrificio: porro sacrificium religionis xtianae ē proprie eucharistia: ḡo eucharistia ē verū et proprie dictū sacrificium

M: propōo ē extra dubiū, imo in confesso ē apud ipsos Lutheranos et calvinistas.

P: itaque ima m: scilicet verā religionē stare n̄ poē sine vero sacrificio, eruitur de raōe verae religionis, ut exhibeat deo cultū ipsi proprium, et ipsi soli debitū, de raōe ē verae religionis ē, ut deum summe colat: porro deum summe n̄ coleret, si ei cultū propriū n̄ exhiberet, imo potius eū ignominia afficeret. ut ait Bellarminus L. 1 de missa c. 20 .... inter hōes si quis regi n̄ tribueret titulū honoris q̄i soli convenit regibus, ipsique proprius ē, majestatē videlicet, etiamsi conservant oēs inferiores titulos, n̄ modo ē regem n̄ honorare, sed etiam contumelia afficere judicaretur, āi cultus dei proprius et q̄o ei soli debetur consistit in solo sacrificio proprie dicto: alia ē oā honoris genera q̄e ibi exhiberi porunt ipsi communia st cū creaturis ut facili inductione ostendi pt q̄o erat.

P: 2da m: scilicet sacrificium xtianae religionis eē proprie eucharistiam n̄ ē sacrificium xtianae religionis ē eucharistia v sacrificium crucis: āt

hoc posterius dici nequit.
imo Sacrificium crucis n e proprium christianae
religioni sed comune cum omnibus religionibus quae
ab initio mundi fuerunt: quod quot e justi fue:
-erunt in lege nat et Mosaica, justificat:
:erunt per participationem Sacrificii crucis. ergo
christiana religio ab antiquis religionibus per
sacrificium crucis distingui nequit: ergo
2do Sacrificium crucis semel oblatum e ac dein:
-ceps desiit esse, neque postea mansit nisi per
efficaciam et effectus suos: imo vero nun:
-quam fuit tempore religionis christianae: nam
primo coepit christiana religio post mortem Christi:
ast Sacrificium proprium alicuius religionis debet ipsam
perpetuo comitari, cum sine illo subsistere
n possit. ergo etc.
3tio quaevis religio exigit Sacrificium externum
et visibile ad quod peragendum homines illius re:
-ligionis convenire possint, et quod ab ipsis fre:
:quentari possit: atqui imo Sacrificium crucis n e
visibile respectu christianorum. 2do etiam si
visibile esset, et a christianis cerneretur, minime
frequentari posset n e fas esset ut christus toties
interficeretur. ergo etc.
4to denique Sacrificium religionis christianae proprium
debet esse ritus quidam a Christo institutus et christianis.

praeceptis pertinens ad cultum, qui latria dicitur, etenim instituere sacrificium alicui religioni proprium illius est cuius est religionem ipsam instituere: et sacrificium crucis non quo fuit vera ac cruenta Christi occisio imo non est ritus ab ipso Christo institutus et Christianis praeceptus: neque est actus occisionis suae instituit ut ceremoniam a Christianis frequentandam aut Christianis praecepit ut ipsum occiderent: ideo multo minus dici potest pertinere ad cultum qui latria dicitur, nam occisio Christi actus non est quo deus colitur, sed summum est sacrilegium. ergo sacrificium crucis nec est nec esse potest sacrificium religionis christianae, quae proinde caret omni sacrificio si tollatur missae sacrificium: unde eo sublato desineret esse vera religio: at vera est religio. ergo missa seu eucharistia est verum ac proprie dictum sacrificium quod erat dem.

Et certe lex Mosaica habuit sacrificia proprie dicta ergo et lex evangelica. Atqui in confessione apud ipsos Lutheranos et Calvinistas. consequentia evidens est: tum quia lex evangelica non est pejoris conditionis quam lex Mosaica: atqui talis si non haberet sacrificium esset pejoris conditionis; sacrificium enim est quid quid praecipuum in lege: tum quia deus in lege evangelica absque sacrificio minus honoraretur quam honoratus fuit in Mosaica. nam sacrificium proprie dictum est summus

Latriæ cultus quo hi Sacrificia proprie dicta fu-
erunt in lege Mosaica et a fortiori in evangelica
Summus Latriæ cultus in lege Mosaica deo
exhibitus fuit et in evangelica n. exhibetur
quo petitur.
praeterea eaedem rationes cur Judaei vera et proprie
dicta Sacrificia habuerint in lege veteri eaedem
integrae subsistunt apud christianos in nova lege.
imo ideo Judaei habebant externa et visibilia
Sacrificia, quia externam et visibilem constituebant
ecclesiam: atqui pariter christiani externam ac visibilem
ecclesiam constituerunt. Ad evidenter constat quod etc.
N.B. 4to habet finem legitimum nempe cultum dei. quis est
cultus Supremo numine dignior quam ille quo christus
ipse deus et homo deo patri offertur.
5to 2do ideo Judaei habuerunt Sacrificia proprie
dicta ut Sese repraesentarent et commemorarent christi
mortem quam praesentem intueri non poterant: atqui pa-
riter mortem christi praesentem intueri nequeunt christiani:
quo indigent Sacrificio quo mortem illam jugiter re-
praesentent et commemorent quo
3tio ideo Judaei habuerunt Sacrificia proprie dicta
ut nimirum deum honore summo, et illi soli debito
colerent: atqui pariter christiani deum honore summo
et illi soli debito colere tenentur. quo etc.
4to Ideo Judaei habuerunt Sacrificia, ut deum
placarent, ab eo beneficia impetrarent, et pro
impetratis gratias agerent: atqui iisdem de causis christiani

sacrificio indigent imo cū plura à deo beneficia
accipiant quā Judæi, magis quam Judæi ad sacri-
-ficandū obligantur

obj. 5º: quod christiani habeant oīa alia genera honoris
et cultus quibus deū colebant Judæi scilicet ado-
raoē invocaoē, votorū nuncupaoē, hymnos,
cantica, dies festos, jejunia etc. ergo à fortiori
sacrificium quod in religiōē summū ē, ac præcipuus dei
cultus, dictū ē à christo nihil ardentius concu-
-pisse quā patris sui gloriam et honorē ergo

Solvuntur objecta.

obj. 1mo eucharistia ē sacramentum: ergo ñ sacrifi-
-cium.

R. N. cons. hoc ē deo ñ sibi mutuo opponuntur:
eucharistia ē sacramentum ē simul et sacrificium
sub diverso respectu, et quemadmodū habet quidquid
requiritur ad verū et proprie dictū sacramentum, ita et
habet oēs conditiōēs requisitas ad verū et
proprie dictū sacrificium

1mo habet ministrū legitimum, qui constituitur
dēt... in his quæ sunt ad deū, ut offerat dona
et sacrificia et dicitur ad Hebraeos 5.

2do matā sensibilē, nempe munus aut hostiam
viventē sub speciebus panis et vini, siquidē
necesse ē ministrū habere aliquid quod exterius
offerat

3tio habet formam quæ ē sensibilis quod offertur
aliquam mutatiōē subire debet ut patet ex obs
sacrificiis proprie dictis: porro ad hoc requiritur

aliqua actio, quae quoquo modo applicetur, merito forma nuncupatur.
4to habet finem legitimum, nempe cultum dei; quis est cultus supremo numini dignior quam ille quo xtus ipse deus et homo deo patri offertur.
5to habet altare in quo offeratur, ut constat ex perpetuo omnium ecclesiarum usu. quod eucharistia omnes habeat conditiones requisitas ad verum et proprie dictum sacrificium. Ergo et cetera.
obiicitur 2do unicum est in nova lege sacrificium nimirum sacrificium crucis; ita sic a Christo apostolus ad hebr: c 10 v 14 una oblatione consumavit /: xtus: / in sempiternum sanctificatos.... et supra v: 11.... et omnis quidem sacerdos /: leviticus: / praesto est quotidie ministrans et easdem saepe offerens hostias, quae numquam possunt auferre peccata: hic autem unam pro peccatis offerens hostiam in sempiternum sedet in dextera dei... unde sic argumentor ubi unum duntaxat admittitur xti in cruce sacrificium, ibi aliud quodcunque excluditur: atqui in citato textu unicum tantum admittit apostolus sacrificium scilicet sacrificium crucis una oblatione et cetera: ergo et cetera.
R: D: m: unum tantum admittit apostolus sacrificium quantum ad plenam pro peccatis

Satisfactionem Christi quantum ad eiusdem sanctificationis applicationem N. m. et cons. nil est in iis textibus commendat apostolus, quod nos quoque non doceamur et confiteamur. ibi enim extollit apostolus plenitudinem satisfactionis Christi et valorem sacrificii crucis prae sacrificiis Judaeorum, quod reiterari necesse erat, cum illud una oblatione consumaverit in aeternum sanctificationis. hoc a uno ore fatentur Catholici omnes, negant, quidem Christum iterum esse realiter mactandum ubi in cruce mactatus est, at non negant Christum pluries mactandum esse mystice, et eo modo quo mactatur in eucharistia, et hoc mystica Christi ~~umbra~~ immolatio non derogat sacrificio crucis complemendo, sicut pretium cruoris Christi in ara crucis mactati, per sacramenta, per orationes, per ipsam Christi in coelis intercessionem nobis quotidie applicatur, ita et nobis applicari potest pretium eius dem sanguinis per sacrificium quod et actum.

aliunde vero sacrificium eucharistiae essentialiter non differt a sacrificio crucis, differunt tantum ratione modum offerendi, sola offerendi ratione diversa, et ait conc. trid. sess. et sub hoc respectu unum vocatur sacrificium

Redemptiōis, alterū sacrificium religiōis, hoc re=
-iterari sæpius dēt et ita durare, qūmdiu durat
ipsa religio, illud reiterari pp̄ter infinitū ipsius
valorem nequit, ut illud ē redemptiōis et radix
et origo, hoc satisfactiōis mediū et applicatio
qō etiā.

Inst: illud sacrificium admitti ñ dēt, qod sacri:
-ficio ꝯ crucis derogat. ãi sacrificium eucha:
-ristiæ sacrificio crucis derogat: sacrificium ē
crucis habet valorem infinitū: ãi tn̄ si necessa:
-ria foret eucharistia, ñ amplius conciperetur valor
ille infinitus; infinita ~~vis~~ est vis sacrificii eucha:
-ristici; qod ē vim suam ñ habet nisi ab alio dependenter
ñ concipitur virtutis infinitæ. tū si necessaria foret
eucharistia jam sacrificium crucis vim suam et effectum
ñ haberet nisi dependenter a sacrificio eucharistico qd.

R: D: m: ad crucis prob: N. ultimā minorē. sacrificium
crucis vim suam ñ hēt dependenter â sacrificio eucha:
-ristiæ sed totā virtutem suam et effectivitatem
â se ipso hēt; etenim tota vis sacrificii crucis
consistit in solutiōe pretii redemptiōis nostræ, qod
plene operatur; eucharistia vero mediū ē appli:
-catiōis hujusce pretii, unde eucharistia evi:
-denter supponit pretium redemptiōis nostræ qod
infinitū essentialiter ē dēat, siquidem hoc

pretiū applicat. ergo nedū derogat infinito eucha-
-ristiæ valori, ipsū potius comendat ergo etc. ol:
obiū Xtus in ultima coena sacrificiū ñ obtulit,
ergo eucharistia ñ ē sacrificiū.

R: N. A: Xtus ē se ipsum in ultima coena deo patri
obtulit in sacrificiū, p[er] suum sub specie panis et
sanginem sub specie vini: nec inde seqr equitur
ut inter sacrificandū dicatur offero, sed sufficit
si ipsa actio seu importet obla°e: porro
actio Xti in ultima coena manifeste importat
obla°ē; cū in illa actioe et p[er] mystice separetur
ā sangine et ipse sanguis effunderetur et bi-
-batur. ergo etc.

Inst: si Xtus in ultima coena se ipsū deo patri
obtulisset jam tunc redemptionis nostræ opus
consumasset: ai falsū cons: alioquin sacris
crucis nos ñ redemisset quod falsū ē ac impiū
ergo etc.

R. N. M: neqe ē Xtus se ipsū deo patri in
ultima coena offerendo, id circo opus redemptiōis
nostræ consumasset: quia ad consumaōē redemp-
-tiōis nostræ ñ sufficit nudū sacrificiū, sed
requiritur sacrificiū eo fine atqe ea intentiōe
peractū; sicut effusio sanguinis Xti in circum-
-cisiōe, preces et labores Xti, quamvis theon-
-dricæ fuerit actiōes, ac proinde infiniti pre-
-tii ac valoris ñ sufficiebant, tn ad opus

Redemptionis nostrae; quia eo fine a Christo institutum facto, unde cum solum sacrificium crucis ordinatum fuerit ad redemptionem nostram, ideirco solum ~~sacrificium crucis ordinatum fuit ad~~ habuit pretium redemptionis nostrae. eucharistia vero ad id ordinata non fuit, sed tantum ad applicationem eiusdem pretii pro electis.

Inst: si res ita esset eucharistia in ultima coena nullum habuisset aspectu horum effectum: atqui hoc absurdum est pro electis:

R. N. M: quia sicut eucharistia jam effectum habet ex intuitu sacrificii crucis praeteriti, ita et effectum habuit in ultima coena intuitu sacrificii crucis futuri.

Inst: 3 ex dictis sequetur imo necessarium esse in nova lege exteriorem latriae cultum qui deo impenderetur.

2do hunc cultum viguisse in ecclesia per totam ... antiquitatem. atqui hoc duo falsa sunt.

imo Christus Joannis 4 excludit omnem externum et visibilem cultum sic enim ait.... venit hora et nunc est quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu et veritate.

2do ille cultus non semper viguit in ecclesia. cultus enim ille supponit fuisse altaria semper in ecclesia atqui hoc falsum est, ut manifestum est ex illa

Cölibii querela qd reperitur apud
Felicem... cur nullas aras habent? etiam? nulla templa. pro etc. etc.

R. N. m: q(uo)d utramque parte imo in ipso Joan: is textu n(on) est excluditur cultus externus et sensibilis, aliqu(in) et ipsa excluderentur Sabbata deinde n(on) melius deus adoratur in spiritu et veritate qam per sacrificium eucharistiae in quo mystice est mactatur ipse deus, o(mn)is g(ra)t(iae) et veritatis fons, vere spiritualis victima, ex q(u)a in o(mn)es spiritus grat(ia) et veritatis abunde dimanat. adde q(uo)d is ipse Joan: locus eucharistiam insinuare videatur, quia ibi pronuntiat cessa(ti)o(n)e(m) sacrificiorum judaicorum, cum jam neque in monte Garizim neque Jerosolimis sacrificabatur, sed in o(mn)i loco deinceps offertur illa obla(ti)o munda spiritus et veritas de qua olim Malachias.

2do falsum e(st) christianos aras n(on) habuisse uti constat ex Cypriano et aliis fere o(mn)ib(us) s(anctis) pp.; nec contrarium evincit illa Cöcilii querela quia certum e(st) altaria diligentissime fuisse paganis celata, atque fideles mysteria in Cryptis speluncis et privatis domibus peragere solitos fuisse. unde pagani nullatenus cognoscebant ipsorum aras aut templa: hinc

Existimati fuerunt athei ex eo quod nulli nu-
-mini palam sacrificare videbantur. q̃o etcet.

Quaestio 3tia.

De Essentia Sacrificii Eucharistici

Eucharistiam eẽ sacrificium prius dictum
clarũ ẽ ex dictis, verum in quo praecise
consistat ipsius essentia praecisũ assignare,
hoc opus hic labor ẽ. antequam ã illud
plane fiat opere pretium ẽ expendere syste-
-ma patris Courraire viri subtilis ingenii

Sistema Curciranum

Anno 1716 inciter in mente venit quibusdam
gallicanis, et etiam anglicanis doctoribus
ineundae inter utramque ecclesiam pacis motiva
quaedã proponere. hoc studio abreptus pater Curra-
-roir anno 1723 p̃ dissertationis fecit librum cui
titulũ dedit gallico idiomate

vix liber iste lucem
aspexit, cũ contra ipsũ acerrime insurrexerũ oẽs
praesules gallicani et variis qualificationibus damnaverunt
hoc dato occasioẽ dedit alteri operi cui titulus gallice

In hoc opere author ille c̄ suam acrimoniam simul ac subtilitate depromit atq; involvit itaq;
1mo statuit essentiam sacrificii eucharistici consistere in nuda repraesentaōe et comemoraōe sacrificii crucis. hoc ē primariū ipsius systematis fundamentū, quod modo speciosis probat argumtis, modo acutis fulcire conatur argutiis. sic ē habet pagina 192. ... agnos-cimus cū tota antiquitate sacrificiū in celebraōe sanctorū mysteriorū, sed hoc sacrificiū ē repraē-sentationū et comemorationū, quia ibi mors n̄ intervenit nisi in repraesentaōe, et sanguis n̄ effun-ditur nisi mystice, et imolaō, in qua consistit sacrificii essentia, n̄ fit nisi figurative et agnus n̄ sacrificatur nisi in figura... ex verba ipsius authoris....

Alia plurima profert ad stabiliendā istā propōe argumta desumpta ex ipsis theologis et pp:, imo ex conc: trident: de qbs ōbs in obiectiōbz.
2do ideireo statuit fidem transsubstantiaōis et etiam praesentia realis n̄ impedi fidem sacrificiū qa stare pt independenter ab utraq; illa fidea sic ē habet pagina 193 ... hoc semel probata quod fidea sacrificii in eucharistia n̄ oriatur nisi ex oblaōe ex comemoraōe et repraesentaōe mortis Jesu Xti;

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Eo ipso probatum manet eandem sacrificii ideam independentem esse ob eius praesentia ex auctoris verba
...

Ad 2 pag: 188, et 189 sic etiam habet... cum oblatio mortis J. Xti sit totum est quod reale sit in sacrificio idcirco hoc oblatio ergo realis est absque ulla praesentia physica Xti, at cum eadem praesentia quia mors Jesu Xti non minus realiter obvenitur in hypothesi absentiae physicae et cum objectum tum sit reale sacrificium ex ergo subsistit in his duabus opinionibus ex ~~[illegible]~~

3tio ex his duabus propositionibus concludit idem auctor anglos habere verum et proprie dictum sacrificium: quamvis non praesentiam realem Xti in eucharistia oblationem commemorativam et repraesentativam mortis Xti in cruce. falsum est inquit pater Lecurare anglos non agnoscere sacrificium iuxta sensum mediorum theologorum hoc est sacrificium repraesentationum et commemorationum verba politica
unde hoc argumento probat anglos habere verum et proprie dictum sacrificium, si vera et genuina notio sacrificii eucharistici consistit in oblatione mere commemorativa et repraesentativa mortis Xti in ara crucis: at angli in eucharistia admittunt oblationem mere commemorativam et repraesentativam mortis Xti in ara crucis. ergo verum et proprie dictum habent sacrificium.

4to ulterius progreditur idem auctor et sic iterum ratiocinatur. si quid impediret hominibus angli haberent verum et proprie dictum sacrificium maxime

quia n habent praesentiam xpi ubi in eucharistia:
ai hoc falsum est. quod dicit
anglos habere veram praesentiam realem in euchari-
-stia probat ex eo quod angli habent veras ordina-
-tiones, ac proinde habiles sint ad consecrandum:
anglos a habere veras ordinationes probat in
l. cui titulus gallice ut supra sed hoc quaestio ad
praesens nostrum institutum n pertinet.
Unde auctor noster ad eam usque imum recedere
vises e sententiam edit, sensit e se nimium
ab orthodoxa recessisse fide, unde quasi conscien-
-tiae stimulis fatigatus sic scripsit ad eminentis-
-simum cardinalem de Noail archiepiscopum pa-
-risiensem die 11 Martii anni 1727.... agnosco
cum tota antiquitate n solum verum esse in
eucharistia sacrificium; sed etiam ipsum Jesum
xtum realiter praesentem ibi offerri sub sym-
-bolis mortis, atque ipso realiter n praesente n
adesse verum altaris nostri sacrificium. et paulo
post... agnovi semper post conc: tridentin: hoc sacri-
-ficium esse sacrificium proprium: unquam grave
mihi fuit ea expressione uti; et quamvis ab errore
eos vindicavi qui, ex eo quod eam alieno intensu in
fellexerunt, admittere recusabant, ipsorum tamen repug-
-nantiam et inobedientiam semper damnavi.
Et alibi expressissimum habes oblatione mortis

ipso xti n̄ eē separatā ab oblāōe ipsa xti
realiter praesentis in eucharistia, atqe hanc obla-
-ōē ad modum sacrificii crucis nobis applicandū
inservire. en authoris verba... sacrificium eucharisti-
-cū n̄ consistit in sola et nuda sacrificii crucis
repraesentāōe et commemorāōe, quae sit separata à prae-
-sentia reali. Sacrificium Eucharisticum n̄ consistit in sola et nuda sacrificii crucis repraesentaōe et commemoraōe quae sit separata a praesentia reali.
P:imo ex conc: Trident: sess: 22 cap: 1... xtus relicta
sponsae suae ecclesiae visibile relinqueret sacrificium,
quo cruentū illud semel in cruce peragendū repraesen-
-taretur... sacerdotē secū ordinē Melchisedech se
in aeternū constitutū declarans, corpus et sanguinem
suum sub speciebus panis et vini obtulit, ac
sub earundē rerū symbolis apostolis, quos tunc novi
testamenti sacerdotes constituebat, ut sumerent tra-
-didit, et eisdem eorumqe in sacerdotio successoribus,
ut offerrent praecepit per haec verba hoc facite
etc̄a.
ex quo testimonio sic argumentor
imo eucharistia verū ē ac proprie dictū sacrificium
si illud ut sacrificium instituit xtus: ai eucharisti-
-am ut sacrificium instituit xtus, ibi ē eucharis-
-tiam, ut sacrificium instituit qui ut sacrificium
visibile ecclesiae suae relinqueret corpus et sanguinē suū
vere et substantialiter obtulit sub speciebus panis
et vini; ai xtus dñus corpus et sanguinē suū etc̄. ex
conc: trident: qui etc̄a.
2.do Eucharistia sacrificium dici n̄ pōt sine praesentia

Reali enimvero sacrificium concipi n̄ pōt sine
obl̄ōe, sacrificium ē iuxta definitionē ē obl̄ōo
rei sensibilis &c. atqui obl̄ōo rei sensibilis concipi
n̄ pōt sine re oblata, res oblata ē ex concilio
Trident: ē ipsum xti ✠ et sanguis: q̄ā a primo ad
ultimum sacrificium eucharistiā concipi n̄ pōt
sine ✠e et sanguine xti realiter praesentibus
2do ex eodē conc: sess: eadē c. 2 ... quoniam in
divino hoc sacrificio quod in missa peragitur
idem ille xtus continetur et incruente imolatur
q̄i in ara crucis semel se ipsum cruente obtulit,
docet sancta synodus sacrificium istud vere propi-
-tiatorium ē
Ex q̄o textu sic argumentor. Sacrificium missae verum ē
ac proprie dictum sacrificium ex probatis, nec dif-
-fitetur ipse Cajaignus, iam vero de summa
essentia sacrificii proprie dicti ē, ut sit propiti-
-atorium, in eo ē consistit primarius sacrificium
finis: porro ex conc: trident: ideo sacrificium
missae ē propitiatorium, quia continet ipsum
xtum in ara crucis semel mactatum ... quoniā
in hoc divino sacrificio &c. q̄ō &c. ~~hic~~ sive
conc: trident: sess: can: 3 ... si quis dixerit missae
sacrificium tantum ē laudis et gratiarum actionis,
aut nudā commemoratiōē sacrificii in cruce per-
-acti, n̄ ā propitiatorium ... anathema sit q̄o
P: 3tio ex SS: ppi: quorum nullus ē q̄i separaverit
sacrificium eucharistiū a praesentia reali.

firo oes eam expresse supponunt.
1mo S: Ignatius Martyr in epistola ad Smyr-
-nenses loquens de quibusdam haereticis sui temporis
ait ab eucharistia et oblatione abstinent, eo quod
non confitentur eucharistiam carnem esse salvatoris
nostri Jesu Christi. ergo catholica sententia erat
iam a temporibus Sancti Ignatii sacrificium eucha-
-risticum semper esse cum praesentia reali conjunctum.
2do S: Cyprianus epist: 63 ad Caecilium ait ....
quis magis sacerdos dei summi, quam dominus noster
Jesus Christus qui sacrificium deo patri obtulit et
obtulit hoc idem quod Melchisedech obtulerat
id est panem et vinum, suum scilicet corpus et
sanguinem in quo textu sacrificium eucharisticum
vocatur ipsum Christi corpus et sanguis.
3tio S: August: in psal: 33 enarratione 2da N: 2
ait .... ipse Jesus Christus: de corpore et sanguine suo
sacrificium instituit secundum ordinem Melchisedech ergo
P: 4to ex doctrina patris Courayer a clero
gallicano duplex eius dissertatio authoris proscripta
fuit imo 1o ab eminentissimo cardinali de Noailles
2do a 20 episcopis praeside eminentissimo cardinali
de Bissy in palatio Sangermanensi extra ordinarie
congregatis 3tio a variis aliis episcopis gallicis
qui prius eiusdem dissertationis opera convicere
4to demum a summo pontifice Benedicto 13 die 25
Junii anni 1728. Jo

P: 3tio ex ipso authore in epist: quam scripsit eminentissimo cardinali de Noail ubi ait... agnosco cū tota antiquitate ñ solū verum ēē in eucharistia sacrificium sed etiam ipsum Jesum Xtum realiter praesentem ibi offerri sub symbolis mortis, atque ipso realiter ñ praesente ñ adesse verū altaris nostri sacrificiū: his verbis ipse se jugulat author noster, si ē sacrificium ēē ñ possit sine praesentia reali cōris Xti, probata manet nostra conclusio, expositū suū ñ attingit author praedictos; quomodo ē anglos cum catholicis conciliare po: =terit si in antecessum adversus ipsos pro: =bandū sit se habere praesentiam realem ā qua summopere abhorrent. q° erat,

Solvuntur objectiones

obū imo ex ss: pp: qi asserunt sacrificiū eucha: =ristia consistere in memoria et repraesentatiōe mortis Xti in ara crucis.
imo Eusebius l: 1 demonstratiōis evangelicae c. 10 sic habet... igitur et sacrificamus et incendimus, alias fidem memoriam magni illius sacrificii, sdū ea quae ab ipso tradita st mysteria cele= =brantes. q° erat.
2do S: Xrysostomus hom. 17 in epist. ad hebraeos ait... offerimus quidem sed eius mortē revoca: =mus in memoriam et ipsa una ē ñ multae. q°

3tio S: Fulgentius l: 3 de fide c. 19 ait...
in isto Sacrificio gratiarum actio et commemoratio
est carnis Christi quam pro nobis obtulit. ergo etc.
R: N: A: quod non probant allata testimonia hoc
est unum probant illa testimonia scilicet Sacri:
ficium missae esse Sacrificium commemorativum;
sed hoc non negamus, negamus tantum Sacrificium
missae esse Sacrificium commemorativum independenter
a praesentia reali; negamus ideam praecisam
et differentialem Sacrificii missae consistere
in nuda Sacrificii crucis commemoratione, neque
hoc unquam asseruere SS: PP:, imo e contra
Sacrificium esse cum praesentia reali conjunctum
esse aut supponunt aut aperte declarant. ergo etc.
obiicitur 2do

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

143 Bl. + leer 1 Bl. 20 x 16,5 cm

neuer Perg. rücken 11/88

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

14 … 1 Bl. 20 x 16,5 cm

neuer Rep. ni…

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST